

INOVACIJSKI PROJEKTI

2015 – 16

STROKOVNI PRISPEVKI

ZRSS V SODELOVANJU Z VIZ

Inovacijski projekti 2015/2016 Zbornik strokovnih prispevkov

Avtorji: Aleš Žlebnič, Bernardka Radej, Mateja Bevc, Elizabeta Kos, Petra Grum, Gyöngyike Kranjec, Irma Golob, Janja Žnidarčič, Metka Kadunc, Ksenija Pečnik, Anja Kunej, Leonida Žagar Petrovčič, Mateja Okleščič, Mateja Turičnik, Metka Perdan, Mojca Kralj, Monika Čufer, Petra Buh, Silva Javornik, Vesna Emeršič, Mateja Slapnik, Darja Urh, mag. Uroš Drnovšek, Urška Beber, Ivana Šikonija, Tatjana Hočevar, mag. Marko Sterle, Mateja Trampuš, Beni Pavlišič, Leonida Arsič, Tanja Ješovnik, Janja Vilar

Vodja inovacijskih projektov: dr. Natalija Komljanc

Uredila: dr. Natalija Komljanc

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Objava na spletnem naslovu: <http://www.zrss.si/pdf/ZbornikStrokovnihPrispevkov2015-16.pdf>

Ljubljana, september 2016

Prva izdaja

Besedilo ni lektorirano.

ISSN 2350-4161

Vsebina

UVOD.....	3
JE PORCIJA KARLOVEGA ZELJA POL POLNA ALI POL PRAZNA – PREHRANA VOJAKOV V PRVI SVETOVNI VOJNI S POUČENJEM NA K.U.K. VOJSKI AVSTRO-GRSKE MONARHIJE.....	4
INOVATIVNI ODDELEK - UPORABA AKTIVNIH METOD UČENJA IN POUČEVANJA Z UPORABO PRENOSNIH RAČUNALNIKOV/TABLIC	9
PONIKVA JE KUL – ODPRTO UČNO OKOLJE	18
IZ IGRALNICE V NARAVO V VSEH LETNIH ČASIH.....	26
JAZ SEM ŽE, KAJ PA ZDAJ?.....	31
UČENJE + X = TRAJNOSTNO ZNANJE.....	37
TERAPEVTSKI PES V RAZREDU	41
GRADIMO MOSTOVE MED BREGOVI RAZLIČNOSTI.....	47
Z ZDRAVO MALICO SKOZI LETNE ČASE	54
UPORABA TABLICE IN SPLETNEGA DNEVNIKA V OSNOVNI ŠOLI.....	63
NOČ BRANJA.....	69
GIB POVEZUJE	73
RAZVIJANJE IN PREPOZNAVANJE POTENCIALOV DIJAKA	80
TRENING KOGNITIVNIH STRATEGIJ ZA UČITELJE IN UČENCE.....	85
PALČKI ŽLABUDRALČKI	89
POT DO KREATIVNIH IN UČINKOVITIH UČNIH OKOLIJ; NA POTI K VEČJEZIČNOSTI IN VEČKULTURNOSTI: INTEGRACIJA MEDKULTURNE IN JEZIKOVNE KOMPETENCE PRI POUKU V PRVEM TRILETJU OŠ	95
REDNO VKLJUČEVANJE DEKLICE Z DOWNOVIM SINDROMOM K POUKU LIKOVNE UMETNOSTI IN OSTALIM DEJAVNOSTIM ŠOLE	99
TI IN JAZ – NASMEJAN OBRAZ	104
GREM NA ODER, DA BOM BOLJ MODER	110
KUŽA, MOTIVATOR ZA UČENJE.....	114
ODGOVOREN.SI.....	119
VPLIV BINAUALNIH TONOV NA KREATIVNOST, LOGIČNO MIŠLJENJE IN SPOPADANJE Z RUTINSKIMI PROBLEMI.....	124
SPREJEMANJE VIDNE DRUGAČNOSTI V NAŠEM VSAKDANJEM ŽIVLJENJU.....	130
KLASIK.SI	133
POČITNIŠKO POLETNI HOSTEL PRI JANEZU	138
MOJ ODER JE MODER – RAZVIJANJE GLEDALIŠKE USTVARJALNOSTI Z UČENCI S POSEBNIMI POTREBAMI IN ZANJE	146
SAMOSTOJNO UČENJE V NARAVI S POMOČJO IKT PODPORE	158
FORMATIVNO SPREMLJANJE PROJEKTNIH TEDNOV.....	161
VKLJUČEVANJE MLADOSTNIKOV Z ZMERNO MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU V VEČINSKO DELOVNO OKOLJE	166
VAJE ZA RAZVIJANJE POZORNOSTI IN KONCENTRACIJE.....	170

UVOD

Pedagoški inovatorji so se preko raznoterih didaktičnih vsebin spopadli z motiviranostjo za učenje od vrtca do srednje šole in dijaških domov (najmlajših do adolescence).

Preizkusili so: avtentično presojanje z okušanjem kakovosti, IKT tablice kot orodje za iskanje informacij in izražanje, povečali fleksibilnost v organizaciji vzgoje in izobraževanja, oblikovali različna, raznotera učna okolja za učne priložnosti ter raznolike oz. izbrane učne vire, strategije naravnega učenja, socializacijske prijeme, gibanje, govor in branje v materinem in tujem jeziku ter igro, dodatne zaposlitve, tehnike za ustvarjalno razmišljanje, empatijo, drugačnost ter terapevtskega psa, pa bineuralne tone.

Preizkušali so didaktične elemente, da bi izboljšali motiviranost za kakovostno sobivanje in učenje. Otroci in starši ter okolje se je bolje odzivalo od kolegov. Motivacija z vidika (vz)trajnejše pozornosti oz. zanimanja za vsebine je v ospredju pedagoške obravnave oz. inovacije. Ob tem se kultivira formativno spremljanje in kakovost medsebojnega povratnega informiranja.

Oblikovani prispevki so odkriti delovni izvorni material za poglobljeno raziskovanje šolske prakse.

Dr. Natalija Komljanc
Vodja IP

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Dijaški in študentski dom Kranj
Kidričeva cesta 53
4000 Kranj

**JE PORCIJA KARLOVEGA ZELJA POL POLNA ALI POL PRAZNA – PREHRANA
VOJAKOV V PRVI SVETOVNI VOJNI S Poudarkom NA K.U.K. VOJSKI
AVSTRO-OGRSKE MONARHIJE**

Začetek in konec v š. l. 2015/2016

Vodja inovacijskega projekta: Aleš Žlebnik, prof. zgod. in univ. dipl. pol.

Sodelavci: /

Konzulent: dr. Rok Stergar, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Povzetek:

Dijaški dom v osnovi opredeljujejo nekatere posebnosti med vzgojno-izobraževalnimi ustanovami. Ker tukaj dijaki preživijo mnogo svojega časa, tega pa morajo nameniti učenju, na drugi strani pa usmerjenim dejavnostim in razvoju svojih lastnih sposobnosti, je namen združiti doseganje vsega naštetega preko ene skupne dejavnosti. Preko teme, ki je sorodna obstoječi učni tematiki iz šole, a predstavljena preko drugega zornega kota in z drugimi metodami dela, je namen dijake čim bolj aktivirati, zlasti pa povečati interes za izbrano učno tematiko, nadgraditi in utrditi znanje iz šole, preveriti in poskusiti vključevanje kuhinj v izobraževalni proces. Kot dodatno pa v nadaljevanju dijake napeljati k odgovornemu ravnanju z odpadki, k razvoju lastnih osebnih spretnosti, ob hkratnem medgeneracijskem sodelovanju s svojimi najstarejšimi člani, tudi širše družine.

Ob že zapisanem je namen projekta preko čutnega zaznavnega kanala – okus in dotik – dijakom predstaviti problematiko prehranjevanja na bojiščih prve svetovne vojne s poudarkom na K.U.K vojske Avstro-Ogrske monarhije oz. prikaz dela problemov vojakov preko kulinarike, kar je ob izpostavljanju vojaško političnega dogajanja, nov pogled na obstoječo tematiko, ki z aktivacijo novih čutno zaznavnih kanalov lahko služi, kot utrditev že izpostavljenih tem, kar pa je v inštitucijah mogoče še najbolj izvesti z medpredmetnim sodelovanjem oz. medsebojnim povezovanjem sektorjev.

Abstract:

Dorm for high school students basically defines certain peculiarities of educational institutions. Because here the students spend much of their time, which they should use it for studying, for other directed activities and for developing their own skills, this led to idea of consolidating the

achievement of all of these areas through a single activity. Through the theme, which is akin to the existing curriculum topics from school, but presented through a different angle and with other methods of work, students should be activated as much as possible. Besides that all activities should lead to increase interest in the selected learning topic, to upgrade and consolidate knowledge from school, and to check how and try to integrate of school kitchens in the educational process. As additionally all activity will lead students in the way of responsible waste management, in developing their personal skills and in the way of intergenerational cooperation with its oldest members of theirs families.

Besides all above, the purpose of the project is to present students problems of nutrition on the battlefields of the First World War with an emphasis on K.U.K army of the Austro-Hungarian Empire through sensory perceptual channel - taste and touch. Or to present part of soldiers problems through gastronomy, which is in contrast of already exposed military and political developments in history, a new look at existing issues. In educational institutions this kind of work can be best carried out with participation of all interlinking sectors.

Ključne besede: prva svetovna vojna, pouk zgodovine, kulinarika, okus in dotik, dejavnost v dijaškem domu

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Ker sem po izobrazbi zgodovinar, sem pri rednem delu z dijaki, ki se na vzgojitelja v dijaškem domu obrnejo tudi z vprašanji iz različnih šolskih predmetnih področij, opazil, da jim dela težave že poznavanje osnovnih zgodovinskih dejstev. Razlogi za to so nedvomno različni in segajo na eni strani od popolnega nezanimanja šolajoče mladine za predmetno področje, kar lahko povežemo s področjem osebne motivacije, preko pomembnosti učnih stilov in kanalov prenašanja informacij, katerim so izpostavljeni šolajoči posamezniki, do obravnavanja nekaterih predmetov (v tem primeru zgodovine) s strani vodstev šol, kot enega iz med predmetov, kjer mora šolajoča mladina preprosto opraviti predmet ne glede na njihovo znanje, profesorji pa so nato izpostavljeni pritisku podreditve viziji vodstva izobraževalne ustanove. Tako sem zdaj kot vzgojitelj moral odgovarjati na vprašanja tipa: »Ali so bili v bitko za Berlin, leta 1945, vpleteni tudi Rusi?« Slednje je seveda popolnoma drugo obdobje, a to je bil vzrok za pričetek razmišljanja, kako bi bilo mogoče v dijaškem domu vsaj osvetliti, če ne že utrditi, nekatere določene zgodovinske teme.

Zaradi obletnice obeleževanja prve svetovne vojne, sem se nato odločil za izpostavitve ene od tematik iz omenjenega obdobja, ki jo ni mogoče izvesti v vseh izobraževalnih ustanovah, poleg tega pa ni zastopana v obstoječih šolskih učbenikih. To je tema s področja življenja posameznega vojaka, s katero se lahko vsakodnevno, večkrat na dan poistoveti vsak posameznik – prehranjevanje. Ta osrednja tema je bila nato prepletena tudi s še nekaterimi, ki so segale v področje gospodinjstva, ekologije, ročnih spretnosti, računalniške obdelave videov in medgeneracijskega sodelovanja.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

V kolikor v tem delu izpostavimo zlasti pomembnost učnih stilov in kanalov prenašanja informacij, lahko preko izkušenj in glede na različne avtorje vidimo, da se izpostavlja zlasti tri učne stile. Ti so vidni, telesno-gibalni in slušni tip (Marentič-Požarnik et al, 1995; Kolenc, 2006; Mršol, 2014: 2-24; Kramar et al, 2016; Težave pomnjenja in utrjevanja: Teorija učenja (online); Učni stili (online); Zlobec (online)). Glede na to, da ti tipi pokrivajo večji del populacije, se je odpiralo vprašanje ali lahko dijaški dom ali izobraževalne inštitucije, ki imajo še vedno lastne kuhinje pripomorejo vsaj osvetliti nekatero tematiko tudi preko kanala zaznavanja okusa in vonja. Namreč eno je ali šolajoči posamezniki nekaj zgolj slišijo, si

zapišejo, in morda celo vidijo, nekaj povsem drugega pa je, če se k naštetemu doda še okušanje in v kolikor je to približano realnosti, tudi izkušnjo, v tem primeru s prehrano iz jarkov prve svetovne vojne, v poustvarjenem okolju oz. razmerah.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako preko problematike hrane, s katero so se srečali naši predniki na bojiščih prve svetovne vojne, spodbuditi pri dijakih večji interes za tematiko prve svetovne vojne in hkrati omogočiti spoznavanje omenjenega obdobja preko čutnih zaznavnih kanalov – okus in dotik – ki sta pri rednem izvajanju pouka zapostavljena?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Glavni razlogi za izvedbo projekta je bila odločitev, da se preizkusi pripraviti predstavitev teme – v tem primeru zgodovinske – ki bi šolajočo mladino napeljala nato še večkrat na razmišljanje o izbrani tematiki. Ker se posamezniki srečamo s hrano večkrat dnevno, obstaja tako verjetnost, da bi se šolajoči posamezniki ob vsakem obroku spomnili na izkušnjo, kar bi pripeljalo do kasnejšega pozabljanja teme.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Delo je potekalo dvotirno. Na eni strani je najprej potekalo zbiranje virov in priprava teksta, ki je nato služil kot gradivo ob nadaljnjem delu, kajti kot je bilo že omenjeno za izbrano tematiko ni bilo mogoče najti nekega celostnega prispevka iz katerega bi bilo mogoče izhajati. Po pripravi prve verzije spremljevalnega teksta, se je tega predstavilo dijakom. Tako so se seznanili s projektom, hkrati pa se jih je spodbudilo, da doma pobrskaajo za starimi recepti in spomini na raziskovalno obdobje.

Z isto skupino dijakov se je nato pričelo zbirati odpadno kartonažo in pripravljati spremljevalno razstavo, za katero je bilo potrebno s pomočjo kulis najprej popolnoma preoblikovati. Ker se je poskusilo zadolžitve dijakov približati zadolžitvam otrok v prvi svetovni vojni, sta bila poleg aktivnosti zbiranja receptov, izveden tečaj pletenja in uporabe zelišč. Ker pa se je tekom sprotnih pogovorov pri ciljni populaciji zasledilo, da bi nekatere tema zanimala, če bi jo spoznali preko dokumentarnega filma, je bila nato še vzpostavljena ekipa, ki je pripravila video predstavitev. V začetku marca 2016 se je nato odvila spremljevalna razstava na kateri je bil predstavljen tudi dokumentarni film, dijaki pa so iz nekaterih zbranih receptov, pripravili tudi nekaj skromnih vojnih jedi, katere so obiskovalci lahko zaužili med ogledom pripravljenega videa.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev so prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Kot glavni problem bi bilo potrebno izpostaviti zlasti pomanjkanje strokovnega gradiva katerega bi bilo mogoče uporabiti za pripravo teme. Tako je bilo ob pomoči strokovnega konzumenta v projektu, ki se je ukvarjal s podobno tematiko (Stergar, 2015), najprej pripravljen spremljevalni tekst razstave oz. načete tematike (Žlebnik, 2015a) in dokumentarni film (Žlebnik, 2015c). Temu je sledila priprava prostora za razstavo in končno učnega lista (Žlebnik, 2015b), ki bi dijakom omogočal ponavljanje videne, slišane, občutene in zaznane zgodovinske teme.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Ob začetku projekta niso bili določeni nobeni posebni kazalci, katere bi se spremljalo, zato tudi dosežkov projekta ni mogoče prikazati preko le-teh. Ker je delo v dijaškem domu nekoliko bolj neformalno, je še najbolj razveseljujoče, da je na vseh povezanih dejavnostih delalo ves čas okoli deset odstotkov domske populacije. Ta je na eni strani sodelovala zaradi zaplnitve prostega časa, zaradi področja dela pokritega z okvirno tematiko, ali pa preprosto zaradi v dejavnost vključenih prijateljev. In ta številčna vključenost je glavni kazalec uspešnosti za domske dejavnosti. A ob odprtju razstave za javnost pa se je pokazalo naslednje. Iz sosednje šole (STŠ Kranj), je na ogled razstave prišlo več kot deset razredov.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Celotna domska populacija, okoli 60 dijakinj in dijakov, iz treh šolskih centrov.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Spremljanje prisotnosti na dejavnosti in iskanje dodatnih pojasnil in usmeritev za samostojno delo.

Metode obdelave podatkov

/

Prikaz rezultatov

Najboljši prikaz rezultatov predstavljajo sezname prisotnosti na dejavnosti in podpisi spremljevalcev organiziranih šolskih ogledov.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Glavni dosežek zastavljene ideje je, da je bila v dijaškem domu, preko priprave in izvedbe dejavnosti, ki predstavlja nekakšno nadgradnjo učne enote pri predmetu zgodovina, na temo življenja med prvo svetovno vojno, oblikovana nova celota s kombinacijo že znanih didaktičnih elementov. V ta namen je bil napisan strokovni tekst, učna priprava in delovni list, ki so namenjeni posameznikom, ki jih tema zanima ali celo profesorjem zgodovine pri pripravi na učno uro. Ob vsem tem je bil pripravljen tudi dokumentarni film, ki za razliko od vseh znanih, namenja glavno pozornost ravno življenju v jarkih in prehrani. Inovacija tako omogoča (če izpustimo pridobljene spretnosti iz povezanih dejavnosti), da se učenci in dijaki poleg same teme, ki izpostavi tudi obveznosti šolajočih se otrok v vojnem času, posredno seznanijo tudi s posledicami slabe, nezadostne ali enolične prehrane.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Razen pozitivnih odzivov sosednje STŠ Kranj, ki je prevzela tudi vse pripravljeno gradivo, ni mogoče zaznati drugih posledic. Kljub odprtju razstave za javnost, je prišlo relativno malo zunanjih obiskovalcev, ki bi tako lahko v večjem številu spoznali dejavnosti v njim sosednji javni ustanovi. Določeno pozitivno posledico pa predstavlja možnost zaposlenim v kuhinji, da se ob vsakodnevni pripravi, bolj ali manj znanih obrokov, izkažejo tudi s pripravo drugačnih. Ob pomanjkanju nekaterih delov receptov, so namreč morale vključene sodelavke uporabiti veliko mero iznajdljivosti in znanja, da so pripravile izbrane jedi.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Strokovno besedilo, učna priprav z že pripravljenim učnim listom, dokumentarni film, že izbrano novo oz. na območju Slovenije še neobjavljeno fotografsko arhivsko gradivo, katerega je mogoče s spremljevalnim tekstom zgolj natisniti in pripraviti razstavo v lastnih prostorih in obsegu.

Možnosti uvajanja v druga področja

Projekt je mogoče izvesti v vseh dijaških domovih in na šolah, kjer imajo svojo lastno kuhinjo. Na ta način se lahko polno predstavi tematika prehrane vojakov ob okušanju nezadostnih ali enoličnih, morda celo neokusnih obrokov. Čeprav so ustanove z lastnimi kuhinjami v prednosti, pa je mogoče temo predstaviti tudi tam kjer teh ni. Izvajalec se lahko v tem primeru izogne okušanju ali pa sam pripravi dnevni obrok A-O vojaka na Piavi.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Moč je v novem znanju, ki je preko projekta ponujeno v uporabo drugim vzgojno-izobraževalnim ustanovam. Šolajoča mladina lahko tako tematiko spozna preko novih (drugačnih) načinov dela, ki bi informacije ponudili preko večjega števila kanalov in učnih stilov. Kljub temu, da v dijaškem domu ne obstajajo predmeti, ki bi omogočali povezovanje, je bila inovacija razvita z namenom povezovanja različnih akterjev in za izvajanje sodobnega projektnega načina učenja, ki omogoča vsem udeleženi pridobitev vsaj minimalnega standarda poznavanja osnovne tematike, ob tem pa preko njihovega aktivnega vključevanja tudi razvoj drugih različnih znanj in spretnosti (zbiranje zgodb in informacij, multimedija, priprava predstavitev, ročne spretnosti, recikliranje materialov, spoznavanje receptov in priprava hrane).

Literatura

Kolenc, J. Izkušensko učenje v slovenskih gimnazijah. Šolsko polje (online), 2006, letnik 17, številka 3/4, str. 69–84. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-TVCPHJYD>

Kramar, A. et al. Učni tipi. YouTube (online), februar 2016. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <https://www.youtube.com/watch?v=nuMks7mnc8>

Marentič-Požarnik, B. et al. Izziv raznolikosti: stili spoznavanja, učenja, mišljenja. Nova Gorica: Educa, 1995. ISBN 961-6039-16-4

Mršol, T. Zaznavni stili in učne strategije študentov računalništva, matematike in razrednega pouka: diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, T. Mršol, 2014.

Stergar, R. Hrana na bojiščih 1. svetovne vojne: izkušnje slovenskih vojakov. Prispevki za novejšo zgodovino, 2015, letnik 55, številka 2, str. 22–53.

Težave pomnjenja in utrjevanja: Teorija učenja (online). (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <http://anki-utrjevanje.weebly.com/u268ni-stili.html>

Učni stili (online). Center RS za poklicno izobraževanje. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/Publikacije/MUD2012/PZU_1_9-10_UcniStili.pdf

Zlobec, T. Učni stili (online). Osnovna šola dr. Ivan Prijatelj Sodražica. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <http://www.os-sodrazica.si/Uenje%20uenja/U%C4%8Dni%20stili.pdf>

Žlebnik, A. Prehrana vojakov v prvi svetovni vojni s poudarkom na vojaki K.U.K. vojske Avstro-Ogrske monarhije: spremljevalno besedilo inovacijskega projekta (online). Kranj: Dijaški in študentski dom Kranj in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2015a. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <http://www.dsd-kranj.si/gradiva/Prehrana%20vojakov%20v%20I.SV%20s%20poudarkom%20na%20vojakih%20K.U.K.%20vojske%20A-O-1-Z%20-%20Prehrana19141918145674085130.pdf>

Žlebnik, A. Prehrana vojakov v prvi svetovni vojni s poudarkom na vojaki K.U.K. vojske Avstro-Ogrske monarhije: učni list (online). Kranj: Dijaški in študentski dom Kranj in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2015b. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <http://www.dsd-kranj.si/gradiva/Prehrana%20vojakov%20v%20I.SV%20s%20poudarkom%20na%20vojakih%20K.U.K.%20vojske%20A-O%20-%20UL-Z-Prehrana19141918145699385732.pdf>

Žlebnik, A. Prehrana vojakov v prvi svetovni vojni s poudarkom na vojaki K.U.K. vojske Avstro-Ogrske monarhije: dokumentarni film (verzija brez naratorja) (online). Kranj: Dijaški in študentski dom Kranj in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2015c. (Citirano 23. 7. 2016) Dostopno na internetu na naslovu: <https://www.facebook.com/alboin.langobard/videos/10153318218375896/>

**Zavod Antona Martina Slomška, Škofijska gimnazija Antona Martina Slomška
Vrbanska cesta 30
2000 Maribor**

**INOVATIVNI ODDELEK - UPORABA AKTIVNIH METOD UČENJA IN POUČEVANJA
Z UPORABO PRENOSNIH RAČUNALNIKOV/TABLIC**

2012-2016

Vodja inovacijskega projekta: Bernardka Radej

Sodelavci:
Monika Walter, prof. slo in nem

Mojca Tomšič, prof. mat
Manica Medved, prof. nem
Mag. Milanka Sobočan, prof. nem in ang
Andreja Vidmar, prof. ang in slo
Mag. Damjana Krivec Čarman, prof. zgo
Nikola Bistrović, prof. švz
Andreja Šverc, prof. švz
Mag. Jožica Brecl, prof. bio
Andreja Navršnik Kačič, u.d.i. kem
Mirko Đukić, prof. inf
Dr. Mihael Gojkošek, prof. fiz
Dr. Ivo Kerže, prof. fil
Lidija Sedar Hren, prof. geo in teol.
Alenka Tarkuš, svetovalna služba
Jani Družovec, u.d. teol.
Maja Tuš Kolarič, prof. zgu
Tadej Kušar, prof. gla
Barbara Babšek, prof. psi
Silva Belšak, u.d. biblio.
Bogdana Drozg, prof. bio in kem
Benjamin Sitar, prof. švz
Goran Bezjak, prof. fiz

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Ob opazovanju in izvajanju sodobnih didaktičnih pristopov v tujini, smo leta 2012 drzno vstopili v slovenski šolski prostor z vpisom prve generacije dijakov v t.i. inovativni oddelek, kjer smo načrtno in sistematično uvajali elemente inovativne pedagogike, ki prinaša nove načine in metode dela ter odpira nova pedagoško-didaktična obzorja. Vseživljenjsko učenje s podpiranjem kreativnosti in ustvarjalnosti te medsebojno sodelovanje dijakov, učiteljev in staršev v vseh fazah učno-vzgojnega procesa. Krepitev veščin in kompetenc 21. stoletja skupaj s celostnim razvojem mladostnikov, vključenih v vse faze vzgojnega in izobraževalnega procesa, je prinašal osebno in intelektualno rast ter se odražal v osebni rasti in tudi v odličnih učnih dosežkih. Raznovrstni načini dela in nabor različnih pristopov pri učenju in poučevanju, individualnost in timsko delo, možnost izbire pristopov ob (so)uporabi tehnologije predstavljajo elemente sodobne in učinkovite šole, ki ob sodelovanju vseh akterjev prinaša dobre rezultate za nadaljnjo življenjsko pot dijakov in profesionalni razvoj učiteljev. V sklopu projekta smo ob permanentnem izobraževanju učiteljev, primere dobre rabe predstavljali tako svojim kolegom na šoli in širili prakso v ostale oddelke na šoli kot tudi na slovenski ravni predstavili svoje načine dela. Pri tem smo v veliki meri sodelovali tudi naši dijaki in tako krepili kompetenco javnega nastopanja. Vpisali smo že peto generacijo inovativnega oddelka in nadaljujemo s sistemom izobraževanja, ki smo ga zastavili ter ugotavljamo, da so prav ti oddelki v vsaki generaciji daleč najbolj aktivni na različnih področjih (raziskovalno, umetniško, javne predstavitve) ter tudi najbolj uspešni na učnem področju.

Abstract:

"{Klikni in vpiši povzetek v angleškem jeziku (200 – 300 besed)}"

Ključne besede: inovativna pedagogika, kompetence 21. stoletja, kritično mišljenje, učenje za življenje, smiselna raba IKT.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Dijaki in učitelji v vsakdanjem življenju veliko uporabljamo IKT, naše življenje je prepleteno z družbenimi omrežji in to se prenaša tudi v šolski prostor. Želeli smo prenesti smiselnost uporabe IKT tudi pri pouku, kjer bi dijakom pokazali, da se lahko tako tudi učijo in ni le vir zabave in sprostitve. Hkrati smo učitelji videli veliko različnih primerov uporabe inovativnih metod dela in novih didaktičnih pristopov (v tujini - Velika Britanija, ZDA, Nemčija, Nizozemska) ter smo želeli primere dobre rabe prenesti tudi v naš šolski prostor. Pri dijakih smo želeli načrtno spodbujati kreativnost dijakov in (so)odgovornost za učenje in doseganje zelenih rezultatov.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Uvajanje pedagogike 1:1 je del globalnih premikov k poučevanju, ki bo temeljilo na individualnem pristopu k učenju, kar bo dijakom pomagalo k večji samostojnosti pri učenju, neodvisni izbiri metod in načinov dela ter poveča možnosti za učenje izven zidov učilnic.

Ugotovljeno je, da so dijaki, ki imajo svoje naprave (tablice, prenosnike, telefone), bolj ponosni na znanje, ki ga ustvarjajo s prehodom na bolj prilagodljive oblike izobraževanja.

Izkušnje šol, ki se v svetu ukvarjajo s takšnimi oblikami izobraževanja kažejo, da takšen način dela odpira nove možnosti formalnega izobraževanja, z vključevanjem okolja (starši, sorodniki, strokovnjaki, mediji), kar pripomore h globalni komunikaciji, potrebi po sodelovanju in timskem delu ter k večji kreativnosti in ustvarjalnosti mladih.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako učenje in poučevanje, ki vključuje več samoiniciativnosti, kreativnosti, radovednosti, timskega dela in smiselna raba IKT vpliva tudi na osebnostno rast in uspešen zaključek srednješolskega izobraževanja (učna uspešnost in sposobnost izbire študija ter zadovoljstvo ob tem).

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ko se je pred petimi leti počasi iztekal projekt Evropskih oddelkov, smo v šoli razmišljali, kako uspešno prenesti v življenje nekatere uspešne vsebine in predmetne sklope in fleksibilen način dela, ki bo v središče postavil dijaka ter ga hkrati spodbujal k smiselni rabi IKT tudi v učnem procesu. Spremembe so se nam zdele nujne, saj trg dela danes in še toliko bolj v prihodnjih letih, pričakuje ustvarjalnega, kreativnega in učečega posameznika, ki zna delati sam in v skupini. Dijake želimo opolnomočiti z veščinami in kompetencami, s katerimi bodo znali sodelovati drug z drugim, reševati probleme, pokazati svojo ustvarjalnost in kreativnost. Dijakom smo želeli ponuditi možnost izobraževanja s sodobno tehnologijo, s čimer bodo krepili svoje kritično mišljenje in sodelovalno delo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Načrtovanje dela in izobraževanje učiteljev – pred začetkom izvajanja projekta smo eno šolsko leto namenili izobraževanju učiteljev, kjer smo se na rednih srečanjih (vsakih 14 dni) ukvarjali z načrtovanjem izvajanja pouka ter sami preizkušali različne oblike in načine dela in spoznavali različna orodja in aplikacije ter e-storitve.

Pridobivanje partnerjev za izvajanje projekta - ogled primerov izvajanja inovativne pedagogike, vključevanje v Microsoftove programe in pridobivanje kompetenc učiteljev in licence za Microsoftovo inovativno šolo.

Vpis prve generacije inovativnega oddelka – ob vpisu v srednjo šolo so se dijaki sami odločili za vpis v t.i. inovativni oddelk (vsak dijak je prejel svojo tablico, vključeni so bili obvezni predmet informatike v prvem letniku, predmeti Slovenija v svetu, Kultura in civilizacija ter Evropske študije, terensko delo v sodelovanju s poljsko šolo, pouk na terenu v Londonu, projektni dnevi v Celju, itd.)

Vključitev v projekt Inovativna pedagogika 1:1 v luči kompetenc 21. stoletja – povezovanje s šolami v slovenskem prostoru, izmenjava izkušenj, preizkušanje orodij in metod dela, zbiranje primerov obetavne rabe, permanentno izobraževanje učiteljev.

Vpis še štirih generacij inovativnega oddelka – spremljave in evalvacija dela v vseh generacijah, kjer se kažejo nadpovprečni učni uspehi, vključenost v obšolske (raziskovalne) dejavnosti, nastopi in kreativnost na več prireditvah in strokovnih konferencah.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Izobraževanje in motiviranje učiteljev – potrebna je stalnost (redno srečevanje) z vsebinskimi poudarki, ki omogočajo nadaljnji razvoj, spremstvo in podpora vodstva šole ter čim več prikazanih primerov dobre rabe,. Ki jih lahko učitelji nato prenesejo v svojo prakso in stil poučevanja. Motiviranost učiteljev se kaže v tudi v aktivni udeležbi na konferencah in prireditvah na področju izobraževanja.

Pozitivna naravnost dijakov – radovednost in vedoželjnost dijakov na vseh področjih, dobra razredna klima, kjer se vsi čutijo sprejete in kjer tudi dijaške ideje in vizije nekaj veljajo, (so)načrtovanje in izvajanje zamisli, kritični premislek tudi ob neprijetnih povratnih informacijah, učna pomoč in spodbuda. Dijaki velikokrat nekatera področja poznajo bolj od učiteljev in sposobnost sprejeti pomoč in nasvet od dijak je veličina, ki jo tudi dijaki zelo cenijo.

Sodelovanje in partnerstvo s starši – vključevanje staršev v proces vzgoje in izobraževanja, seznanjanje z načini in oblikami dela, ki jih tudi sami izkusijo, aktivnosti za starše ob zaključku projektnih dni, vpetost v proces evalvacije in predvsem občutek, da starši podpirajo vizijo šole in njeno usmeritev tudi v pogovorih s svojimi otroki.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Zadovoljstvo dijakov – kazalec, ki smo ga preverjali tudi s številom izostankov od pouka (v vseh štirih letih daleč najmanj v celotni generaciji), sodelovanje v šolskih in obšolskih dejavnostih (promocije, vodenje, prireditve, raziskovalno delo, kulturno umetniške vsebine, prostovoljno delo) – vključevanje zelo različnih dijakov, vsak je imel vsaj eno dejavnost, čeprav je zaradi pridobitve ur OIV ni potreboval nihče, pozitivni odzivi dijakov na različne novosti, pripravljenost pomagati pri predstavitvah njihovega dela širši javnosti (mediji), odziv staršev je bil zelo pozitiven, ker so brez izjeme vsi zatrjevali, da jim je zelo pomembno, da

otroci povedo, da radi gredo v šolo in da je hudo, če bi zboleli, ker so toliko dogaja v šoli, da bi kaj zamudili.

Učni uspeh – v vseh štirih letih je bil spremljani inovativni oddelke v vseh ocenjevalnih obdobjih najboljši na šoli (in v prihodnjih generacijah se kaže enak trend, na lestvici so najvišje v vseh letnikih prav inovativni oddelki), malo je izpisov in malo je učno neuspešnih dijakov. Maturo so v spomladanskem roku opravili vsi dijaki in ena med njimi je bila zlata maturantka. Pri izbiri študijskih smeri so imeli jasno zastavljene cilje in realna pričakovanja, veliko jih je bilo sprejetih na prvo ali vsaj drugo željo. Veseli podatek, da so maturo z visokim številom točk opravili tudi dijaki, ki so vedeli, da točk za vpis na fakulteto ne potrebujejo (v tem vidimo visok nivo odgovornosti za lastno znanje in učenje).

Kreativnost in ustvarjalnost dijakov – veliko izdelanih predstavitev. Javno nastopanje, organiziranje in vsebinsko vodenje po razstavi lastnih izdelkov, priprava vsebinskih prireditev, plesno koreografske točke vseh dijakov razreda, raziskovalno delo in javne predstavitve doma in v tujini, šolske športne ekipe in udeležba na nacionalnih raziskovalnih taborih.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V šolskem letu 2012/13 smo vpisali prvo generacijo inovativnega oddelka (33 dijakov). Po prvem letu sta se dve dijakinji prepisali na drugi šoli (bili sta pozitivni), v drugem letniku pa še dva, sicer tudi pozitivna, dijaka. Šolanje je na gimnaziji zaključilo 29 dijakov.

V oddelku je poučevalo (v vseh štirih letih skupaj) 21 učiteljev različnih predmetov. Število se menjalo zaradi različnega predmetnika, ki ga imajo dijaki v posameznih letnikih. Ves čas je v projektu sodelovala tudi šolska svetovalna delavka. Aktivno so bili vključeni tudi starši dijakov, ki so se v zares velikem številu (v povprečju so bili prisotni starši okoli 23 dijakov, velikokrat oba od staršev) odzivali na aktivnosti, ki so bile namenjene posebej njim in tudi na skupne zaključke aktivnosti.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Z dijaki je bil pred vpisom opravljen informativni razgovor, kjer je bil predstavljen projekt in njegove posebnosti. Seznanjeni so bili z vsebinami in posebnostmi ter načini dela, ki se načrtujejo. Učitelji smo primere dobre rabe (urne učne priprave z uporabo metod in načinov dela ter uporabi e storitev in e vsebin) vestno beležili in ustvarjali bazo podatkov, kjer smo lahko vedno našli novo, dobro in hkrati preizkušeno idejo. Ob vsakem ocenjevalnem obdobju smo v razrednem učiteljskem zboru in v razredni skupnosti naredili tudi analizo učno vzgojnega dela ter z veseljem ugotavljali napredek in se veselili rezultatov in predvsem napredka (tudi tistih, ki so iz zadostne ocene uspeli v nekem obdobju narediti dobro ali prav dobro oceno). Vsaj trikrat letno smo tudi skupaj s starši govorili o napredku in osebni rasti mladostnikov ter ugotavljali, da so bolj odgovorni, ustvarjalni ter dobro opremljeni za odločanje in samostojno življenje.

Metode obdelave podatkov

Za evalvacijo smo uporabili različne vrste vprašalnikov: PILRS – Microsoftova metodologija inovativne pedagogike (za učitelje, dijake in starše), evalvacijski vprašalniki v okviru inovativne pedagogike (vprašalnik, ki smo ga pripravili na ZAMSu) za dijake in starše. Analiza je bila opravljena tudi v primerjavi z ostalimi oddelki na šoli (v učnem – učni uspeh in vzgojnem delu – obšolske aktivnosti, tekmovanja, raziskovalno delo, izostanki).

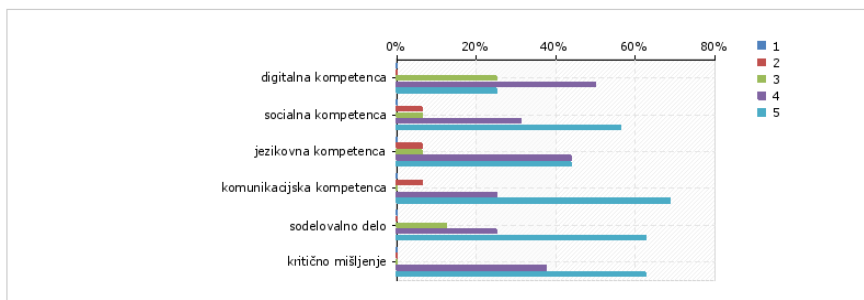
Prikaz rezultatov

V skladu s cilji projekta izpostavljamo nekaj odgovorov, ki se navezujejo na pridobivanje kompetenc in veščin ter zadovoljstvo dijakov in staršev.

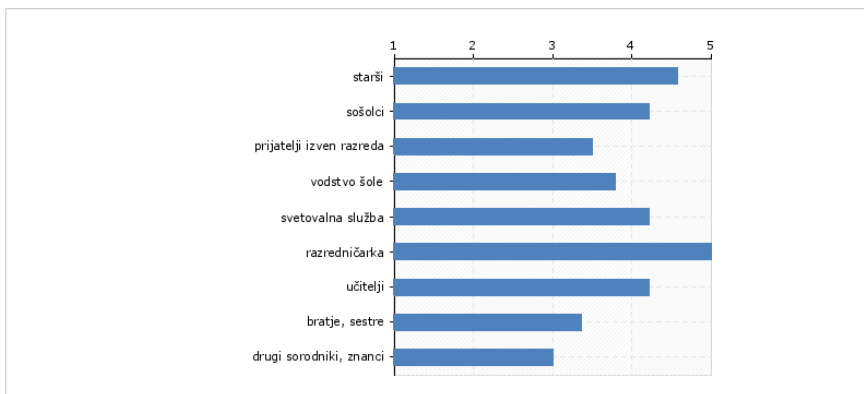
Starši

Starše smo spraševali o razvoju posameznih kompetenc, kjer izstopajo predvsem sodelovalno delo, razvoj kritičnega mišljenja in komunikacijska kompetenca. Motivacija za delo ni vedno samo notranja, velikokrat so pomembni tudi zunanji dejavniki – v tem primeru se kažejo dobri odnosi v šoli (med dijaki in učitelji). Dobro sodelovanje med starši in šolo ter pozitivna in spodbudna razredna klima so lahko zelo spodbudni elementi v času srednješolskega izobraževanja. Medgeneracijski vidik, ki v tem primeru pomeni tudi prenos znanja in veščin, je prisoten tudi na področju uporabe sodobnih tehnologij.

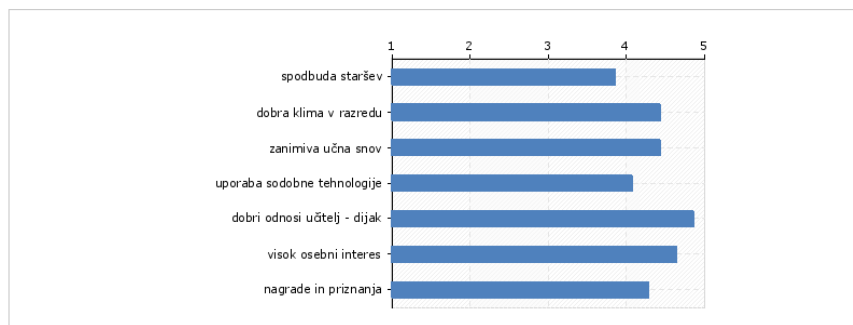
Ocenite, katera kompetenca se je v času šolanja do sedaj najbolj razvijala pri vaših otrocih (1 -najmanj, 5 -največ. (n = 16)

Ocenite, koliko spodbude je bil vaš otrok deležen s strani naslednjih soudeležencev v učnem procesu v šoli in doma (1 - nič, 5 - zelo veliko): (n = 14)

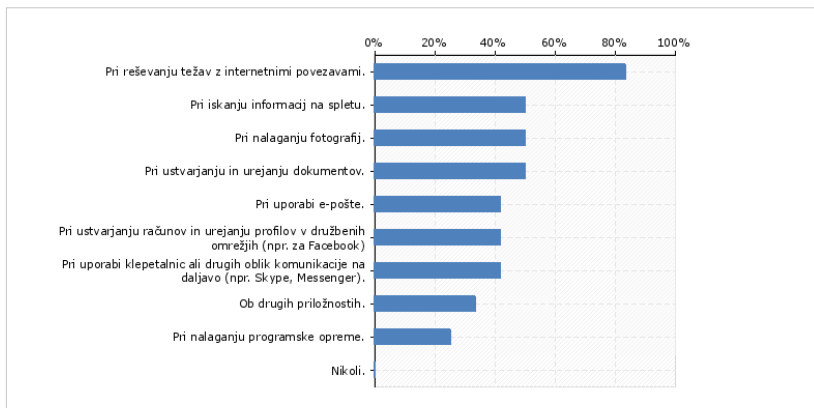

Ocenite, kakšen je bil pomen naslednjih dejavnikov za motiviranost vaših otrok za šolsko delo (1 -nič, 5 -zelo velik) (n = 14)

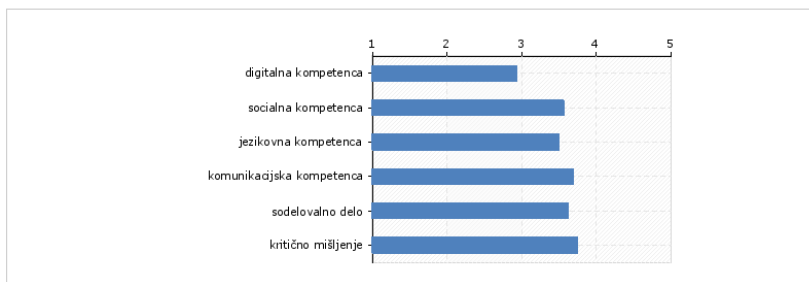
Ali vam je do sedaj vaš otrok kdaj pomagal pri opravilih, povezanih z uporabo sodobne IKT tehnologije? Označite lahko poljubno število opravil, pri katerih vam je otrok pomagal. (n = 12)

Možnih je več odgovorov

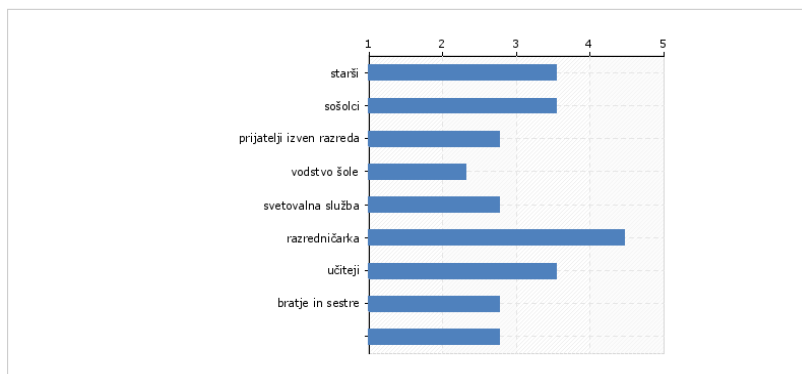

Dijaki

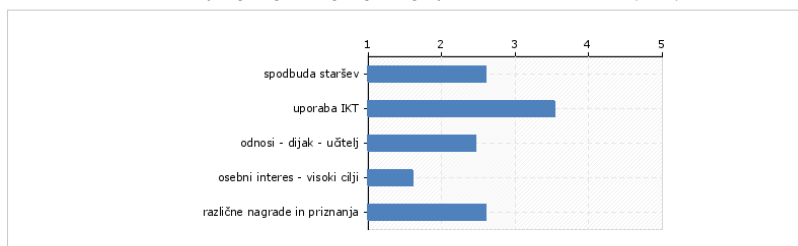
Na lestvici od 1 do 6 ocenite, katere kompetence se je v razredu v vseh treh letih najbolj in katera najmanj razvijala. (1 - najmanj, 6 - najbolj) (n = 16)

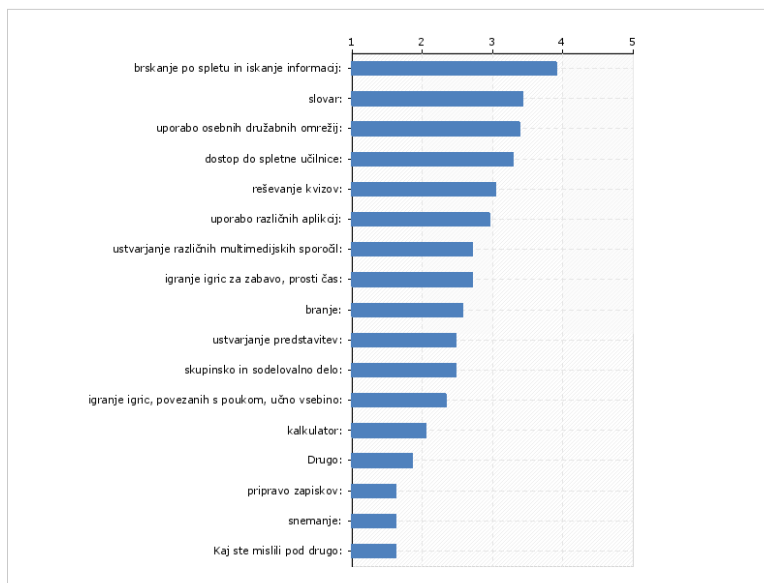
Koliko motivacije si bil deležen s strani naslednjih udeležencev v učnem procesu (1-nič, 5- zelo veliko) (n = 13)

Kateri od spodnjih dejavnikov je najmočnejše vplivalna motiviranost za delo (n = 15)

Zapisane trditve označite s številkami od 1 do 5, Tablico pri pouku najpogosteje uporabljam za (n = 21)

V raziskavah se je pokazalo nekaj skupnih točk in seveda tudi razlik v videnju procesa uvajanja inovativne pedagogike v pouk. Visoka stopnja strinjanja otrok in staršev je v vrsti kompetenc, ki so bile najbolj zastopane. Visoka spodbuda s strani sošolcev je gotov rezultat zelo pozitivne razredne klime in medsebojnih dobrih odnosov. Tudi dijaki odnos med njimi in učitelji ocenjujejo kot zelo dober, kar velikokrat pripomore tudi k boljšim učnim dosežkom ter bolj optimalnemu napredku posameznika. Zanimivo je, da je zelo različna ocena staršev n dijakov o motiviranosti za delo – starši so zelo visoko ocenili osebni interes, ki je bil pri dijakih najnižji, uporaba sodobnih tehnologij pa je bil pri dijakih najvišji motivator, medtem ko pri starših najnižji.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Naša spoznanja so vezana na ključne kompetence, ki smo jih razvijali skupaj z dijaki: kreativnost in ustvarjalnost (ki se je razvijala kroskurikularno in je v največji meri zadevala medpredmetno delo in razumevanje širšega vzgojno izobraževalnega vidika). (So)načrtovanje dela, zadolžitev in učenja je bila bistven del vzgojnega in izobraževalnega dela, ki sicer res vzame več časa, vendar prinaša dobre rezultate, saj se je ravno v tej kompetenci kazalo velika mera (so)odgovornosti dijakov za lastno učenje in pridobivanje ter trajnost znanja. Skozi različne vsebine in naloge smo razvijali kritično mišljenje in se urili v oblikovanju in zagovarjanju lastnih argumentov ter sposobnosti videti širši okvir družbenega okolja in časa, v katerem živimo. Uporaba sodobne tehnologije je bila ves čas sicer v ospredju v imenu, v praksi pa je vse od začetka obstaja predvsem kot orodje in pomoč, da smo nekatere stvari hitreje, bolj učinkovito, večkrat bolj zanimivo in večplastno lahko predstavili dijakom in tudi staršem.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

V času izvajanja projekta smo svoj proces načrtovanja in začetka izpeljave ideje predstavili zainteresiranim šolam (vodstvu in učiteljem). Zanimiv je bil predvsem del dolgoročnega načrtovanja usposabljanja učiteljev ter vpeljevanje inovativnih idej v učno prakso.

Zelo koristno je bilo tudi predstavljanje primerov obetavne rabe, kjer smo s kolegi lahko pregledali različne primere uporabe e-storitev in orodij ter izvedbe učnih ur. Sodobni in raznoliki pristopi pri učenju in poučevanju so zanimivi za dijake in starše – predvsem tiste, ki se še odločajo za vpis in posledično so ti oddelki vedno tudi polno zasedeni.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Smiselna raba sodobne tehnologije kot pripomoček in orodje za doseganje ključnih kompetenc in veščin, ki so sestavni del učnih načrtov gimnazijskih programov. Raznolika uporaba metod in načinov dela v skladu z didaktičnimi novostmi pri posameznih primerih. Nabor uporabljenih e storitev in e vsebin s primeri obetavne rabe za posamezna predmetna področja.

Možnosti uvajanja v druga področja

Prenosljivost spoznanj in rešitev v vso vertikalo vzgoje in izobraževanja (s prilagoditvami za posamezno stopnjo, vsebino in cilje). Še premalo izkoriščeno vidimo možnost v razvijanju kompetence podjetnosti in tudi povezovanja z lokalnimi podjetji, ki bi pri določenih vsebinah lahko pomagala kot zunanji sodelavci.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Bogate izkušnje učiteljev pri delu v timu in deljenje primerov dobre rabe v širšem šolskem prostoru. Večkrat izvedeno kolegialno hospitiranje v luči konstruktivnega dialoga in priložnosti za izboljševanje in novo učenje. Izkušnje imamo na področju organiziranja izobraževanj za učiteljske zbere in za tehnično podporo ureditvi učilnic in opreme. Pri svojem delu redno sodelujemo z zunanjimi partnerji (doma in v tujini). Več naših učiteljev sodeluje v mednarodnih projektih s področja inovativne pedagogike, so člani razvoj skupin ZRSS in soavtorji in sodelavci pri razvoju i učbenikov, e gradiv in e storitev.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

1. Brečko B., Vehovar V. (2008), Informacijskokomunikacijska tehnologija pri poučevanju in učenju v slovenskih šolah, Pedagoški inštitut.
2. Bocconi S.,Kampylis P. and Yves Punie Y.(2012), The 1:1 Learning in Europe case report, Sevilla.
3. Oblinger, D. G., & Oblinger, J. L. (2005). Educating the net generation. Dostopno: www.educause.edu/educatingthenetgen.
4. Oblinger, D. (2005). Learners, learning and technology: The Educause learning initiative, Educause Review, 40.
5. Oblinger, D. G., & Hawkins, B. L. (2005). The myths about students, Educause Review, 40(5), 12–13. Dostopno: www.educause.edu/apps/er/erm05/erm055.asp.

6. Smart Classrooms je celovita strategija za digitalno izobraževanje na državnih šolah v Queenslandu, več dostopno na: www.education.qld.gov.au/smartclassrooms
7. Microsoft's Partners in Learning School Research: dostopno: <http://www.pilsr.com/AboutResearch.aspx>), dostop 10.1.2013.
8. Vuorikari, Garcia, Balanskat, (2011), Introducing Netbook Pedagogies in School, European Schoolnet, 2011. Authorised by the Department of Education and Early Childhood Development (2010), 21 Steps to 1 to 1 Success, Victoria
9. www.pilsr.com (Partners in Learning School Research - samoevalvacijski vprašalnik za učitelje).
10. M. Cirman: Sodelovanje v timu povečuje učinkovitost (predstavitel referentom v projektu Posodobitev gimnazijskih programov, Ptuj, marec 2012).
11. iPads for Learning: 21 Steps to 1-to-1 Success, Department of Education and early Childhood Development, Melbourne, januar 2011.
12. www.education.qld.gov.au/smartclassrooms (Smart Classrooms Bytes: 21 steps do 21st Century 1-to-1 Success) – prevedena različica: 21 korakov do uspešne implementacije inovativne pedagogike 1:1 (se nahaja na Sio portalu Spletna skupnost Inovativne pedagogike 1:1).
13. B. Lesjak: Socialni inženiring (videokonferenčno predavanje iz Chicaga, julij 2012).
14. M. Šverc idr.: Škofijska gimnazija v okviru Zavoda Antona Martina Slomška uvaja učenje 1 na 1, Irdo mednarodna konferenca 18. – 19.3. 2015, referat dostopen na: <http://www.irdo.si/skupni-cd/cdji/cd-irdo-2013/referati/a-svercfloggiekarbonjakovacic.pdf>.

OŠ Blaža Kocena Ponikva
Ponikva 29 a
3232 Ponikva

PONIKVA JE KUL – ODPRTO UČNO OKOLJE

2012 - 2013

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Bevc, profesorica zgodovine in geografije

Sodelavci:

Franja Prezelj, predmetna učiteljica slovenščine

Petra Špur, učiteljica razrednega pouka

Andrej Podgoršek, učitelj športne vzgoje in računalničar

Andreja Ocvirk, ravnateljica

Konzulent: dr. Natalija Komljanec, zaposlena na Zavodu RS za šolstvo

Povzetek:

V našem osnovnošolskem sistemu je kurikulum zastavljen tako, da podpira tradicionalen model pouka, kjer prevladujejo oblike in metode dela, ki ovirajo individualizacijo in diferenciacijo ter ne spodbujajo vseh učencev k miselni aktivnosti. Učitelji so pogosto le prenašalci znanja, učenci pa tisti, ki sprejemajo informacije od učitelja in si jih zapomnijo. Učenci so pri tradicionalnih oblikah in metodah poučevanja manj aktivni, niso tako kreativni in inovativni. Ti pristopi ne omogočajo razvijanja učenčevih potencialov in pridobivanja vseživljenjskih znanj.

Na naši šoli večji del pouka poteka v učilnicah, po urniku, ki ni fleksibilen, zaradi česar pogosto uporabljamo tradicionalne metode in oblike dela. Učitelji se bolj ali manj trudimo s pogostejšim uvajanjem sodobnejših oblik dela in metod poučevanja, s katerimi želimo spodbujati aktivnost učencev, njihovo razmišljanje, medsebojno sodelovanje, samostojnost ipd. Premalo medpredmetnega sodelovanja in timskega dela učiteljev zagotovo zmanjšuje kvaliteto znanja.

Z odprtim učnim okoljem, novimi oblikami in metodami dela ter z boljše načrtovanim medpredmetnim sodelovanjem in timskim delom želimo doseči, da bi bilo znanje učencev trajnejše in vseživljenjsko, da bi pri učencih spodbujali kritično mišljenje, samostojnost, kreativnost, inovativnost ter pozitiven odnos do učenja in znanja. Odprt učni prostor omogoča fleksibilno prilagajanje okoliščinam in potrebam učencev ter različne oblike sodelovanja med učenci. Učenci sodelujejo tudi pri načrtovanju pouka, reflektiranju in vrednotenju znanja. Učitelji jih vodijo in usmerjajo. Vse to vpliva na večjo motivacijo učencev, samozavest in komunikacijske sposobnosti.

Abstract:

Traditional teaching model, which prevails in our primary school educational system, unfortunately does not encourage pupils to think creatively. Sometimes it even seems like it suppresses their individuality and differentiation. Teachers too often have a role of speakers whilst pupils remain mere receivers of information, which they are expected to memorize. They are less active, creative and innovative. Moreover our approach does not enable them to fully develop their skills and abilities. Despite these weaknesses traditional teaching model is supported by our curriculum.

Teachers do, at least to some extent, introduce contemporary teaching methods, trying to increase pupils' activity, independent thinking and cooperation skills, however an inflexible schedule and classrooms being the predominant learning environment remain significant

obstacles. Additionally teachers' cooperation and interdisciplinary approach are too often insufficient. Therefore the knowledge quality cannot reach its potential maximum.

In the pursuit of lifelong learning we aim at interdisciplinary approach. We try to encourage pupils to think critically, independently, creatively and attain positive attitude towards learning and knowledge. In addition, open learning environments would enable various forms of teamwork and adjustment to plenty of tasks. Ideally, pupils, on the one hand should participate in the preparation of a learning plan, reflexion as well as evaluation of their knowledge. Teachers on the other hand should guide them and take a standpoint of counselors. The strategy would lead to pupils' increased motivation, self-esteem and communication skills.

Ključne besede: odprto učno okolje, medpredmetno povezovanje, medgeneracijsko sodelovanje, vseživljenjsko učenje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V našem osnovnošolskem sistemu je kurikulum zastavljen tako, da podpira tradicionalen model pouka, kjer prevladujejo oblike in metode dela, ki ovirajo individualizacijo in diferenciacijo ter ne spodbujajo vseh učencev k miselni aktivnosti. Učitelji so pogosto le prenašalci znanja, učenci pa tisti, ki sprejemajo informacije od učitelja in si jih zapomnijo. Učenci so pri tradicionalnih oblikah in metodah poučevanja manj aktivni, niso tako kreativni in inovativni. Ti pristopi ne omogočajo razvijanja učenčevih potencialov in pridobivanja vseživljenjskih znanj.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Inovativno odprto učno okolje omogoča pridobivanje vseživljenjskega znanja ter pozitivnega odnosa do učenja. Odprt učni prostor omogoča fleksibilno prilagajanje okoliščinam in potrebam učencev ter različne oblike sodelovanja med učenci. Uporaba različnih učnih virov in izkušenj pomembno pripomorejo k razumevanju, kritičnemu presojanju in iskanju rešitev. Učenci sodelujejo tudi pri načrtovanju pouka, reflektiranju in vrednotenju znanja. Učitelji jih vodijo in usmerjajo. Vse to vpliva na večjo motivacijo učencev, samozavest in komunikacijske sposobnosti. Šola brez meja str. 6. Znanje je trajnejše in kakovostnejše.

Odprto učno okolje omogoča učencem, da ob podpori učiteljev in ekspertov pridobivajo veščine reševanja tudi najtežjih življenjskih problemov. Šola pomembno vpliva na ravnanje posameznika v družbi, zato je nujno potrebno prilagajanje učenja globalnemu svetu. Šola, ki omogoča razvoj posameznika v današnji družbi, omogoča izvajanje pouka v fleksibilnem, odprtem učnem prostoru, spodbuja procesno, večsmerno in vzajemno učenje, pouk usmerja na razvoj posameznika, pri učenju spodbuja uporabo IKT, podpira izbirni, fleksibilni kurikulum in časovno fleksibilnost. Omogoča varnost, fleksibilno prilagajanje potrebam učencev, pridobivanje različnih izkušenj, ki prispevajo k razumevanju vsebin, spodbuja kreativnost, razvija empatijo, omogoča samorefleksijo in socializacijo v okolju. Učitelji so učenčevi mentorji, jih usmerjajo pri doseganju ciljev, refleksiji učenja in vrednotenju znanja.

Odrpno učno okolje daje veliko možnosti za povezovanje formalnih, neformalnih oblik učenja in priložnostnega učenja. Učenje se nadgrajuje na podlagi predznanja učencev, ki je pogosto pridobljeno na neformalen način. Učenci, ki so deležni odprtega učenja v odprtem učnem okolju so bolj samozavestni in se lažje prilagajajo okolju. Sposobni so komunicirati z različnimi ljudmi, naučijo se samouravnava in sodelujejo pri razvoju pedagoške avtonomije. šole

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako izboljšati pouk z vključitvijo okolja, da bo omogočal učencem osebnostni razvoj, pridobivanje trajnejšega in vseživljenjskih znanja, kar bo vplivalo na razvoj pozitivnega odnosa do učenja.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Na naši šoli večji del pouka poteka v učilnicah, po urniku, ki ni fleksibilen, zaradi česar pogosto uporabljamo tradicionalne metode in oblike dela. Posamezni učitelji se bolj ali manj trudimo s pogostejšim uvajanjem sodobnejših oblik dela in metod poučevanja, s katerimi želimo spodbujati aktivnost učencev, njihovo razmišljanje, medsebojno sodelovanje, samostojnost ipd. Premalo medpredmetnega sodelovanja in timskega dela učiteljev zagotovo zmanjšuje kvaliteto znanja Z odprtim učnim okoljem, novimi oblikami in metodami dela ter z boljše načrtovanim medpredmetnim sodelovanjem in timskim delom želimo doseči, da bi bilo znanje učencev trajnejše in vseživljenjsko, da bi pri učencih spodbujali kritično mišljenje samostojnost, kreativnost in inovativnost.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Najprej smo se zbrali učitelji, ki smo v svoje delo želeli uvesti spremembe, s katerimi bi pozitivno vplivali na kvaliteto pouka, znanje učencev in njihov odnos do učenja. Seznanili smo se s teorijo o odprtem učnem okolju ter sestavili anketi za učitelje in učence, ki sta se nanašali na dosedanje izvajanje pouka v naravi in uporabo pripravljenih učnih listov, ki so nastali v povezavi z učnimi potmi v našem kraju.

Z anketo (priloga 1), ki smo jo izvedli med učenci, smo želeli ugotoviti, kako učni prostor v naravi vpliva na motivacijo učencev, njihovo znanje, socialne stike – odnose med sošolci ter učitelji in učenci, kakšen način pridobivanja informacij imajo raje in zakaj. Z anketo za učitelje (priloga 2) smo ugotavljali, kakšno je njihovo mnenje o pouku v naravi, kako pogosto ga izvajajo, če bi si želeli izvajati pouk v naravi večkrat ter kakšno je njihovo mnenje o učnih listih in njihovi uporabi na terenu. Analiza ankete je potrdila naša predvidevanja, da ima velika večina učencev pouk v naravi rada, da se jim zdi takšen pouk zanimiv in poučen, da jim omogoča povezovanje teorije s prakso, gibanje v naravi vpliva na boljše počutje, pouk je bolj sproščen, omogoča več druženja in tudi zabave. Učenci imajo večinoma radi, da do novih spoznanj prihajajo sami s pomočjo raziskovalnih metod učenja. Menijo, da si vsebine tako lažje

zapomnijo in da jim je takšen način učenja manj naporen in bolj zabaven. Učnih listov na terenu učenci ne rešujejo radi. Tudi analiza anket učiteljev je pokazala, da večina učiteljev meni, da narava večinoma učence spodbuja k pridobivanju znanja, omogoča povezovanje teorije s prakso, izkustveno učenje in uvajanje raziskovalnih metod učenja. Pouk v naravi spodbuja večjo aktivnost in samostojnost učencev ter omogoča boljše medpredmetno povezovanje. Prav tako večina učiteljev meni, da pouk v naravi zahteva od učiteljev veliko priprav ter dodatnih skrbi glede organizacije in zagotavljanja varnosti. Pripravljeni učni listi se nekaterim učiteljem zdijo uporabni, drugim se zdi, da omejujejo njih in učence. Večina učiteljev meni, da so učni listi primerni takrat, kadar želimo vsebine v razredu ponoviti. Prav tako so lahko v pomoč učencem pri učenju doma.

Začeli smo zbirati ideje za izvedbo medpredmetno načrtovanega pouka v naravi. Izdelali smo načrt, v katerem smo določili termin izvedbe pouka, učni prostor, učne cilje različnih predmetov (priloga 3) ter izvajalce. Interdisciplinaren pouk v naravi smo izvedli v okviru Kocenove sobote (prireditve organizira Društvo učiteljev Slovenije v sodelovanju s krajevnim turističnim društvom in našo šolo; v okviru prireditve se izvajajo pohod, odprtja raznih razstav ter strokovna predavanja).

Mnenje učencev in učiteljev o tako načrtovanem pouku v odprtem učenem okolju je bilo pozitivno.

Hkrati smo v ospredje postavili medsebojno sodelovanje učencev različnih generacij ter vključevanje učencev v načrtovanje in izvajanje pouka. Učenci izbirnega predmeta turistične vzgoje (7. in 8. razred) so sodelovali pri načrtovanju poti, določanju učnih točk, oblikovanju poučnih in zabavnih nalog, ustvarjanju igre iskanja skritega zaklada ter pripravi učnega gradiva za učence 2. razreda. Učenci turistične vzgoje so bili na dan izvedbe animatorji, vodiči in spremljevalci. Učencem 2. razreda se je sodelovanje s starejšimi učenci zdelo zanimivo in jih je motiviralo. To dejavnost izvajamo vsako leto in tako pri učencih razvijamo in krepimo mnoge kompetence, ki jih pri klasičnih oblikah pouka ne moremo. V kratkem dopoldnevu, ki ga učenci preživijo skupaj, se med starejšimi in mlajšimi stkejo posebne vezi.

Prav tako je inovacijski projekt spodbudil povezovanje učiteljev treh izbirnih predmetov: športa za sprostitev, likovnega snovanja in turistične vzgoje. Od 8. do 10. maja 2015 smo organizirali tridnevni izobraževalni tabor v Veržeju, kjer so se prepletale vsebine vseh treh predmetov. Fleksibilni urnik je omogočal boljše prilagajanje okoliščinam in potrebam učencev. Pri vseh treh predmetih smo izvedli številne vsebine (pohode, ogled naravnih in kulturnih znamenitosti, vodenje nekaterih ogledov, likovne delavnice, obisk kmetije s kasaškimi konji, kopanje v Termah Banovci, priprava, izvedba in analiza ankete med kopalškimi gosti, priprava in izvedba kviza o turističnih znamenitostih sveta, Evrope in Slovenije s poudarkom na SV delu Slovenije...). Učenci so aktivno sodelovali pri načrtovanju aktivnosti, izvajanju in vrednotenju. Pri pridobivanju znanja so bili bolj samostojni. Izkustveno učenje je omogočilo, da je njihovo znanje trajnejše, odnos do učenja pa boljši. Prav tako takšna oblika učenja omogoča razvoj dobrih medsebojnih odnosov med učenci ter učitelji in učenci. Vsi smo se z izobraževalnega tabora vrnilo polni lepih spominov in novih življenjskih izkušenj. Ker je tako organiziran pouk povezan tudi s finančnimi stroški, ga bomo realizirali vsako drugo ali tretje leto.

V šolskem letu 2015/2016 smo v sklopu inovacijskega projekta izvedli novo obliko medpredmetnega povezovanja (ABRAKADABRA). Učenci so spoznavali zgodovinsko obdobje in značilnosti čarovništva v svetu in pri nas, kraje na Slovenskem, znane po čarovništvu, na primeru Tavčarjevih listov iz Visoške kronike (proces sojenja Agati SCHWARZKOBLE) so spoznavali enega izmed primerov čarovniških procesov in

značilnosti zgodovinskega romana. Pridobili so večšine iskanja podatkov po različnih virih (J. V. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske), razvijali so bralno kulturo, domišljijo in kreativnost z ustvarjanjem dramskega prizora. Naučili so se pripraviti zdrave napitke. Seznanili so se z neznanstvenimi začetki kemijske znanosti. Ob vsem tem pa so pridobivali spoštljiv odnos do starejših generacij, njihovega znanja in izkušenj ter razvijali socialne kompetence in usvojili drugačne oblike in metode pridobivanja znanja pri predmetih slovenščina, zgodovina, kemija, likovna umetnost, gledališki klub in sodobna priprava hrane.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

- **Tog, nefleksibilni urnik** onemogoča prilagajanje okoliščinam in potrebam učencem. Pouk omejuje šolski zvonec in organizacija pouka, ki onemogoča izvajanje sodobnih oblik in metod dela ter uvajanje odprtega učnega okolja.
- **Izvajanje pouka v učilnicah** na mnoge učence ne deluje motivacijsko. Še posebej težko je vzdrževati motivacijo učencev s čustvenimi ali vedenjskimi težavami. Učenci imajo težave pri transformiranju uporabe učnih virov.
- Še vedno se pouk delno izvaja **frontalno**, pri čemer je učitelj vir informacij, in učenec tisti, ki sprejema te informacije. Nekateri učenci so premalo aktivni. Slabše je povezovanje teorije s prakso, učenci težje pridobivajo izkušnje, raziskujejo...
- **Slabše medpredmetno povezovanje** vsebin, ki je posledica slabega timskega dela učiteljev, slabega poznavanja učnih načrtov drugih predmetov... Slabo medpredmetno povezovanje onemogoča celosten razvoj učencev...
- **Slabše timsko sodelovanje učiteljev**, ki niso večči načrtovati in delati v timu. Ta način dela zahteva več priprav in prilagajanja (nekateri učitelji so zaposleni na več šolah in s tem omejeni pri načrtovanju aktivnosti).

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Vsako leto vključimo v letni delovni načrt šole nove dejavnosti, v okviru katerih izvajamo pouk v spodbudnem učnem okolju, s sodobnimi metodami in oblikami dela. Pouk je v večji meri medpredmetno načrtovan. V načrtovanje, izvajanje in vrednotenje vključujemo tudi učence. Posebej pozorni smo na učence s posebnimi potrebami (učence z učno pomočjo in nadarjene), ki so na ta način bolj motivirani. Pri tem se poslužujemo tudi različnih oblik sodelovalnega učenja.

Učenje v odprtem učnem okolju daje veliko možnosti za izkustveno učenje, ki omogoča pridobivanje trajnejših in vseživljenjskih znanj. Učenci so nad temi oblikami pouka bolj navdušeni, zadovoljni pa so tudi starši in učitelji.

Link – povezava na spletno stran s slikami, filmi, učnim gradivom in mnenji učiteljev in učencev.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Učenci različnih razredov (2., 6., 7., 8. in 9. razred) in učnih skupin v okviru različnih predmetov in dejavnosti (spoznavanje okolja, šport, slovenščina, matematika, kemija, geografija, zgodovina, naravoslovje, likovna umetnost, turistična vzgoja, sodobna priprava hrane).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Prebiranje obstoječe literature, ki potrjuje, da odprto učno okolje pomaga kreirati poti do trajnega in vseživljenjskega znanja.

S pomočjo ankete, izvedene med učenci, in ustnega zbiranja informacij smo dobili potrditev, da so pri pouku v odprtem učnem okolju učenci bolj motivirani za učenje, raziskovalne metode učenja se jim zdijo zanimive, učenci so pri delu bolj samostojni, kreativni in inovativni. Njihovo znanje je boljše in trajnejše.

S pomočjo ankete, izvedene za učitelje, in ustnega zbiranja informacij smo dobili potrditev, da večina učiteljev podpira uvajanje odprtega učnega okolja, vendar niso naklonjeni veliki spremembam v organizaciji pouka v kratkem času.

Pozitivni odzivi staršev na pogovornih urah in v Svetu staršev.

Metode obdelave podatkov

Analiza anket, grafična ponazoritev nekaterih kazalnikov, analiza odzivov učencev in učiteljev, ustvarjanje albumov in filmov.

Prikaz rezultatov

Grafična ponazoritev rezultatov ankete.

Predstavitev dejavnosti na spletni strani OŠ Blaža Kocena Ponikva.

Fotografije in filmi.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Z uvajanjem principov odprtega učnega okolja in spremembami v načrtovanju in izvajanju pouka smo vplivali na večjo vnemo učencev za pridobivanje znanja in posledično boljše znanje. Prav tako smo vplivali na to, da so učitelji pri poučevanju začeli uvajati nove pristope in metode dela.

Z vključitvijo učencev v načrtovanje in izvajanje pouka v odprtem učnem okolju ter s povezovanjem učencev različnih generacij smo v vzgojno-izobraževalno delo na naši šoli vnesli nov pedagoški element, s katerim smo razvili obliko vzajemnega učenja in medgeneracijskega povezovanja. Na ta način so učenci pridobivali mnoge socialne veščine, ki jih pri običajnem pouku v učilnici težje pridobijo. Nove oblike učenja so vplivale tudi na izboljšanje odnosa do sošolcev, učiteljev in učenja mnogih učencev s specifičnimi učnimi in vedenjskimi težavami.

Cilj inovacijskega projekta smo dosegli s timskim delom in dobro načrtovanim interdisciplinarnim poukom, ki smo ga izvedli v odprtem učnem okolju – v naravi.

Dr. Natalija Komljanc. Inovativno odprto učno okolje. Dostopno na internet naslovu: http://www.zrss.si/pdf/181213124533_natalija_komljanc_crensovci_inovativno_ucno_okolje.p

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

JVIZ VRTCI OBČINE ŽALEC

Prežihova 2,
3310 Žalec

IZ IGRALNICE V NARAVO V VSEH LETNIH ČASIH 2014 - 2016

Vodja inovacijskega projekta: Elizabeta Kos, prof. zgod. in univ. dipl. etnologinja in kult. antropol.

Sodelavci: Ema Selič, dipl. vzg.
Nada Ljubič Gril, vzg.
Gabrijela Pusovnik, dipl. vzg.
Sonja Strahovnik, dipl. vzg.
Alenka Vrenko, vzg.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc

Povzetek:

Cilj inovacijskega projekta je bil kvalitetna izvedba dejavnosti iz vseh področij Kurikula za vrtce v izbranem kotičku v naravnem okolju. Projekt se je izvajal v petih izbranih kotičkih v naravi. Opazna je bila razlika med izvajanjem projekta v mestu (enota Žalec I) in na podeželju (Ponikva pri Žalcu). V mestu je bilo do gozda kot najprimernejšega prostora za izvajanje projekta predaleč. Iskanje ustrezne lokacije je predstavljalo pravi izziv, hkrati pa je ponujalo možnosti primerjanja izvedbe dejavnosti v kotičkih - v gozdu, na travniškem sadovnjaku, v krajinsko urejenem mestnem parku. Ob upoštevanju in izrabi možnosti, ki jih naravno okolje ponuja ter ob pridobljenih izkušnjah izvajanja projekta smo ugotovili, da je možno v izbranem kotičku v naravi izvesti in kvalitetno nadgraditi dejavnosti iz vseh področij Kurikula za vrtce, z otroki obeh starostnih obdobj. Dejavnosti so bile načrtovane v mesečnih sklopih in le-te izvedene v izbranih kotičkih v naravi. Ključnega pomena je bila refleksija vseh sodelujočih v projektni skupini na skupnih srečanjih. Vključitev lokalnega okolja v izvajanje je pomenilo kvalitativno nadgradnjo projekta. Še posebej pomembno je vključevanje šole kot institucije, kamor odhajajo otroci po zaključku predšolskega obdobja. Tako se odpirajo možnosti za upoštevanje načel in izvajanje strategij gozdne pedagogike tudi pri usvajanju učnih vsebin v šoli. Pri sodelujočih v IP tako pri odraslih kot pri otrocih so se kazale pozitivne posledice - manjša obolevnost, intenzivno razvijanje gibalnih sposobnosti ter bolj spoštljiv odnos v skupini in do vsega bivajočega.

Abstract:

The main objective of innovative project was valuable implementation of activities covering all areas of Kindergarten curriculum in the outdoor areas in natural environment. Implementation of the project was covering 5 different outdoor places. The difference that the implementation between urban area (unit Žalec I) and rural area (Ponikva by Žalec) showed was decidedly noticeable. Urban area revealed difficulties in implementing the project since the forest, which present the most suitable area turned out to be too far out of our reach. Finding suitable location presented a real challenge, however in the same time it offered the possibility of comparing the performance of activities in different areas - in the woods, on the meadow orchard, in the landscape city park. Taking into a consideration and exploiting the vast possibilities offered to us by nature, combining with acquired experiences by the implementation of the project we discovered that it is possible to implement and quality upgrade activities covering all areas of kindergarten curriculum for children of both age groups in the designated outdoor spaces. Activities were planned in monthly sets and implemented in the preselected outdoor areas. The reflection of all participants in the task force on the joint meetings was crucial. Elevation of the project was achieved with the inclusion of the local environment. The integration of schools as institutions where children continue their education after leaving kindergarten proved to be particularly important. All this opens us up to possibilities for the compliance of the principles and implementation of the forest pedagogy strategies besides acquiring knowledge in school environment. Participants in the IP, both adults and children, have presented with positive effects such as: reduced signs of illness, intensive development of motor skills with further considerate behavior towards the group and all living beings.

Ključne besede: kotički na prostem, odprto učno okolje, gozdna pedagogika, sodelovanje z lokalno skupnostjo, izkušensko učenje

Problemsko stanje

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

V izbrani kotichek v naravi smo odhajali enkrat na štirinajst dni na vnaprej določene termine. Vsak obisk je bil potrebno skrbno načrtovati; pri načrtovanju je bila prisotna participacija otrok. Ob samih odhodih in v času bivanja v kotichek je bila potrebna fleksibilnost v izvajanju dejavnosti glede na trenutne (vremenske) razmere. Ključnega pomena je bila refleksija vseh sodelujočih v projektni skupini na skupnih srečanjih. Poročanje strokovnih delavk o izvajanju projekta v oddelkih je razvilo konstruktiven pogovor in kvalitetne predloge za nadaljnje delo. Skrbno načrtovanje, izvedba in evalvacija je rezultiralo v intenzivno razvijanje dobre prakse.

Opis problema v praksi

Kurikulum za vrtce (1999) navaja pri področju narave kot enega izmed globalnih ciljev pomen doživljanja in spoznavanja žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih. Prav tako poudarja razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave. V zadnjih letih se krepi zavedanje o pomenu stika ljudi za naravnim okoljem in pozitivnim vplivom na počutje tako otrok kot odraslih. Več strokovnih delavk v Vrtcih Občine Žalec se je v preteklih letih udeležilo izobraževanj s področja gozdne pedagogike. Načela in strategije gozdne pedagogike smo želeli uveljaviti tudi v našem zavodu.

Zavod Vrtci občine Žalec deluje na dvanajstih enotah, ki se nahajajo tako na podeželju kot v urbanem okolju, kjer je možnosti za kvalitetno bivanje v naravi manj. Pot do gozda iz vrtca je

bila predolga. Zato je bilo potrebno poiskati naravno okolje (mestni park, park pri dvorcu Novo Celje), ki bi omogočalo kvalitetno izvedbo dejavnosti na prostem.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Otroci potrebujejo okolja, v katerih lahko sledijo svojim nagnjenjem in poskusijo tudi kaj novega. Potrebujejo razmere, ki jih motivirajo in jim nudijo priložnost, da izrazijo svojo ustvarjalnost, sicer se njihove gibalne, spoznavne, čustvene in socialne sposobnosti ter lastnosti ne morejo optimalno razvijati (Videmšek, Stančevič 2011). Naravno okolje je gotovo tisto, ki ima vse značilnosti spodbudnega učnega okolja in s svojimi danostmi omogoča multisenzorno učenje.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako uspešno izvajati in uravnovežiti dejavnosti iz vseh vzgojnih področij kurikula na izbranem kotičku v bližnjem naravnem okolju?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

- V izbranih kotičkih v naravi izvajati dejavnosti iz vseh področij Kurikula za vrtce.
- Pridobivati izkušnje in ugotoviti, kako in v kakšni meri je v izbranem kotičku v naravi možno izvesti in kvalitetno nadgraditi dejavnosti iz vseh področij Kurikula za vrtce.
- V delo vključiti tudi starše in lokalno okolje.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Inovacijski projekt smo vnesli v LDN zavoda ter ga predstavili strokovnim delavkam, s katerimi delamo članice projektne skupine v tandemu. Po ogledu različnih lokacij smo za vsak oddelek določili eden kotiček v naravi. Vnaprej smo določili termine odhodov v izbrane kotičke ter okvirni vsebinski načrt dejavnosti.
- Starši so bili na 1. Roditeljskem sestanku v septembru 2014 in v septembru 2015 seznanjeni s projektom. Dosežen je bil dogovor o njihovem sprotne načinu informiranja – dnevi obiskov v naravi, album oddelka ...
- Članice projektne skupine smo se dogovorile o okvirnem načinu dela v izbranem kotičku v naravi: *prihod, *pričetek v krogu, dogovori, pravila, *motivacija – pravljica, igra, *različne dejavnosti, *prosta igra, *zaključek v krogu – kaj smo novega spoznali, kaj nam je bilo najbolj, najmanj všeč, predlogi za aktivnosti naslednjič, *slovo od kotička.
- V izbrane kotičke v naravnem okolju smo v času trajanja projekta izvedli 28 obiskov, izvajale so se dejavnosti iz vseh področij Kurikula. V dopoldanskem in popoldanskem času smo v kotiček občasno vabili tudi starše ter otroke in njihove starše iz drugih oddelkov.
- Sodelovanje z lokalno skupnostjo je bilo raznovrstno – v decembrskem času smo v popoldanskem času v kotiček v parku Novo Celje povabili strokovno sodelavko ZKŠT Žalec, ki je kot gozdna vila predstavila izbrano pravljico. V dogajanje se je vključila MS Žalec, ki je ob dvorcu Novo Celje – v neposredni bližini izbranega kotička pripravila čajanko za otroke, njihove družinske člane in ostale goste iz Občine Žalec in TD Žalec. Učiteljica naravoslovja iz I. OŠ Žalec je izvajala dejavnosti v povezavi s seznanitvijo in prepoznavanjem z drevesi in grmovnicami. Pod mentorstvom

strokovnjaka- inženirja hortikulture iz Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje se je izvedlo sajenje okrasnega kostanja na manjkajoče mesto v kostanjev drevored. V enoti Šempeter so taborniki pripravili za otroke iz vrtca taborniški dan, v izbrane koticke sta prišla lovec, gozdar. Vključitev lokalnega okolja v izvajanje projekta je pomenilo kvalitativno nadgradnjo

- Doživetja v koticu so otroci intenzivno podoživljali v pogovorih med vrstniki in strokovnimi delavkami, ogledovali so si fotografije, zapisovale so se njihove izjave; rezultat tega so bile mape oddelkov s fotografijami, izjavami otrok in njihovimi likovnimi izdelki. Pri oglasni deski oddelka so bile na voljo za ogled.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Pri sodelujočih v IP tako pri odraslih kot pri otrocih so se kazale pozitivne posledice – manjša obolevnost, intenzivno razvijanje gibalnih sposobnosti ter bolj spoštljiv odnos v skupini in do vsega bivajočega.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V dvoletnem obdobju sodelovanja v projektu je sodelovalo šest oddelkov prvega in drugega starostnega obdobja. Sodelujoči oddelki so bili tako iz mesta kot iz podeželja – iz enot Žalec I, Žalec II, Šempeter v Savinjski dolini, Griže, Petrovče in Ponikva pri Žalcu.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Vsi udeleženci projekta smo zasledovali enak cilj. Vsebine, dejavnosti in izvedba pa so se razlikovale glede na starost otrok.

Metode obdelave podatkov

Projekt je bil del izvedbenega kurikula. Vsebine in dejavnosti, ki so bile izvedene v izbranem koticu v naravi, so bile načrtovane v mesečnih sklopih. Vsak obisk smo ob participaciji otrok skrbno načrtovali, izvedli in evalvirali. Na timskih srečanjih j bila izvedena natančna evalvacija. Članice projekta smo pisne priprave z evalvacijami izmenjavale.

Prikaz rezultatov

Med potekom projekta so nastajale mape oddelkov s fotografijami, izjavami otrok in njihovimi likovnimi izdelki. Pri oglasni deski oddelka so bile na voljo za ogled staršem, strokovnim delavkam in drugim obiskovalcem vrtca.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Izbrani kotic v naravi je bogatejše, spodbudnejše učno okolje v primerjavi s prostori vrtca.
- Bogatejše, spodbudnejše učno okolje strokovnim delavkam omogoča bolj kvalitetno izvajanje dejavnosti iz vseh področij Kurikula za vrtce
- Dejavnosti v naravnem okolju je možno kvalitetno izvajati z otroki obeh starostnih obdobij. Pri tem je potrebno upoštevati in uporabljati možnosti, ki jih kvalitetno naravno okolje ponuja.
- Vključitev lokalne skupnosti pomeni kvalitativno nadgradnjo in omogoča medgeneracijski prenos znanja in izkušenj ter spodbuja vseživljenjsko učenje.

- Skrbno načrtovanje, izvedba in evalvacija rezultira v intenzivno razvijanje dobre prakse

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Z izvajanjem inovacijskega smo odlično dosegali cilje Kurikula: intenzivno doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.

Delo v naravnem okolju je spodbujalo osebni in profesionalni razvoj sodelujočih v projektu ter pomembno vplivalo na boljšo klimo v oddelkih in med zaposlenimi

Pri sodelujočih v projektu – tako pri odraslih kot pri otrocih – so se kazale pozitivne posledice - manjša obolevnost, intenzivno razvijanje gibalnih sposobnosti ter bolj spoštljiv odnos do vsega bivajočega.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Bivanje v izbranih kotičkih v naravnem okolju omogoča predšolskim otrokom izkušensko bogato učenje s samostojno raziskovalno igro, opazovanjem in sproščenim gibanjem.

Izbrani kotički v naravi so služil kot igralnice, v njih smo kvalitetno izvajali dejavnosti iz vseh petih področij Kurikula za vrtce.

Možnosti uvajanja v druga področja

Redno odhajanje v izbrani kotiček v naravi je bil odlično sprejeto tako pri otrocih kot pri njihovih starših. Smiselno bi bilo ta način dela razširiti na nivo zavoda. Kot zelo dobra se je pokazala vključitev lokalnega okolja v izvajanje projekta. Pomembno je predvsem vključevanje šole kot institucije, kamor odhajajo otroci po zaključku predšolskega obdobja. Tako se odpirajo možnosti za upoštevanje načel in izvajanje strategij gozdne pedagogike tudi pri usvajanju učnih vsebin v šoli.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Predvsem izkušnje, ki smo jih pridobili v dveh letih izvajanja projekta, kako bogatejše, spodbudnejše učno okolje v primerjavi s prostori vrtca v izbranem kotičku v naravi kar najbolje uporabiti za vsestranski razvoj otroka.

Literatura

- Kurikulum za vrtce (1999). Ur.: Eva D. Bahovec. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.
- Györek N. (2012): Povabilo v gozd srečnih otrok (Evalvacijsko poročilo s priporočili za pedagoške delavce). Kamnik: samozaložba.
- Videmšek, M. In Stančević, B. (2011). Ulovimo prosti čas. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Elizabeta Kos

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

OŠ Kašelj
Kašeljaska cesta 119 a
1260 Ljubljana Polje

JAZ SEM ŽE, KAJ PA ZDAJ?
2014-2016

Vodja inovacijskega projekta: Petra Grum, prof. angleščine in slovenščine

Sodelavci: Tadeja Mraz Novak, prof. razrednega pouka
Nina Mesner, dipl. psiholog
Rok Godec, prof. geografije in zgodovine
Kristina Janc, dipl. bibliotekar
Matjaž Zajelšnik, ravnatelj šole

Konzulent: Tamara Maleševič, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Projekt se je izvajal na osnovni šoli med otroki, starimi od 9 do 15 let. Glavni cilj našega projekta je bil pripraviti različne zaposlitve za hitrejšje učence, da bi tako omogočili ostalim nemoteno samostojno delo, obenem pa bi z dodatnimi zaposlitvami razvijali talente, ustvarjalnost učencev in njihove potenciale med poukom. Pri tem je bilo najprej potrebno analizirati potrebe in želje učencev, nato se je začelo zbiranje in sestavljanje dodatnih zaposlitev, čemur je sledilo preizkušanje novosti pri pouku. Učenci so bili sprva do dodatnih zaposlitev zadržani, a so že po prvih izkušnjah z njimi postali navdušeni nad njimi. Po dveh letih uporabljanja dodatnih zaposlitev je jasno, da so le-te ne le uporabne, ampak tudi smiselne in učinkovite. Predstavljajo sicer velik dodaten angažma s strani učitelja, vendar je na koncu zadovoljstvo tako na strani učencev kot učiteljev.

***Ključne besede:* hitrejši učenci, dodatne zaposlitve, ustvarjalnost, razvoj potencialov učencev, med poukom**

Abstract:

The project was carried out in our primary school with children aged 9-15. The main goal was to create a variety of extra activities for fast finishers in order to make it possible for the others to complete their assignments at their own pace in peace. At the same time, students would be given opportunity to develop their talent, creativity and other potentials during lessons. Firstly the needs and desires of students had to be analysed, then we began collecting and compiling extra activities, and finally the testing of our innovation took place in the classroom. Students were initially reluctant to extra activities, but after the first experiences they have become excited about them. After two years of using extra activities, it is clear that they are not only

useful but also meaningful and effective. It is true that they represent a big additional commitment on the part of teachers but ultimately the satisfaction is on both sides – pupils' and teachers' – and that's what matters.

Keywords: fast finishers, extra activities, creativity, to develop students' potentials, during lessons

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Skozi leta delovanja v učnem procesu učitelji opažamo, da primanjkuje časa in materiala za otroke, ki so sposobni doseči ne le povprečne, temveč tudi nadpovprečne rezultate. Poleg učencev, ki so po testih za nadarjenost odkriti kot nadarjeni in so jim namenjene dodatne dejavnosti, so v razredu tudi učenci, pri katerih opažamo potenciala, ki se še niso (povsem) razvili, a bi se morda ob primerni spodbudi lahko.

Z željo po vnašanju sprememb in novosti v pouk smo v šolskem letu 2014/2015 svoje ideje začeli razvijati v okviru inovacijskega projekta Jaz sem že, kaj pa zdaj? Skozi naše delo smo želeli raziskati, kako lahko oblikujemo učno spodbudnejše okolje in materiale za nadarjene učence in tiste, ki po testih sicer niso prepoznani kot nadarjeni, izkazujejo pa hitrejše dojetanje učne snovi in si v nekaterih primerih tudi sami želijo pridobiti več znanja in sposobnosti. Njihov potencial in zanimanje je smiselno čim bolj razvijati v okviru posamezne učne ure, hkrati pa bi podzavestno spodbujali in razvijali še samostojnost pri delu in odgovornost do dela. Skozi naše delo smo ugotavljali, kako, kdaj, s čim dodatno razvijati radovednost ter ustvarjalnost učencev in njihove potenciala v času pouka.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ob prebiranju strokovne literature sem opazila, da je precej napisanega o nadarjenih učencih in motivaciji za delo, zelo malo pa je možnosti strokovnega izobraževanja za delo z nadarjenimi in literature, še posebej slovenske, s katero bi si lahko pomagali učitelji konkretno v razredu, ko smo v stiku z učenci. Mojca Kukanja Gabrijelčič je v svoji raziskavi s pregledom ponudbe programov izobraževanja in stalnega strokovnega izpopolnjevanja za učitelje v osnovni šoli dokončno potrdila spoznanje, da »slovenski izobraževalni prostor ne namenja (pre)potrebne pozornosti nadarjenim učencem. Katalogi programov nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju (od 2010 do 2014) namreč ne vsebujejo konkretnih, predmetno-specifičnih tematskih izhodišč za delo s tovrstno skupino učencev.« (Kukanja Gabrijelčič, 2014: 94) Logična posledica tega je, da je »pedagoško delo v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu prepuščeno ustvarjalnosti, avtonomnosti in strokovnosti slehernega učitelja, da samostojno prilagodi in izvede učne aktivnosti, ki so primerne nadarjenim učencem.« (Kukanja Gabrijelčič, 2014: 94, 95) Učitelj se mora torej znajti sam in mi smo poiskali pot, ki deluje.

Šole se pri delu z nadarjenimi znajdejo vsaka po svoje – organizira se tabore, izvajajo se dodatne ure za nadarjene, projektno delo, ne izkoristi pa se časa, ki ostaja znotraj posamezne ure. Tako tudi Sue Cowley zagovarja stališče, »da je večšine razmišljanja treba vključiti v vsako učno uro.« (Cowley, 2007: 47) Hraniti umske izzive za tabore ali dodatne ure ni smiselno, zagotovo pa tudi ni tako učinkovito, kot če so izzivi razporejeni skozi vse leto. Učitelj naj bi namreč po mnenju Kukanja Gabrijelčič s svojo vizijo in bogastvom dajal

»nadarjenim učencem »moč«, da v karseda največji meri realizirajo svoje potenciale.« (Kukanja Gabrijelčič 2011) Kukanja Gabrijelčič še dodaja, da ga mora učitelj v heterogenem oddelku dodatno zaposliti in motivirati za delo, kar zmore »doseči le s pravo mero nudenja pomoči in ne pretiranim vsiljevanjem oz. nasprotovanjem učenčevim odločitvam.« (Kukanja Gabrijelčič, 2014: 87) Poznati učenca in se prilagajati njegovim sposobnostim, interesom in zanimanjem je torej nujno, še posebej če želimo, da je učenec notranje motiviran za dodatno delo. Pri našem projektnem delu je torej načelo izbire nujna pot.

Za optimalen razvoj učenčevih sposobnosti in zadovoljevanje njegovih želja in interesov mora učitelj po mnenju Kukanja Gabrijelčič uporabiti različne strategije in pristope. Med drugim mora reševati »probleme z različnimi ustvarjalnimi tehnikami in spodbujati domišljijo; zagotoviti mora dostop do najrazličnejših virov in spodbuditi, da otrok sam išče informacije, analizira in vrednoti uporabnost virov; spodbujati mora divergentno mišljenje in postavljanje najrazličnejših vprašanj, brez kakršnih koli zadržkov ...« (Kukanja Gabrijelčič, 2014: 87) Vse to je tudi naše vodilo, le da poskušamo zaobjeti ne le nadarjene otroke, temveč tudi ostale, ki morda resda niso prepoznani kot nadarjeni po testih, verjamemo pa, da ima vsak izmed njih specifične sposobnosti, talente in biološke potenciale, katere lahko tudi mi s primernim načinom, delom in oblikovanjem okolja pomagamo razviti. Ranko Rajović celo pravi, da »če tega ne spodbujamo, bomo imeli na nivoju celotnega naroda manj talentiranih in nadarjenih posameznikov,« (Rajović, 2013: 8), ki so izredno dragoceni za vsako državo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako, kdaj, s čim dodatno razvijati radovednost ter ustvarjalnost učencev in njihove potenciale v času pouka?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ker je v vsakem razredu nekaj intelektualno močnejših ali hitrejših učencev, ki zaključijo s samostojnim delom pred ostalimi, saj so učbeniki in delovni zvezki večinoma naravnani na povprečnega učenca, smo pričeli z iskanjem dodatnih kratkih zaposlitev, ki jih ne bi le dodatno zaposlile v izogib motenju ostalih, temveč bi tudi razvijale njihov potencial, zanimanje in nenazadnje tudi samostojnost in odgovornost do dela.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

2014/2015

- predstavitev projekta pedagoškemu kolektivu
- oblikovanje šolskega tima
- pregled že obstoječega materiala, virov, nalog, literature
- priprava delovnih listov, zaposlitev
- sestanek s konzulentko
- preizkušanje dodatnih zaposlitev za hitrejše učence v razredu
- sestanki, refleksije med sodelujočimi učitelji
- pilotna anketa med učenci na temo dodatnih zaposlitev
- analiza ankete

- pilotna anketa med učenci na temo dodatnih zaposlitev
- analiza ankete
- evalvacija naše dejavnosti in inovacijskega projekta

2015/2016

- analiza potrebe po dodatnih zaposlitvah po posameznih razredih predmetne stopnje
- priprava dodatnih delovnih listov, materialov
- preizkušanje dodatnih zaposlitev za hitrejšo učence v razredu
- anketa med učitelji predmetne stopnje o dodatnih zaposlitvah
- analiza ankete
- primerjava obeh anket
- posvet z vodjo inovacijskih projektov Natalijo Komljanc
- predstavitev rezultatov in evalvacija na pedagoški konferenci
- preizkušanje novih izzivov v razredu
- evalvacija inovacijskega projekta

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Pri sposobnejših in hitrejših učencih smo opazili občasno nemotiviranost za delo, z dolgotrajnostjo, motenjem ostalih, neučinkovito izrabljen čas.
- Zanimalo nas je, koliko je hitrejših učencev v posameznem razredu, katere so tiste zaposlitve, ki bi jih dodatno motivirale za delo, in v kakšni obliki pripraviti dodatne zaposlitve (časovno gledano, individualno ali v povezavi z drugimi učenci, s povratno informacijo ali ne, na delovnih listih ali kako drugače, ali naloge pripravimo učitelji ali si sami izmislijo zaposlitve).
- Priprava dodatnih delovnih listov, nalog, zaposlitev je ustvarjalno in časovno zahteven proces.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

- Z ozaveščanjem možnosti dodatnih zaposlitev so postali VSI učenci učinkovitejši in kvalitetnejši pri opravljanju rednega dela, zato so ure polne delovnega elana in hkrati na koncu ustvarjalno poživljajoče. Razveseljivo je videti, da se bolj trudijo tudi slabši učenci, da si učenci želijo dodatnih zaposlitev tudi za domov, če ne gre drugače. Dodatno gradivo deluje torej tudi kot dodatni motivator, ko učenci (neobvezno) rešujejo probleme, se med sabo povezujejo, podzavestno pa izpopolnjujejo višje miselne procese ali urijo ustvarjalno in divergentno mišljenje.
- Število hitrejših učencev ni nujno enako kot število nadarjenih učencev. Med hitrejšimi učenci so tudi formalno nenadarjeni. Število hitrejših učencev je sicer odvisno od predmeta, vrste redne zaposlitve ..., v povprečju pa gre za vsaj 4 učence na razred. Dodatne zaposlitve naj bi bile v obsegu 5-10 min, povratna informacija je s strani učencev zaželeno, učencem mora biti dana možnost izbire – med zaposlitvami ali da zaposlitev zavrnejo. Glede na to da je cilj dodatnih zaposlitev tudi kvalitetno izkoriščen čas »čakanja«, da vsi v miru in pod enakimi pogoji opravijo samostojno delo, se je ideja, da bi si učenci sami izmislili zaposlitev ali projekt v 5-10 minutah in ga nato razvijali skozi več ur, izkazala za neuspešno, kar velikokrat preprečuje tudi tempo, ki ga narekuje učni načrt in NPZ. Učenci so namreč ob predlogu, naj sami razmislijo, kaj bi delali, v glavnem predlagali ali spanje ali

pogovor s sosedom. Učitelji torej zaenkrat ostajamo servis za dodatne zaposlitve, kar je s strani učencev najlažje, za učitelje pa to zahteva večji angažma.

- Pri pripravi dodatnih zaposlitev je učiteljem iz leta v leto lažje, saj se določen nabor zaposlitev postopno veča. Ideje dobivamo učitelji v glavnem iz že obstoječih virov v knjigah, slovenskih in tujih priročnikih, naloge sestavljamo tudi sami ali kar z učenci skupaj. Razmišljali smo tudi o ustvarjanju skupne zbirke zaposlitev, dostopne samo delavcem šole, vendar smo ugotovili, da bi bilo potem še slabše pregledno, kdo je kje že kaj uporabil ali pa bi moralo biti število nalog zares zelo veliko. Tako ostaja glavni del dela na učitelju samem in njegovi motivaciji ter ustvarjalnosti.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu smo opazovali učence predmetne stopnje, tj. od 6. do 9. razreda in 1 razred četrtošolcev. Najprej je bila opravljena pilotna anketa med 44 učenci 6. in 8. razreda, nato je bila izvedena anketa med 138 učenci od 6. do 9. razreda. Nazadnje je izpolnilo anketo še 12 učiteljev s predmetne stopnje. Podatki so bili pridobljeni tudi z refleksijami sodelavcev in sprotnimi odzivi samih učencev.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatki so bili zbrani s pomočjo pripravljenih anketnih vprašalnikov, sprotne refleksije in evalvacije.

Metode obdelave podatkov

Anketne vprašalnike smo sestavili sami s pomočjo konzulentke. Podatki so bili obdelani s pomočjo računalnika. Z različnimi in dobro zastavljenimi vprašanji smo dobili kvalitativno in kvantitativno analizo pri odgovorih. Ustno sem posredovala povratne informacije kolegom, vodstvu šole, izsledki so bili podani na refleksijah Zavoda RS za šolstvo.

Prikaz rezultatov

Rezultate dela si lahko ogledate na šolski spletni strani <http://www.oskaselj.si/inovacijski-projekt.html>.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotovili smo, da več kot polovica učiteljev skoraj vedno dodatno zaposli hitrejša učence, bi si pa želeli večji pretok različnih idej o možnih oz. obstoječih vrstah zaposlitev. Izkazalo se je, da je dodatna zaposlitev ne le smiselna, temveč tudi zaželena s strani učencev (sicer v odvisnosti od tipa naloge), vendar je sama izvedba odvisna od okoliščin, tj. časa in učnih oblik, in mnenja, da ni nujno, da so učenci vedno zaposleni vseh 45 min pouka. Smiselno je tudi redno izvajati raziskavo oz. anketo med učenci, ki bi pokazala, koliko jih konča z rednim delom predčasno in kakšnih dodatnih aktivnosti si želijo. Tako se lahko ustrezno pripravi dodatne zaposlitve. Izkazalo se je, da je dodatno gradivo potrebno pripraviti ali vsaj pregledati v času, ko ni rednega pouka. Zbiranje zaposlitev je dolgoročno delo – potrebno ga je dopolnjevati iz leta v leto. Potreben je pregled, kdo je že kaj reševal/delal, da se zaposlitve ne ponavljajo.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Ob izvajanju inovacijskega projekta ugotavljamo, da se je izboljšala delovna klima med učenci, postali so tudi bolj radovedni in ustvarjalni, pri pouku podzavestno urijo spretnosti, ki niso del učnega načrta, jim bodo pa lahko prišle prav v življenju. Učenci so večinoma nad dodatnimi zaposlitvami navdušeni. S pozitivnimi izkušnjami smo seznanili sodelavce na šoli z namenom, da bi tudi oni omogočili hitrejšim učencem večji razvoj potencialov v času pouka.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Učenci in učitelji so ozavestili možnost dodatne zaposlitve, kar se tudi zavestno izvaja pri različnih predmetih, pri čemer učitelji večinoma sledijo željam in potrebam učencev. Naredili smo vprašalnik, ki ga bomo lahko uporabljali tudi pri naslednjih generacijah za boljšo organizacijo dela. Zbrali in ustvarili smo precejšnjo zbirko zaposlitev, ki jo nameravamo še naprej dopolnjevati v skladu s potrebami in zanimanjem učencev.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ta način dela je primeren za vse učitelje osnovne šole – tako med poukom kot v podaljšanem bivanju in jutranjem varstvu - delavce v dijaških domovih, vzgojitelje v vrtcih, morda v manjši meri za srednje šole, če oz. ker so razredi bolj homogeni.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Po izvedenem projektu imamo izdelan vprašalnik, s katerim lahko lažje in hitreje analiziramo potrebe in želje učencev in na podlagi tega prilagodimo dodatne zaposlitve in bolj racionalno pripravimo potrebni material. Izdelan imamo tudi precejšen nabor raznolikih dodatnih nalog in zaposlitev za hitrejšo učence.

Literatura

Cowley, S. *Kako mularijo pripraviti do razmišljanja*. 1. izd. Ljubljana: Modrijan, 2008. ISBN 978-961-241-287-6

Kukanja Gabrijelčič, M. Država, učitelj in delo z nadarjenimi učenci: med poslanstvom in odgovornostjo. *Revija za elementarno izobraževanje*, 2014, letnik 7, št. 1, str. 83-97.

Kukanja Gabrijelčič, M. *Delo z učno uspešnimi učenci pri pouku zgodovine*: doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. 2011.

Rajović, R. *IQ otroka – skrb staršev*. Ljubljana: Mensa Slovenija, 2013. ISBN 978-961-269-998-7

DOŠ Prosenjakovci – KÁI, Pártosfalva
Prosenjakovci 97c
9207 Prosenjakovci

UČENJE + X = TRAJNOSTNO ZNANJE
2010 - 2016

Vodja inovacijskega projekta: Gyöngyike Kranjec, prof.

Sodelavci:

Jožefa Herman, prof., ravnateljica; Blanka Fujs, učiteljica; Liljana Gal, učiteljica; Kornelija Torhač Horvat, prof.; Miha Horvat, prof.; Irena Celec, prof.; Milena Varga, prof.; Damjana Vöröš, dipl. vzg.; Mojca Györek Karas, prof.; Vesna Morović Žunič, učiteljica; Suzana Kovač; Ksenija Vratar Pocak, prof.; Elizabeta Gaál, učiteljica; mag. Valerija Danč Sabotin, prof.; Melinda Gal, prof.; Mateja Hladen, prof.; Bronja Sabotin, prof.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

Sodobna šola naj bi ustrezala pričakovanjem 21. stoletja. Prav zato smo prepričani, da naš »didaktični koktejl« razvija odgovorno, kritično, svobodno, samoiniciativno, ustvarjalno osebnost.

»Didaktični koktejl« zajema timsko delo, medpredmetno povezovanje, formativno spremljanje in fleksibilnost v odprtem učnem okolju. Našteto posamezniku omogoča samoregulacijsko učenje, v katerem sam kontrolira lastni učni proces ob upoštevanju svojih zmožnosti, interesov.

Ključne besede: učno okolje, medpredmetne povezave, formativno spremljanje, timsko delo, fleksibilnost, »didaktični koktejl«, samoregulacijsko učenje.

Abstract

Modern day education should suit the expectations of the 21st century. We are convinced that our "didactical cocktail" helps to develop a responsible, critical, free, proactive, and creative personality.

The "didactical cocktail " covers team work, cross-curricular connections, formative assessment and flexibility in the learning environment. These things allow self-regulated learning, in which the student controls and manages his or her learning process, while taking into account their own capabilities and interests.

Key words: learning environment, cross-curricular connections, formative assessment, team work, flexibility, »didactical cocktail«, self-regulated learning

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Kako pri učencih razviti samostojnost in odgovornost do lastnega učenja ob upoštevanju želja in ciljev vsakega posameznika.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

»Gre za premišljeno načrtovanje dejavnosti z razlogom na osnovi situacij, spodbud, potreb in pričakovanj udeležencev, kjer so upoštevana predznanja, potrebe in interesi. Strokovni delavec osmišlja in povezuje aktivnosti in rezultate v smiselne nove učne oz. vzgojne grozde (povezave, odnose, relacije), išče podatke o napredku, izbira komentarje in spodbude, da proces učenja teče nemoteno do cilja. Spodbuja (samo)refleksije in išče informacije, podatke o uspešnem vodenju in učenju, spodbuja otroka k zbiranju najboljših virov in dokazov, da zmore, zna, razvija, rabi, daje in deli.« (dr. Natalija Komljanc)

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako vpliva sprememba učnega okolja na trajnost znanja in vseživljenjsko učenje?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ustvariti učno okolje, v katerem lahko vsak učenec doseže svoj zastavljeni cilj.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

2010/2011

- Izobraževanja in delovna srečanja
- Oblikovanje šolskega tima
- Ugotavljanje začetnega stanja
- Načrtovanje dela

2011/12

- Razvijanje bralnih učnih strategij
- Učilnica brez katedra
- Medpredmetne povezave
- Razvijanje primerov dobre prakse
- Hospitacije
- Samoizobraževanje
- Širjenje šolskega tima

2012/13

- Vnašanje primerov dobre prakse v pouk
- Oblikovanje osebnih ciljev, izvajanje dejavnosti, refleksija
- Timsko delo učiteljev

- Razvijanje medpredmetnih/medgeneracijskih povezav

2013/14

- Iskanje in izvajanje kombinacij že znanih didaktični elementov

2014/15

- Prehodi (po horizontali, vertikali) učencev in učiteljev
- Vključitev učenca v fazo načrtovanja
- Spremenjena vloga učitelja

2015/16

- Razvijanje samoregulacijskega učenja

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Leta izkušenj so nas pripeljala do spoznanja, da tradicionalno podajanje snovi ne rodi željenih sadov. Ugotavljali smo, da so bili aktivni le učitelji in nekateri učenci v razredu, v ospredju je bilo pridobivanje vsebinskega znanja, medtem ko sposobnosti in veščine posameznika niso prišle do izraza v celoti. Motila nas je nemotiviranost nekaterih, omejenost s prostorom in časom, nesproščenost v odnosih in enoličnost pouka. Ugotavljali smo tudi, da vloženo delo ni bilo v sorazmerju s pričakovanimi rezultati.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Ob povratni informaciji učencev, staršev ter učiteljev ugotavljamo, da:

- je notranja motiviranost za delo večja,
- možnost izbire načinov učenja in oblik dela omogoča lažjo pot do uresničitve ciljev,
- spodbudno učno okolje, v katerem se učenec dobro počuti, ponuja možnosti ustvarjalnega mišljenja in posledično produktivnega dela,
- sprotno spremljanje in vrednotenje lastnega dela predstavlja učinkovit mehanizem za osebno rast: dvig samopodobe, boljši medsebojni odnosi ...

Na ravni šole smo:

- razvili učinkovita orodja za spremljanje in načrtovanje pouka (»Moje potovanje do znanja«, priprava na pouk, delovni zvežčiči ...),
- izvedli hospitacije za učitelje in ravnatelje drugih šol, gostujoče strokovne delavce zamejskih šol, svetovalce Zavoda za šolstvo in starše,
- pripravili predstavitev formativnega spremljanja s primeri dobre prakse.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Projekt se izvaja na ravni šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Evalvacijski vprašalnik ob koncu posamezne dejavnosti.
Vprašalnik za vse učence ob koncu šolskega leta.

Metode obdelave podatkov

Sprotna analiza rezultatov evalvacijskih vprašalnikov.
Analiza rezultatov vprašalnikov na koncu šolskega leta.

Prikaz rezultatov

Polletno in letno poročilo IP, letno poročilo šole.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V ospredju VIZ dela, v katerem je učenec aktiven načrtovalec, izvajalec, ocenjevalec in kritik, je samoregulacijsko učenje.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Na poti formativnega spremljanja se je med drugim spremenil tudi naš način poučevanja. Pouk načrtujemo na podlagi ugotovljenega predznanja učencev, individualizacija in diferenciacija sta stalnici. Dojeli smo pomembnost sprotne in kvalitetne povratne informacije v učnem procesu. Predpogoj za uspešno načrtovanje nadaljnjega dela je evalvacija. Učenci so aktivno vključeni v načrtovanje dela in oblikovanje kriterijev. Izvajanje opisanega učnega procesa omogoča učencem razvijanje veščin samoregulacijskega učenja. Učenec pridobi sposobnost za organiziranje in usmerjanje lastnega učenja, učinkovito upravlja s časom pri učenju. Način dela zahteva fleksibilnost na vseh ravneh. Avtonomija nam dovoljuje medpredmetno povezovanje tako po horizontali kot po vertikali, spreminjanje učnega okolja in prilagajanje časa, kadar to zahteva vsebina.

Ključni element uspešnosti je v prvi vrsti timsko delo učiteljev in učencev.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

»Didaktični koktejl« (spodbudno učno okolje + formativno spremljanje + fleksibilnost + medpredmetno sodelovanje = samoregulacijsko učenje)

Možnosti uvajanja v druga področja

Novosti in ideje lahko uporabijo strokovni delavci v osnovnih in srednjih šolah.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Načrtovanje dela, timsko delo učencev in učiteljev.

Literatura

Komljanc, N.. Učni prostor je okolje, v katerem se razvija umetnost učenja in poučevanja: 3. strokovni posvet *Didaktika v šoli v naravi. Zbornik prispevkov*. Tolmin, 2004, str. 183-188.

Komljanc, N.. *Inovativno učenje; koncept, model in izkušnja*, 2015. (15. 8. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.zrss.si/pdf/100315120604_inovativno_ucenje_feb_2015.pdf

Marentič Požarnik, B.. Kako pomembna so pojmovanja znanja, učenja in poučevanja za uspeh kurikularne reforme. *Sodobna pedagogika*, 1998, 49.

**CIRIUS KAMNIK, Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik
OSNOVNA ŠOLA
Novi trg 43a
1241 Kamnik**

**TERAPEVTSKI PES V RAZREDU
2012-2016**

Vodja inovacijskega projekta: Irma GOLOB, učiteljica.

Sodelavci: ISABELLE MOREL BERA, ravnateljica, ANA TRTNIK, učiteljica, ANKA AUERSPERGER, delovna terapevtka, ALENKA ZUPET, logopedinja in MATEJA PERKO, knjižničarka.

Konzulent: Mojca TRAMPUŠ, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana.

Povzetek

Pričujoči prispevek prikazuje inovativen pristop pri poučevanju učencev s posebnimi potrebami. V CIRIUS Kamnik že štiri leta izvajamo projekt Terapevtski pes v razredu, kjer je v oddelke z gibalno oviranimi učenci z motnjo v duševnem razvoju redno vključen terapevtski pes Alvin. Dejavnosti s psom zajemajo vsa področja Posebnega programa vzgoje in izobraževanja. Prisotnost psa v razredu ima pozitiven in sproščujoč vpliv, skrbno izbrane dejavnosti pa spodbujajo celostno aktivnost učencev ter s tem realizacijo zastavljenih ciljev na področju spoznavnih procesov, gibalnih spretnosti in senzorike, socializacije, komunikacije, govora ter čustvovanja. Alvin se je izkazal kot odličen učiteljev delovni partner in motivator za večjo aktivnost učencev. Koristi vključitve psa v učni proces potrjujejo tudi različne raziskave v tujini, kjer je izobraževanje s psom (AAE - Animal Assisted Education) veliko bolj poznano.

Abstract

The article presents an innovative approach in teaching students with special needs. In the CIRIUS Kamnik, a Therapy Dog in Classroom project has been carried out for four years. A therapy dog named Alvin has been regularly brought in classes of children with physical and mental disabilities.

Activities which include the dog cover all areas. Presence of the dog has a positive and relaxing impact in the classroom while carefully chosen activities promote integrated activities of the students and, through this, realisation of the set objectives regarding cognitive processes, motor and sensory skills, socialisation, communication, speech and expression of emotions. Alvin has proved to be an excellent working partner of a teacher and motivator increasing the activity of the students. Beneficial impacts of the inclusion of a dog in a learning process have also been confirmed by different researches performed abroad where an Animal Assisted Education (AAE) is widely practiced.

Ključne besede: AAE, aktivni učenec, gibalno oviran učenec z motnjo v duševnem razvoju, terapevtski pes.

Problemsko stanje

Pri učencih z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju je pouk prilagojen posebnostim učencev in se izvaja skladno s cilji, načeli in vsebinami, določenih v Posebnem programu vzgoje in izobraževanja. Učence je potrebno opremiti z znanji, pomembnimi za vključevanje v življenje. Spodbujamo celostni razvoj na zaznavnem, gibalnem, čustvenem, govornem in socialnem področju. Načela izvajanja posebnega programa so usmerjena v učenčevo aktivnost, ki jo je potrebno s specialno pedagoškimi sredstvi zagotoviti tudi pri učencih z najskromnejšimi učnimi potenciali ter doseči čim večjo možno stopnjo sodelovanja učencev. Tudi samo izvajanje pouka prilagajamo njihovim posebnostim, ki se v procesu učenja kažejo med drugim predvsem v znižani motivacijski sferi, pomanjkanju elementov aktivnosti ter slabši intencionalni usmerjenosti. Prav zato potrebujejo neprestano stimulacijo (Grubešič, 2014).

V šolskem letu 2012/13 sem kot učiteljica v oddelku PPVIZ pričela z izvajanjem projekta Terapevtski pes v razredu. Od leta 2013/14 pa poteka pod okriljem Zavoda RS za šolstvo kot inovacijski projekt. V šolsko delo sem vključila svojega (takrat triletnega) psa Alvina (sl. 1), pasme mejni ovčar (border collie) in k sodelovanju povabila strokovne sodelavke, učiteljico, knjižničarko, delovno terapevtko in logopedinjo. Dokazano je, da družinski psi spodbudno vplivajo na gibalni, spoznavni in psihosocialni razvoj otroka (Zupanc, 2011). Prav to smo želeli izkoristiti tudi pri delu z učenci s posebnimi potrebami.

Cilji projekta

Pri vključitvi psa v učni proces smo oblikovali dva osnovna cilja, ustvariti spodbudno učno okolje ter povečati aktivnost učencev. Aktivnost kot cilj zajema tako senzomotoriko in spoznavne procese kot tudi socialno in čustveno področje. Želela sem, da v ponujenih dejavnostih s psom, učenec vzpostavi stik s psom, je pozoren, opazuje, pomni, sledi dejavnosti, zavzeto rešuje učne liste, želi spremeniti položaj telesa, spremlja branje knjige z vsemi čutili, uporablja več govorne ekspresije oziroma simbole nadomestne komunikacije, doživlja več socialnih stikov z vrstniki ter prijetnih čustev in se uči empatije.

Potek dela

Prihod psa v šolo zahteva od strokovnega delavca veliko priprav. Pri svojem delu mora biti inovativen in se zavedati, da bo delo s psom v šoli, poleg velikega zadovoljstva, prineslo tudi obilico dodatnega dela (več o tem Trampuš, 2014, str. 74-100).

Preden je Alvin zakorakal skozi šolska vrata, sem najprej morala opredeliti cilje in vsebino projekta. Pridobila sem podporo in pisno soglasje vodstva šole ter staršev. Tudi sodelavcem sem predstavila projekt in si z nekaterimi zagotovila tesno sodelovanje pri samem izvajanju dejavnosti s psom. Pri starših in zdravstveni službi sem pridobila podatke o morebitnih alergijah, strahovih oz. zadržkih učencev. Zelo pomembna je bila podpora ravnateljice, da sem lahko pripravila delovno okolje (primeren urnik, urejen, dovolj velik in varen razred, miren kotiček za umik oz. počitek psa, higienske pogoje, prostor za didaktični material...). Pred prvim prihodom psa v šolo sem izvedla uro priprave za učence in za vse sodelujoče sodelavke, Poudarila sem pravila dela ter vlogo udeležencev (odrasli moramo omogočiti učencu, da v čim večji meri aktivno sodeluje v dejavnosti, pozornost psa tako usmerjamo k učencu in ne k sebi) ter naš odnos do psa: na kaj moramo biti pozorni, spoštovanje do psa, upoštevanje njegovih potreb, prepoznavanje telesne govornice in drugo.

Zelo pomembna je priprava psa na delo v razredu. Pes, ki vstopa v šolski prostor, je poseben pes Njegova posebnost ni v pasmi, velikosti ali kakršni koli drugi telesni posebnosti. Za delo v razredu ga odlikuje njegov značaj: prijaznost, potrpežljivost, naklonjenost neznancem, rad mora delati z učenci in ne glede na situacijo, mora ostati vodljiv in obvladan, pod skrbnim vodstvom vodnika (Trampuš, 2014). Pes mora biti v dobri kondiciji, redno cepljen in veterinarsko pregledan. Zelo pomembna je njegova povezanost z vodnikom (sl. 2). Vodnik psa je lahko istočasno v vlogi učitelja in vodnika, lahko pa učitelj v učnem procesu sodeluje s primernim vodnikom in njegovim terapevtskim psom.

Slika 1: Alvin, šolski pes

Slika 2: Zelo pomembna je povezanost med psom in vodnikom.

Z Alvinom, našim družinskim psom, sva opravila mednarodno priznan izpit za psa spremljevalca (BBH) ter tečaj za terapevtski par v Društvu za terapijo z živalmi Ambasadorji nasmeha, kjer sva aktivni par. Imava dokazilo oz. certifikat »Terapevtski par«, ki nama omogoča delo v šolah ter drugih ustanovah. Certifikat se letno obnavlja z izobraževanjem za vodnika živali ter preverjanjem sodelovanja med psom in vodnikom. Pojem »terapevtski pes« v šolskem prostoru ni preveč primeren, saj ne gre za neko terapijo oz. zdravljenje. Gre za podporo vzgojno-izobraževalnemu procesu (Trampuš, 2014). V skupini učiteljev, ki delamo s psi v različnih vzgojno-izobraževalnih ustanovah, si prizadevamo, da bi uvedli nov termin »šolski pes«.

Prek treh oblik učnih dejavnosti s psom: športne igre s psom (sl. 3), berem s psom (sl. 4) in učna ura s psom smo uresničili vse zastavljene cilje.

Slika 3: Športne igre s psom

Slika 4: Berem s psom

Alvin je bil prisoten v šoli vsako sredo. Prvo uro smo bili v telovadnici in izvajali prilagojene športne igre. Alvin je užival v igri. Postal je čudovit motivator za razvijanje gibalnih spretnosti. Iz telovadnice smo se z Alvinom sprehodili do knjižnice. Učenci so ga izmenično ponosno vodili na povodcu. V knjižnici se nam je pridružila delovna terapevtka. Pod njenim strokovnim vodstvom so učenci spreminjali položaj telesa z namenom, da so bili udobno nameščeni na blazinah, sedežnih vrečah oz. vozičkih. Tudi telesni stik s psom je bil tako lažji. V uvodnem delu smo se igrali običajno tako, da so učenci skrili priboljšek ob svojem telesu, Alvin pa ga je moral poiskati. Nato pa smo vsi skupaj, tudi Alvin, prisluhnili branju knjige. Knjižničarka je skrbno izbirala slikanice in knjižice s »pasjo« vsebino ter jo primerno interpretirala.

V času odmora so zelo radi prišli v oddelek tudi drugi učenci, ki so se želeli poigrati z Alvinom.

Po uri odmora (sprehod v bližnji okolici), je na sledila učna ura s psom. Vsebino smo prilagodili učnemu načrt in jo na poseben način utrjevali še v druženju z Alvinom.

Tako smo se učili tudi novih simbolov v nadomestni komunikaciji, ki sva jih pripravili skupaj z logopedinjo (sl. 5). V sproščenem vzdušju in nenehni interakciji smo se približevali doseganju ciljev.

Slika 5: Nekaj simbolov nadomestne komunikacije, ki jih uporabljamo v projektu.

Evalvacija

Kot nosilka projekta sem se zavedala odgovornosti pri izvajanju projekta, zato sem od vsega začetka spremljala, analizirala in vrednotila vzgojno-izobraževalni proces s pomočjo strokovnih delavcev, ki so vključeni v projekt. Po vsakem izvedenem dnevu s psom v šoli smo skupaj ugotavljali učinke in vrednotili dosežke učencev. Pomembna informacija mi je bila tudi vedenje psa, zaradi varnosti sem bila posebej pozorna na znake utrjenosti, stresa. S sprotno analizo sem imela uvid v dogajanje, zato sem glede na povratne informacije uspešno ter sproti prilagajala učne aktivnosti trenutnemu stanju oziroma razmeram.

V decembru 2013 in januarju 2014 sem po načelu triangulacije s pomočjo konzulentke pripravila anketne vprašalnike za starše in učitelje. Anketni vprašalnik za učitelje je bil razen v enem vprašanju enak vprašalniku za starše. Vključeval je vprašanja odprtega in zaprtega tipa. Vprašalnik za učence je bil prilagojen njihovi zmogljivosti ocenjevanja in odgovarjanja. Usmerjen je bil v oceno priljubljenosti posamezne aktivnosti s psom. Učenci so izpolnjevali vprašalnik individualno, s pomočjo učitelja: učitelj zastavlja vprašanje, nato ponudi odgovor, učenec odgovori pritrdilno ali nikalno, tako kot zmore: z besedo, glasom, nagibom glave ... Poudariti moram, da so anketiranje vzeli zelo resno, zbrano so sledili vprašanjem in s ponosom odgovarjali. Počutili so se pomembne. V vprašalniku so izrazili visoko stopnjo zadovoljstva pri aktivnostih s psom.

Učitelji prepoznavajo koristi projekta. Strinjajo se, da prisotnost psa v razredu pozitivno vpliva na učence in vzdušje v razredu. Med drugim še sporočajo:

- Stik učencev s psom je pozitiven, vpliva na vedenje, osredotočenost.
- Prisotnost živali na otroke vpliva spodbudno, poživljajoče. Posamezne učence lahko motivira za posamezne ciljne naloge ali pa jih prisotnost živali pomirja, poživlja ...
- Pomirjajoče deluje na skupino in posameznega učenca, učenci radi delajo za žival.
- Večina otrok se v stiku s psom sprosti, učijo se pravilnega ravnanja z živalmi.

Zaupanje staršev, ki so mi ga izkazali ob uvajanju zanje povsem nove metode dela, mi je neprecenljivo. Starše sem v besedi in sliki redno obveščala o poteku projekta, ob evalvaciji projekta sem se obrnila tudi nanje. Izražajo visoko podporo projektu in željo po nadaljevanju. Trdijo, da projekt vpliva na njihovega otroka in tudi na vzdušje v družini.

- Pes v razredu vpliva na čisto vse: otrok rad hodi v šolo, je v pričakovanju, počuti se »nekaj več«, ker je pes prisoten v njihovem razredu.
- Samo navdušenje! Imam občutek, da se (sin) počuti nekaj več, ker je v vašem razredu Alvin. V trgovini se vedno spomni še na priboljšek za kuža. Vsako žival z zanimanjem opazuje in nima strahu pred njo. Živali vedno same pristopijo do Domna.
- Urban nestrpno čaka na dan, ko je pes Alvin prisoten v razredu. Preden je imel stik z Alvinom, se je psov bal in postal v stiku z njimi čisto napet in jokal.
- Alex je izredno navdušen in vesel, ko ima priložnost sodelovati v projektu Terapevtski pes. Same pohvale in popolnoma podpiramo še v nadalje, saj otrok dobi občutek topline, veselja, varnosti in tudi odgovornosti. Najlepša hvala za ves trud in prizadevnost!
- Prej se je bal psov, zdaj jih ima rad ter je premagal strah, kar je velik korak.
- Vpliv psa je na našega otroka zelo pozitiven, želimo še naprej sodelovati v tem projektu.
- Želi si, da bi tudi doma imeli psa. Psa v razredu je vesel, iz šole pride zadovoljen.

Ugotovitve in spoznanja

Ob vključitvi psa v učni proces smo običajnim dejavnikom učenja, učitelju, učencem in učnim okolici, dodali »živ element«, psa, ki je, kot neposreden dejavnik, močno vplival na celoten proces učenja in dela. Učenci so prek aktivnosti s psom doživljali močno, pozitivno in osebno izkušnjo z vsemi čutili in čustvi. Alvin je kot magnet vlekel pozornost učencev. Odnos s psom jim je postal osebno pomemben, želeli so si sodelovanja z njim, zato so sledili in vztrajali v dejavnostih. Tako izkustveno učenje v sproščenem, veselem, edinstvenem in varnem okolju je vseživljenjskega pomena. Prek procesov zaznavanja, čustvovanja, razmišljanja in delovanja so učenci uspešno usvajali različna znanja, dosegali zastavljene cilje in pridobivali samozavest. Tako pridobljena znanja so trajnejša, saj je čustvena in miselna angažiranost učencev visoka, kar ugotavlja tudi ameriška raziskava (Putz, 2014).

Alvin daje podporo tudi meni. Kadar sem prišla z njim v šolo, nisem mogla biti slabe volje. Srečevala sem vesele obraze, ki so naju pozdravljali, učenci, pa tudi odrasli, so želeli pobožati Alvina. Z zaupanjem je sledil mojim navodilom, a hkrati vnašal v delo svoj lastni element - pozitivno življenjsko energijo in željo po delu z ljudmi.

Širjenje novosti

Vključitev psa v redno izvajanje učnega procesa v razredu predstavlja veliko spremembo v tradiciji poučevanja. Vpliv učinkuje na vključene učence, kakor tudi na celotno šolsko oziroma pri nas zavodsko vzdušje. Na podlagi lastnih izkušenj lahko trdim, da dviguje kakovost bivanja v šolskem okolju.

V zadnjih letih sem spoznala nekaj pedagoških delavk, ki ravno tako vključujejo psa v redno izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa. Ne glede na to, ali delajo s psom v vrtcih, rednih šolah, šolah s prilagojenim programom ali srednjih šolah, povsod so rezultati izjemno dobri. Želimo se povezati ter širiti informacije in znanja. Pri Zavodu RS za šolstvo je leta 2014 izšla poučna knjiga Tačke v šoli. Oktobra 2015 sem aktivno sodelovala pri izpeljavi seminarja za pedagoške delavce z naslovom Terapevtski pes v pedagoškem procesu. Prisotni pedagogi so z velikim zanimanjem prisluhnili našim izkušnjam. Sodelujem v delovni skupini, ki pripravlja Koncept vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni sistem pod okriljem Zavoda za šolstvo. Vse to dokazuje, da se primerno šolanim psom vrata naših šol upravičeno odpirajo vedno bolj na široko.

Literatura

Kocjančič, G. (2016). O nekaterih drugih: štiri eseji o preobilju. Ljubljana: Beletrina.

Grubešič, S. (2014). Posebni program vzgoje in izobraževanja. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno: s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/Posebni_program_vzgoje_in_izob.pdf

Marentič Požarnik, B. (2003). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.

Marinšek M., Tušak, M. (2007). Človek žival: zdrava naveza. Maribor: Založba Pivec.

Marjanovič Umek, L. in Lešnik Musek, P. (2001). Igra v kurikulumu za predšolske otroke. V M. Zupančič, urednik, Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Putz, J., N. (2014). Animal-Assisted Therapy and its Effects on Children in Schools. Pridobljeno s http://sophia.stkate.edu/msw_papers/379

Trampuš, M. (2014). Tačke v šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Zupanc, A. (2011). Vpliv šolanih psov na kakovost življenja ljudi. (Diplomsko delo). Zdravstvena fakulteta, Ljubljana.

Wohlfarth, R., Mutschler, B., Beetz, A., Kreuser, F. in Korsten- Reck U. Dogs motivate obese children for physical activity: key elements of a motivational theory of animal-assisted interventions, *Frontiers in Psychology*, October 2013. U.S. National Institutes of Health's National Library of Medicine. Pridobljeno s <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3810595/>

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Osnovna šola Kozara Nova Gorica
Kidričeva 35
5000 Nova Gorica

GRADIMO MOSTOVE MED BREGOVI RAZLIČNOSTI **2013 - 2016**

Vodja inovacijskega projekta: Janja Žnidarčič, prof. defektologije

Sodelavci: Erika Perić, specialna pedagoginja; Mateja Ivanuša, prof. defektologije; Mateja Marussi, prof. defektologije; Sanja Bekrić, prof. defektologije; Tanja Lozej, prof. defektologije; Nataša Lapajne, prof. defektologije; Jelena Komel, prof. defektologije; Tina Korče, univ. dipl. socialna delavka z defektološko dokvalifikacijo; Erika Orel, prof. razrednega pouka; Irena Dirjec, prof. defektologije; Nataša Manfreda, prof. defektologije; Samo Žerjal, prof. matematike in tehnike; Aleksandra Golob, knjižničarka

Konzulent: mag. Mirjam Podsedenšek, pedagoška svetovalka za slovenščino
ZRŠŠ, OE Nova Gorica

Povzetek:

Projektno pot smo začeli v septembru 2013. Že pred odločitvijo za inovacijski projekt smo si kot šola s prilagojenim programom prizadevali za čim večjo vključenost naših učencev v ožje in širše družbeno okolje. Z inovacijskim projektom smo naše aktivnosti še bolj ciljno usmerili, da bi izboljšali socialno integracijo vseh sodelujočih. Slednjih je bilo iz leta v leto več. Učencem in učiteljem iz prilagojenega programa so se pridružili še učenci in učitelji iz posebnega programa. K sodelovanju smo poleg vrtcev in večinskih osnovnih šol v lokalnem okolju pritegnili še dijake. Sodelovanje je potekalo tudi preko naših meja z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami v Italiji in Avstriji. Mostove smo gradili tudi izven šolskega okolja. Povezali smo se s centri, klubi, z društvi in drugimi ustanovami v lokalnem okolju, ki v svoje dejavnosti vključujejo otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. V prvih dveh letih smo poudarili predvsem širitev raznovrstnih sodelovanj, v zadnjem letu pa smo v ospredje postavili raziskovanje možnosti, kako sodelujočim omogočiti pridobivanje čim več pozitivnih izkušenj v medsebojnih odnosih. Z načrtovanimi in izvedenimi aktivnostmi v projektu smo ustvarjali pogoje in nudili pozitivne spodbude vsem sodelujočim učencem, da bi izboljšali medsebojno sprejemanje, toleranco do drugačnosti, empatijo, sodelovanje in medsebojno komunikacijo. Evalvacije (s pogovori, intervjuji, anekdotskimi zapisi, anketnimi vprašalniki) po izvedenih dejavnostih so pokazale pozitivne odzive učencev in učiteljev, ki so v aktivnostih sodelovali. Z inovacijskim projektom zaključujemo, vendar ga bomo še naprej izvajali kot šolski projekt. Nekatere oblike aktivnosti (interesne dejavnosti, dnevi dejavnosti skupaj z ostalimi osnovnimi šolami ...) bomo vključili v redni letni delovni načrt šole. Še naprej si bomo prizadevali, da bi

bila naša šola odprt prostor srečevanja, komunikacije, sodelovanja, pridobivanja novih izkušenj za samorazvoj. Tako bomo bogatili osebni, šolski in lokalni kurikulum.

Abstract:

We started this project in September 2013. Inclusion of our students in social environment was one of our special school's main focuses long before that. The existing goals and activities were even more specifically targeted within the project in order to improve their social integration. The number of participants was constantly increasing.

At the end it included students and teachers from both educational programs of our school, students and teachers from local kindergartens, mainstream elementary schools and high schools. The project also crossed borders collaborating with educational institutions from Italy and Austria. Cooperating with local centers, clubs and societies for children and youth with special needs the bridges were built outside of educational environment as well.

During the first two years the emphasis was on broadening the network among institutions. During the last year we were exploring the possibilities for the participants to gain positive experience in relations among people.

The activities were planned and executed for the participants to be able to improve the acceptance of others, the tolerance for diversity and differences, the ability to empathize, the cooperation and the communication.

The evaluation after the activities (conversations, interviews, anecdotal recordings, survey questionnaires) showed positive responses of both students and teachers.

The innovation project is finished, but the activities will continue as a school project. Among those some forms of activities, such as voluntary classes and project works with other elementary schools, will be included in school's annual work program. We will continue to keep our school open for people to meet, communicate, cooperate, and gain new experience in order to enrich our personal, school and local curriculum.

Ključne besede: otroci in mladostniki s posebnimi potrebami, vrstniki v večinskih šolah in vrtcih, socialna integracija

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Osnovna šola Kozara Nova Gorica je šola s prilagojenim programom, ki vzgaja in izobražuje otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. Strokovno usposobljeni sodelavci s specialnimi oblikami, metodami, pristopi in individualiziranimi obravnavami spodbujamo celovit razvoj otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami tako, da jih pripravimo za aktivno vključitev v širše družbeno okolje.

Celostno obravnavo učencev izvajamo tako, da zavod povezujemo z okoljem, aktivno sodelujemo pri vključevanju otrok in mladostnikov izven šolskega okolja, predstavljamo zavod navzven, osveščamo okolje s problematiko oz. potrebami oseb s posebnimi potrebami.

(iz Razvojnega načrta osnovne šole Kozara Nova Gorica).

Navedene smernice razvojnega načrta šole so lastne tudi našemu projektu. Čeprav je smer jasna, ni nujno lahka, kajti naši učenci pri vključevanju v okolje pogosto naletijo na težave in nerazumevanje, predvsem zaradi slabšega poznavanja populacije oseb s posebnimi potrebami ter s tem povezanimi stigmami. Potrebno se je torej odpirati navzven, narediti korak v družbo, predstaviti svoje zmožnosti in prednosti. Da pa bi bili naši učenci tega zmožni, jih moramo čim bolj opremiti, jim omogočiti pridobivanje novih izkušenj, znanj, veščin - predvsem pri oblikovanju socialnih odnosov, da bi z večjim zaupanjem in suverenostjo vstopali v skupnost.

Želimo pa tudi, da pridobivajo pozitivne izkušnje tudi vsi tisti, ki prihajajo v stik z našimi učenci.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Na naši osnovni šoli s prilagojenim programom se učenci vključeni v prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom (učenci z lažjo motnjo v duševnem razvoju in kombiniranimi motnjami) ali v posebni program (učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju). Pouk poteka v manjših skupinah (razredih), tako je možna večja diferenciacija in individualizacija pouka, poučujejo posebej usposobljeni učitelji – defektologi oz. spec. in rehabilitacijski pedagogi, učence obravnavajo še drugi strokovnjaki (psiholog, logoped, fizioterapevt,...), kar omogoča kompleksno in kontinuirano obravnavo otrok s posebnimi potrebami. Učni programi so po obsegu in zahtevnosti skromnejši, prilagojeni sposobnostim, raznolikim potrebam in drugačnemu tempu teh učencev.

Značilnost obeh navedenih programov je, da imata relativno odprt prostor za uvajanje šolskih dejavnosti, ki jih terjajo posebne potrebe posameznih učencev. Tako je proces dela - od pouka do drugih dejavnosti - na šoli čim bolj individualiziran. Učenčev uspeh pa se meri skladno njegovim intelektualnim in drugih sposobnostim (Rovšek, 2006).

Čeprav se naši učenci šolajo v specializirani ustanovi, ločeno od svojih vrstnikov, je za njihov optimalni psihosocialni razvoj pomembna tudi socialna integracija.

Socialna integracija je most med integracijo in inkluzijo, se pravi most, ki vodi do optimalnega vključevanja vseh otrok in drugih udeležencev vzgojno-izobraževalnega sistema v vsakodnevno življenje in delo. Da je otrok socialno integriran, pa ne pomeni, da se popolnoma vključi v skupnost, pač pa to, da mu je kljub njegovim motnjam omogočimo razvoj v skupnosti. Otroci s posebnimi potrebami se morajo naučiti v socialni skupini živeti s svojo motnjo, saj ta zaradi njihove socialne vključenosti ne bo izginila. Prav tako pa je naloga socialne skupine, da sprejme otroke s posebnimi potrebami skupaj z motnjo, ki tega otroka bremeni.

Ustvarjanje razmer, primernih za socialno vključenost otrok s posebnimi potrebami, zajema zagotavljanje pravic otrokom s posebnimi potrebami do boljših možnosti za njihov razvoj in učenje s sovrstniki v rednem šolskem sistemu. Te razmere so del integracijskih procesov, katerih cilj je zmanjševanje diskriminacije in socialne izključenosti, nastale zaradi motnje. Pri pripravah na uspešno uresničevanje socialnointegracijske vloge so še posebej pomembne naloge sodelovanja in povezovanja vzgojiteljev, učiteljev, specialnih pedagogov in drugih strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnem procesu. Učenci se v interakciji s sovrstniki naučijo izražati svoja mnenja in oblikovati lasten odnos do sveta in družbe, v kateri živijo. Pomembna naloga šole je priprava učencev za medsebojne interakcije, sožitje in razumevanje med učenci ter sprejemanje sovrstnikov s posebnimi potrebami kot enakovrednih članov skupnosti (Lebarič, Kobal Grum, Kolenc, 2006).

Psihosocialni položaj oseb s posebnimi potrebami je v veliki meri determiniran s stališči okolja, v katerem živijo. Stereotipna stališča izražajo vnaprejšnja pričakovanja in vrednostne ocene o osebah s primanjkljaji, ne upoštevajo pa empiričnih informacij. Stališča ravnateljev, učiteljev in staršev se nehote odražajo v odnosih in komunikaciji vrstnikov do učencev s posebnimi potrebami (Schmid, 2003).

Tudi v šolski zakonodaji lahko najdemo pomembna izhodišča, ki govorijo o strpnosti in spoštovanju drugačnosti. Eden od ciljev vzgoje in izobraževanja je vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti obeh spolov ter s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi. (2. člen ZOFVI).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

V šolskih letih 2013/14 in 2014/15:

Kako se povezujejo in sodelujejo učenci in učitelji posebnega programa vzgoje in izobraževanja in prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom z vrstniki in njihovimi učitelji oz. mentorji v širšem okolju (vrtci, šole, društva, klubi, druge ustanove)?

V šolskem letu 2015 /16:

Kako otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami in njihovim vrstnikom iz večinskih šol preko skupnih aktivnosti omogočiti pridobivanje pozitivnih izkušenj v medsebojnih odnosih?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ciljna naravnost projekta je ostajala ves čas enaka:

Aktivno povezovanje učencev posebnega programa vzgoje in izobraževanja in prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom z vrstniki v širšem okolju zato, da bi izboljšali socialno integracijo vseh sodelujočih.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Oblikovali smo projektni tim, se dogovorili kaj želimo s projektom doseči (cilj, raziskovalno vprašanje) in kako bomo to dosegli (vsebine, metode,...). Poiskali smo stike izven šole, s katerimi smo si želeli sodelovati (vrtci, šole, društva, centri,...) oz. smo se odzvali tudi na pobude iz okolja, kadar so si drugi želeli sodelovanja z našimi učenci.

V šolskih letih 2013/14 in 2014/15 smo poudarili predvsem širjenje raznovrstnih sodelovanj. Organizirali, koordinirali in izvedli smo zelo raznolike aktivnosti:

- srečanja, da bi predstavili našo šolo (obisk učencev 1. razredov sosednje večinske šole, obisk bivših sošolcev naših učencev, mednarodno integracijsko srečanje ljudi s posebnimi potrebami in mladostniki iz Celovca ...),
- skupni dnevi dejavnosti z večinsko osnovno šolo (tehniški, naravoslovni in športni dnevi),
- pravljичne ure s predšolskimi otroci in učenci 1. triade sosednje, večinske šole (branju je sledil pogovor o drugačnosti, skupno delo po manjših skupinah),
- nastopi za vrstnike večinske šole (po zaigrani igrici je sledilo druženje, intervju z mladimi igralci naše šole),
- nastopi na različnih kulturnih dogodkih in tekmovanjih skupaj z vrstniki,
- skupaj z vrtci v projektu Zeleni nahrbtnik (vzajemna predstavitev z nastopom, druženje, igra, sodelovanje na zaključni prireditvi ...),

- čezmejno sodelovanje oseb s posebnimi potrebami in njihovih mentorjev z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami v Italiji.

Povezali smo se s centri, društvi, klubi in drugimi ustanovami v lokalnem okolju, ki v svoje dejavnosti vključujejo tudi otroke s posebnimi potrebami. Izvedene so bile dejavnosti, ki so potekale kontinuirano, vse šolsko leto:

- dejavnosti s terapevtskimi psi Društva Tačke Pomagačke (dodatna aktivnost po končani delavnici, kjer so psi imeli motivacijsko in povezovalno vlogo),
- izvenšolske interesne dejavnosti (ples, atletika, plavanje, taborniki), ki se izvajajo na drugih šolah, v društvih, klubih ... (spodbujamo starše, da otroke s posebnimi potrebami vključijo v zanje primerne aktivnosti izven šole),
- skupno igranje nogometa učencev posebnega programa in dijakov dijaškega doma (druženje, zaradi veselja do nogometa, se je začelo spontano na igrišču),
- dejavnosti dnevnega centra Žarek Nova Gorica in Mladinskega centra Nova Gorica (aktivno preživljanje prostega časa z vrstniki večinskih OŠ, druženje, učna pomoč, ...),
- prostovoljstvo (skupina učencev naše šole in učencev sosednje večinske OŠ je enkrat tedensko obiskovala varovance v domu starejših občanov).

V šolskem letu 2015/16 smo ohraniti že obstoječe in utečene oblike sodelovanja, pri katerih je med učenci prihajalo do pozitivnih interakcij, dodali pa smo še nekatere nove oblike kontinuiranih dejavnosti:

- skupno izvajanje interesne dejavnosti Gibalna urica s psom (sodelovali so učenci posebnega programa, prvošolčki sosednje večinske šole in terapevtski pes),
- interesna dejavnost »vrtičkarstvo« (naši vrtičkarji so se občasno povezovali z mladimi vrtnarji dveh sosednjih večinskih šol).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Po treh letih sodelovanja naše šole z večinsko populacijo (z šolami, vrtci, drugimi ustanovami), smo učitelji in učenci pridobili ogromno dragocenih izkušenj in spoznanj.

- Naši učenci so z večjo samozavestjo in suverenostjo vstopali v kontakte z vrstniki, če so se imeli priložnost pokazati na svojih močnih področjih (šport, likovno ustvarjanje, ples, petje, druga interesna področja, ...), kjer so lahko enakovredni svojim vrstnikom.
- Največ pozitivnih interakcij smo opazili med učenci, ki se srečujejo večkrat, najbolje kontinuirano, vse šolsko leto. Takšne aktivnosti so zahtevale veliko angažiranja s učiteljev oz. mentorjev. Včasih smo naleteli tudi na organizacijske težave, partnerji v sodelovanju smo se namreč težko časovno uskladili.
- Večjo pozitivna naravnost sodelujočih učencev smo zaznali pri dejavnostih, ki so imele predpripravo (npr. pogovor oz. delavnice z učenci večinske šole o posebnih potrebah naših učencev).
- Srečanja so bila uspešnejša, če so učitelji oz. mentorji kazali pozitivno naravnost do učencev s posebnimi potrebami in so bili pripravljeni vložiti čas in trud za doseganje pričakovanih ciljev.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Po opravljenih dejavnostih smo ugotavljali odzive sodelujočih (z opazovanjem, intervjuji z udeleženci, ...). Pozitivni odzivi pri večini sodelujočih (zadovoljstvo, veselje, navdušenje, radovednost, dobro počutje, želja po ponovnem srečanju, ...) so vidni predvsem pri

dejavnostih, ki potekajo kontinuirano, tako imajo udeleženci več priložnosti, da se bolje spoznajo, izboljšajo medsebojno sprejemanje, empatijo in komunikacijo.

Iz literature in tudi iz naših izkušenj vemo, da zaradi slabšega poznavanja lahko prihaja do stigmatizacije otrok s posebnimi potrebami, zato si je projektni tim v zadnjem šolskem letu izvajanja projekta zadal nalogo, da na vzorcu otrok večinske osnovne šole z dobro predpripravo na skupna druženja (predavanje in delavnice za boljše poznavanje oseb s posebnimi potrebami) poskuša vplivati na bolj pozitivno naravnost do učencev s posebnimi potrebami.

S pomočjo spletnega vprašalnika smo tudi bolje raziskali v kolikšni meri učenci večinske šole poznajo našo šolo, naše učence in težave, ki jih ti imajo. Kar veliko jih je menilo, da imajo naši učenci nekakšno napako, da se težko učijo. Zanimalo nas je tudi njihovo stališče do učencev s posebnimi potrebami. Ta so bila večinoma pozitivna. Največ učencev je menilo, da našo šolo obiskujejo učenci, ki so taki kot oni, potrebujejo samo posebno pomoč, drugačen pouk in prilagoditve. Njihova pričakovanja so bila ravno tako pozitivna. Večina je pričakovala, da se bodo imeli na delavnici z našimi učenci lepo. Učenci so spletni vprašalnik izpolnjevali tudi po srečanju. Pozitivno smo bili presenečeni nad visokim deležem učencev, ki so se na srečanju dobro počutili. Iz odgovorov smo tudi razbrali večinsko pozitivno naravnost do naših učencev (želeli bi jim pomagati, se z njimi igrati).

Priprava na srečanje (predavanje, delavnice, vprašalniki) je gotovo pripomogla k temu, da je odpadla marsikatera skrb ali predsodek v zvezi z našimi učenci. Opazili smo, da so skupne dejavnosti potekale v sproščenem vzdušju, prevladovala je otroška radovednost po spoznavanju novega. Nekoliko več zadržanosti smo opazili pri učencih s posebnimi potrebami, čeprav smo izbrali takšne dejavnosti, kjer so se lahko izkazali in so bili enakovreden partner (športne aktivnosti, orientacija po naši šoli). Eden od razlogov je gotovo specifika posameznikovih motenj (npr. za otroke z avtizmom je bilo takšno srečanje kljub dobri pripravi stresno - veliko neznanih ljudi, nova situacija).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Zasedba sodelujočih v projektih aktivnostih se je vsako leto spreminjala. Stalnica so bili učenci in učitelji naše šole (otroci in mladostniki iz posebnega in prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom), ki so tkali vezi z vrstniki iz lokalnega okolja (vrtni, šole, društva, centri).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali z anketnimi vprašalniki (pisni, spletni), anekdotskimi zapisi in intervjuji (s sodelujočimi učenci in učitelji) in opazovanjem odzivov učencev pri skupnih aktivnostih.

Metode obdelave podatkov

Po opazovanju, intervjujih in pregledu anekdotskih zapisov smo opravili kvalitativno analizo. Podatke pridobljene s pomočjo pisnih vprašalnikov smo analizirali kvantitativno in kvalitativno. Podatki spletnih anketnih vprašalnikov so bili obdelani s programom Microsoft Excel.

Prikaz rezultatov

Dejavnosti, ki so potekale v okviru projekta, so bile predstavljene na spletni strani šole (potek, odzivi učencev). Rezultati spletnega vprašalnika so bili prikazani v spletni učilnici našega projekta. Sproti je tudi nastajala mapa vseh aktivnosti (priprava in opis posameznih delavnic, anekdotski zapisi učencev, fotografije, vprašalniki, samoevalvacije, polletna in letna poročila

projekta). Z vsemi aktivnostmi in ugotovitvami smo redno seznanjali učiteljski zbor na pedagoških konferencah.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Aktivno sodelovanje v širšem okolju je pripomoglo k posameznikovi vpetosti v skupnost in vplivalo na občutek sprejetosti in pozitivnega obojestranskega doprinosa.

Skupne dejavnosti so ugodno vplivale na socializacijski razvoj otrok, saj so tako otroci s posebnimi potrebami, kot tudi tisti brez njih, pridobivali nove socialne izkušnje.

S sistematičnim, kontinuiranim, strukturiranim delom in dobro pripravo na skupna srečanja smo učinkoviteje premagovali morebitne predsodke do učencev s posebnimi potrebami.

Za dobro sodelovanje je bila ključna pripravljenost, pozitivna naravnost in dejavna udeležba vseh udeležencev.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Večja prepoznavnost naše šole in učencev v okolju.
- Z številnimi ustanovami v okolju smo zgradili mostove sodelovanja, ki jih bomo še naprej vzdrževali.
- Medsebojno sodelovanje in spoznavanju je gotovo vplivalo na spreminjanje predstav oz. stereotipov o osebah s posebnimi potrebami (zmanjšana stigmatizacija vrstnikov in drugih sodelujočih iz okolju).

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Projektne aktivnosti so potekale tri šolska leta. V tem času smo našo dobro prakso postopoma širili in iskali vedno nove priložnosti za vključevanje in povezovanje učencev s posebnimi potrebami z vrstniki v šolskem okolju in izven njega (z večinskimi osnovnimi šolami, centri, društvi, klubi in drugimi ustanovami v lokalnem okolju). Dejavnosti so se odvijale na vzgojno-izobraževalni vertikali - od vrtca do srednje šole. Bili smo pobudniki dejavnosti in hkrati odprti za pobude okolja. Z načrtovanimi in izvedenimi aktivnostmi v projektu smo ustvarjali pogoje in nudili pozitivne spodbude vsem sodelujočim učencem, da bi izboljšali medsebojno sprejemanje, toleranco do drugačnosti, empatijo, sodelovanje in medsebojno komunikacijo.

Z inovacijskim projektom zaključujemo, vendar ga bomo še naprej izvajali kot šolski projekt. Nekaterne oblike dejavnosti (interesne dejavnosti, dnevi dejavnosti skupaj z ostalimi osnovnimi šolami) bomo vključili v redni letni delovni načrt šole. Še naprej si bomo prizadevali, da bi bila naša šola odprt prostor srečevanja, komunikacije, sodelovanja, pridobivanja novih izkušenj za samorazvoj. Tako bomo bogatili osebni, šolski in lokalni kurikulum.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacija je uporabna za vse vzgojno izobraževalne ustanove (šole s prilagojenim programom, večinske šole, vrtce), društva, klube, centre in druge ustanove, ki v svoje dejavnosti vključujejo tudi otroke in mladostnike s posebnimi potrebami.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Imamo strokovno znanje in specializiran kader, z veliko izkušnjami v organizaciji raznovrstnih aktivnosti, v povezavi z okoljem in številne zgrajene mostove sodelovanja, ki jih bomo tudi v prihodnosti vzdrževali.

Drugim lahko ponudimo primere naše dobre prakse.

Literatura

- Lebarič, N., Kopal Grum, D., Kolenc, J. (2006). Socialna integracija otrok s posebnimi potrebami. Radovljica: Didakta.
- Rovšek, M. (2006). Poti in stranpoti vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. V: Založnik., B (ured.), Otroci s posebnimi potrebami: integracija in inkluzija. Nova Gorica: Educa, Melior.
- Schmidt, M. (2001). Socialna integracija otrok s posebnimi potrebami v osnovno šolo. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Komljanc, N. (2010). Koncept odprtega učenja v odprtem učnem okolju. Pridobljeno 15. 2. 2015:
http://www.zrssi.si/pdf/191213112813_natalija_komljanc_koncept_odprtega_ucenja_v_odprtem_ucnem_okolju.pdf.
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Pridobljeno 8. 8. 2016:
<https://zakonodaja.com/zakon/zofvi/2-clen-cilji-vzgoje-in-izobrazevanja>.
- Razvojni načrt Osnovne šole Kozara Nova Gorica za obdobje 2013/2014 – 2018/2019. Nova Gorica: interno gradivo.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

VVZ Kekec Grosuplje
Trubarjeva c. 15
1290 Grosuplje

Z ZDRAVO MALICO SKOZI LETNE ČASE
2013 - 2016

Vodja inovacijskega projekta: Metka Kadunc, pom. ravnateljice, svetnica

Sodelavke:

Nevenka Kocijančič, vzgojiteljica, svetovalka

Jerneja Furlan, pom. vzgojiteljice

Kristina Rigler Božiček, vzgojiteljica, mentorica
Helena Kočmar, pom. vzgojiteljice
Branka Strah, vodja prehrane in zdravstveno higienskega režima

Konzulent: Nives Zore, vodja oddelka za predšolsko vzgojo, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V inovacijskem projektu smo želeli otroke ozaveštriti o pomenu uživanja zdrave malice v povezavi z letnimi časi in skrbjo za lastno zdravje. Izvajati smo ga začeli v šolskem letu 2013/14, v skupini 5 – 6 letnih otrok. Pobudo je podala mati enega otroka iz vrtca, ki je tudi edukatorica zdravstvene vzgoje v ZD Grosuplje. Glede na vizijo oddelka smo se odločili za projekt, v katerem naj bi bile vsebine vezane na zdravje otrok, v sodelovanju s starši, svetovalno službo vrtca in z ZD Grosuplje. Želeli smo spodbujati otroke, in ozaveščati vse ostale deležnike o zdravem prehranjevanju glede na prehrano, ki je značilna za posamezen letni čas.

Inovacijski projekt nam je omogočil, da smo poglobljeno prepoznavali otrokov odnos do hrane ter ga spodbujali preizkušanju drugačne hrane, vezane na letne čase, kar je omogočilo razvijanje pozitivne samopodobe ter večjo vključenost družinskih članov z vrtcem.

Pomembno vlogo je imel načrt otroka za pripravo malice, ki ga je pripravil skupaj s starši. Otrok je skupaj z ožjo ali razširjeno družino (babice) pripravil recept, ki je vseboval sestavine obroka glede na letni čas ter ga predstavil otrokom v skupini. Na podlagi tega je izbrana skupina otrok pripravila malico in jo ponudila ostalim otrokom. Tako so začeli nastajati tedenski jedilniki »Zdrave malice« v sodelovanju s kuharicami in vodjo prehrane in ZHR našega vrtca.

Tekom izvedbe smo spremljali izhodišča, ki so jih izrazili otroci, uporabljali različne tehnike aktivnega učenja, evalvirali dosežke otrok ter si načrtali izhodišča za delo naprej. Tako je prišlo tudi do spremembe naslova projekta.

Idejo, ki smo jo izkusili in razvili v skupini smo poskušali prenašati tudi na ostale oddelke vrtca. Izvedba ni bila v celoti uspešna, saj je projekt zahteval veliko prilagoditev glede na starost otrok. V oddelkih drugega starostnega obdobja so bile ponujene različne malice, ki so jo otroci sami postregli, več je bilo prepoznavanje in okušanje različne sezonske surove zelenjave in sadja ter kultura uživanja hrane. Pri mlajših otrocih pa so predvsem strokovne delavke uvajale poizkušanje različne zelenjave in sadja ter spodbujale otroke h kulturnemu prehranjevanju ter samostojnosti pri hranjenju.

Na naših skupnih strokovnih srečanjih smo z refleksijami prepoznavali naše potrebe, dvome, razmišljanja, in izrazili dvome, kritično vrednotili svoje delo v odnosu do otroka in staršev ter izmenjevali nove izkušnje.

The purpose of innovation project was to make children aware of the importance of consuming healthy meals in relation to seasons and self-care. We began to implement it in the school year 2013/2014 in the group of 5 – 6 year olds. Initiative was given by a mother of a child from our kindergarten that works as a teacher of health education in Health center Grosuplje. According

to the section vision we decided for a project that should include contents regarding children's health in collaboration with parents, kindergarten's counseling service and Health center Grosuplje. We wanted to encourage children and inform other participants to eat healthy according to seasonal food.

Innovation project has enabled us to recognize the child's attitude towards food and to encourage him or her to try different food according to the season, which made it possible to develop a positive self-image and greater inclusion of family members in the kindergarten.

Together with parents, every child prepared a meal plan that played an important role in the project. In that plan, the whole family (involving grandparents) put together a recipe that contained meal ingredients according to the season. The child presented the recipe to other children in the group and they started to prepare meals according to the recipes for everyone in the group. By that, weekly "Healthy snacks" menus began to emerge in cooperation with the cook and Head of nutrition, health and hygiene in our kindergarten.

While the project was taking place, we monitored starting points, expressed by children, used various techniques of active learning, evaluated children's achievements and planned further action. In the process we also changed the name of the project.

We spread the idea that was tested and developed in one group to other sections of our kindergarten, but the performance has not been fully successful because project demanded a lot of adjustments based on children's age. In second age groups children were offered different snacks and served them, they got to know and tasted various raw seasonal fruits and vegetables and were involved in the culture of eating. In younger groups professional workers introduced tasting of various fruits and vegetables to children and encouraged them to eat independently.

At our expert meetings we reflected on our thoughts, our needs and doubts, expressed our doubts, critically evaluated our work relating children and their parents and exchanged new experiences.

Ključne besede: načrtovanje, aktivna vloga otroka in odraslega, aktivno učenje, spodbudno učno okolje, samostojnost

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V praksi sta strokovni delavki opazali, da otroci ne poznajo živil, ki so primerna za uživanje v posameznih letnih časih.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

K otrokom moramo pristopiti celostno, ker se razvojna področja med seboj povezujejo in so vsa enako pomembna. Otroci sodelujejo kot dejavni udeleženci pri nadgrajevanju znanja. Zaradi svoje notranje potrebe po raziskovanju, odkrivanju in eksperimentiranju so otroci notranje motivirani za igro in učenje skozi igro. Z igro se otroci vključujejo v interakcijo s predmeti in materiali, z ljudmi, idejami in mislimi; informacije, ki jih dobijo z izkušnjami, raziščejo, testirajo, razmišljajo o njih in jih predstavijo na najrazličnejše načine.

Sodelovanje staršev in družinskih članov ter institucij prispeva k otrokovemu boljšemu počutju in večjim dosežkom otrok.

S spodbujanjem otrok k zastavljanju ciljev in pričakovanj za njihovo lastno delo ter k reflektiranju doseženih rezultatov učenja so otroci v učenje bolj vključeni. Eden izmed načinov je izvajanje procesa načrt, izvedba, refleksija, znotraj katerega se otroci sami odločijo, kaj, s kom in kje bodo dejavni, nato dejavnost z načrtovanim ciljem izvajajo, na koncu pa se pogovarjajo o tem, ali so bili uspešni in česa so se naučili. Tako je otrokom omogočeno da:

- *postanejo bolj samozavestni,*
- *so bolj vključeni v učenje in za učenje kažejo večje zanimanje,*
- *se učijo o miselnih vzorcih, kot je priključitev dejstev, postopkov in dogodkov,*
- *razvijajo jezikovne spretnosti,*
- *se učijo reševati probleme.*

Pedagog prepleta učne izkušnje tako, da lahko otroci spoznajo medsebojno povezanost različnih učnih konceptov ter vsakodnevnih izkušenj in jim to omogoča, da jih prenesejo v realne življenjske situacije.

Izkušnje, ki so jih otroci pridobili doma, lahko uporabimo kot izhodišče za učenje. Otroci dobijo domačo nalogo, naj doma preizkusijo novo znanje in naslednji dan poročajo v vrtcu. Če novega znanja ne uporabimo, se iz kratkoročnega spomina ne premakne v dolgoročni spomin. Otroci si tako morda zapomnijo imena stvari, vendar ne vedo, kako uporabiti, oceniti in združiti informacije, kot je navedeno v Bloomovi taksonomiji učnih ciljev (Anderson, 2000). Ko otroci uvidijo povezave med učnimi koncepti in vsakodnevnimi izkušnjami, se njihove intelektualne sposobnosti nenehno razvijajo, oni pa pridobivajo kompetence, potrebne za vseživljenjsko učenje (dr. Dawn Tankersley, 2013, str.156, 157).

Ko pedagog oblikuje okolje, ki otroke spodbuja k tveganju, potrebnemu za razvoj in učenje oblikuje okolje, ki otroke intelektualno, socialno, emocionalno in fizično primerno zaposluje ter spodbuja otrokovo učenje in razvoj. Diferencija učnih dejavnosti omogoča, da vsak otrok dejavnosti izvaja v območju bližnjega razvoja, kar pomeni, da deluje na ravni, na kateri se čuti varnega in kompetentnega in na katerem potrebuje le malo dodatne podpore, da osvoji novo znanje. Tako je otrokom omogočeno, da:

- *Se ne bojijo kritike in posmeha sovrstnikov in drugih odraslih,*
- *Se počutijo cenjene in sprejete taki, kakršni so,*
- *Se bolje vključujejo v naloge, ki so zanje izziv, a so kljub temu izvedljive,*
- *Se počutijo samozavestnejše,*
- *Bolj uživajo v procesu učenja,*
- *Se manj bojijo poskušati novosti in spoznavati nove ljudi (dr. Dawn Tankersley, 2013, str.177, 178).*

Ko pedagog vključuje znanje o otrokovi skupnosti in družini v izvajanje učnega načrta in učnih izkušenj, je otrokom omogočeno, da:

- *Povezujejo svoje učenje z življenjem v skupnosti,*

- Uvidijo povezanost med učnim načrtom in spretnostmi, ki jih zahteva resnično življenje,
- Vidijo seb kot del družine in skupnosti,
- So dejavneje vključeni v učenje,
- Se vključujejo v več zanimivih dejavnosti,
- Postanejo ponosni nase in na svoje družine, saj razumejo, da so dom, vrtec in skupnost povezani (dr. Dawn Tankersley, 2013, str.63, 64).

Ko pedagog otroke podpira jih vključuje v njihovo trajno razmišljanje, znotraj katerega zastavljajo odprta vprašanja in otroke spodbujajo, da predstavijo in pojasnijo svoje ideje na drugačen način (narišejo idejo).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kakšno okolje ponuditi otrokom, da bodo preko lastne aktivnosti skrbeli za svoje zdravje ter se urili v samostojnosti in grajenju medsebojnih odnosov?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S pomočjo anketnega vprašalnika in ček liste za družine, so strokovne delavke ugotovljale koliko sadja in zelenjave zaužijejo otroci doma. Z uporabo tehnik aktivnega učenja in neposrednega vključevanja otrok v načrt so otroci začeli spoznavati pomen zdrave prehrane in gibanja skozi letne čase v skrbi za lastno zdravje. V inovacijo sta želeli vključiti razširjeno družino ter širšo skupnost. Tako je nastal naslov IP »Z gibanjem in zdravo prehrano skozi letne čase.«

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V začetku smo z različnimi pristopi spodbujali otroke k samostojnosti v skrbi zase, pri pripravi obroka in opravljanju kulturno higienskih navad (uporaba tehnik aktivnega učenja, aktivno vključevanje kuharic in vodje prehrane in ZHR vrtca ter edukatorice zdravstvenega doma Grosuplje, vključevanje zunanjih sodelavcev s področja prehrane). S spoštovanjem različnosti in spoznavanjem vrednot smo ustvarjali prijetno klimo in identiteto oddelka (s pomočjo lutke, različnih socialnih in družabnih igre, ustvarjanje koticčka za starše pred igralnico, oblikovanje koticčka »Zdrava malica« v igralnici, kjer so nastajale sadne malice in napitki za katere so otroci prinesli recepte od doma in so se nanašali na jesenske oziroma zimske pridelke). Sledilo je aktivno vključevanje družin v življenje oddelka ter skrb za enotno sodelovanje vrtca in družine (seznanitev staršev s cilji inovacijskega projekta – naredili so mapo receptov, z jedilniki, ki so jih sami napisali in načrtovali njihovo vsebino ter količino, prenos izkušnje, ki jo je otrok dobil doma s pripravo malice v vrtec, upoštevanje predlogov staršev).

Sledila je širitev pridobljenih izkušenj in znanja na druge oddelke našega vrtca (seznanitev strokovnih delavk na Kekčevi borzi znanja). V šolskem let 2014/15 se je tako k izvajanju inovacijskega projekta pridružilo še pet oddelkov I. in II. starostnega obdobja, kjer je bil poudarek na razvijanju primernega odnosa do hrane, prepoznavanju različnih vrst sadja in zelenjave, samostojnost pri hranjenju (otrok si je sam postregel s hrano, rezanje sadja, izbira sadja po lastni želji, otrok sam pospravi ostanke hrane v posodo) ter kulture prehranjevanja s

poudarkom na skrbi zase in pozitivni klimi v oddelku ter aktivno sodelovanje med vrtcem in družino (poudarek na vrednotah).

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Prepoznati pozitivno vlogo družine in širše skupnosti pri uresničevanju pobud, idej, zamisli ter se zavedati pomembnosti pri spodbujanju otrokovega razvoja, kar spodbuja tudi pozitivno dvosmerno komunikacijo.
- Upoštevati otrokove predhodne izkušnje in usvojeno znanje, sodelovanje otrok pri načrtovanju ter jim dati čas, da v svojem tempu ponotranjijo pridobljena znanja.
- Refleksije, ki so potekale vsakodnevno oziroma na naših strokovnih srečanjih so bile sproščene in kritične do lastnega dela.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Otroci so bili bolj vključeni v lastno učenje (natančen načrt nabave in priprave malice, samostojno načrtovanje, priprava rojstno dnevnega praznovanja, ...). Z reflektiranjem lastnega dela so pridobivali izkušnje v lastno učenje in si razvijali spretnost reševanja problemov (pridobivanje spretnosti vodenja skupine otrok, ki je pripravljala zdravo malico). Postali so samozavestnejši, ker je bila v njihovo delo vključena družina in širša skupnost (priprava zdrave malice na otrokovem domu, seznanitev z delom v skupini na roditeljskih sestankih, pogovornih urah, čajanki; iskanje skupnih rešitev in predlogov za doseganje ciljev). Ključnega pomena je bila tudi medsebojna pomoč, soodgovornost, kooperativnost in sodelovalno učenje ter vedenje, da vidijo sebe kot del skupnosti. Učenje je bilo povezano z realnimi dogodki, z nekim smislom. Ustvarjeno je bilo varno okolje, kjer so se otroci zavedali, da veliko ljudi skrbi zanje in si prizadeva za njihovo fizično in psihično varnost ter dobro počutje (skupno načrtovanje, neposredno vključevanje v delo, skupna refleksija o vplivu dela na vse otroke).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V vzorec je bila v letu 2013/14 vključena skupina 5 – 6 letnih otrok, naslednje šolsko leto 5 skupin v starosti 1- 6 let in v šolskem letu 2015/16 skupina 3 – 4 letnih otrok in 2 – 3 letnih otrok.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke smo zbirali z refleksijo otrok, s pomočjo opazovanja aktivnosti otrok in odraslih, fotografij, zapis dialogov in komentarjev otrok, z anketami, ček listami in vprašalniki staršem (zbiranje podatkov o otrokovi prehrani v domačem okolju ter primerjali podatke, ki sta jih dobili z opazovanjem otrok v oddelku).

Metode obdelave podatkov

Podatke pridobljene z opazovanjem smo interpretirale na strokovnih skupinah v okviru inovacijskega projekta. Pregledale smo zbrano dokumentacijo, reflektirale in evalvirale svoje delo, izjave otrok, videoposnetke, fotografije in druge izdelke ter podale zamisli za aktivnosti naprej.

Prikaz rezultatov

Ob refleksijah otrok so strokovne delavke ugotovljale, da je otroke vključenost v projekt (načrtovanje, izvedba, priprava hrane, njihovi lastni recepti, izražene in sprejete pobude) spodbudila k večjemu in raznovrstnejšemu uživanju sadja in zelenjave, razumevanju pojma

»zdrava prehrana« in številu obrokov na dan. Otroci so si razvijali pozitivnejši odnos do hrane, postajali so kooperativni, komunikativni, odgovorni drug do drugega, socialno spretnejši, pridobili so si delovne navade, razvijali vrednote in postali motorično spretnejši.

Starši so bili v evalvacijskem anketnem vprašalniku mnenja, da je način priprave dopoldanske malice dobro vplival na prehranjevalne navade otroka. Otroci so bili aktivnejši tudi pri pripravi hrane doma.

Mnenja staršev:

- »Preživela sem prečudovito dopoldne z mojim sinom in njegovimi prijatelji. Skupaj smo pripravili zanimiv prigrizek in se ob tem prijetno zabavali in družili. Vedno sem za nove, zanimive in inovativne ideje«. (Mirjam)
- »Podpiram prizadevanje vrtca, da otrokom v že rani mladosti poskušate približati zdravo prehrano. Znanje in navade katerih se bodo naučili sedaj, jih bodo spremljale vse življenje«. (Urška)
- »Nemanja je bil zelo navdušen nad tem, da je njegova mami lahko bila z njim v vrtcu ob rojstnodnevnem praznovanju. Lahko rečem, da je to za nas ena nova in pozitivna izkušnja. Počutila sem se zelo ponosno in pomembno v tem trenutku«.
- »Praznovanje in prisotnost staršev je svojevrstno doživetje. Otroci uživajo in imajo tudi koristi, saj po mojem mnenju razvijajo ne le ročne spretnosti, ampak tudi pomembne vrednote-čut za sodelovanje, pomoč in vzajemnost (Tadeja)«.

Na »čajanki«, ki je potekala v okviru roditeljskega sestanka pri 1 – 2 letnih otrocih, so starši izpostavili svoja opažanja o tem, koliko so otroci pridobili na samostojnosti, od kar obiskujejo vrtec. Starše smo spodbujali k razmišljanju o dodatnih spodbudah k okušanju raznovrstne zelenjave in sadja doma in v vrtcu.

V skupini 5 – 6 letnih otrok sta strokovni delavki z otroki tedensko reflektirali proces (katera malica jim je bila všeč oziroma ni bila všeč v preteklem tednu in zakaj). Otroci so povedali:

- Zato, ker je veliko vitaminov v hruški, jabolku, v vsem sadju in zelenjavi. Za nas, vse ljudi, tudi za živali. V telesu so vitamini, da ne zbolim in nisem prehlajena.
- Da smo zdravi in močni in lahko telovadimo. Večkrat poskusimo sadje in zelenjavo, če ne poskusimo ne vemo kakšno je sadje in zelenjava.
- Da smo zdravi in jemo, da bomo tudi v šoli vse jedli bolj zdravo.
- Če pojemo sadje, k je nekaj zdravga, si ful dolg zdrav in nisi bolan. Sadje je dobro za zobe, zelenjava za telo.
- Da smo zdravi in bomo lahko zrasli. Korenček jemo, da dobro vidimo. Sadje, da je zdravo telo.
- Meni je tukaj fino dobr, eni recepti so mi fino dobri, tisti z medom, ker so iz zdrave hrane. Moramo jest, da mam mišice, da ne zbolimo.
- Da daš nekaj zdravga sadja v posodo in ješ. Da kuharji nekaj naredijo in je dobr. Naše malice so dobre, ker imajo dobre sestavine (notr)zelenjava, sadje, med, mal tu kakava, smetane, ker ni tolk zdravo).
- Da jemo zdravo hrano, zelenjavo, sadje. Sadje je dobro za črevo, zelenjava za možgane. Vse sadja in zelenjave ne jem.
- Da je brez sladkorja sadje in zelenjava, ker vem, da je zdrava.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Aktivna vključenost otrok (listovnik, refleksije otrok, načrtovanje otrok, lastna aktivnost otrok pri pripravi malice (potreben material, rezanje, lupljenje, organizacija in izvedba rojstnodnevnega praznovanja.....).
- Prilagajanje vrtničevih jedilnikov (več surove sezonske zelenjave in sadja).
- Razvijanje primernega odnosa do hrane, prepoznavanje različnih vrst sadja in zelenjave, samostojnost pri hranjenju (otrok si je sam postregel s hrano, rezanje sadja, izbira sadja po lastni želji, otrok sam pospravi ostanke hrane v posodo) ter kulture prehranjevanja s poudarkom na skrbi zase in pozitivni klimi v oddelku.
- Interakcija med deležniki projekta je doprinesla do širših znanj na področju varnosti pri delu, umivanju rok in splakovanju zob, nabavi hrane, higieni hrane in pomembnosti posameznih sestavin za zdravje.
- Otroci so spodbujali starše k drugačni pripravi obrokov in preizkušanju receptov, ki jih je otrok pripravil v vrtcu.
- Inovacijo lahko uporabijo sodelavci in otroci v vrtcu, družine in otroci v domačem okolju, ostali starši iz vrtca, ter zainteresirana javnost v širšem slovenskem prostoru (sodelovanje na posvetih, sejmih o prehrani, predstavitev sodelavkam v vrtcu na Kekčevi borzi znanja...).
- Sodelovanje družinskih članov v skupini je bila družinam priložnost za učenje in podporo otrokom, otroci so bili samozavestnejši pri vzpostavljanju pozitivnih čustveno varnih odnosov z odraslimi, strokovnim delavkam pa je pomenila pozitivno rast v profesionalnem razvoju.
- S fotografijami in ostalim dokaznim materialom sta strokovni delavki na pogovornih urah skupaj s starši načrtovali cilje za razvoj otroka.
- Lutka, ki sta jo strokovni delavki uporabili v skupini 2 – 3 letnih otrok je bila odlična motivacija otrok za pridobivanje novih izkušenj pri okušanju hrane ter spodbuda k samostojnosti.
- Veliko pozornosti so posvečali higieni ob pripravi obrokov (osebna higiena otrok – temeljito umivanje rok, pravilna uporaba zaščitne obleke in pozorno spremljanje zdravstvenega stanja otrok). V samem procesu je bilo opaziti postopno osveščenost otrok (kaj je zdravo, kako se pripravlja obrok ...) pri pripravi malice.
- V skupini 3-4 letnih otrok sta strokovni delavki skupaj s starši sprejeli odločitev o praznovanju rojstnih dni v povezavi z zdravo malico. S tem, ko je strokovna delavka vključila družinske člane v pripravo rojstno dne praznovanja so si otroci pridobivali izkušnje, napredovali v kognitivnem razvoju, uživali v pogostejšem sodelovanju družinskih članov v njihovi dejavnosti, postajali ponosni na sodelovanje svoje družine, si izboljševali samopodobo, občutili podporo in varnost družine in opažali povezave med življenjem doma in vrtcu.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

- Podaljševanje časa med obroki v vseh oddelkih. Zajtrk (8.00 uri, ne ob 8.30), ker je malica energijsko bogata. Na jedilniku smo imeli sezonsko zelenjavo, kar prej ni bilo.
- Ozaveščanje staršev in ostalih strokovnih delavk o pomenu zdrave prehrane na otroka ter vpliv prehrane na govor otroka (vključitev logopedinje).
- V oddelku in v vrtcu smo se obogatili z 31 novimi recepti za jesenski in zimski čas, ki jih bomo uporabili pri načrtovanju jedilnikov (zbrani v mapi »Zdrava malica«).
- Model, ki smo ga razvili bo mogoče v celoti izvajati le v starejših oddelki, otroke prve starosti pa bomo že z vstopom v vrtec spodbujali k pozitivnemu odnosu do hrane, samostojnosti in kulturi prehranjevanja s poudarkom na higieni.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Inovacijski projekt je spodbudil strokovne in svetovalne delavce k drugačnemu razmišljanju o vključenosti otrok, staršev in ostalih deležnikov pri načrtovanju dejavnosti, še posebej samostojnosti otrok na vseh razvojnih področjih. Otrokom je potrebno pripraviti pogoje in ustrezno učno okolje za njihov razvoj, kjer z lastnim tempom in s pomočjo lastnih spoznanj nadgrajujejo svoja znanja. V praksi sto se povezovali elementi Kurikula in metodologije Korak za korakom, ki je izvedbena varianta Kurikula za vrtce.

Zelo pomembno vlogo imajo starši saj morajo biti vključeni v neposredni učni proces, kar prispeva k večjemu poznavanju otroka in institucije.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijo lahko uporabljajo tudi drugi strokovni delavci pri svojem vzgojno izobraževalnem delu.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Strokovnim delavkam lahko omogočimo predstavitev projekta preko videoposnetka, povabimo jih v oddelek, kjer si ogledajo aktivnosti otrok pri pripravi zdrave malice. Praksa našega vrtca je, da strokovne delavke delimo znanja z močnih področij med seboj na Kekčevi borzi znanja. Naše močno področje so tudi ideje, ki s jih upamo preizkusiti ter kritično vrednotiti. V inovacijskem projektu smo se naučile bolj poglobljeno opazovati otroke, pripraviti pogoje za učenje, sodelovati z družinami, strokovno službo vrtca, kuharicami in zunanjimi inštitucijami (zdravstveni dom Grosuplje). Močni smo tudi pri individualizaciji načrtovanja še posebno za otroke s posebnimi potrebami.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

dr. Dawn Tankersley in drugi, Od teorije k praksi, Vodnik po pedagoških področjih kakovosti, Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2013

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Osnovna šola Rače
Grajski trg 1
2327 Rače

UPORABA TABLICE IN SPLETNEGA DNEVNIKA V OSNOVNI ŠOLI 2015–2016

Vodja inovacijskega projekta: Ksenija Pečnik, predm. učit. angl. in prof. slov.

Sodelavci: Rolando Lašič, dipl. inž. rač.; dr. Irena Marković, prof. zg. in geo.; Sara Jurečko, prof. angl. in nem.; dr. Borut Batagelj, viš. pred. rač.

Konzulentka: dr. Natalija Komljanc
Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana

Povzetek:

Razvili smo enostaven in sodoben model za učenje s tablicami. Učenci pri pouku uporabljajo tablice z namenom, da usvojijo ali utrdijo določeno snov ciljnega predmeta, hkrati pa razvijajo svoje IKT kompetence in svoje znanje delijo s sošolci. Model omogoča formativno spremljanje in inkluzijo ter sumativno ocenjevanje. Za izpeljavo modela v praksi je nujno dobro poznavanje različnih aplikacij, ki omogočajo učenje (npr. Padlet, Draw my Story, Animoto, PiZap, Tagxedo, Slide Show Maker, Photo Talks, PicCollage, Mindomo, Book Creator idr.). Model obsega naslednje korake: starše in učence na začetku šolskega leta obvestimo o novosti; učenci si skupaj s starši ustvarijo svoj Gmail račun; učence seznanimo s protokolom za ravnanje s tablicami; učenci si ustvarijo vsak svoj spletni dnevnik Padlet in ga primerno naslovijo glede na predmet, pri katerem ga uporabljajo; na začetku učne ure se seznanijo z aplikacijo, ki jo bodo uporabljali za učenje (pri učnih urah, kjer takšno delo načrtujemo – vsaj polovico vseh učnih ur); ko učenec izdelek konča, ga učiteljica (ali/sošolec) pregleda in poda svoj komentar (formativno spremljanje); učenec izdelek izboljša in si ga pošlje na svoj Gmail; doma izdelek prilepi v Padlet (lahko pa to stori tudi v šoli); učitelj ima naslove spletnih dnevnikov vseh učencev in sproti nadzira njihovo delo in napredek ter z njimi izmenjuje informacije prek e-pošte in osebno med poukom (formativno spremljanje); učenci pišejo preverjanja v obliki e-kvizov (Kahoot in Quizizz), da dobijo povratno informacijo o svojem znanju (formativno spremljanje); na šolski spletni strani zasledujejo, katere izdelke morajo imeti v svojem spletnem dnevniku; učitelj oceni spletne dnevnike na osnovi izdelanih kriterijev (sumativno ocenjevanje) in jim pošlje ocenjevalni obrazec prek Gmaila; učenci si oceno prilepijo v spletni dnevnik.

Ključne besede: tablice za učenje v šoli, e-portfolio, formativno spremljanje, inkluzija, aplikacije.

Abstract:

We have developed a simple and modern model for learning with tablets. Students use tablets during classes in order to acquire or strengthen a specific topic of the target school subject, and at the same time they develop their ICT competences and share their knowledge with classmates. The model enables formative assessment and inclusion as well as summative assessment. To use the model in practice it is necessary for the teacher to be familiar with various applications that allow learning (e.g. Padlet, Draw my Story, Animoto, PiZap, Tagxedo, Slide Show Maker, Photo Talks, PicCollage, Book Creator, Mindomo, etc.). The model consists of the following steps: parents and students get informed about the novelty at the beginning of the school year; each student creates a Gmail together with his/her parents; students get acquainted with the protocol for handling the tablets; students create their e-portfolio Padlet and appropriately address it in relation to the subject, in which it is used; at the beginning of the lesson they take note with the application, which will be used for learning (lessons, where such work is planned, at least half of all lessons); when a student finishes the product, the teacher (or schoolmate) makes a review of it and gives comments (formative assessment); the student improves the product and sends it to his/her Gmail; at home he/she pastes the product into Padlet (possible to do so also at school); the teacher has the addresses of all the Padlets of the students and keeps control of their work and progress, and exchanges information with them via email and in person during lessons (formative assessment); students write checks in the form of e-quizzes (Kahoot and Quizizz) to get feedback on their knowledge (formative assessment); on the school website they can follow, which products must be in the e-portfolio; the teacher assesses the Padlets based on known criteria (summative assessment) and sends the evaluation forms to the students via Gmail; pupils paste them into their Padlets.

Keywords: *tablets for learning at school, e-portfolio, formative assessment, inclusion, applications.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Pedagoška praksa se je kazala kot didaktično-metodološka stagnacija, kar se je odražalo v pomanjkanju navdušenja za delo pri otrocih in nekaterih učiteljih ter predvidevanju, da učenci več uporabnih znanj pridobijo zunaj šole, tj. v domačem okolju prek interneta, med družinskimi potovanji, pogovori, med raziskovanjem v prostem času, med pristočasnimi dejavnostmi.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ena od možnosti za izboljšanje šolskega pristopa v procesu pridobivanja znanja se je ponudila skozi uporabo IKT, ki pa mora biti skrbno načrtovana (European Schoolnet Academy 2015a, 2015b). V ta namen smo na šoli nabavili zadostno število tablic ter izoblikovali protokol za njihovo rabo. Razvili smo model, ki omogoča formativno spremljanje napredka učencev in inkluzijo vseh sodelujočih, hkrati pa popestri učno-vzgojni proces ter izboljša motivacijo in učno-vzgojne rezultate učencev in motivacijo učiteljev za bolj domiselno delo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

V kolikšni meri uporaba tablice in spletnega dnevnika v osnovni šoli omogoča napredovanje učencev na učnem in vzgojnem področju in učinkovito formativno

spremljanje tega napredka učencev ter v kolikšni meri vpliva na izboljšanje procesa inkluzije?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

- 1. Šola učencem ne ponuja dovolj dinamičnega in sodobnega učno-vzgojnega okolja, zato ga želimo postopoma spremeniti in učence motivirati za aktivnejše delo.**
- 2. Med učenci prevladujejo individualizem, pasivnost in tekmovalnost, kar bi radi spremenili v sodelovanje, vključevanje in željo po spremljanju lastnega napredka.**
- 3. S formativnim spremljanjem zapisov učencev v spletnem dnevniku želimo učence voditi do boljšega znanja in samorefleksije, s skupinskim delom in spodbujanjem (formalnega in neformalnega) medsebojnega sodelovanja, učenja in komunikacije v živo in prek digitalnih medijev pa zagotoviti bolj inkluzivno okolje.**
- 4. Učitelje želimo s primerom dobre prakse spodbuditi k uporabi tablic in spletnega dnevnika pri svojem šolskem delu.**

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Teoretično izobraževanje na seminarjih (glej literaturo).
2. Odločitev o nabavi tablic za učence
3. Izdelava protokola za uporabo tablic v skladu s hišnim redom šole
4. Vzpostavitev sodelovanja med izvajalci projekta (v projektno skupino povabimo predstavnika staršev)
5. Seznanitev staršev učencev o novem načinu dela
6. Osnovni načrt: učenci se naučijo uporabljati tablico za učenje v šoli, vsak učenec si skupaj s starši ustvari svoj račun Gmail, vsak učenec si vzpostavi e-portfolio Padlet, vsak učenec zbira svoje e-izdelke v e-portfoliu, uvedemo formativno spremljanje, ki poteka osebno pri pouku, prek e-pošte in e-portfolia in z uporabo e-kvizov, predvidimo možnost spontanega razvoja inkluzije romskih učencev in učencev z učnimi težavami
7. Prijava inovacijskega projekta in izobraževanje na seminarju (Komljanc 2015/16)
8. Praktična izvedba v razredu skozi celotno šolsko leto
9. Hospitacije ravnatelja in predstavnika staršev
10. Anketiranje učencev o novem načinu dela
11. Zapis korakov razvitega modela

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Pomembno je bilo, da smo uspeli nabaviti tablice, da so učenci upoštevali protokol glede rabe tablic, da smo bile učiteljice zmeraj dobro pripravljene na učno uro, tj. učenci so bili maksimalno angažirani za uporabo različnih aplikacij, s pomočjo katerih so izdelovali izdelke in se ob tem učili. Zabavno in koristno je bilo uporabljati različne e-kvize za formativno spremljanje napredka učencev. Brez primernih aplikacij je takšno delo nesmiselno.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Glede na rezultate ankete, izpeljane med učenci, uporaba tablice in spletnega dnevnika v osnovni šoli omogoča napredovanje učencev na učnem in vzgojnem področju in učinkovito formativno spremljanje tega napredka učencev ter vpliva na izboljšanje procesa inkluzije.

Učenci so veliko bolj motivirani za delo kot pred uporabo tablic, aplikacij in e-portfolia. Med seboj spontano sodelujejo in sploh ni več treba organizirati skupin, saj se med učno uro sami premikajo po učilnici in iščejo pomoč in sodelovanje z različnimi sošolci. Zablesteli so učenci z

učnimi težavami, saj je IKT njihovo močno področje, ki so ga zdaj združili s ciljnim učnim predmetom. Učiteljice smo učencem po potrebi svetovale in pomagale, se z njimi pogovarjale. Komunikacija je potekala tudi prek e-pošte. Učiteljice smo imele stalen dostop do e-portfoliov učencev ter tudi tako formativno spremljale njihov napredek.

Na šoli je bil izveden en predstavitveni tečaj o delu v inovacijskem projektu, ki se ga je udeležilo 9 učiteljic. Nekatere so občasno preizkusile posamezne prvine dela s tablico v razredu. Letos nadaljujemo s širjenjem prakse; na tečaj se je prijavilo 15 učiteljic in učiteljev, tako da se model počasi a vztrajno širi v okviru naše šole.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

20 učencev 7. a in 20 učencev 7. b; skupaj 40 učencev 7. razreda OŠ Rače.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

- 1) hospitacija ravnatelja pri uri angleščine
- 2) hospitacija predstavnika staršev pri uri angleščine
- 3) anketiranje učencev
- 4) opazovanje in beleženje učiteljic-izvajalk

Metode obdelave podatkov:

opazovanje, beleženje, analiza, primerjava, sinteza, anketa

Prikaz rezultatov

1. Hospitacija starša: ocena je pozitivna
2. Hospitacija ravnatelja: ocena je pozitivna
3. Odziv v kolektivu: narašča
4. Rezultati raziskave, izvedene med uporabniki-učenci; pri zgodovini so učenci podali holistično oceno modela poučevanja, ki je v celoti pozitivna
5. Rezultati ankete, izvedene med uporabniki-učenci: anketa pri angleščini: 21. 6. 2016
Sodelovalo je 18 učencev 7. a in 18 učencev 7. b; skupaj 36 učencev.

1. trditev

Uporaba tablic za učenje angleščine je:

- a) nekoristna (0 %)
- b) malo koristna (0 %)
- c) **koristna (30,6 %)**
- d) **zelo koristna (69,4 %)**

2. vprašanje

Kako ocenjuješ svoje znanje angleščine po uporabi tablic za učenje?

- a) Brez uporabe tablic bi bilo moje znanje boljše. (0 %)
- b) **Moje znanje angleščine bi bilo enako, tudi če ne bi uporabljali tablic. (22,2 %)**
- c) **Zaradi uporabe tablic je moje znanje angleščine boljše. (77,8 %)**

3. vprašanje

Kako pogosto si kršil/-a navodila učiteljice za uporabo tablic pri pouku?

- a) **Nikoli. (63,8 %)**
- b) **Redko. (30,5 %)**
- c) **Včasih. (5,5 %)**

- d) Pogosto. (0 %)
- e) Vedno. (0 %)

4. vprašanje

V kolikšni meri delo s tablicami spodbuja medsebojno sodelovanje med učenci?

- a) Delo s tablicami ne spodbuja sodelovanja med učenci. (0 %)
- b) Delo s tablicami malo spodbuja sodelovanje med učenci. (25 %)**
- c) Delo s tablicami spodbuja sodelovanje med učenci. (75 %)**

5. Ocenite aplikacije, s pomočjo katerih ste se učili angleščino, z ocenami od 1 do 5. Ocena 1 pomeni zelo slabe in nekoristne, ocena 5 odlične in koristne.

- a) 1 (0 %)
- b) 2 (0 %)
- c) 3 (5,5 %)**
- d) 4 (22,2 %)**
- e) 5 (72,2 %)**

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Glede na oceno predstavnika staršev, ravnatelja, rezultate ankete, samoevalvacijo učiteljic izvajalk, podporo staršev učencev v projektu in odziv v kolektivu lahko rečemo, da je učni model primeren za širšo uporabo v šolski praksi. Za učitelje nov pristop predstavlja izziv in neskončno možnosti otrokom ponuditi uporabna znanja, hkrati pa ga neusmiljeno sooča z dejstvom, da znanje izredno hitro zastareva in ga je treba neprestano, v korist učencev in sebe, posodabljati, kar IKT zelo dobro omogoča. Učenci so zadovoljni, ker se je šolski svet približal svetu, kakršnega poznajo zunaj šolskih zidov. Izkazali so znanja in spretnosti, ki so sicer ostale skrite in nikoli opažene. Prednost modela je, da je preprost, učinkovit in da ga je mogoče aplicirati na druge osnovne šole. Zaenkrat je bil uporabljen v 7. razredu, nadaljevali bomo s širitvijo v 6., 7., 8. in 9. razred.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Spremembe s seboj prinašajo tudi nezaupanje in strahove pred neznanim, zato se nekateri učitelji še niso odločili slediti. Vedno več pa je tistih, ki so se pripravljene spoprijeti z uporabo tablic za učenje v šoli, saj se zavedajo, da kot vzgojno-izobraževalna ustanova ne moremo prezirati napredka.

Učenci in starši so zadovoljni, ker so dobili jasna in enostavna navodila o poteku dela s tablicami za učenje v šoli. Učenci z zanimanjem uporabljajo različne aplikacije in med seboj izmenjujejo svoje znanje. Z učnimi rezultati so zadovoljni, večina jih meni, da znajo več angleščine in zgodovine, kot če ne bi uporabljali tablic.

Vodstvo šole v celoti podpira nov način dela, kar veliko prispeva k razcvetu zamisli ter daje spodbudo za nove spremembe.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost poteka po naslednjih korakih:

- ♦ starše in učence na začetku šolskega leta obvestimo o novosti;
- ♦ učenci si skupaj s starši ustvarijo svoj Gmail račun;
- ♦ učence seznanimo s protokolom za ravnanje s tablicami;

- ♦ učenci si ustvarijo vsak svoj spletni dnevnik Padlet in ga primerno naslovijo glede na predmet, pri katerem ga uporabljajo;
- ♦ na začetku učne ure se seznanijo z aplikacijo, ki jo bodo uporabljali za učenje (pri učnih urah, kjer takšno delo načrtujemo – vsaj polovico vseh učnih ur);
- ♦ ko učenec izdelek konča, ga učiteljica (ali/sošolec) pregleda in poda svoj komentar (formativno spremljanje); učenec izdelek izboljša in si ga pošlje na svoj Gmail;
- ♦ doma izdelek prilepi v Padlet (lahko pa to stori tudi v šoli);
- ♦ učitelj ima naslove spletnih dnevnikov vseh učencev in sproti nadzira njihovo delo in napredek ter z njimi izmenjuje informacije prek e-pošte in osebno med poukom (formativno spremljanje);
- ♦ učenci pišejo preverjanja v obliki e-kvizov (Kahoot in Quizizz), da dobijo povratno informacijo o svojem znanju (formativno spremljanje);
- ♦ na šolski spletni strani zasledujejo, katere izdelke morajo imeti v svojem spletnem dnevniku;
- ♦ učitelj oceni spletne dnevnike na osnovi izdelanih kriterijev (sumativno ocenjevanje) in jim pošlje ocenjevalni obrazec prek Gmaila; učenci si oceno prilepijo v spletni dnevnik.

Možnosti uvajanja v druga področja

Model je mogoče uporabiti pri večini učnih predmetov (na primer ne pri športu). Zaenkrat je preizkušen na populaciji sedmošolcev, v šolskem letu 2016/17 pa bomo prakso razširili na 6., 7., 8. in 9. razred. Posamezne segmente (uporabo določenih aplikacij) so učiteljice preizkusile tudi na razredni stopnji in so bile tako zadovoljne, da se bodo udeležile nadaljnega usposabljanja na šoli.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Model lahko uporabi katera koli osnovna šola, ki ima na voljo tablice. Uporabiti je mogoče tudi pametne telefone in za nekatere aplikacije tudi računalnike.

Poznamo vrsto aplikacij, ki omogočajo ustvarjalno učenje, in sproti odkrivamo nove. Naš protokol rabe tablic se je dobro obnesel v praksi in nismo imeli težav z neskrbnim ravnanjem. Na šoli bi lahko ponudili hospitacije ali tečaje za usposabljanje v rabi opisanega modela.

Literatura

Arnes. 2015. Pametni uporabnik interneta [online]. Dostopno prek: <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=8757> (7. 5. 2016).

European Schoolnet Academy. 2015a. Creative Use of Tablets in School [online]. Dostopno prek: <http://www.europeanschoolnetacademy.eu/web/tablets-in-schools> (7. 5. 2016).

European Schoolnet Academy. 2015b. Developing Digital Skills in your Classroom [online]. Dostopno prek: http://www.european_schoolnetacademy.eu/web/developing-digital-skills-in-your-classroom (7. 5. 2016).

European Schoolnet Academy. 2016. Games in Schools 3rd round – updated course [online]. Dostopno prek: <http://www.europeanschoolnetacademy.eu/web/games-in-schools-3rd-round> (7. 5. 2016).

Komljanc, Natalija. 2015/16. *Formativci*. 24-urni seminar. Ljubljana: Zavod za šolstvo RS.

Open Education. 2016. Teaching with Tablets (February–March 2016) [online]. Dostopno prek: https://openeducation.blackboard.com/webapps/blackboard/execute/announcement?method=search&context=course_entry&course_id=806_1&handle=announcements_entry&mode=view (7. 5. 2016).

OŠ FRANA KRANJCA CELJE
HRAŠOVČEVA 1
3000 CELJE

NOČ BRANJA
2009 – 2016

Vodja inovacijskega projekta: Anja Kunej, profesorica razrednega pouka.

Sodelavci: **Eva Ambrož Hažič**, profesorica razrednega pouka; **Adrijana Mlinarič**, profesorica razrednega pouka; **Veronika Jelen Polak**, profesorica angleščine; **Sabina Hriberšek**, profesorica geografije in zgodovine; **Bojan Rebernak**, profesor geografije in zgodovine; **Mateja Štor**, profesorica razrednega pouka; **Nejc Lamper**, profesor razrednega pouka.

Konzulent: /

Povzetek:

V projektu je bilo vsako leto vključenih od 60 do 70 učencev, drugih in tretjih razredov. Učenci so imeli možnost doživeti branje in stik s knjigo v najrazličnejših oblikah in metodah dela. Projekt vsako leto izvedemo v dveh dneh. V tem času učenci ustvarjajo v likovnih delavnicah, iščejo skriti zaklad, ogledajo si lutkovno predstavo, imajo nočni kino, individualno berejo v delavnicah in pred spanjem, pripovedujejo si pravljice in delijo svoje bralne izkušnje z drugimi ter prespijo v šoli.

V teh letih izvajanja projekta smo učencem približali pomen branja in jim predstavili branje kot dogodek in način za prijetno izkoriščen ter preživet prosti čas.

Prišli smo do spoznanja, da otroci z veseljem in bolj pogosto posegajo po knjigah. Tudi vzgojno zahtevnejši otroci so za delo in branje zelo motivirani. Sam dogodek je nagnjen k pozitivnemu pristopu tako do branja kot tudi do medsebojnih odnosov. Med otroci in učitelji poteka sproščena komunikacija.

Zaradi pozitivnih odzivov in velikega povpraševanja po dogodku, bomo s projektom nadaljevali tudi v prihodnje.

Abstract:

Each year, the project includes 60 to 70 students from 2nd and 3rd grade. The students have the opportunity to experience reading and to get in touch with the book in a variety of forms and methods of work. Each year, the project is carried out in two days. In that time, students

create in art workshops, they look for hidden treasure, they watch the puppet show, they have a late-night cinema, they read individually in the workshops and before bed time, they tell fairy tales and share their reading experience with others and, at last, they sleep over at school. In those years of the project we have drawn the importance of reading nearer to children. We have presented the reading as the event and the way of how to pleasantly spend some free time. We have come to the conclusion that children reach for books more often and with pleasure. Also educationally more demanding children are highly motivated in reading and working. The event itself is prone to a positive approach to reading as well as to their relations. Among children and teachers there is a relaxed communication. As the result of positive responses and of great enquiry on the event, we are going to continue with the project also in the future.

Ključne besede: branje, medsebojni odnosi, komunikacija, ustvarjanje.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Otroci se v prvem razredu prvič srečajo z branjem in opismenjevanjem. Ker so prvi koraki v svet bralne pismenosti za nekatere učence precej zahtevni, smo jim želeli pomagati in jih spodbuditi, da bodo k branju radi pristopali ter s projektom povečali njihovo bralno motivacijo.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

Učenci morajo v prvem triletju šolanja osvojiti tehniko branja s tiskanimi in pisanimi črkami ter tekoče brati svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti ustrezna besedila, napisana s tiskanimi in pisanimi črkami. Svoje razumevanje prebranega morajo dokazati tako, da določijo okoliščine nastanka besedila, sporočevalčev namen, temo besedila in da povzamejo bistvene podatke ter besedilo obnovijo. (Mohorčič, Lukšič 2011, 75)

Dvig bralne pismenosti je tisto k čemur stremimo vsi. Bralno pismen je tisti, ki bere tekoče, razume prebrano in uporablja prebrane informacije za reševanje učnih in življenjskih problemov. Bralno tehniko zna prilagajati glede na cilj branja in vrsto bralnega gradiva. (Pečjak, Gradišar, 2002)

V Sloveniji pa v zadnjih letih opazamo znaten upad bralne aktivnosti. Narejena je bila raziskava z naslovom *Razvoj bralnih zmožnosti učencev v osnovni šoli z bralno značko* (Jamnikar in Perko 2003). Pokazalo se je, da le 37% učencev tretjih razredov v prostem času bere vsak dan. Pri sedmih razredih je ta odstotek še nekoliko nižji in sicer le 18% sedmošolcev bere vsak dan.

Tudi mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2001, v kateri so sodelovali slovenski tretješolci, njihovi starši, učitelji in ravnatelji, je pokazala, da so za bralne dosežke pomembni motivacijski dejavniki. (Mullis, Martin, Gonzales in Kennedy, 2003)

Po mnenju strokovnjakov je eden najpomembnejših korakov pri pospeševanju motivacije za branje poznavanje načinov, kako spodbujati učence k branju ter prepoznavanje učencev z nizko motivacijo za branje. (Elley, Gradišar, Lapajne, 1995) Problematiki bralne motivacije je treba nameniti več pozornosti, saj številne raziskave poudarjajo povezanost bralne motivacije z učno uspešnostjo. Guthrie in Wigfield (2000, v OECD, 2002) poudarjata, da se učencu šele takrat, ko postane zavzet bralec, »odprejo« možnosti za učenje, kar je povezano z uspešnostjo nadaljnjega šolanja. Avtorja sta posebej poudarila da lahko zavzetost za branje kot eden od dejavnikov motivacije pomembno kompenzira učenčevo manj spodbudno domače okolje za učenje.

Glede na te podatke in še vse druge raziskave, ki kažejo na padec bralne motivacije ter s tem povezane tudi bralne pismenosti, smo se odločili, da bi z našim projektom pripomogli k večji motivaciji otrok do branja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako izboljšati motivacijo za branje in s tem povečati bralno pismenost?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Otrokom bi radi približali branje do te mere, da bi samoiniciativno posegali po literaturi, da bi razumeli branje kot del svojega življenjskega sloga in čutili zadovoljstvo ob branju.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Zasnovali smo ga interdisciplinarno, zato ga lahko vključimo v pouk ali druge oblike šolskega dela. Naša šola ga izvaja za učence drugih in tretjih razredov. Vsako leto določimo temo Noči branja in nato načrtujemo izvedbo dveh projektnih dni.

Faze projekta:

1. Načrtovana projektna tema šol. l. 2015/16 nosi naslov Bodimo strpni. Izberemo ožji tim sodelavk, ki sodelujejo pri pripravi in izvedbi. Vključimo tudi zunanje sodelavce, ki pripravijo svoj del programa. Izvedba traja dva dni, petek in sobota.
2. Za uvodno motivacijo si izberemo ustrezni kratki film, literarno zgodbo, fotografijo ipd. Izberemo obliko dela (delavnica, igra, okrogla miza, debata,...). Glavna knjižna junaka vodita in spremljata otroke na njihovih dogodivščinah.
3. Učence spodbudimo k razmišljanju o pomenu branja in doživljanju branja kot smotno preživljanje prostega časa. Branje naj ne bo prisila temveč užitek. Učenci podoživljajo prebrane zgodbe in se izražajo o vsebini prebranega.
4. Opazujemo dejavnost otrok v bralnih kotičkih in spremljamo njihov napredek. Skupaj sestavimo lestvico »naj« knjig in izberemo otrokom najljubše knjige. Ustvarjalne izdelke uporabimo za skupno razstavo.
5. Projekt aktualiziramo z neko novo aktivnostjo povezovanja z ožjim ali širšim okoljem s ciljem, da kakšno izmed svojih zamisli praktično preizkusimo. Aktivnost objavimo na svoji spletni strani in v lokalnem časopisu ali televiziji.
6. Ob koncu projekta naredimo evalvacijo s sodelujočimi učiteljicami in analiziramo izvedbo projektne dne.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Zaradi slabe motivacije za branje smo na šoli poleg vseh drugih dejavnosti, ki jih že počnemo, uvedli za učence prve triade še dodatno motivacijo v obliki noči branja in bralnih kotičkov.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Učenci so spoznali, da se lahko pogovarjajo in navežejo medsebojne stike tudi ob branju in listanju literature in ne samo preko igre in računalniških igrice. Zanimanje za knjige in branje kot takšno se je s tem spoznanjem pri učencih povečalo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Učenci drugih in tretjih razredov ter sodelavci in sodelavke.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke za raziskavo smo zbirali s pomočjo naslednjih pretežno kvalitativnih tehnik:

- tehnike opazovanja z naslednjimi pripomočki: beležke, delovni zapisi in preglednice
- analiza izdelkov in dokumentov (dnevniki dogajanja, anekdotske beležke, zapisniki delovnih sestankov, samoevalvacija branja, izdelki in vtisi učencev).

Metode obdelave podatkov

Na sestankih projektne skupine smo poročali o ugotovitvah na podlagi analiz omenjenih dokumentov. Urejene podatke smo najprej opisali in končno povezali med seboj.

Prikaz rezultatov

V učilnice smo učencem postavili bralne kotičke v katerih so bile različne literarne zvrsti. Bralni kotiček so polnili tudi otroci s svojimi knjigami, ki so jih prinesli od doma. Opazili smo, da se

učenci zelo radi ter zelo pogosto zadržujejo v kotičkih. V njih so se pripravljali na projektni dan, saj so morali za vstopnico na dogodek izbrati svojo najljubšo knjigo in jo predstaviti sošolcem in prijateljem. Bralni kotiček so redno uporabljali tudi v podaljšanem bivanju ter skupaj z učiteljem obiskovali knjižnico ter si izbirali literaturo.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Branje omogoča hitro sprejemanje vsakdanjih informacij, lažje razumevanje učne snovi, boljše medosebne odnose in odprtost za nova spoznanja. Bralec ima notranje polno življenje, bolj spoznava sebe in druge. Zaradi potrebe po dvigu bralne motivacije in bralne pismenosti smo s tem projektom izboljšali motivacijo za branje na vseh ravneh pouka. Pogovor med učenci o prebranem daje motivacijo drugim, da berejo zgodbe o katerih so učenci razmišljali, jih predstavljali. Projekt spodbuja vsestranski razvoj: socializacijo v skupini, timsko delo, dvig vrednot, skrb za zdravje, hrano in higieno.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt z naslovom Noč branja je zelo učinkovit, zabaven in pozitivno naravnana za spodbujanje otrok pa tudi odraslih k branju. Zaradi pozitivnih odzivov učencev, staršev in učiteljic smo se odločili prijaviti ta projekt kot inovacijski projekt. V krajevni skupnosti smo kot šola s tem projektom postali zelo prepoznavni.

Učenci imajo možnost doživeti branje in stik s knjigo v najrazličnejših oblikah in metodah dela. V tej noči učenci ustvarjajo v likovnih delavnicah, iščejo skriti zaklad, imajo nočni pohod, si ogledajo gledališko ali glasbeno predstavo, imajo nočni kino, individualno berejo v delavnicah in pred spanjem, pripovedujejo pravljice in delijo svoje bralne izkušnje z drugimi.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Z Nočjo branja predstavljamo branje kot dogodek in prijetno izkušnjo. Motivacija za branje je zato večja. Vključitev v Noč branja je kot nagrada tistim učencem, ki so osvojili bralno priznanje.

Možnosti uvajanja v druga področja

Učitelji na drugih šolah lahko uporabijo tiste aktivnosti za katere presodijo, da so za njih uporabne in ki so jim všeč.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Naša organizacija projekta se je v vseh šestih letih vsakoletno izpopolnjevala, zato lahko ponudimo ostalim pomoč in svetovanje pri sami organizaciji in izvedbi.

Literatura

- Pečjak, S., Gradišar, A. 2012. Bralne učne strategije. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pečjak, S., Magajna, L., Podlesnik, A. 2012. Bralni test. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
- Pečjak, S. 2010. Psihološki vidiki bralne pismenosti. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
- Grginič, M. 2006. Družinska pismenost. Domžale: Izolit.
- Kropp, P. 2000. Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Tržič: Učila.
- Grosman, M. 2006. Razsežnosti branja, Za boljšo bralno pismenost. Ljubljana: Karantanija.
- Jezeršek, M. idr. (2011). Učni načrt: program osnovna šola SLOVENŠČINA. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Nolimal, F. (ur.). (2011). Bralna pismenost v Sloveniji in Evropi, zbornik prispevkov konference. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na naslovu: http://www.zrss.si/bralnapismenost/files/ZBORNIK_BRALNA_PISMENOST_2011.pdf (1.8.2012).

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Vrtec Kurirček Logatec
Notranjska cesta 7 a
1370 Logatec

GIB POVEZUJE
2015 - 2018

Vodja inovacijskega projekta: Leonida Žagar Petrovčič, svetovalka
Sodelavci: Anuška Blaško – svetovalka, Nada Cindrič, Janja Eržen – mentor, Maruška Gnjezda – mentor, Tanja Jurca – Glažar – mentor, Tina Maček – Sedej, Sara Mele, Magda Meze, Nataša Rupnik – mentor, Helena Slabe – svetovalka, Darja Šalamun, Aleksandra Tegelj, Katarina Treven – mentor, Katarina Urbas, Boža Vidmar – mentor.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod za šolstvo republike Slovenije.

Povzetek:

Z inovacijskim projektom smo v vsakodnevno delo s predšolskimi otroki zavestno vključevali sodobna spoznanja o delovanju možganov in znanja o gibanju otrok v predšolskem obdobju, ter raziskovali, kako to vpliva na njihovo učenje in napredek.

Projekt je potekal na dveh nivojih. Prvi nivo se je odvijal v oddelkih otrok v starosti od 1 do 6 let. Tu so strokovne delavke načrtovale in izvajale dejavnosti otrok za vsakodnevno učenje z gibi, z gibanjem, povezovanjem in utrjevanjem znanja. To naj bi tvorilo in utrdilo različne povezave v možganih, ki pri otrocih vplivajo na njihov gibalni, motorični in kognitivni spomin. Na drugem nivoju – mreža medsebojne podpore in izboljšav – so vzgojiteljice druga drugi predstavljale, kako so načrtovanje, izvajanje in spoznanja akcijskih krogov umestile v vsakodnevno prakso dela z otroki in njihovimi starši. S primeri odličnih praks v skupini otrok (fotografije, videoposnetki, gib didaktična sredstva), z različnimi dejavnosti otrok in z odzivi staršev, so druga drugo bogatile, druga drugi bile kritični prijatelj. Ob uspehu, iskanju otrokovih moči in spremljanju napredka otrok so se vse bolj zavedale, da je profesionalno delo s predšolskimi otroki boljše ob upoštevanju elementov genetike: pedagoška ljubezen, poslanstvo, smisel, pomen in veselje.

Otroci so razvijali kompetence samostojnega miselnega in gibalnega delovanja, tako kot posamezniki in kot člani skupine. Skozi pripravljene gibalno – miselne poligone in dejavnosti ter gib didaktična sredstva so razvijali gibalne koncepte, strategije in veščine. S tem so gradili gibalni spomin ter spoznavali, da je pri tem potrebno sodelovanje in upoštevanje določenih načel. Dejavnosti so potekale vsakodnevno, otroci so jih sprejeli kot del dnevne rutine – notranja motivacija otrok. Zaradi svoje motivacije so vztrajali in dosegali uspehe.

Ko spodbujamo učenje z gibalnimi dejavnostmi, ki jih otroci večkrat in v različnih situacijah uporabljajo, se povezave v možganih okrepijo in otrok si jih zapomni – tvori se mreža povezav.

Abstract:

With the innovation project we intended to include some advanced approaches in the daily work with the pre-school children. We tried to use modern findings about the development of children's brain and the influence of the locomotion on their learning activities and progress.

The project was conducted in two levels. The first level was held in the classes of children aged 1 to 6 years, where teachers planned and conducted activities for daily learning of gestures, locomotion, integration and consolidation of knowledge. This should create and consolidate various links in the brain, which affect their motional and motorial abilities and cognitive memory. At the second level (network of mutual support and positive criticism) teachers presented to each other how they plan, implement and realize action cycles in their classes, all in cooperation with children's parents. With the presentation of examples of excellent practice using photos, videos and other didactic resources, with the presentation of various activities of children and analyzing responses of parents, they enrich professional attitude and become also critical friends to each other. Upon the successful work, searching the strength of children and monitoring their progress, teachers are becoming increasingly aware, that professional work with pre-school children is much better, if elements of genetics are also regarded- pedagogical love, mission, sense and joy.

Children are developing mental and motorial skills autonomously as individuals and also as members of the group. By using prepared locomotive - mind polygons, activities and loco-didactic resources they develop motion concepts, strategies and skills. In this way they develop locomotive memory, but also realize that it is necessary to cooperate with each other and consider certain rules and principles.

Children accepted such activities as part of the daily routine – they found their own internal motivation. Due to this, they persevered and achieved success.

When we promote learning through locomotive activities, which children apply several times and in different situations, connections in brain are strengthened and actions remembered.

Ključne besede:

Gib - gibanje, mreža, povezave, otroci, učenje, spomin

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V šolskem letu 2014/15 smo imeli v Vrtni Kurirček Logatec dva sklopa izobraževanj za strokovne delavce:

-Fit Kobacaj – predavanje in delavnice mag. Barbara Konda

-Koncept NTC učenja (Network teaching children) - predavanje Ranka Rajovića.

Z inovacijskim projektom smo želeli združiti in uporabiti znanje pri vsakodnevnem učenju predšolskih otrok z namenom, da vplivamo na njihov trajnostni razvoj ob upoštevanju, da je najboljša možnost učenja gibalnih veščin najbolj primerna ravno v predšolskem obdobju, posledično pa gibanje vpliva tudi na strukturo možganov. Učenje v primernem obdobju je za predšolskega otroka najbolj optimalno, saj lahko kasneje za isto učenje porabimo več časa, truda, energije.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Tina Bregant, dr. med.

Naši malčki so neutrudni iskalci in raziskovalci – to je vrojeno v možgane umnega človeka.

Učenje z gibanjem

*Gibalne veščine pomenijo za otroka veliko več kot zgolj spretnost. Gibanje namreč vpliva na razvoj in zorenje gibalnega sistema, razvoj in zorenje senzoričnih sistemov in njihove integracije na nivoju osrednjega živčevja. Pri gibanju gre za mnogo več: gre za spoznavanje in nadzor nad lastnim telesom, spoznavanje in upoštevanje pravil iz okolja in ker gre za lastno gibanje, otrok pridobiva občutek samostojnosti in neodvisnosti. Z gibanjem otrok tudi vstopa v medosebne interakcije. **Otrok z gibanjem pridobiva motorične veščine, senzorične izkušnje in si ustvarja številna spoznanja o sebi in svetu.***

Delovanje možganov

*Otroštvo velikokrat razumemo kot obdobje izredne rasti in razvoja ter tudi intenzivnega učenja. V razvoju možganov so časovna obdobja, ki omogočajo v tistem času najbolj optimalen razvoj določenega področja možganov. Imenujemo jih kritična obdobja. **Kar se naučimo v tistem času, se naučimo hitreje in bolj temeljito kot v kakšnem drugem obdobju.***

*Če spodbujamo učenje, bomo spodbujali nastanek, krepitev in ohranitev povezav, ki se jih učimo. Procesi na sinapsah omogočajo tudi učenje in pomnjenje še pozno v starost, kar imenujemo plastičnost učenja in spomina. Možgani nam torej omogočajo obdelavo informacij, učenje in pomnjenje. **Otrokova sposobnost učenja se ob vzpodbudnem okolju lahko poveča tudi za četrtno.***

Kaj se dogaja v možganih otrok

Tri dejstva o učenju in možganih:

1. Učenje spremeni strukturo možganov.

2. Učenje organizira / reorganizira delovanje možganov.

3. Različni predeli možganov so na spremembe pripravljeni v različnih obdobjih.

Poleg motoričnega razvoja, ki je izrazito opazen, se dogaja tudi zorenje miselnih - kognitivnih sistemov, ki so sicer nepazljivemu opazovalcu težje dostopni, pa zato precej bolj kompleksni in tudi zelo zanimivi. V tem zgodnjem obdobju se vzpostavijo temelji za razvoj govora, učenja,

logičnega mišljenja in tudi čustvovanja. V procesu vzgoje in učenja moramo zagotoviti zelo osnovne reči: dovolj spanca, hrane, varnosti, prijetne in ljubeče družbe. Otrok mora imeti konsistenten in kompetenten vzgled ter podporo v sledenju lastnim strastem, talentom. Možgani so ustvarjeni za učenje.

Cilji projekta

Sodobna spoznanja o delovanju možganov in znanja o gibanju otrok zavestno uvesti v vsakodnevno delo s predšolskimi otroki.

Raziskovalno vprašanje

Koliko gibanje prispeva k intelektualnemu razvoju otrok?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Skozi kontinuirano in premišljeno gibanje na vseh področjih razvoja omogočiti vsem otrokom boljše zavestno sledenje, hitrost, natančnost, koncentracijo ter boljši spomin. Vse to smiselno učenje prispeva k trajnostnemu razvoju otrok.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

→ AKTIVNE STRATEGIJE GIBALNEGA UČENJA Z OTROKI → MREŽA MEDSEBOJNE PODPORE IN IZBOLJŠAV MED STROKOVNIMI DELAVCI → ISKANJE MOČI pri otrocih in strokovnih delavci → Navajanje otrok na razmišljanje o lastnem gibanju → Naš občutljiv odnos do učenja gibanja; naš občutljiv odnos do sporočanja otrokom in staršem (sporočilo gre skozi srce v možgane – MISELNI PROCESI – nato iz možganov skozi srce) → Spodbujanje otrok, da se učijo drug od drugega → PRIPRAVA UČNEGA OKOLJA, KI SPODBUJA K RAZMIŠLJANJU IN ODNOSU DO LASTNEGA UČENJA IN RAZVOJA → Namen gibanja (sproščanje, opismenjevanje, miselna aktivnost, gibalne kompetence) →

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitve so prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Bolj kot strokovni delavec ozavesti pomen gibanja in namen učenja gibanja otroka, bolj otrok napreduje v svojem celostnem razvoju. To pomembno vpliva na njegov trajnostni razvoj.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Otroci so ozavestili gibanje kot del vsakodnevne rutine, ob gibanju so se lažje umirili. Pri gibalnih dejavnosti otroci nimajo vedenjskih težav. Ko otroci vidijo ali naredijo določen gib, se takoj spomnijo določenega glasu, besede, deklamacije ali pesmi. V ta namen so primerni poligoni, štafetne igre, plesi s koreografijo.

Pri refleksijah z otroki ob ogledu videoposnetkov in fotografij, ki prikazujejo različne gibalne in miselne dejavnosti, so mlajši otroci ob pogledu na svojo fotografijo odreagirali z nasmehom, kriljenjem z rokami ali s predstavitvijo aktivnosti s fotografije. Starejši otroci pa so verbalno komentirali dogajanje, sporočali svoje občutke in izražali zadovoljstvo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu je sodelovalo 8 oddelkov otrok - od tega 2 oddelka v starosti 1 do 3 let (26 otrok) in 6 oddelkov v starosti od 3 do 6 let (127 otrok). V projektu je sodelovalo 16 strokovnih delavk in 153 otrok iz štirih enot Vrta Kurirček Logatec.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

1. Vključevanje gib dejavnosti v vodene dejavnosti in dnevno rutino (obogateni sprehodi in premagovanje različnih gibalnih ovir na prostem – izraba naravnih danosti, danosti okolja, plesne dejavnosti, gibalne igre, bansi, prstne igre, »osmica«, izvajanje gibalnih izzivov (npr. nošenje žoge na kornetu,..) vaje Brain Gym, vaje za opismenjevanje, gibalne karte, hoja po črti, uporaba slikopisov, piktogramov, učenje pesmi ob slikah, dejavnosti umirjanja z vizualizacijo, leva in desna stran, dejavnosti v telovadnici – inovativno reševanje postavljenih ovir (poligoni, štafetne igre, izdelava »gore, stopnic, hiše, bazena«, igralnica gibalnica, uporaba gib didaktičnih sredstev...)
2. Načrtno opazovanje otrok in beleženje. Fotografiranje in snemanje otrok, pogovor z otroki ob fotografijah in posnetkih, pripovedovanje o občutkih in čustvih, zadovoljstvu ob različnih dejavnostih - otrok sam prepozna svoj dosežek in napredek (samoevalvacija).
3. Inovativno izvajanje celoletnega »jutranjega razgibavanja pred jutranjim krogom« z namenom otroke pripraviti na miselno dejavnost; načrtno izvajanje vodenih gibalnih minutk.
4. Vključevanje športnih animatorjev – učitelj namiznega tenisa, športni učitelj, voznja z avtomobili.
5. Partnerstvo s starši:
 - Pogovorne ure s starši - seznanjanje staršev z dosežki otroka, njegovem napredovanju, ogled AV posnetkov in fotografij.
 - Roditeljski sestanki – predstavitev projekta in dajanje povratne informacije o gib dejavnosti otrok. Seznanitev staršev na roditeljskih sestankih o tem, kako je gibanje pomembno za razvoj otroka, ozaveščanje o pretirani zaščiti otroka pred poškodbami pri gibanju. Pretirano organiziranje mirnih in sedečih aktivnosti lahko pomeni tudi manjše možnosti celostnega napredovanja otroka.
 - Organizacija zabavnih delavnic za starše v obliki sodelovanj, kjer so otroci in starši gibalno in miselno aktivni. Prikaz dejavnosti in druga sodelovanja, plesni nastopi za starše.

Metode obdelave podatkov

Kvalitativne tehnike (odčitavanje napredka otrokovega razvoja preko opazovanja, zapisov, razvojnih ciljev samoevalvacije, fotografij, AV posnetkov, refleksije staršev in refleksije otrok). Kvantitativne tehnike (preglednica iz samoevalvacije).

ODZIV OTROK- otroci so vzljubili gibanje, kar pokažejo z izražanjem veselja ob dejavnostih (že ko jim aktivnost napoveš, začnejo vzklikati). Otroci usklajujejo gibe z glasbo oziroma besedilom, se prilagajajo drug drugemu in kažejo veselje ob izvajanju dejavnosti. Otroci komaj čakajo, da gredo ven, že po zajtrku sprašujejo, če bomo danes šli na sprehod.

ODZIV VZGOJITELJIC – uvajanje vsakodnevnega razgibavanja z rekviziti po zajtrku pred jutranjim krogom, organizacija gibanja s humorjem, uvajanje gibanja v vsa področja iz kurikuluma (narava, jezik, matematika, umetnost, družba), vsakodnevno bivanje na prostem v različnih vremenskih razmerah, izraba vseh danosti okolja, v katerem živimo.

ODZIV STARŠEV - zanimanje, da dejavnosti otrok iz vrtca prenesejo tudi v domače okolje.

V vsakem oddelku sta vzgojiteljici načrtovali tri akcijske kroge. Dejavnosti otrok svojega oddelka sta fotografirali ali posneli. Sledila je predstavitev posnetkov na mesečnih gib hospitacijah strokovnih delavk. Mesečni sestanki so potekali v dveh skupinah – za starost otrok od 1 do 3 leta (2 oddelka) in za starost otrok od 3 do 6 let (6 oddelkov). Ob ogledu videoposnetkov smo upoštevali zapisani protokol izvajanja gibalnih dejavnosti in hospitacije videoposnetkov. Iskali smo moč, ki družijo otroke med seboj, moč, ki družijo otroka in vzgojiteljico. Iskali smo moč v dejavnostih, ki so nam dokazovala, da gibanje vpliva oziroma prispeva, da si otroci stvari prej in boljše zapomnijo, da prej uvidijo rešitev.

Zbirniki akcijskih krogov vseh sodelujočih skupin, vsi zapisniki, protokoli, samopremislek, literatura, fotografije - vse je bilo strokovnim delavkam na voljo za vpogled in uporabo v spletni igralnici IP Gib povezuje. Vodja projekta je izvedla nekaj hospitacij v oddelkih otrok, kjer je potekala evalvacija hospitacij z vidika Projekta Gib povezuje.

Prikaz rezultatov

Dosežek je intenziven napredek otrok in podrobno spremljanje ter vrednotenje doseženega napredka. Otrokov kognitivni spomin izboljšuje povezava gib-slika (hitrejša pomnjenje); pri vodenih dejavnostih poteka še zaključek, kjer otroci povežejo bistvena spoznanja izvedene dejavnosti. V dejavnostih, pripravljenih kot miselni izziv, ki potekajo v sproščenem in veselem vzdušju, otroci radi sodelujejo (so bolj notranje motivirani) in prej dosežejo določen napredek, tako pri razvoju motoričnih, kakor tudi miselnih sposobnosti. Ob tem znajo otroci prisluhniti sovrstnikom in skupaj dopolnijo, uskladijo ter nadgradijo igro. Otroci ne čutijo samo potrebe po gibanju, ampak so gibanje ozavestili kot del dnevne rutine.

Vzgojitelji smo pripomogli k intenzivnejšemu razvoju kompetenc pri otrocih, ustvarili smo sproščeno okolje in okolje, v katerem imajo otroci veliko možnosti za izražanje svojih zamisli, rešitev problemov, pri katerih se kaže njihova inovativnost, ter medsebojnemu sodelovanju. Sproščenost in dobro počutje otroka je pogoj za napredek. Ideje otrok so se odražale v pripravljenih dejavnostih. Ugotovili smo, da lahko drugače zastavljene dejavnosti v otroku spodbudijo daljšo koncentracijo, strpnost do sovrstnikov, lažji in hitrejši napredek, samoiniciativnost pri izbiri dela, igre in materialov, izvirnost in domiselnost, samostojno iskanje rešitev, medsebojno komuniciranje. Ko otroci izživijo svojo potrebo po gibanju, se v jutranjem krogu ali po sprehodu lažje umirijo. Vztrajnost otrok pri ponujenih dejavnostih ni odvisna le od zahtevnosti, temveč od zanimivosti ter participacije strokovnih delavk. Otrokom zelo znane dejavnosti pomagajo k njihovi nadaljnji inovativnosti (uporaba preteklega znanja). Otroci so znanje in spretnosti prenašali tudi v družinsko okolje in nemalokrat tudi pritegnili starše v gibalne dejavnosti, kar so pokomentirali tako starši, kot tudi otroci. Starši so povedali, da so opazili, da preko leta veliko poudarjamo pomen gibanja, kar se odraža tudi na gibalnem področju otrok (otroci so pri hoji vztrajnejši in kondicijsko boljši ter so pridobili nova funkcionalna znanja). Starši so ustno pohvalili inovativnost in teoretično osvetlitev dejavnosti.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Skozi kontinuirano in premišljeno gibanje na vseh področjih razvoja omogočamo vsem otrokom boljše zavestno sledenje, hitrost in natančnost, koncentracijo ter boljši spomin. Vse to smiselno učenje prispeva k trajnostnemu razvoju otrok. Senzibilen, profesionalen in avtonomen vzgojitelj v skupini kreira nenehno delujoč proces vključevanja in povezovanja gibov in vseh čutov z namenom vplivati na trajnostni razvoj otroka. Moč je sila, ki druži otroka z vzgojiteljico. Fizikalno je moč definirana kot hitrost opravljanja dela. Čim večja je moč, večja je hitrost opravljenega dela. To dosegamo z Gib dejavnostmi, ki so prisotne preko celega dneva. Načini igranja, praznovanja, čustvovanja, prehranjevanja, vedenja, komuniciranja – vse je proces gib dejavnosti. Otroci so gibanje ozavestili kot del dnevne rutine, ki vpliva na njihovo miselno aktivnost, ustvarjalnost in spomin. Gib – to je občutenje. Zunanje občutenje so čutila, notranje občutenje so čustva. Zdrav gib je takrat, ko so vsa občutja skladna in pozitivno naravnana – zdrav vtis, ki pri udeležencih sproži zdrav odziv.

Vzgojitelj s predstavitev fotografij in videoposnetkov naredi vtis na druge udeležence in s tem sproži njihov odziv. Moč je v naši zavestnosti, v prepletanju in izboljševanju naših dobrih praks ter vključevanju elementov genetike (smisel, prepričanje, pomen, potreba, ljubezen in poslanstvo ter veselje). Z zdravimi gibi sprožamo v otroku zdrave odzive. Gib dejavnosti

vplivajo na dobre medsebojne odnose in na ustvarjalnost na vseh področjih, tako otrok in kot tudi vzgojiteljic. Starši so izrazili zadovoljstvo ob predstavljenemu delu v skupinah otrok.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Smiselno načrtovane gibalne dejavnosti v dnevni rutini in pri vodenih dejavnostih znotraj in zunaj, v različnih vremenskih razmerah, na različnih terenih. Gibanje kot dnevna potreba otroka. Zanimanje drugih strokovnih delavcev za projekt.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Tvori se mreža povezav – giba dejavnosti, ki jih otroci večkrat in v različnih situacijah uporabljajo, se okrepijo in otrok si jih zapomni.

Gib(anje) je otrokova naravna in razvojna potreba, ki mu omogoča celostni razvoj. Gib nas povezuje, nas motivira, nam ohranja pozornost, spravi v smeh, v vrtenje, poskoke, nam ohranja spomin in utrjuje abstraktna spoznanja. Gib razvija miselne procese, opismenjevanje, nas sprošča in umirja.

Možnosti uvajanja v druga področja

Predstavitev dosežkov inovacijskega projekta na aktivih po starosti v Vrtnu Kurirček Logatec, predstavitev na študijski skupini za vrtce.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Pri gibanju otrok sprosti svojo energijo in hkrati pridobi energijo za nadaljnjo miselno aktivnost. Naravno stanje otroka je veselje, navdušenje do odkrivanja in vključevanja v okolja. Gib vzgojitelj z različnimi spodbudami in dejavnostmi ohranja otrokovo veselje. Ko je otrok vesel, zadovoljen, njegovi možgani vplivajo na izločanje dopamina, serotonina in oksitocina – hormonov sreče. Doseženo novost bi ponudili v uporabo najprej strokovnim delavkam našega vrtca, da jo razvijajo v skupinah otrok in predstavijo tudi staršem.

Literatura

Schmidt, G. (2003). "Tibetančki" za otroke. Narodna in univerzitetna knjižnica: Ljubljana

Srebot, R.; Menih, K. (1996). Potovanje v tišino. DZS, d.d.:Ljubljana

Wilmes- Mielenhausen, B. (1999). Kje je doma tišina? Didakta: Radovljica

Brain gym (vir: internet)

Dr. Bergant, T. Naši malčki so neutrudni iskalci in raziskovalci – to je vrojeno v možgane umnega človeka;http://www.vrtecandersen.si/tl_files/DOKUMENTI/sola-za-starse/povzetki-srecanj/IzrocekBregant.pdf

Dr. Bergant, T. (2007) Nova spoznanja o razvoju možganov (<http://pednevro.pedkl.si/wp-content/uploads/2008/07/razvojnanevrologija.pdf>)

Snoj, T. N. Razvoj otroških možganov.

Rebula, A. Razvoj možganov in pomen stika z otrokom.

Rebec, M. Križno gibanje - Telovadba Koronarnega društva Postojna (vadbene ure).

Siegel, D. J., Payne Bryson, T. (2013) Celostni razvoj človeških možganov. Družinski in terapevtski center Pogled

dr. Komljanec, N. (2011). AR – orodje za razvoj novosti, Ljubljana

Rajović, R. (2015) Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka. Mladinska knjiga

dr. Dennison, P. E., Dennison, E. (2007) Telovadba za možgane.

Videmšek, M. in Stančević, B. (2004). Popestrimo športno vzgojo. Ljubljana: Fakulteta za šport Videmšek, M. in Stančević, B. (2011). Ulovimo prosti čas: Gibalne igre na prostem za otroke in starše, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Videmšek, M., Šiler, B. in Fišer, P. (2002). Slepa miš, ti loviš!. Ljubljana: Fakulteta za šport
Engelman. D. (2015) Prikrilo. Umco
Povzetek seminarja Brain Gym (interno gradivo)
Koban, Dobnik M. (2005). Glasba in gib. Založba Educa

Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma
Kmetijska šola Grm in biotehniška gimnazija
Sevno 13
8000 Novo mesto

RAZVIJANJE IN PREPOZNAVANJE POTENCIALOV DIJAKA
2013-2016

Vodja inovacijskega projekta: Mateja OKLEŠČEN

Sodelavci:

Irena Avsenik, Jana Goršin Fabjan, Sabina Nemanič, Marko Hrastelj, Stanka Hude,
Helena Košmerlj, Zvijezdana Cujnik, Helena Fortuna Jelenc, Neva Vrčko

Konzulent: Dr. Natalija KOMLJANC, Zavod republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

V projekt smo se vključili leta 2013 z namenom, da bi ugotovili, na kakšen način lahko spodbudimo kreativnost dijakov. Zanimalo nas je, kako z razvijanjem novih pristopov in kriterijev razširiti vsebine, preko katerih bi povečali možnosti za odkrivanje nadarjenih in zainteresiranih dijakov na strokovnih področjih.

Prvi dve leti smo izvajali dejavnosti v različnih programih: nižje poklicno, srednje poklicno, srednje strokovno izobraževanje in v strokovni gimnaziji.

Zadnje leto smo si izbrali manjšo skupino dijakov, in sicer drugi letnik programa naravovarstveni tehnik. Z različnimi metodami in oblikami poučevanja smo spodbujali dijake za iskanje različnih podatkov in idej, ki jim koristijo za lastno izobraževanje (v glavah dijakov naj se sproži proces »žvečenja« informacij). Z načrtovanimi povezavami smo

vključili različne šolske predmete (interdisciplinarni pristop) v celoto na osnovi skupnih ciljev in enakih oz. podobnih vsebin.

Abstract:

Entering the project in 2013 our goal was to find out how to encourage creativity of the students. We were developing new approaches and criterion in teaching contents and through them we tried to expand the possibilities to uncover talented students who are also interested in professional areas.

The first and the second year the activities were executed in programmes: lower vocational education, secondary vocational education, technical secondary education and biotechnical gymnasium.

The last year of the project a smaller group of students was chosen, that is to say the second year nature protection technicians. We encouraged them to explore various ideas and data with different methods and forms. That was useful for their self- education (to activate the process of »chewing« the information in their heads). Through planned connections different school subjects were integrated (interdisciplinarily approach) in whole on the basis of common goals and the same or similar contents.

Ključne besede: kreativnost, zainteresiranost, metode poučevanja

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učitelji se zavedamo, da nadarjeni niso poljubna homogena skupina, ampak se nadarjenost kaže v mnogoterih oblikah in obsegih. Velikokrat pri dijakih opazimo spretnosti, ki jih iz različnih razlogov ne razvijajo. Na podlagi tega smo se odločili, da bi oblikovali merila, s katerimi bi lahko merili uspeh dijakov, predvsem na področju praktičnega dela in spodbujali kreativnost.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

V našem raziskovanju, ki se omejuje na situacijo v razredu, na šoli in okolici šole, v katerih se znajdejo dijaki, smo izhajali iz teorij, konceptov in kategorij stilov spoznavanja, učenja in mišljenja ter teorij ustvarjalnosti (Jurman 2004, Marentič Požarnik 2000, Pečjak 1987, Trstenjak 1981).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Na kakšen način lahko spodbudimo kreativnost dijakov?

Oblikovati instrumentarij, s katerim bomo postavljali merila uspeha.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Želimo si, da bi poiskali močna področja tudi pri dijakih, ki imajo nižje učne sposobnosti, jih spodbujali pri razvijanju le-teh. Poleg tega smo želeli spodbujati kreativnost dijakov in sledili njihovim idejam.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Dejavnosti smo v začetku izvajali v večjih skupinah dijakov, nato pa smo si izbrali le dijake enega oddelka. Učitelji so izvajali različne dejavnosti, uporabljali različne oblike in metode dela.

SLO: V okviru predmeta slovenščina so dijaki pisali članke na temo naravovarstva, ki so bili objavljeni na internetnem portalu za mlade eko novinarje Eko generacija. Najboljši, najizvirnejši članki po presoji profesorja so bili tudi objavljeni v šolskem časopisu.

Tri dijakinje iz razreda so posnele film za natečaj Evropa v šoli z naslovom Tudi ženske zmoremo, ki je obravnaval neenakopravnost med spoloma. Dosegle so prvo mesto v kategoriji srednješolcev na državni ravni.

Sodelovanje posameznih dijakov pri šolskem časopisu je bilo izvajano glede na njihov interes, ter sodelovanje pri promociji, predstavitvi šole (snemanje in vodenje/moderiranje intervjujev)

...

ANG: Nekaj dijakinj je posnelo film z naslovom »Shakespeare, the Rose of Destiny«, dve dijakinji pa sta se udeležili državnega tekmovanja Konzorcija biotehniških šol Slovenije.

Strokovni modul EAM:

Dijaki so iskali informacije, ki so jih koristno uporabili pri eksperimentalnem in terenskem delu. Primerjali so teoretične in izmerjene vrednosti in ugotavljali, kje so vzroki za odstopanja in iskali rešitve. Nekateri so bili zelo inovativni in so poiskali zelo zanimive rešitve.

BIO: Šest dijakinj iz razreda je sodelovalo na festivalu Več znanja za več turizma, katerega tema je bila zeleni turizem, in sicer s turistično projektno nalogo »Za vsako bolezn' rož'ca raste«. Dijakinje so si zamislile delavnice, na katerih bi otroci skupaj s svojimi starimi starši in starimi starši izdelovali naravno kozmetiko iz zelišč, ki jih lahko pridelamo doma. Želele so namreč okrepiti medgeneracijsko sodelovanje in omogočiti prenos znanj o zeliščih, ki jih imajo stari starši na mlajše generacije. Dekleta so za promocijo delavnic posnele oglas, nalogo pa so predstavile na turistični tržnici Več znanja za več turizma, ki je potekala v času sejma NATOUR Alpe-Adria na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Na stojnici so ponujale naravno kozmetiko iz zelišč in vzbudile kar precej zanimanja za delavnice. Za projektno nalogo so si prislužile srebrno priznanje. Dobile pa so tudi veliko novih izkušenj.

Dve dijakinji sta na državnem tekmovanju »Zdrav dih za navdih« sodelovali s scenarijem za kratek igrani film, ki sta ga poimenovali »Usodni dim«. Drama govori o skupini deklet, ki obiskujejo 3. letnik srednje šole. Dekleta so dobre prijateljice, ki si zaupajo vse. Nekega dne ena izmed prijateljic skrivnostno izgine in dekleta se odločijo, da jo poiščejo. Ugotovijo, da je dekleta pobegnilo od doma zaradi fanta, s katerim kasneje pobegneta v Nemčijo. Celoten zaplet zgodbe se vrti okrog kajenja in drog in prikaže bedo odvisnosti. Na tekmovanju sta dosegli vse možne točke in osvojili zlato trstiko.

Strokovni modul VVN:

Na šoli in šolskem posestvu so postavljeni koši za ločeno zbiranje odpadkov. Imamo tudi ekološki otok. Po pregledu zabojev smo ugotovili, da je ločevanje nepravilno.

Ali lahko izboljšamo ločevanje?

Ker smo opazili slabo ločevanje, smo se odločili, da le-to popravimo.

V razredu smo določili, da se problemu posvetimo vse šolsko leto. Ker nismo poznali vzroka za slabo ločevanje, smo izhajali iz dejstva, da uporabniki ne poznajo pravil oz. kam kaj sodi. Na oglasni deski za naravovarstvo smo nazorno prikazali pravilno ločevanje. V času dneva odprtih vrat šole smo imeli tudi praktični prikaz, preizkušali so se lahko tudi obiskovalci. Na ograjo ekološkega otoka smo izobesili navodila za pravilno ločevanje. Vsakih 14 dni smo imeli pregled ekološkega otoka.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V prvi fazi je bilo vključenih veliko dijakov različnih programov, potem pa smo izbrali samo en oddelek srednjega strokovnega izobraževanja.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Metode obdelave podatkov

Prikaz rezultatov

SLO: Material je bilo z moje strani pregledan, lektoriran, vsebinsko jim je bilo svetovano, kaj naj popravijo (povratna informacija). Dodatno motivacijo so dobili preko uspehov na tekmovanjih. Poleti se je dijakinja že prijavila na natečaj iz pisanja kratke zgodbe na temo znanstvene fantastike ter snemanje novega kratkega filma.

ANG: Dijakinje so osvojile 1. mesto in zlato priznanje na državnem tekmovanju iz angleščine za druge letnike IATEFL ter zlato priznanje na temo "Medeni izdelki".

Strokovni modul EAM:

Sistematična spremljava dela pri laboratorijskem in terenskem delu; pisanje poročil, ki so vsebovala vse elemente obdelave podatkov, opažanja in razprave.

BIO: Pri načrtovanju projektne naloge sem dijakinjam pomagala z nasveti o izvedbi ideje in pri pisanju naloge. Pri snemanju oglasa sem poskrbela za prostor in material, ki so ga dijakinje potrebovale. Skupaj s somentorico Andrejo Bartolj Bele sva jim pomagale pripraviti predstavitveno stojnico na sejmu.

Scenarij za kratki igrani film sem pregledala in predlagala nekaj sprememb. Večino dela sta opravili dijakinji sami.

Strokovni modul VVN:

Dijaki so pregledovali vsebino zabojnikov na ekološkem otoku.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

SLO: Nekateri dijaki so zelo dovzetni za širjenje novih obzorij oz. poglobljeno obravnavo nekaterih literarnih, kulturnih področij. Vedoželjni so že po naravi, zato je prav, da se jim ponudi nabor dodatnih dejavnosti, preko katerih razvijajo svoje kompetence.

Strokovni modul EAM:

Dijaki so spoznali, kako pomembno je, da znajo poiskati prave podatke v množici informacij, ki jih lahko najdejo na spletu in jih koristno uporabiti.

BIO: Ugotovila sem, da imajo nekateri dijaki ogromno idej oz. ciljev in pa tudi močno željo, da bi te ideje oz. cilje uresničili. Pomembno je, da jim znamo učitelji prisluhniti in jim pomagati na tej poti.

Strokovni modul VVN:

Ker so dijaki v delo vključili veliko svojih idej in pravila predstavili na več različnih načinov, je bilo stanje boljše.

Kljub vsemu, pa je še vedno bilo nekaj nepravilno razvrščenih odpadkov.

Največji vzrok za to je nesodelovanje. Uporabniki, ki ne ločujejo, tega ne želijo početi.

Teorijo ločevanja poznajo, a je v praksi ne uporabljajo vedno.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Ugotavljamo, da so nekateri dijaki zelo uspešni in sledijo vodenju učiteljev oziroma imajo zelo dobre ideje, katere učitelji z veseljem uporabijo pri pouku. Nekateri dijaki pa žal ne sprejemajo novih idej. Naša želja je bila, da bi čim več dijakov sledilo začrtanemu cilju, kar pa žal nismo dosegli.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost je vsekakor spremenjen način poučevanja in učenja.

Z ustvarjanjem odprtih kreativnih učnih okolij razvijamo nove in učinkovite poti učenja in poučevanja. Kompleksna strategija temelji na opazovanju strategij poučevanja in učnih učinkih.

Možnosti uvajanja v druga področja

Novost je namenjena učiteljem in dijakom ter vsem, ki se zavedajo, da so ustvarjalna in odprta učna okolja eden izmed pogojev za kakovostni premik na področju učenja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Nikakor ne smemo dvomiti v to, da je trajno izboljševanje elementov učenja nujnost, da številnim nadarjenim, sposobnim in ustvarjalnim mladim v šoli omogočimo razvoj talentov in drugih sposobnosti. Spoznanja našega raziskovanja so zato uporabna v vseh oblikah izobraževanja.

Literatura

Jurman, B. Inteligentnost - ustvarjalnost - nadarjenost. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva, 2004. ISBN 961-6068-40-7.

Marentič Požarnik, B. Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS, 2000. ISBN 86341-2624-2

Marentič Požarnik, B. et al. Izziv raznolikosti, stili spoznavanja, učenja, mišljenja. Nova Gorica: Educa, 1995. ISBN 961-6039-16-4.

Bezič, T. et al. (1998). Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu
Šmartno 69
2383 Šmartno pri Slovenj Gradcu

TRENING KOGNITIVNIH STRATEGIJ ZA UČITELJE IN UČENCE **2014–2016**

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Turičnik, prof. razrednega pouka

Sodelavci: dr. Bojana Tancer; Petra Turk, dipl. vzg.; Tadeja Germadnik, prof. slovenščine;
Nataša Budna Stanta, prof. matematike in tehnike

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Z izvajanjem projekta smo pričeli v šolskem letu 2014/15. Za projekt Trening kognitivnih strategij za učitelje in učence smo se odločili na podlagi opažanj, da izobraževalni sistem učence zelo dobro opremi s podatkovnim znanjem, premalokrat pa spodbudno deluje na ustvarjalno razmišljanje. Namen projekta je bil učitelje in učence seznaniti s strategijami, ki so uporabne na vseh področjih v šoli in tudi nasploh v življenju.

Učitelji smo se tekom izvajanja projekta mesečno udeleževali strokovnih izobraževanj, na katerih so nam bile (v šolskem letu 2014/15) predstavljene posamezne tehnike CoRT 1, v šolskem letu 2015/16 pa še tehnike CoRT 4. Na vsakem srečanju smo učitelji dobili učne kartice, s pomočjo katerih smo učencem predstavili določeno tehniko. V drugem obdobju našega sodelovanja v projektu je bilo opaziti več nadgrajevanja s strani učiteljev – ni šlo več zgolj za posnemanje in predajanje tehnik po nekem vzorcu, temveč smo učitelji pričeli tudi dodajati, prilagajati in izboljševati učne kartice glede na predmetno področje, kjer smo tehniko uporabljali. Preko tega smo tudi pri učencih spodbujali čim bolj spontan odnos do uporabe tehnik.

Tekom izvajanja projekta se je pokazalo, da so tehnike CoRT 1 in CoRT 4 uporabne na različnih področjih šolskega dela (pouk – uvodna motivacija, obravnava nove učne snovi, ponavljanje, problemske situacije, reševanje kompleksnejših nalog ...), prav tako pa tudi v situacijah, vezanih na vsakdanjik učencev (medosebni odnosi, načrtovanje prostega časa ...). Po opazovanjih učiteljev učenci nekatere izmed spoznanih tehnik uporabljajo tudi že samostojno (najpogosteje orodja iz CoRT 1 – PNZ in UVD), vendar pa ugotavljamo, da bo za to, da bodo učenci tehnike ponotranjili do te mere, da jih bodo uporabljali spontano, potrebno še veliko vaj in časa.

Abstract:

We started to carry out the project in the school year 2014/15. We decided on the project called Training of cognitive strategies for teachers and students because we noticed that the educational system equips the students with data knowledge very well, but does not encourage them to think creatively enough. The aim of the project was to get the teachers and the students acquainted with the strategies that can be used in all areas, at school and generally in life.

During the project, the teachers participated in monthly professional educational sessions, where we were introduced to individual techniques of CoRT 1 in the school year 2014/15, and then the techniques of CoRT 4 in the following school year (2015/16). At each session, the teachers were handed work cards with which we presented a certain technique to the students. The second period of our co-operation in the project showed more upgrade from the teacher – it was not merely copying and passing on the techniques by a certain pattern, but the teacher began to add, adjust and improve the work cards according to the subject area, in which the technique was being used. Through that, we encouraged the students to use the techniques with a spontaneous attitude.

During the project, we found that the techniques of CoRT 1 and CoRT 4 could be used in different areas of school work (lessons – opening motivation, dealing with new material, repetition, problem situations, solving of more complex tasks etc.) as well as in situations, linked to the every-day-life of the students (relationships, planning of free time etc.). According to the teachers, the students have already started to use some of the known techniques independently (most frequently the tools from CoRT 1 – PNZ and UVD). However, we find, that for the students to internalise the techniques to the point to use them spontaneously, they need much more training and time.

Ključne besede: ustvarjalno razmišljanje, CoRT 1, CoRT 4

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Opažamo, da izobraževalni sistem učence dobro opremi s podatkovnim znanjem, premalokrat pa spodbudno deluje na ustvarjalno mišljenje.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev

E. De Bono, vodilna svetovna avtoriteta na področju kreativnega razmišljanja in neposrednega poučevanja razmišljanja kot spretnosti, izpostavlja dejstvo, da izkušnje in raziskave kažejo, da se je veččin razmišljanja mogoče neposredno naučiti. Pri tem poudarja, da se naše razmišljanje samo po sebi ne bo izboljšalo, kar pomeni, da zgolj vaja ni dovolj. Tehnik razmišljanja se moramo najprej naučiti (De Bono, 2014).

CoRT je program, ki učence uči spretnosti učinkovite uporabe lastnega razmišljanja za vsako šolsko, osebno ali družbeno situacijo ter jim pomaga, da večino razmišljanja vadijo, pri čemer preko programa CoRT 1 učenci širijo svojo moč zaznavanja, CoRT 4 pa učencem pokaže, kako spreminjati vzorce in koncepte, da lahko oblikujejo svoje razmišljanje (<http://debono.si/cort-metoda-o-metodi>).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kakšen je vpliv treninga kognitivnih strategij CoRT1 na ustvarjalno razmišljanje učencev?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

S spoznavanjem tehnik CoRT 1 in CoRT 4 smo želeli pri učencih izboljšati kvaliteto razmišljanja, da bi le-ti razmišljali učinkoviteje in bolj ustvarjalno.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Tekom dveh šolskih let smo se učitelji udeleževali strokovnih izobraževanj, na katerih so nam bile predstavljene tehnike CoRT 1 in CoRT 4. Na srečanjih nam je predavateljica predala učne kartice, s katerimi smo z učenci vadili posamezne tehnike. V drugem letu izvajanja projekta je bilo opaziti več nadgrajevanja učnih kartic s strani učiteljev (prilagajanje in izboljševanje učnih kartic glede na predmetno področje). Učitelji smo tekom izvajanja projekta ob podanih in lastnih predlogah vnašali tehnike CoRT 1 in CoRT 4 v pouk in preko tega spodbujali pri učencih čim bolj spontan odnos do uporabe tehnik.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Po prvem letu izvajanja projekta se je pokazalo, da se pridobljeno znanje učiteljev premalo in prepočasi prenaša v prakso. Na podlagi teh ugotovitev smo v preteklem šolskem letu izvedli ponovno usposabljanje za uporabo tehnik CoRT 1 (ob sočasnem usposabljanju za uporabo tehnik CoRT 4). Uvedli smo spoznavanje tehnik v okviru razrednih ur, čemur je sledila uporaba tehnik pri pouku.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Učitelji ugotavljamo, da bo za to, da bodo učenci tehnike ponotranjili do te mere, da jih bodo uporabljali spontano, potrebno še veliko vaj in časa.

Po opazovanjih učiteljev, po dvoletnem usposabljanju, učenci sicer izmed spoznanih tehnik najpogosteje uporabljajo orodja iz CoRT 1 (PNZ in UVD).

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu smo sodelovali vsi učitelji in učenci šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Metoda opazovanja in anketni vprašalnik za učitelje.

Metode obdelave podatkov

Tekom izvajanja projekta smo učitelji na mesečnih srečanjih (na podlagi neposrednega opazovanja učencev) sodelovali pri refleksiji in na tak način oblikovali zaključke, ki so služili za nadaljnje izvajanje projekta. Rezultate ankete (evalvacijskega vprašalnika za učitelje) smo obdelali s pomočjo računalniškega programa.

Prikaz rezultatov

Ugotavljamo, da so tehnike uporabne na različnih področjih šolskega dela (pouk – uvodna motivacija, obravnava nove učne snovi, ponavljanje, problemske situacije, reševanje

kompleksnejših nalog ...), prav tako pa tudi v situacijah, vezanih na vsakdanjik učencev (medosebni odnosi, načrtovanje prostega časa ...).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V skladu s ciljem, ki smo si ga postavili v začetku izvajanja projekta (učenec uporabi tehniko CoRT 1 oziroma CoRT 4 pri učenju, ko se mu zdi smiselno), ugotavljamo, da je naš cilj delno dosežen. Učitelji opažamo, da učenci uporabljajo tehnike CoRT 1 in CoRT 4 ob spodbudah (pri učnih urah). Večine tehnik še niso ponotranjili do te mere, da bi jih uporabljali spontano, za kar bo zagotovo potrebno še veliko vaj in časa.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

V šolskem učnem okolju se je uporaba tehnik pokazala kot zelo uporabna pri navajanju učencev na ustvarjalnejše razmišljanje.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Neposredno poučevanje veččin razmišljanja je v vseh razredih in pri vseh predmetih potekalo preko spoznavanja in uporabe tehnik CoRT 1 in CoRT 4, ki smo jih učitelji kot didaktične metode vpeljevali v pouk.

Možnosti uvajanja v druga področja

Tehnike CoRT 1 in CoRT 4 so uporabne na mnogih področjih v šolski praksi (tako pri pouku, kot tudi pri projektih, delu z nadarjenimi učenci, pri delu z učenci, ki so deležni dodatne strokovne pomoči ...).

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Vsi učitelji smo v tem šolskem letu zaključili dvoletno usposabljanje in s tem pridobili znanja in praktične izkušnje (možnost vodenja krožkov za razmišljanje).

Literatura

De Bono, E. Priročnik pozitivne revolucije. Velenje: IPAK, Inštitut za simbolno analizo in razvoj informacijskih tehnologij, 2005. ISBN 961-91632-1-4.

De Bono, E. Enostavnost v razmišljanju. Maribor: Rotis, 2014. ISBN 978-961-6127-44-8.

De Bono, E. Naučite svojega otroka razmišljati. Maribor: Rotis, 2014. ISBN 978-961-6127-42-4.

<http://debono.si/cort-metoda-o-metodi>

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

**OŠ Sveta Ana
Sveta Ana 14
2233 Sveta Ana**

**PALČKI ŽLABUDRALČKI
2014-2016**

Vodja inovacijskega projekta: Metka Perdan, socialni pedagog

Sodelavci: Boris Mlakar, ravnatelj
Anuška Peran, specialna pedagoginja
Mateja Firbas, specialna pedagoginja
Marija Žurman, vzgojiteljica
Suzana Šober, vzgojiteljica

Konzulent: Edita Bah - Berglez, Zavod RS za šolstvo Novo mesto

Povzetek:

Govor otroku ni dan od rojstva. Otrok se ga mora šele naučiti. Razvoj govora je odvisen od celotnega razvoja otroka in tudi okolja, v katerem živi. Na razvoj vplivajo tako biološki kot psihološki in socialni dejavniki. Če je otrok zdrav in vpliv okolja ustrezen, poteka govorni razvoj v pravilnem sosledju. Za razvoj govora je nujna razvitost vseh čutov: sluh, vid, motorika celega telesa in motorika govoril.

Govor je pogoj za zadovoljevanje socialnih potreb posameznika in za prenos znanja. Govor nas označuje, oblikuje, izpopolnjuje in dela človeške; prav zato je pomembno, da se govoru daje pomembna vloga že od zgodnjega otroštva.

Živimo v času modernega tehnološkega napredka, kjer si vse manj časa vzamemo za druženje, pogovor. Posledica tega so vedno slabše govorne sposobnosti. Na to so nas začeli opozarjati tudi vzgojitelji in učitelji prve triade. Izraža se vedno večja potreba po logopedskih obravnavah, ki pa se težko zagotavljajo, saj je povpraševanje po le-teh iz leta v leto večje. Za razvoj govorno – jezikovnih spretnosti je potrebna zgodnja obravnava, zato smo se svetovalne delavke odločile uvesti inovacijski projekt, ki bi vzgojiteljem pomagal in jih usmerjal preko igre razvijati fiziološke osnove za razvoj govora. Za pomoč smo se poslužile ročne lutke - Palčka Žlabudralčka, ki so ga otroci sprejeli. Palček je skozi zgodbe, dramatizacije, pesmi in ples otroke animiral k izvajanju vaj iz šestih sklopov: dihalne vaje, pihalne vaje, vaje jezika, vaje ustnic, vaje mehkega neba in fonološke vaje. Obenem smo pozornost posvečali motoriki telesa,

motoriki govoril, vizualnem razlikovanju in širjenju besedišča. Kasneje smo projekt nadgradile z razvojem otrokove porajajoče se pismenosti.

Abstract:

For a child speech is not a gift. It is a skill that has to be learned. The development of speech depends on the development of the child and on its environment. It is influenced by biological, psychological, and social factors. If the child is healthy and the environment appropriate, the development of speech is coherent. It is imperative that all of the senses, the motoric functions of the entire body, and the motoric functions of the speech apparatus are properly developed in order for the development of speech to be appropriate.

Speech is necessary for satisfying one's social needs and for knowledge transmission. It makes us happy, enables us to communicate who we are, and forms us as human beings, which is why it is extremely important to emphasize its role even in the earliest childhood.

We live in a time of modern technology, in which we take less and less time to socialize and talk to each other. As a consequence, the speech is deteriorating more and more. Kindergarten and primary school teachers have started to point this out, as well. The need of speech and language therapy is increasing rapidly, but there are several issues in providing it, due to the increasing number of cases. The key to developing speech and language skills is in starting early, that is why counselors have decided to start with an innovation project that would help kindergarten teachers develop the children's physiological basis for speech development. We used a hand puppet called Palček Žlabudravček for, and it was very enthusiastically accepted by children. Through stories, dramatisations, songs, chants, and dance the hand puppet helped children perform six different types of exercises: breathing exercises, blowing exercises, tongue exercises, lip exercises, soft palate exercises, and phonologic exercises. We have also paid attention to the motoric functions of the entire body and of the speech apparatus, to visual distinctions and vocabulary building. Later, we have elaborated the project by including the elements of the child's evolving literacy.

Ključne besede: *govorno- jezikovne vaje, motorika telesa, porajajoča se pismenost, lutka, vrtec.*

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

V današnjem času, kjer smo na vsakem koraku obkroženi s tehnološkimi napravami, si vse manj časa vzamemo za pristen pogovor in medsebojno druženje. Rezultat takšnega življenja se kaže v vedno slabši govorni opremljenosti otrok. Že leta nas vzgojitelji opozarjajo na vedno večje govorne težave. Prav tako same opažamo vedno večja porast govorno – jezikovnih težav. Vse več je otrok z odločbami, kjer so opredeljeni kot otroci z govorno- jezikovno motnjo. Posledično pa vedno večja potreba po logopedskih obravnavah.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Govor je zapleten psihofiziološki proces, ki se razvija na podlagi bioloških in psiholoških faktorjev ter socialnega okolja. Ljudje večkrat mislijo, da je samoumevno, da se otrok nauči pravilo govoriti. Da ni tako, se lahko prepričamo ob otrocih, ki imajo težave s sluhom ali pa pri govorno motenih otrocih s težjo patologijo. Govorno jezikovno znanje nam torej nista dana, ampak si ju moramo prisvojiti po naravni poti, če so težave, pa z dolgotrajnim procesom (Žnidarič, 1993, str. 39).

Za pravilen govorni razvoj je potrebno: ustrezno razvito ter zrelo osrednje živčevje, pravilno razviti čuti (zlasti sluh), pravilno razviti govorni organi, dovolj razvite umske sposobnosti in ustrezen vpliv okolja v prvih letih okolja.

Če izvzamemo biološke in psihološke dejavnike, ki vplivajo na razvoj govora, lahko ugotovimo, da najbolj pogosta definicija v govoru obstaja glede na vpliv okolja, v katerem otrok živi. Otroci iz neugodnih življenjskih okolij so pokazali zaostajanje v govornem razvoju in so bili tudi slabši v posameznih značilnosti govora. Tako je zelo pomembno, da otroci v zgodnjem otroštvu pridobijo čim več govornih spodbud in vzorov.

Nerazgibane govorne mišice (jezik, ustnice, mehko nebo,..) lahko z različnimi igrkami oz. vajami razgibamo in s tem pospešimo artikulacijo (Grobler, xxx, str. 190, 193).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

S katerimi učnimi potmi lahko strokovni delavci vrtca prispevamo k razvoj govorno – jezikovnih spretnosti otrok, širimo otrokov besednjak ter razvijamo porajajočo se pismenost?

S katerimi oblikami dela lahko strokovni delavci izboljšamo timsko sodelovanje in prispevamo k kvalitetnejšemu delu z otroki?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za razvoj govorno – jezikovnih spretnosti je potrebno spodbudno okolje ter zgodnja obravnava. Zato smo se svetovalne delavke odločile uvesti projekt, ki bi vzgojiteljem pomagal preko govornih iger, dramatizacije, plesa ter petja razvijati fiziološke osnove za govor. S pomočjo didaktičnih iger smo širili besedišče in razvijali porajajočo se pismenost.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

V vrtcu smo ob pomoči vzgojiteljic članice projektne skupine izdelale lutko palčka Žlabudralčka. Vsak teden je palček Žlabudralček skozi vsebinsko smiselno zaporedje različnih zgodb z otroci vseh starostnih skupin izvajal govorno-jezikovne vaje. Vsaka delavnica s pomočjo lutke je potekala 25 minut, palček pa je skozi zgodbo otroke animiral k izvajanju vaj na področju šestih sklopov: dihalne vaje, pihalne vaje, vaje jezika, vaje ustnic, vaje mehkega neba in fonološke vaje. Obenem smo nekaj delavnic namenile tudi razvijanju motoričnih spretnosti otrok, nekatere obiske pa popestrile z dramatizacijami, pesmimi, glasbo in plesom. V vrtcu so si izdelali palčkov kotiček, kamor je palček nastavljal svoj didaktični material in pisma, v katerih je otroke po vsakem obisku pohvalil, se zahvalil za sodelovanje ter opisal vaje, ki jih naj tekom tedna izvajajo.

Obiski palčka so bil namenjeni tudi diagnostiki, identifikaciji otrok z izrazitejšimi težavami na področju izgovorjave s pomočjo diagnostičnih kartic (sličice, ki so vsebovale izgovorjavo vseh samoglasniških in soglasniških glasov). Vzgojiteljice so nadaljevale delo in so z vsemi otroci izvedle "check listo" ter izpostavile nekaj otrok, pri katerih so opazile največ težav pri izgovorjavi. Na podlagi teh otrok in ob soglasju staršev smo svetovalne delavke skupine sledile napredku otrok na področju artikulacije glasov, usvajanju govornih vaj, ter tako vzpostavile metodologijo za preverjanje uspešnosti učnih dejavnosti in uresničevanja ciljev dela našega projekta.

Drugo leto izvajanja inovacijskega projekta je rdeča nit bila razvijanje govorno - jezikovnih spretnosti otrok. Smo pa temu dodali fokus širjenja otrokovega besedišča in razvijanja otrokove porajajoče se pismenosti. Tako so si otroci sami izdelali svoje »škatle napredka« in palčkovo knjigo, ki obsega nov besednjak, slike, grafomotorične izdelke.

Za starše smo pripravili tudi predavanje g. Ranka Rajovića, ki je staršem podal nasvete, in skozi primere »dobre prakso« prikazal, kako pri otroku razvijati pomnjenje in spoznavne spretnosti, otrokov motorični razvoj (skozi vrtenje, skakanje, plezanje, senzornim spodbudam,...) in asociativno učenje.

Pomemben segment je bilo tudi sodelovanje strokovnih delavk vrtca in specialnih pedagoginj. Zaradi kontinuiranega dela z vrtčevsko populacijo sta se specialni pedagoginji vključili v svetovalne storitve, ki sta jih nudili za vzgojiteljice, pri otrocih, kjer so se pokazale večje težave pa pri diagnostiki in nadaljnjem usmerjanju otrok.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Govorno – jezikovne motnje so vedno večji spremljevalci sodobne družbe. V veliki povezavi so s sodobnim načinom življenja, ki je vedno bolj materializiran in brez osebnih kontaktov. Ob pomoči konstantnih druženj s palčkom so otroci začeli razvijati prijeten odnos do lutke, hkrati pa preko igre razvijati govorni aparat, urediti poslušanje, pozornost, razvijati porajajočo se pismenost.

Pripravilo se je veliko didaktičnega materiala, ki bo vzgojiteljicam tudi po zaključku projekta nudilo pomoč pri nadaljnjem delu.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Lutka palček Žlabudalček se je izkazala za učinkovit didaktični pripomoček za pridobitev pozornosti in sodelovanja otrok za izvajanje aktivnosti govorno-jezikovnih vaj. Sosledje šestih sklopov vaj (dihalne vaje, pihalna vaje, vaje jezika, vaje ustnic, vaje mehkega neba in fonološke vaje) je preverjena logopedska metoda, ki pa v našem vrtcu do sedaj ni bila tako načrtno, intenzivno in dosledno izvajana na področju razvijanja govornih spretnosti otrok. Vzgojiteljice poročajo o izjemnem veselju, ki ga otroci izražajo ob izvajanju govornih vaj, ki jim jih palček tedensko pripravlja, same pa so zelo vesele novih spoznanj in načinov izvajanja govornih vaj, didaktičnih kartic z opisi vaj, raznih igralnih kart in drugega didaktičnega materiala, ki jim ga ob svojih obiskih pušča palček. Otroci so idejo o obstoju palčka Žlabudalčka tako sprejeli, da ga vzgojiteljice vključujejo tudi na druga področja kurikuluma (gibanje s palčkom Žlabudalčkom, ustvarjalne delavnice na temo palčka Žlabudalčka, za palčka pripravljajo pesmi, izdelujejo glasbila in uglasbijo palčkove pesmice ipd.). Obenem pa so še najbolj pozitivni odzivi otrok, saj se obiskov palčka Žlabudalčka zelo veselijo, o njem pripovedujejo svojim staršem, ob palčkovih prihodih pa sleherni otrok z lutko komunicira, sodeluje pri aktivnostih, izkoristi pa jo tudi, da pove kaj o sebi (otroci se palčku pohvalijo s svojimi oblačili, kaj so lepega doživeli doma ali v vrtcu, palčka stisnejo k sebi, palčku naklonijo objem ipd.).

Osnovni cilj inovacije je bil dosežen, s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika za vzgojitelje in starše otrok, ki so v projektu sodelovali smo dobili izjemno pozitivne povratne informacije, izvedle smo opazovalne lestvice govornega napredka otrok, s pomočjo snemanj pa opazovale tudi sodelovanje in imitacije otrok. Otroci so inovacijo sprejeli odprtih src in lutki pridali nove dimenzije razvoja inovacije, o kateri člani projektne skupine nismo niti razmišljali. Lutka je

namreč poleg »učitelja« govornih vaj in vaj za širjenje besedišče, postala tudi otrokov prijatelj, zaupnik in tolažnik, tako so lutka ob zaključku letošnjega vrtčevskega leta težko spustili iz rok in se izjemno veselijo, da jih bo septembra ponovno obiskala v vrtcu.

Projekt je pričel krepiti sodelovanje vzgojiteljic s strokovnimi delavkami šole, saj sta v projektni skupini sodelovali tudi dve specialni pedagoginji, ki v vrtcu nista zaposleni. S pomočjo specialnih pedagoginj so vzgojiteljice pričele pridobivati nova znanja in veščine dela na področju govorno-jezikovnih spretnosti, ki jih do sedaj v svojih kurikulah niso izvajale tako intenzivno.

Najbolj pa smo veseli tudi pozitivnega odziva staršev, ki so vestno upoštevali »palčkov« urnik in se trudili, da njihovi otroci tudi doma niso pozabili na dejavnosti, ki jim jih je predstavil palček.

Drugo leto izvajanja inovacijskega projekta je rdeča nit bila razvijanje govorno - jezikovnih spretnosti otrok. Smo pa temu dodali fokus širjenja otrokovega besedišča in razvijanja otrokove porajajoče se pismenosti. Tako so si otroci sami izdelali svoje »škastle napredka« in palčkovo knjigo, ki obsega nov besednjak, slike, grafomotorične izdelke.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

6 vrtčevskih skupin, 111 otrok (od 1 do 6 let).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

- Spletni anketni vprašalnik za vzgojitelje in starše
- Opazovalne lestvice govornega napredka otrok
- Snemanje in opazovanje otrok

Metode obdelave podatkov in prikaz rezultatov

S kvalitativno obdelavo anketnih vprašalnikov smo prejele izjemno pozitivne povratne informacije, saj je bil projekt ocenjen iz strani vzgojiteljev s 83% kot zelo uspešen, starši pa so ga kot zelo uspešnega ocenili s 76%.

Pri enajstih otrocih smo s pomočjo ocenjevalne lestvice zaznale večje govorno – jezikovne težave. Po dvoletnem kontinuiranem ocenjevanju (v začetku leta, na sredini leta in ob zaključku šolskega leta) smo ugotovile pri vseh otrocih govorni napredek (le- tega ni moč pripisati le našim govorno – jezikovnim vajam, temveč tudi psihofizičnemu razvoju). Gotovo pa je, da so s pomočjo palčka otroci postali bolj zgovorni, govorno bolj aktivni in spretnejši, dva otroka pa sta s palčkom v skupini prvič spregovorila (pred tem sta v skupini delovala pasivno, govorno sta bila neaktivna).

Ob pomoči posnetkov smo dobile potrditev da so otroci palčka in vse njegove aktivnosti zelo dobro sprejeli, saj je sleherni otrok aktivno sodeloval na srečanjih. Opaziti je tudi boljšo govorno artikulacijo otrok ter samostojno izvajanje sosledja vaj.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ugotavljamo, da je bilo vključevanje govorno – jezikovnih aktivnosti, didaktičnih iger in drugih oblik dela s pomočjo lutke bolj otrokom zanimivo in razgibano. Vsi udeleženci projekta

smo usvojili nove strategije, učne pristope in različne metode dela. Svoje znanje o govorno – jezikovnem razvoju smo nadgradili, z izkušnjami pa pridobili samozavest in nove zamisli, ki smo jih vnašali v vrtčevski kurikulum.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt Palčki žlabudralčki je bil izjemno pozitivno sprejet med vzgojitelji, še posebej med otroci, ki so vsak teden vneto čakali na palčkov obisk. Pozitivno pa so projekt sprejeli tudi starši otrok, saj so sledili dejavnostim projekta (objave na oglasnih deskah, napotki za delo doma), še posebej pa je večina staršev bila pozorna in je sledila palčkovemu urniku, da so otroci bili prisotni, ko jih je obiskal palček Žlabudralček.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

- *Uvajanje več govorno-jezikovnih vaj v kurikulum vrtca – dosledno, sistematično in večkrat na teden.*
- *Sodelovanje strokovnih delavcev šole in vrtca - spoznavanje otrok, njihovih močnih, šibkih področij.*
- *Otroci spoznavajo strokovne delavce šole - prehod iz vrtca, ki je enota ob šoli, je tako lažji.*
- *Svetovalne delavke šole sodelujejo z vzgojitelji tudi s svetovalnimi storitvami, diagnosticiranjem otrok s težavami na različnih področjih.*

Možnosti uvajanja v druga področja

Sama lutka palček Žlabudralček je postala medij, s pomočjo katerega so vzgojiteljice izvajale aktivnosti tudi na drugih področjih (likovne, glasbene, plesne in gibalne aktivnosti), saj je otrokom postala zelo ljub medij.

Vredno je razmisliti tudi o nadaljnjem sodelovanju svetovalnih delavcev šole (specialnih in socialnih pedagogov) in vzgojiteljev v vrtcu, saj se je le-to izkazalo za zelo učinkovito in dobrodošlo.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Sistematično smo za področje govorno-jezikovnih vaj za delo s predšolskimi otroci člani projektne skupine izdelali številne didaktične pripomočke za vzgojitelje, uvedli veliko novih metod dela in idej za različne dejavnosti za področje govornih vaj, vaj motorike telesa, razvijanja besedišča in porajajoče se pismenosti.

Literatura:

- Grobler, M. Govorni razvoj, razvojne težave in govorne motnje. *Obzornik zdravstvene nege: Težave v otroštvu: kako pomagati*, 1985, let. 19, št. 3-4, str. 190-197.
- Žnidarič, D. *Otrokov govor*. 1. natis. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1993. ISBN 978-867-759-069-7.
-

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Osnovna šola Križe
Cesta Kokrškega odreda 16
4294 Križe

**POT DO KREATIVNIH IN UČINKOVITIH UČNIH OKOLIJ; NA POTI K
VEČJEZIČNOSTI IN VEČKULTURNOSTI: INTEGRACIJA MEDKULTURNE IN
JEZIKOVNE KOMPETENCE PRI POUKU V PRVEM TRILETJU OŠ**

2010 - 2016

Vodja inovacijskega projekta: Mojca Kralj

Sodelavci: Erna Meglič, Mojca Pretnar Podobnik

Konzulent: dr. Mateja Dagarin Fojkar
Pegagoška fakulteta Ljubljana

Konzulent: mag. Katica Pevec-Semec
Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Z inovacijskim projektom smo želeli učencem v prvi triadi ponuditi kakovosten pouk angleščine, ki bi temeljil na sodobnih dognanjih o učenju, zlasti o učenju tujih jezikov. S tem namenom smo se učiteljice redno izobraževale s področja didaktike zgodnjega poučevanja tujega jezika, nova znanja in veščine pa prenašale v sam pouk. Pri načrtovanju pouka smo sledile učnim načrtom predmetov v posameznem razredu in njihove cilje in vsebine povezale s cilji tujega jezika. Pri tem smo skušale čim bolj upoštevati razvojno-psihološke značilnosti učencev, zato so bile učne ure zanimive in razgibane. Pouk angleščine se je izvajal enkrat oziroma dvakrat tedensko po eno šolsko uro, večinoma po končanem rednem pouku. Vanj so bili vključeni vsi učenci od prvega do tretjega razreda. Učenci so bili pri učenju uspešni, saj so se znebili strahu pred izražanjem v tujem jeziku in so sproščeno komunicirali s sošolci in učiteljico. V tem času smo učiteljice pridobile mnogo novih znanj in izdelale pester nabor didaktičnih pripomočkov. Ker je nov način dela zahteval veliko sodelovanja med učiteljicami tujega jezika in razrednimi učiteljicami, smo razvijali tudi veščine timskega dela. Timsko poučevanje in medpredmetno povezovanje ni bilo omejeno le na poučevanje v prvi triadi, temveč smo ga razširili na celotno šolo.

Abstract:

We started the innovation project because we wanted to offer our youngest students English lessons based on latest learning discoveries and modern approaches to teaching a foreign language. Our language teachers regularly attended seminars and conferences held on the

subject of early learning and didactic methods, some were organized within this project. The newly gained knowledge was then implemented into English lessons. The lessons were carefully planned, following the curriculum and the goals of a certain subject as well as those of English. Keeping in mind the cognitive features of our young learners we tried to prepare interesting and diverse lessons with different types of activities in order to achieve our goals. English lessons were held once or twice a week, mostly after regular classes. All the students of the first triade were included in the project and they were successful at gaining new knowledge and competences. They lost the fear of expressing themselves in a foreign language and they communicated with their classmates and teachers quite easily. During this period teachers gained a lot of new knowledge and experiences and manufactured many didactic aids and toys for the classroom use. A lot of collaboration and team work was required in order to achieve the goals, especially because a great deal of work was based on cross-curricular activities. As a result, the whole school was involved in the project.

Ključne besede: zgodnje učenje, angleščina, didaktika, večkulturnost, večjezičnost

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na šoli smo že nekaj let v prvi triadi izvajali fakultativni pouk angleščine. Da bi lahko bolj sistematično spremljali napredek otrok ter preučevali in uvajali sodobne pristope poučevanja tujega jezika na zgodnji stopnji, smo se vključili v projekt zgodnjega učenja tujih jezikov.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Evropska unija spodbuja večjezičnost njenih državljanov, spodbuja pa tudi čim zgodnejše učenje tujih jezikov.

Svet je vedno bolj povezan, mobilnost ljudi se povečuje, vedno več pa je tudi gospodarskega in političnega sodelovanja. Prav zato je večjezičnost postala nuja, prav tako pa tudi zmožnost medkulturnega sporazumevanja.

Učenci, ki se začnejo učiti tuje jezike v zgodnjem otroštvu, so bolj odprti in samozavestni, zato brez večjih težav lahko razvijejo tudi naravno izgovorjavo. Zaradi elastičnih možganov je učenje v tem obdobju lažje kot kasneje v življenju.

Učenje na zgodnji stopnji poteka nezavedno, predvsem preko igre in giba.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

- razvijati in spodbujati zanimanje za večjezičnost in dvojezičnost;
- razvijati in spodbujati interkulturno vzgojo z izgrajevanjem medkulturnih zmožnosti;
- razvijati inovativne pristope k učenju in poučevanju jezika;
- obogatiti kurikulum z integriranim poučevanjem tujega jezika;
- navajati učence na pozitivno sprejemanje tujega, neznanega;
- uvajati angleški jezik preko učnih vsebin.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Pri učencih smo želeli spodbuditi zanimanje za večjezičnost in razvijati medkulturne zmožnosti. Da bi lahko izpeljali kakovosten pouk, smo želeli preučiti razvojne značilnosti otrok in sodobne metode poučevanja tujega jezika na zgodnji stopnji.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Preučevanje razvojnih značilnosti otrok, spoznavanje sodobnih pristopov k poučevanju tujega jezika, pregled učnih načrtov predmetov v prvi triadi, priprava letne priprave, načrtovanje in izvedba pouka s poudarkom na CLILu, samorefleksija posameznega sklopa ter končna evalvacija.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Otroci v prvi triadi se učijo drugače kot najstniki, zato je pouk potrebno prilagoditi njihovim potrebam in zmožnostim.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Učenci so sproščeni pri komunikaciji in tudi v prostem času želijo govoriti angleško, poslušati pesmice, izštevanka in zgodbice ter reševati interaktivne naloge na spletu.

Starši se zavedajo pomembnosti znanja tujih jezikov ter zgodnjega učenja le-teh, zato podpirajo pouk angleščine.

Učiteljice preverijo, ali so bile izvedene primerne dejavnosti in zadani cilji doseženi.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt je bilo vključenih šest oddelkov od prvega do tretjega razreda; vsi učenci so obiskovali angleške urice.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Realizacija zadanih ciljev se je preverjala sprti. Učiteljice tujega jezika so redno evalvirale učne ure, občasno pa so k pouku so povabile druge učitelje in ravnateljico. Ravno tako smo pridobivali tudi mnenja učencev in staršev.

Metode obdelave podatkov

Sprotno pridobivanje povratnih informacij je bilo nujno in koristno za nadaljnje delo, tako tistih, zbranih med oziroma po pouku, kakor tudi informacije o odnosu učencev in staršev do pouka angleščine.

Prikaz rezultatov

Priprava pouka je bila vedno lažja, saj so učiteljice usvajala nova znanja in pridobivale nove izkušnje. Učenci so bili pri pouku sproščeni, zadrege pred izražanjem v tujem jeziku skorajda ni bilo. Tudi doma so z veseljem poslušali in prepevali pesmice ter preverjali svoje znanje v interaktivnih nalogah. Znanje so posredovali tudi mlajšim otrokom. Ker so bili otroci zadovoljni, so tudi starši podpirali pouk in jih spodbujali ter tako vse otroke prijavi na angleščino.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Učenci so kazali zanimanje za tuje jezike, ne le za angleščino, in tudi druge kulture. To je še posebej prišlo do izraza pri sodelovanju v mednarodnih projektih, kjer so bili učenci v manjši

ali večji meri izpostavljeni jezikovnemu vnosu različnih evropskih jezikov ter spoznavali druga kulturna okolja. Učenci so vedno bolj sproščeno komunicirali v ciljnem jeziku.

Ugotovili smo tudi velik napredek na področju didaktike in metodike poučevanja tujega jezika. Pouk je bil skrbno načrtovan in izveden, tako da so bili jezikovni in vsebinski cilji doseženi. Pouk je bil aktiven, pester in zanimiv, saj je temeljil na prepletanju didaktičnih iger, pesmic, pravljič, gibalnih iger, dejavnosti s konkretnim materialom in interaktivnih nalog. V ta namen je bilo izdelanega veliko didaktičnega gradiva.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učenci so bolj odprti in strpnejši do drugih kultur v njihovem ožjem in širšem okolju. Radi se učijo tuje jezike, zato v drugi in tretji triadi pogosto izberejo še drugi in tretji tuji jezik.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Pouk se je v zadnjih letih precej spremenil saj so dejavnosti za doseganje ciljev raznolike, predvsem pa po meri otroka. Pouk tujega jezika ni več le v domeni učiteljice jezika, ampak je lahko produkt skupnega dela učiteljskega tima.

Možnosti uvajanja v druga področja

Novosti se lahko uporabi pri pouku vseh tujih jezikov, zlasti pri zgodnjem učenju. Način poučevanja se v določeni meri lahko uporabi tudi v drugi in tretji triadi, prav tako tudi didaktični material. Prek medpredmetnega povezovanja in timskega dela se razvijajo in krepijo tudi medosebni odnosi v celotnem kolektivu.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Zaradi izkušenj in znanj, ki smo jih pridobili med izvajanjem projekta, smo pripravljeni sodelovati tudi z drugimi učitelji tako na naši kot drugih šolah ter si z njimi izmenjati izkušnje in nasvete.

Literatura

je literature po sistemu ISO

- Jazbec, S. et. al. Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole; Zgledi CLIL-a. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2010. ISBN 978-961-234-920-2

- Brumen Mihaela. Didaktični nasveti za začetno poučevanje angleškega in nemškega jezika. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2004. ISBN 961-234-484-1

- Skela, J. et. al. Učenje in poučevanje tujih jezikov na Slovenskem: Pregled sodobne teorije in prakse, Ljubljana, Založba Tangram, 2008. ISBN 978-961-6239-58-5

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Osnovna šola Šenčur
Pipanova cesta 43
4208 Šenčur

REDNO VKLJUČEVANJE DEKLICE Z DOWNOVIM SINDROMOM K POUKU LIKOVNE UMETNOSTI IN OSTALIM DEJAVNOSTIM ŠOLE (2014-2016)

Vodja inovacijskega projekta: Monika Čufer

Sodelavci: Mateja Potočnik Poljanšek, Majda Vehovec

Konzulent: Fani Nolimal, "{Klikni in vpiši ime ustanove, kjer je zaposlen}"

Povzetek:

Strokovnjaki pravijo, da je Downov sindrom stanje, ki povzroča zamike pri učenju in razvoju in traja vse življenje. Nastane zato, ker imajo celice otroka s tem sindromom en dodatni kromosom 21. To posebno stanje kromosomov upočasnjuje tako telesni kot tudi duševni razvoj. Osebe z Downovim sindromom kažejo vrsto posebnosti, ki jih je posamezne mogoče včasih opaziti tudi pri drugih ljudeh, vendar so vse skupaj značilne za sindrom. Duševne zmožnosti otrok z Downovim sindromom so sicer ovirane, vendar so bile v preteklosti pogosto podcenjene. V zadnjih letih se je odnos ljudi do oseb z različnimi ovirami zelo spremenil, kar pa ne pomeni, da smo v tej smeri naredili že vse. Tudi kvaliteta življenja otrok z Downovim sindromom se je precej izboljšala, saj so že od rojstva naprej otroci deležni posebne nege, terapevtskih obravnav in zdravljenj ter zgodnje intervencije, s pomočjo katere lahko izkoristijo vse svoje potenciale oziroma sposobnosti.

Tudi Simona Rozman, desetletna deklica, doma v Šenčurju, ima Downov sindrom. Obiskuje šolo s prilagojenim programom v Kranju. V lanskem in letošnjem šolskem letu pa se je Simona, na pobudo svojih staršev, gospe ravnateljice Majde Vehovec ter šolske psihologinje, vsak petek vključevala v redni oddelek podaljšanega bivanja in rednega pouka likovne vzgoje ter k ostalim dejavnostim na naši šoli.

Cilj našega projekta je bil pri Simoni razvijati socializacijo in komunikacijo, njeno integracijo v domače okolje, hkrati pa pri ostalih enako starih otrocih v redni OŠ razvijati strpnost in sprejemanje drugačnosti, saj otroci živijo v istem okolju in se bodo srečevali tudi kasneje. Želeli smo spremeniti tudi stereotipe o drugačnosti, ki so na vasi še vedno zelo prisotni.

Abstract:

Scientists say that Down syndrome (DS or DNS), known as trisomy 21, is a genetic disorder caused by the presence of all, or a part of a third copy of chromosome 21. It is typically associated with physical growth delays, characteristic facial features, and mild to moderate

intellectual disability. Regular screening for health problems common in DS is recommended throughout the person's life.

There is no cure for DS. Education and proper care has been shown to improve quality of life. Some children with DS are educated in typical school classes, while others require more specialized education. Some individuals with DS graduate from high school and few attend post-secondary education. School-age children with DS may benefit from inclusive education whereby students of differing abilities are placed in classes with their peers of the same age, provided some adjustments are made to the curriculum.

Simona Rozman, ten-year-old girl from Šenčur also has DS. She goes to primary school with additional (specialized education) programme in Kranj.

Fortunately, she has been visiting our primary school in Šenčur every Friday for the last two years. She's been included in the ordinary class with extended programme of art and all other activities at the initiative of our headmaster Majda Vehovec, a school psychologist Mateja Potočnik Poljanšek and her parents.

The main goal has been to develop Simona's socialization and communication, her integration into her familiar (local) environment. At the same time, other children, her peers, have been developing tolerance and accepting diversity because they live in the same environment and they will meet each other later in the future.

We have also wanted to change stereotypes and prejudices about diversity that are still present in our small city.

Ključne besede: Downov sindrom, otroci s posebnimi potrebami, integracija, vključevanje, učenje za življenje

Problemsko stanje

Strokovnjaki pravijo, da je Downov sindrom stanje, ki povzroča zamike pri učenju in razvoju in traja vse življenje. Nastane zato, ker imajo celice otroka s tem sindromom en dodatni kromosom 21. To posebno stanje kromosomov upočasnjuje tako telesni kot tudi duševni razvoj. Osebe z Downovim sindromom kažejo vrsto posebnosti, ki jih je posamezne mogoče včasih opaziti tudi pri drugih ljudeh, vendar so vse skupaj značilne za sindrom. Duševne zmožnosti otrok z Downovim sindromom so sicer ovirane, vendar so bile v preteklosti pogosto podcenjene.

Skoraj nihče od staršev v naprej ne ve, da se mu bo rodil otrok z Downovim sindromom, zato tudi starši v večini primerov niso pripravljani nanj. Družina z rojstvom otroka z omenjeno motnjo nehote postane specifična v svojem funkcioniranju in sprejemanju otrokove motnje. Zavedati se moramo, da je vsak otrok edinstven, tak ali drugačen, in potrebuje ljubezen. To pa še posebej velja za otroke z diagnozo Downov sindrom, ki jim je poleg ljubezni potrebno ponuditi tudi kar največ raznovrstnih vzpodbud in možnosti za optimalen razvoj.

V zadnjih letih se je odnos ljudi do oseb z različnimi ovirami zelo spremenil, kar pa ne pomeni, da smo v tej smeri naredili že vse. Tudi kvaliteta življenja otrok z Downovim sindromom se je precej izboljšala, saj so že od rojstva naprej otroci deležni posebne nege, terapevtskih obravnav in zdravljenj ter zgodnje intervencije, s pomočjo katere lahko izkoristijo vse svoje potenciale oziroma sposobnosti.

Tudi Simona Rozman, desetletna deklica, doma v Šenčurju, ima Downov sindrom. Obiskuje šolo s prilagojenim programom v Kranju. V šolskem letu 2014/15 se je Simona, na pobudo svojih staršev, gospe ravnateljice Majde Vehovec ter šolske psihologinje, vsak petek vključevala v redni oddelek podaljšanega bivanja, v letošnjem letu (2015/16) pa v oddelek rednega pouka likovne vzgoje ter druge dejavnosti na naši šoli.

Cilj našega projekta je bil pri Simoni razvijati socializacijo in komunikacijo, njeno integracijo v domače okolje, hkrati pa pri ostalih enako starih otrocih v redni OŠ razvijati strpnost in sprejemanje drugačnosti, saj otroci živijo v istem okolju in se bodo srečevali tudi kasneje. Želeli smo spremeniti tudi stereotipe o drugačnosti, ki so na vasi še vedno zelo prisotni.

Cilji projekta

1. Razvijati in spodbujati vključevanje otroka s posebnimi potrebami v redni oddelek OŠ in ostale aktivnosti šole.
2. Razvijati in spodbujati odnos in komunikacijo z vrstniki v OŠ.
3. Razvijati toleranco in empatijo do različnosti.

Raziskovalno vprašanje

Kako redno vključevanje deklice z Downovim sindromom k pouku likovne umetnosti in ostalim dejavnostim šole prispeva k socialni vključenosti otrok, njihovi odprtosti do drugačnosti, empatiji in toleranci do različnosti?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Prav zaradi spremenjenega odnosa do oseb z različnimi ovirami in izredne želje ljudi z Downovim sindromom po spoznavanju novih ljudi ter novega okolja, se je porodila ideja, s strani staršev Simone Rozman, po pogovorih na seminarjih v organizaciji zveze Sožitje, kjer so starši ugotavljali, da so otroci s posebnimi potrebami premalo vključeni v redne programe osnovne šole in vrtce ter v domače okolje, da bi se njihova deklica občasno vključevala v redni oddelek osnovne šole. Beseda je dala besedo in tako se je Simona Rozman v šolskem letu 2014/15 vsak petek vključevala v redni oddelek podaljšanega bivanja, v šolskem letu 2015/16 pa v oddelek rednega pouka likovne vzgoje ter k drugim dejavnostim na naši šoli (naravoslovni, športni, kulturni dnevi, podaljšano bivanje, različne prireditve ...). Z omenjenim vključevanjem smo poskušali spremeniti stereotipe, ki so na vasi še vedno prisotni in izpostaviti pomen učenja za življenje oz. življenja kot učenje. Zavedali smo se, da se otroci družijo brez meja in predsodkov in da imajo tudi otroci s posebnimi potrebami pravico do vključevanja v vsakodnevno življenje. Smisel je v povezovanju, nikakor v izključevanju, kajti vsak doprinese svoj bogati delček.

Potek dela

Inovacijski projekt, ki smo ga pričeli izvajati v šolskem letu 2014/15, je za nas bil nekaj novega in posebnega. Začetna ideja, za občasno vključevanje deklice z Downovim sindromom v oddelek redne osnovne šole, je prišla s strani Simonih staršev, ki sta jo dobila po pogovorih na seminarjih v organizaciji zveze Sožitje, kjer starši ugotavljajo, da so otroci s posebnimi potrebami premalo vključeni v redne programe in v domače okolje. Beseda je dala besedo in tako odločitev za vodenje projekta ni bila težka. Z gospo ravnateljico, šolsko psihologinjo in svetovalno delavko smo se odločili, da bomo Simono vključili v oddelek podaljšanega bivanja, ki sem ga vodila sama. Skupaj s starši deklice Simone in člani tima smo določili cilje, ki smo jih želeli s projektom doseči in jim vseskozi tudi sledili in evalvirali. Glavni poudarek je bil pri deklici Simoni razvijati socializacijo in komunikacijo, njeno integracijo v domače okolje, hkrati pa pri enako starih otrocih v redni OŠ razvijati strpnost in sprejemanje drugačnosti, saj otroci

živijo v istem okolju in se bodo srečevali tudi kasneje. Želeli smo spremeniti tudi stereotipe o drugačnosti, ki so na vasi še vedno zelo prisotni.

Seveda pa ničesar nismo želeli prepustiti naključju. V oddelku podaljšanega bivanja, kamor smo sprejeli Simono Rozman, je bilo 30 učencev tretjega razreda. Njen prihod smo z učenci zelo skrbno načrtovali. Prebrali smo kar nekaj knjig z vsebino o »posebnih otrocih«, ogledali smo si film o ljudeh s tem sindromom, se veliko pogovarjali in se v razredu sestali tudi s Simonino družino. Seveda smo bili na začetku vsi malo negotovi in vznemirjeni, vendar smo kmalu ugotovili, da so bile vse naše skrbi popolnoma odveč. Že po nekaj minutah skupnega druženja s Simonino smo ugotovili, da je deklica po videzu res nekoliko drugačna, a je hkrati zelo vesela, družabna in prijazna deklica z velikim smislom za humor. Simona je z veseljem vsak petek prihajala k nam v šolo in sodelovala pri vseh dejavnostih in projektih, ki smo jih v oddelku podaljšanega bivanja izvajali, in teh ni bilo malo. Naj jih omenim samo nekaj: iskanje skritega zaklada, različne socialne in družabne igre, igre z žogo in štafetne igre, novoletne delavnice, ples, likovne delavnice in različni natečaji ...

V drugem letu izvajanja projekta (2015/16), pa smo deklico vključili k rednemu pouku likovne umetnosti in ostalim dejavnostim šole. Naj jih naštejemo samo nekaj: športni dan (drsanje), kulturni dan (ogled gledališke predstave Emil in detektivi v LG v Ljubljani), naravoslovni dan na Brdu pri Kranju, tehniški dan (izdelovanje kompasa in lesenega vozička), obiskali smo čebelarja in folklorista na vasi, okrasili smo novoletne smrečice na vasi v sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine, izvedli paraolimpijski dan (obisk paraolimpijcev na naši šoli in predstavitev paraolimpijskih športov), brali in pisali zgodbe knjig na temo drugačnost, plesali in bili aktivni med odmori zunaj ali v telovadnici, vseskozi pa je bila Simona ob četrkih tudi v podaljšanem bivanju, hodila je skupaj z učenci na kosilo v jedilnico šole in opravljala svojo domačo nalogo, kadar jo je imela.

Pri pouku likovne umetnosti je Simona dobila enako likovno nalogo, motiv ter tehniko, kot ostali učenci. Moja navodila so bila prilagojena njej, nudila sem ji tudi individualno pomoč, ko jo je potrebovala. Če se je le dala, so ji pomagali najprej sošolci, šele nato jaz, kot učiteljica. Do nje so bila moja pričakovanja ravno tako visoka, želela sem, da se potruzi po svojih najboljših močeh. Naj povem, da je Simona prav vsako nalogo uspešno zaključila, pri svojem delu je bila vztrajna, veliko vzpodbude pa so ji dali tudi ostali učenci.

Vseskozi pa smo svoje delo v projektu, nova spoznanja in izkušnje reflektirali, nenehno načrtovali in izvajali različne dejavnosti, v katere smo lahko vključili tudi Simono, se pogovarjali tako z učenci, kot s starši in člani projektne tima ter prebirali literaturo na temo drugačnosti. Še enkrat naj omenim, da so bili vsi cilji projekta v celoti doseženi.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projektu je v šolskem letu 2014/15 sodelovalo, poleg deklice z Downovim sindromom, 30 učencev tretjega razreda podaljšanega bivanja, v šolskem letu 2015/16 pa 18 učencev četrtega razreda (redni pouk likovne umetnosti in ostale dejavnosti šole).

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Na začetku projekta (šol. leto 2014/15), pred samo vključitvijo deklice v oddelek podaljšanega bivanja, smo imeli sestanek s starši deklice z Downovim sindromom, šolsko svetovalno službo in ravnateljico, kjer smo se pogovorili in dogovorili o načinu in možnostih vključevanja deklice v oddelek podaljšanega bivanja. Prav tako smo tudi učence s pogovorom, z branjem knjig in gledanjem filmov o otrocih s posebnimi potrebami seznanili kaj pomeni, da je nekdo drugačen in jih povprašali o njihovih dosedanjih izkušnjah z »drugačnimi«
otroki. Po Simonini vključitvi

v oddelek, pa sem imela z njenimi starši redne tedenske pogovore, kjer smo sproti ugotavljali, kakšen je Simonin napredek, kaj so z njeno vključitvijo pridobili ostali učenci, kaj še lahko izboljšamo, skratka sproti smo reflektirali zastavljene cilje. Prav tako smo imeli občasne sestanke tudi z ostalimi člani tima projekta, kjer sem jim predstavila dosedanje delo in smernice za naprej.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali opisno, statističnih rezultatov in grafičnih prikazov nismo izdelali. Vsi cilji projekta so bili doseženi in preseženi.

Prikaz rezultatov

Kot sem zapisala v prejšnji točki, smo rezultate evalvirali opisno. Cilje smo dosegli in jih celo presegli. Uspelo nam je porušiti stereotipe in dokazati, da se otroci družijo brez meja in predsodkov. S projektom smo vsi akterji ogromno pridobili, predvsem pa se je pokazal napredek pri Simonini integraciji v domače okolje, napredovala je svoji v komunikaciji do ostalih otrok, gibanju, socializaciji, ostali pa smo naredili korak naprej pri sprejemanju drugačnosti v našem okolju, odprtosti, empatiji in toleranci do različnosti. Dokazali smo, da je življenje učenje in učenje življenje. Gre namreč za enako stare otroke, ki živijo v istem okolju in se bodo srečevali tudi kasneje.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Po dveh letih izvajanja projekta lahko potrdimo že znano: bistvo je učenje za življenje in življenje kot učenje. Rezultati projekta so odlični tudi zaradi tega, ker smo vsi akterji – deklica Simona, učenci 4.e, učitelj, starši, odlično sodelovali med seboj, veliko smo se pogovarjali in dogovarjali, saj smo vsi sledili istemu cilju. Deklico smo vključevali v oddelek podaljšanega bivanja, k rednemu pouku likovne vzgoje, k naravoslovnim, športnim, kulturnim in tehničkim dnevom na šoli, skratka povsod, kamor je bilo to mogoče. Kot sem že omenila, cilje smo dosegli in jih tudi presegli. Danes, ko Simono učenci srečujejo na cesti, v trgovini, v knjižnici, jo pozdravijo, se jo razveselijo in ji pomagajo, ko pomoč potrebuje in za njih ni nič več »čudna« deklica, z drugačnim obrazom, glasom, očmi in prsti na rokah, ampak je njihova prijateljica in »sošolka« iz 4. e. Prav vsi učenci in tudi Simona so napredovali v komunikaciji, strpnosti, toleranci in empatiji do različnosti.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Kot sem že omenila, cilje smo dosegli in jih tudi presegli. Danes, ko Simono učenci srečujejo na cesti, v trgovini, v knjižnici, jo pozdravijo, se jo razveselijo in ji pomagajo, ko pomoč potrebuje in za njih ni nič več »čudna« deklica, z drugačnim obrazom, glasom, očmi in prsti na rokah, ampak je njihova prijateljica in »sošolka« iz 4. e. Prav vsi učenci in tudi Simona so napredovali v komunikaciji, strpnosti, toleranci in empatiji do različnosti.

Širjenje novosti

Gre za učenje za življenje in življenje kot učenje. Tudi otroci s posebnimi potrebami imajo pravico do vključevanja v vsakodnevno življenje. Smisel je v povezovanju, nikakor v izključevanju, kajti vsak doprinese svoj bogati delček. Otroci se družijo brez meja in predsodkov. Kaj pa mi, odrasli?

Inovacijo lahko uporabijo vse OŠ – vse šole, ki bi si dovolile več in na drugačen način sprejeti učence, ki se na akademskem področju ne morejo aktivno vključevati v okolje. Imajo svoja specifična močna področja, specifične potrebe, ki se lahko zadovoljujejo v okolju, kjer ti otroci živijo. Znanje v šoli je zelo pomembno, še bolj pomembni pa so medsebojni odnosi. Vsak človek, vsaka ustanova... nosi v sebi bogastvo, ki ga lahko podeli z drugim.

Z občasnim vključevanjem otrok s posebnimi potrebami v redni oddelek osnovne šole bomo na naši šoli vsekakor nadaljevali tudi v prihodnje.

Literatura

- Kermauner, A. Bela kot galeb. Zgodba o deklici z albinizmom. Ljubljana: Morfem, 2014.
- Kraljič, H. Imam Downov sindrom. Ljubljana: Morfem, 2013.
- Kraljič, H. Žan je drugačen. Ljubljana: Morfem, 2014.
- Makarovič, S. Veveriček posebne sorte. Ljubljana: Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije, Sončkov klub, 1994
- Downov sindrom Slovenija. Društvo za kakovostno življenje ljudi z Downovim sindromom. Dostopno na naslovu: <http://www.downov-sindrom.si/>
- Film o življenju ljudi z Downovim sindromom. Dostopno na naslovu: <http://www.youtube.com/watch?v=Ju-q4OnBtNU>
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Downov_sindrom
- Pogovori in izkušnje družine Rozman – starši deklice Simone z Downovim sindromom

OŠ Naklo
Glavna cesta 47
4202 Naklo

TI IN JAZ – NASMEJAN OBRAZ
2015 – 2016

Vodja inovacijskega projekta: Petra Buh, vzgojiteljica

Sodelavci: Gabrijela Masten (pomočnica ravnateljca, pedagoški vodja vrtca), Saša Ropret (vzgojiteljica), Špela Vidic (vzgojiteljica), Zorka Jereb (pomočnica vzgojiteljice)

Konzulent: /

Povzetek:

Strokovni delavci v vrtcu stremimo k tem, da bi se sleherni otrok v vrtcu, v družbi svojih sovrstnikov, dobro počutil, saj je okolje, ki zagotavlja varnost in socialno sprejetost ključnega pomena za razvoj otrokovih potencialov. Medtem ko temeljno varnost otrok lahko zagotavljamo strokovni delavci, pa za socialno sprejetost tega ne moremo trditi. V tem aspektu so glavni akterji otroci sami, zavedamo pa se, da do določene mere lahko nanje vplivamo. V projektu smo se osredotočili na otroke, ki odstopajo v vedenju. Želeli smo vplivati na njihovo vedenje na način, da bi se pogosteje odločali za vedenja, ki so socialno sprejemljiva, sočasno pa smo želeli vplivati tudi na druge otroke in sicer v smeri razvijanja njihove empatije. K delu smo pristopili strokovno in odgovorno. Zastavili smo si cilj, iskali načine, kako cilj doseči, se dodatno izobraževali na tem področju, zbirali podatke (pri čemer smo se v veliki meri posluževali pedagoškega opazovanja) in ustrezno evalvirali opažanja. Prav pri vseh otrocih, ki smo jih vključili v projekt, se je na koncu pokazal določen napredek. Pri nekaterih bolj očitno, pri drugih le majhen korak, a zelo pomemben za nadaljnje delo z njimi. Mnogo pa smo se naučili tudi strokovni delavci, ki smo bili vključeni v projekt. Svoja znanja in veščine bomo še naprej izpopolnjevali, saj se zavedamo, kako pomembna je naša vloga pri socialnem učenju otrok v vrtcu in doslednem opazovanju in spremljanju otrok.

Abstract:

Environment that provides security and social acceptance has crucial meaning in young children's life, especially for development of his potentials. Therefore, the aim of a professional worker in preschool education is to provide environment, where children will feel secure and socially accepted. While educator can provide fundamental security, he or she can not directly provide social acceptance. Social relations depend on children, but, as professional educators, we can affect those relations. In our project, we focused on children that show some deviations in behavior. Our goal was to affect their behaviors, we tried to teach them how to react in a socially acceptable way. And, at the same time, we tried to affect children in a direction of developing empathy. We have approached this project with professionalism and responsibility. We had a goal, we were searching for ways to achieve our goal, we additionally educated ourselves on the specific area, we were collecting data and we evaluated our observations. We detected some progress in all children included in project. Some children had great progress, the others made just a little step, but a crucial one for our future work with those children. Project was also important for our professional growth. In future, we will try to bring our knowledge to an even higher level, because we are aware of a fact, that we have an important role on children's social learning.

Ključne besede: otrok z odstopanji v vedenju, empatija, socialne kompetence

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na ravni predšolske vzgoje se vsakodnevno srečujemo z otroki, ki ne zmorejo dosegati norm, ki od njih pričakuje vrtčevsko okolje, posledično ti otroci odstopajo v vedenju. Marsikateri sovrstnik se jih začne izogibati, jih izključevati. Za optimalni razvoj vsakega otroka pa je temeljnega pomena, da se v skupini počuti varnega in sprejetega. Zato na eni strani želimo otroka, ki odstopa v vedenju, opremljati s socialnimi veščinami, ki mu bodo pomagale pri doseganju zahtevanih norm, na drugi strani pa spodbujati empatijo in pomen medsebojne pomoči pri sovrstnikih do te mere, da bi skupina kot celota predstavljala okolje, ki nudi podlago za optimalen razvoj vsakega posameznika.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Otroka, ki je telesno bolan, hitro spoznamo in opazimo. Starši znajo v večini primerov predvideti, katere nevarnosti grozijo otroku. Čustvene ter vedenjske težave pa se navadno opazi šele, ko začne otrok kazati moteče simptome in znake neprilagojenega vedenja. Teh težav se je sicer mogoče lotiti takoj ko se pojavijo, vsekakor pa je težave lažje preprečiti že prej, preden sploh nastanejo. Ne moremo z gotovostjo trditi, da bomo v primeru preventivnega ravnanja v celoti preprečili vse morebitne težave, ki bi lahko nastale, vsekakor pa jih je lažje obvladovati in imeti vpliv nanje (Strajnar, 2009, po Shapiro, 2003).

Če pri preventivnem delovanju delujemo vnaprej, moramo poudariti tudi zavestnost vnaprejšnjega delovanja; človek se mora za delovanje odločati na podlagi svojega poznavanja problema in ustvarjanja miselne rešitve za ta problem (Strajnar, 2009, po Dekleva, 1988).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako v skupino vključevati otroke, ki odstopajo v vedenju ter kako pripravljati sovrstnike na sprejemanje teh otrok?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Vzgojitelji se vse pogosteje srečujemo s skupinami otrok, v katerih je nekaj posameznikov, ki odstopajo v vedenju. Opazamo, da ravno ti otroci pomembno prispevajo k klimi v skupini, pogosto so ti otroci vzrok, da imajo drugi otroci težave s prihajanjem v vrtec, po drugi strani pa se tudi ti otroci v vrtcu ne počutijo dobro, saj se težko vključujejo v družbo vrstnikov. Vzgojitelji se trudimo za dobro počutje tako enih kot drugih, pri tem pa nimamo nekih oprijemljivih metod, s katerimi bi pristopali k delu. S pomočjo raziskave smo skušali poiskati ustrezne pristope in metode, s pomočjo katerih bi se vzgojitelji lažje soočali z različnimi skupinami otrok.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- določitev ciljev, ki jih želimo doseči,
- iskanje načinov, s katerimi bomo cilje dosegli,
- zbiranje literature, izobraževanje,
- priprava in izbor dejavnosti in gradiva za dosego cilja,
- izvajanje dejavnosti, opazovanje otrok in beleženje podatkov (snemanje otrok med vodenimi dejavnosti in med nestrukturirano vrstniško igro, zapisi opazovanj),
- reflektiranje in samoreflektiranje dejavnosti in opažanj. Samoreflektiranje je potekalo sproti (dnevno), reflektiranje pa na skupnih srečanjih vseh članic projektne skupine (nekajkrat letno) in po končanem projektu.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Osredotočili smo se na omogočanje in spodbujanje čustveno socialne zrelosti, na razvijanje empatičnih odnosov tako pri otrocih, zajetih v raziskavo, kot pri drugih otrocih, vključenih v posamezen oddelek. Otroci v tem starostnem obdobju še nimajo dovolj izkušenj, na kakšen

način ustrezno izražati svoja čustva, težko jim je razumeti čustva in vedenja drugih, še težje se jim je vanje vživeti.

Vzgojiteljice smo z načrtnim in poglobljenim opazovanjem ustvarjale situacije, v katerih so otroci razvijali empatijo, hkrati pa na njim razumljiv način ozaveščali in reflektirali svoja vedenja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Kazalci, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji, so zgolj kvalitativni, saj smo napredek spremljali predvsem preko opazovanja in reflektiranja.

Opazamo, da so otroci, zajeti v vzorec, tekom leta počasi modificirali svoje vedenje in dosegli, da so ob koncu šolskega leta manj pogosto prihajali v konflikt z drugimi otroki.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V projekt so bili vključeni otroci od 3 do 6 leta, ki so odstopali v vedenju.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Opazovanje, snemanje, zapisovanje.

Metode obdelave podatkov

Reflektiranje, pogovor.

Prikaz rezultatov

Zapisane in posnete rezultate smo večkrat pregledale in spremljale napredek, ter ga tudi zapisale. O rezultatih smo se pogovarjale na sestankih in jih predstavile kolegicam.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Prav pri vseh otrocih, ki smo jih vključile v projekt, se je na koncu pokazal določen napredek. Pri nekaterih bolj očitno, pri drugih le majhen korak, a zelo pomemben za nadaljnje delo z njimi. Izbrani otroci potrebujejo za svoje delovanje v skupini oz. družbi več podpore, sodelovanja vseh, ki vstopajo v njihova življenja. Ni dovolj le delo vzgojiteljev in strokovnih delavcev vrtca, zelo pomembno je soustvarjanje identičnih pogojev za delo z otroki tudi v družini. Brez sodelovanja te, osnovne celice, je napredek pri otroku težko pričakovati. Predvsem pa je otrok brez dogovorov vpletenih le še bolj zbežan, saj mu na ta način posredujemo sporočila, ki se izključujejo, nasprotujejo.

Ključni element uspeha je po našem mnenju razširjeno individualno delo s posameznikom, spremljanje njegovega napredka, empatija vseh sodelujočih in zavedanje, da rezultatov ne moremo pričakovati v kratkem času.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Sodelavci so naše delo spremljali z velikim odobravanjem. Težave, ki so odkrite in reševane na začetku, zmanjšujejo stresne situacije za otroke same, kot tudi zaposlene. S tem preprečimo, da bi se razvile do te mere, ko ne bi bile več obvladljive.

Je pa dejstvo, da je v manjših skupinah izvedba takega načina dela – projekta veliko lažja kot v skupinah II. starostnega obdobja, kjer je lahko tudi do štiriindvajset otrok.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S projektom smo člani projektne skupine potrdili stališče, kako pomembno vlogo pri socialnem vključevanju ima prav strokovni delavec, ki z otroki preživi največ časa. Strokovni delavec je svoje veščine pedagoškega opazovanja in spremljanja otrok ter individualnih pristopov v okviru projekta še izboljšal in jih pripeljal na višji nivo, kar mu bo v pomoč tudi pri nadaljnjem delu. Zavedamo se pomena sistematičnega opazovanja otrok, njihovih značilnosti in pomena iskanja primernih strategij dela s posameznim otrokom ter opazovanje skupinske dinamike, sodelovanja otrok s strokovnimi delavci ter le-teh s starši.

Možnosti uvajanja na druga področja

Možnosti uvajanja na druga področja je veliko, saj nas socialne interakcije med vzgojiteljem in otrokom spremljajo na vsakem koraku. Vsekakor je pomembno spoznanje, da je za socialno vključevanje otrok, ki kažejo odstopanja v vedenju, pomembno ne samo delo s temi otroki, ampak tudi s celotno skupino, kjer je tak otrok vključen. Pomembno je, kaj ti otroci doživijo, pomembni pa so tudi odrasli, ki dajejo vzgled, saj se otroci učijo preko vzgleda in posnemanja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Svoja znanja in veščine je potrebno še naprej izpopolnjevati, saj se zavedamo, kako pomembna je naša vloga pri socialnem učenju otrok v vrtcu in doslednem opazovanju in spremljanju otrok. Svoje izkušnje pri delu z otroki je potrebno izmenjavati (tudi ostalim strokovnim delavcem, ki v projekt niso bili vključeni) in si preko različnih oblik izobraževanj, delavnic, srečanj, refleksij, intervizij pridobivati nove ideje, smernice za nadaljnje delo na tem področju. Torej, spoznanja bodo posredovana strokovnim delavcem, ki niso bili vključeni v projekt. Opazovanje in druge oblike spremljanja bomo sistematično beležili in jih sistematično urejali ter v tej obliki nudili povratne informacije in ukrepe v okolje ter sproti preverjali njihovo učinkovitost. Menimo, da na tak, sistematičen način, lahko izboljšamo kvaliteto dela ter pravzaprav dopolnjujemo model, ki bo uporaben (po potrebi v prilagojeni obliki) tudi na drugih področjih ter pri delu z drugimi skupinami otrok, za druge vrste strokovnih delavcev ipd.

Literatura

Komljanc, N. Skriti zaklad. Inovacijski projekti vzgojno-izobraževalnih zavodov v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in Ministrstvom za šolstvo in šport (online). 2006. (uporabljeno 30.8.2016). Dostopno na naslovu:

http://www.zrss.si/pdf/260811092844_ip_viz_zavodov_gradivo.pdf

Strajnar, E. Razvoj odklonskega vedenja ter možnosti preprečevanja prestopništva v luči razvojne prevencije mladoletniške kriminalitete (online). 2009. (citirano dne 30.8.2016). Dostopno na naslovu:

<http://sciget.com/Predogled/320/390af9c4094cec96c9adce07b6e1abc72a193f8f>

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

**Šolski center Ptuj, Ekonomska šola
Volkmerjeva cesta 19
2250 Ptuj**

»GREM NA ODER, DA BOM BOLJ MODER«

2014 - 2016

Vodji inovacijskega projekta: Silva Javornik, prof. slov, Vesna Emeršič, prof. likovne pedagogike

Sodelavci:

mag. Darja Harb, ravnateljica

Aljoša Bradač, prof. ang.

Konzulent: "{Klikni in vpiši ime in priimek konzulenta}" ,
"{Klikni in vpiši ime ustanove, kjer je zaposlen}"

Povzetek:

»Grem na oder, da bom moder« je naslov dvoletnega inovacijskega na ptujski Ekonomski šoli. Ker smo učitelji slovenščine, angleščine in aranžerstva želeli povečati aktivnost dijakov pri pouku in poučevati s konkretno učno situacijo, smo se odločili za novost: pri učnih urah pripraviti gledališko igro Jeana Variota Smešna zgodba o čarovniku Faustu. To nam je tudi uspelo, smo ena redkih srednjih šol, ki je v celoti pripravila in izvedla gledališko igro brez zunanjih sodelavcev in brez finančnih sredstev. Igro smo uprizorili petkrat, in sicer v kulturni dvorani ptujske gimnazije za celotno ekonomsko in biotehniško šolo, za OŠ Grajena in OŠ Juršinci in kot dobrodelno prireditev v ptujskem gledališču. Dijaki in učitelji smo dobili povratno informacijo od publike, da je bila igra v okviru projekta zelo uspešna, tudi odziv v medijih (Radio Ptuj, Petv, Dnevnik Večer, Ptujski tednik) je bil zelo pozitiven.

Inovacijo, kako se z gledališko igro uspešno izpelje medpredmetno povezovanje tudi v srednji šoli, lahko uporabijo učitelji in dijaki v srednjih strokovnih in poklicnih šolah pri slovenščini, angleščini in strokovnih predmetih aranžerstvo, dekoraterstvo in multimedija – konkretno povezovanje vsebin z učnimi situacijami iz splošnega in strokovnega učnega predmeta. Refleksija zadnjega akcijskega kroga je pokazala zagotovo večjo motiviranost, aktivnost dijakov v razredu in možnost povezovanja šole z okoljem. Člani projektne skupine ugotavljamo, da se na tak način – s projektom gledališke igre v srednji strokovni šoli da uspešno povezati vsebine splošnega in strokovnega predmeta. Pri slovenščini dijaki obravnavajo dramski tekst, govorni nastop, knjižni jezik, pri angleščini prevajajo dramski tekst in gledališki list, pri aranžerstvu izdelajo projektno dokumentacijo za gledališko sceno in rekvizite, zašijejo kostume, oblikujejo gledališki list in plakat. Z novostjo smo izpeljali

drugačne učne ure, ki so vnesle novo tehniko poučevanja. Učitelji in dijaki so tako izhajali iz konkretne učne situacije, njene cilje pa usvojili in videli, ko je gledališka igra prišla na oder. Ker je novost bila zelo dobro sprejeta v šolskem kolektivu in pri vodstvu šole, smo jo (kot primer dobre prakse) zapisali tudi v LDN za novo šolsko leto 2016/17 v programu aranžerski tehnik.

Abstract:

»On Stage I Play a Part to Become Smart« (»Grem na oder, da bom moder«) is the title of a two-year innovation project of the Secondary School of Economics in Ptuj. As teachers of Slovenian, English and window display we wanted to enhance the active role of students in class and use a real-life situation to support the learning process. We decided to introduce a new approach: to set up Jean Variot's theatre play entitled »The Funny Story of Wizard Faust« in class. We succeeded in setting up the play and can proudly say that we are one of few Slovenian secondary schools which managed to set up a theatre performance completely without external help and without extra financial support. The students performed five times: in the theatre of the Ptuj Grammar School for the students of the School of Economics and the School of Biotechnology Ptuj, for the pupils of the Primary School Grajena and the Primary School Juršinci and in the Ptuj Theatre as a charity event. The students and teachers got very positive feedback from our public, and the performance got broad attention in the local media (Radio Ptuj, PeTV, Večer, Ptujski tednik).

The innovation of using a theatre play to achieve cross-curricular interaction also at secondary level can be used by teachers and students in secondary vocational schools within the subjects Slovenian (or mother tongue), English (or foreign language) and vocational subjects such as window dressing, decoration and multimedia as it involves true interaction of content and learning situations from both vocational and general subjects.

Reflection upon the final action turn showed distinct rise in motivation and activity of the students in class as well as a clear possibility of connection of the school activities with the activities of its social environment. The members of the project group think that this way – introducing a project involving a theatre performance in secondary education can successfully combine the content of both – vocational and general subjects. In lessons of Slovenian thus the students discuss the text, make oral presentations, use standard language, in English lessons they discuss the contents, translate parts of the text, interpret the text, make a theatre programme and an advertising leaflet, in window dressing they produce the project documentation for the scene and the props, make the costumes, design the theatre programme and the posters and leaflets.

This innovation enabled us to have lessons with a difference introducing a new method of teaching by which the teachers as well as the students were faced with a real life situation and were able to assess the learning outcomes and their success only after the opening night.

The innovation having proved very successful and having had excellent feedback among the students, the teaching staff and the schools' management, was (as an example of good practice) included into the annual work plan of the school for the 2016/2017 school year in the programme Window Dressing Technician.

Ključne besede: gledališka tehnika, slovenščina, aranžerstvo

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učitelji ugotavljamo, da je delo v razredu za dijake še vedno precej pasivno, če je v ospredju samo spoznavanje teoretičnih znanj. Dijaki niso tako motivirani za učenje in delo, ker vidijo rezultate samo v ocenah. Če dijaki nikoli ne vidijo rezultatov svojega učenja in dela v šoli v konkretnem izdelku, niso tako motivirani, njihovi talenti ne pridejo tako do izraza, tudi uporabnost njihovega znanja ni jasna. Manjka jim praksa, kako kaj narediti skupaj s sošolci, tudi kako zunanje okolje ocenjuje njihovo delo in znanje.

na primer narišejo risbe kostumov za konkretno dramo, izdelajo rekvizite, zašijejo kostume, odigrajo vloge pred publiko, dobijo povratno informacijo o svoji uspešnosti neposredno od gledalcev

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Akcijsko raziskovanje ima pomembno vlogo pri spreminjanju obstoječe prakse (Adam, 1990). Proučili smo obstoječo prakso pri urah slovenščine in aranžerstva, seveda z željo, da bi stanje izboljšali. Tako smo se usmerili na konkreten problem v konkretnem okolju – pasivnost dijakov pri slovenščini in aranžerstvu. Ker Požarnikova navaja, da se raziskovalec mora dobro seznaniti s prakso, smo se izboljšanja problemskega stanja lotili učitelji praktiki. Dijaki so navedli, da bi radi nastopali v gledališču, da bi radi izdelali kostume itd., da bi se radi učili na zanimiv način. Tako so se dijaki aktivno vključili v proces. Ker so kritično analizirali obstoječo situacijo pri pouku, smo učitelji imeli pomembno izhodišče za drugačno metodo dela.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

S pripravo in izvedbo gledališke igre vpeljati gledališke tehnike v medpredmetno povezovanje slovenščine in aranžerstva in povečati motiviranost dijakov za delo v razredu.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Učitelji smo želeli izboljšati učno situacijo pri slovenščini in aranžerstvu. To pomeni, da smo na podlagi mnenj dijakov izpeljali novo obliko dela v razredu. Učiteljem in dijakom je bil izziv pripraviti gledališko igro v celoti brez zunanjih sodelavcev na šoli oziroma v razredu, in jo predstaviti na gledališkem odru ter dobiti povratno informacijo o uspešnosti. Učitelji pa smo želeli preveriti uspešnost in uporabnost metode poučevanja z gledališko igro.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

- Opazovanje dijakov pri pouku
- Vprašalnik o motiviranosti dijakov pri slovenščini in aranžerstvu
- Iskanje rešitev za izboljšanje situacije (usmerjeni pogovor)
- Raziskovanje literature
- Postavljanje cilja: s pripravo in izvedbo gledališke igre vpeljati gledališke tehnike v medpredmetno povezovanje slovenščine in aranžerstva in povečati motiviranost dijakov za delo v razredu

- Izbira dramskega teksta J. Variot Smešna zgodba o čarovniku Faustu skupaj z vsemi udeleženci
- Akcija: na podlagi pridobljenih podatkov vključiti aktivnost za spremembe: pri slovenščini dijaki berejo, izberejo vloge, se naučijo dramski tekst na pamet, proučujejo gledališki prostor, analizirajo osebe itd., pri aranžerstvu narišejo risbe kostumov in izdelajo kostume, rekvizite, aranžirajo gledališki oder, oblikujejo gledališki plakat in list, gledališki nastopi pred publiko (postavitev scene na odru, uprizoritev igre, sodelovanje z mediji - kulturna dvorana ptujske gimnazije, OŠ Grajena, OŠ Juršinci, Mestno gledališče Ptuj)
- Opazovanje učinkov akcije – kako je sprememba dela v razredu vplivala na motivacijo dijakov in kako jo dijaki in učitelji ocenjujejo (vprašalnik za sodelujoče dijake in gledalce in usmerjeni pogovor)
- Refleksija (osmisliti proces)

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ključni problem je bil, da šola zaradi omejenih finančnih sredstev ni mogla zagotoviti sredstev za izdelavo scene, materiala za kostume itd. Naša rešitev je bila, da smo sceno in rekvizite izdelali iz recikliranih materialov in kostume predelali iz starih oblačil. Učilnica kot prostor včasih ni zadostovala za pouk gledališke igre na tak način, kot smo si zamislili. Ta problem smo rešili z večjim prostorom, ki je bil namenjen učni prodajalni in še ni bil opremljen. Problem je bil s prevozom izdelane scene za nastop na različne lokacije. Uporabili smo šolski kombi in osebni prevoz. V kolektivu smo imeli podporo, prav tako tudi pri vodstvu šole.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Naš cilj je bil v veliki meri dosežen, še v večji, kot smo pričakovali. V medpredmetnem povezovanju slovenščine in aranžerstva, katerega cilj sta priprava in izvedba gledališke igre, so dijaki pokazali občutno večjo motiviranost za delo v razredu. Sproti so lahko preverjali, kako nastajajo njihovi izdelki in kako napredujejo v učenju dramskega teksta. Projekt nam je pokazal tudi naslednje: po uspehu slabše dijake in dijake z nižjo motivacijo je v večjo aktivnost oz. angažiranost za učenje in delo »prisilil« tim. To pomeni, da si dijaki niso dovolili, da bi bili šibki člen, ker je od vseh udeležencev v projektu bilo odvisno, kako bo igra uspela. Projekt ni dopuščal, da bi si dijaki privoščili pasivnost in lenarjenje in da bi se skrili za delom drugih. Dijaki, ki so bili spretnejši v govornem izražanju, so nastopili kot igralci, ročno spretnejši dijaki pa so se lotili izdelave risanja skic in izdelave kostumov in scene.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vzorec je zajemal 43 dijakov programa aranžerski tehnik. Dijaki so izpolnjevali anketni vprašalnik, ki se je nanašal na njihovo motivacijo pri SLO in ARA.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Dijaki so izpolnjevali anketni vprašalnik, ki se je nanašal na njihovo motivacijo pri SLO in ARA. Pri učiteljih splošno-izobraževalnih predmetov in praktičnega pouka smo na podlagi usmerjenega pogovora raziskali, kateri je največji problem pri poučevanju. Na roditeljskem

sestanku pa so starši izpolnjevali anketni vprašalnik o tem, kako ocenjujejo svoja pričakovanja v skladu z delom v razredu.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali ročno. Ker so bila vprašanja zastavljena različno (obkroževanje odgovorov, /prosti odgovori), smo izdelali kvalitativno in kvantitativno analizo.

Prikaz rezultatov

Rezultate smo evalvirali, posredovali celotnemu učiteljskemu zboru in vodstvu šole, poročila objavili na spletni strani naše šole, posneli gledališko igro na DVD in jo dokumentirali s fotografijami. Projekt je bil odmeven tudi v medijih (Radio Ptuj, Televizija PETV Ptuj, Večer, Ptujski tednik).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V medpredmetnem povezovanju slovenščine in aranžerstva, katerega cilj sta priprava in izvedba gledališke igre, so dijaki pokazali občutno večjo motiviranost za delo v razredu kot pri frontalnem pouku. Sproti so lahko preverjali, kako nastajajo njihovi izdelki in kako napredujejo v učenju dramskega teksta. Naše bistveno spoznanje pa je, da so po uspehu slabši dijaki in dijaki z nižjo motivacijo pokazali večjo aktivnost oz. angažiranost za učenje in delo, ker so se našli v določeni fazi izvedbe projekta (risanje, izdelava kostuma, nastopi s petjem, šepetalci, maskerji itd.). Dijaki si niso dovolili, da bi bili šibki člen, ker je od vseh udeležencev v projektu bilo odvisno, kako bo igra uspela. V projektu smo lažje odkrili, v čem so dijaki dobri – kaj je njihova močna točka, in to uporabili pri razdelitvi njihovih nalog. Projekt ni dopuščal, da bi si dijaki privoščili pasivnost in lenarjenje in da bi se skrili za delom drugih. Dijaki, ki so bili spretnejši v govornem izražanju, so nastopili kot igralci, ročno spretnejši dijaki pa so se lotili izdelave risanja skic in izdelave kostumov in scene.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Projekt smo prikazali z javnim nastopanjem v širšem ptujskem področju (gimnazija Ptuj, Mestno gledališče Ptuj, Srednje šole v ŠC Ptuj, OŠ Grajena, OŠ Gorišnica). Vrhunec našega projekta pa je bila dobrodelna prireditev v Mestnem gledališču Ptuj v sodelovanju s klubom Soroptimist Ptuj, v okviru katere smo nastopili z gledališko igro. Predstavo so si ogledali: starši, dijaki, učitelji in ravnatelji iz različnih šol ter širša javnost (tudi preko televizije). Povabili so nas na radio Ptuj in PETV, kritike so bile zelo pozitivne.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Novost bomo širili v medpredmetnem povezovanju slovenščine in aranžerstva. Timsko poučevanje na podlagi z gledališko igro se je pokazalo uspešno, zato smo novost razširili v šolsko leto 2016/17 v LDN šole.

Možnosti uvajanja v druga področja

Ocenjujemo, da je novost uporabna v medpredmetnem povezovanju in timskem poučevanju tudi v drugih srednješolskih strokovnih programih. To pomeni, da je za dijake koristno in jim

poveča motivacijo, če se povežeta splošno-izobraževalni in strokovni predmet v skupnem projektu, katerega rezultat je konkretni izdelek – v našem primeru gledališka igra.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

V projektu smo spoznali, da smo močni v prepoznavanju dijakovih talentov, ki jih lahko uporabimo in nadgradimo pri delu v razredu na podlagi medpredmetnega povezovanja. Izkušnje pred projektom so nam kazale, da smo od vseh dijakov želeli isto znanje i temeljili k povprečnosti in smo premalo upoštevali, v čem je dijak res dober. Zaposlitveni trg danes zahteva, da je delavec odgovoren, fleksibilen, prilagodljiv in hitro učljiv ter sposoben delati/sodelovati v timu. Te kompetence smo razvijali pri našem projektu z našimi dijaki.

Drugim lahko ponudimo naše izkušnje in načrt dela.

Literatura

Draga Ahačič: Veselo gledališče za kratek čas, MK, Ljubljana 1987 (Smešna zgodba o čarovniku Faustu)

Dr. Natalija Komljanc: Merjenje učenja »Moja mera«

Nina Šuštaršič, Milan Butina, Klavdij Zornik, Blaž de Gleria, Iris Skubin: Likovna teorija, učbenik za umetniške gimnazije likovne smeri od 1. do 4. Letnika

Gledališki terminološki slovar <https://books.google.si/books?isbn=961254032>)

Natalija Komljanc : Skriti zaklad : inovacijski projekti vzgojno-izobraževalnih zavodov v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo in Ministrstvom za šolstvo in šport / Natalija Komljanc. - Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2006

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

OŠ POD GORO

Šolska ul. 3

3210, Slovenske Konjice

KUŽA, MOTIVATOR ZA UČENJE

2013 - 2016

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Slapnik prof. defektologije

Sodelavci: Darja Ravnik, prof. likovne umetnosti, ravnateljica

Mateja Ravnak, prof. razrednega pouka

Janja Brglez, prof. razrednega pouka
Irena Švab, prof. slovenskega jezika

Konzulent: Mojca Trampuš
Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana

Povzetek:

V projekt so bili vključeni učenci celotne šole in obeh podružnic. Namen projekta je bil, spodbujati oz. motivirati učence za učno delo s pomočjo terapevtskega psa. Psa sem pripeljala v šolo kot protiutež današnjim sodobnim tehnološkim pripomočkom. Želela sem, da pes v šolo pripelje naravo, razumevanje, sprejetost ne glede na to kaj znaš, kakšne ocene imaš, kako si uspešen in kako izgledaš.

Kity je prihajala dvakrat tedensko v šolo. Največ časa je preživela pri urah DSP v kabinetu specialne pedagoginje. Pri teh urah je bila pasivni opazovalec učnega procesa ali pa aktivni motivator pri razvijanju različnih učnih strategij (branje, pisanje, računanje) in razvojnih funkcij pri učencih (samokontrola, pozornost, potrpežljivost, aktivnost pri delu, samozavest). Vključevali smo jo tudi v proces učenja v razredih na vseh treh triadah v šoli. Največ sva sodelovali z učiteljicami in učenci prve triade. S pomočjo Kity so se učili črke, števila, urili branje, pisanje, računanje. V drugi triadi smo Kity vključevali predvsem pri razrednih urah. Kjer smo se pogovarjali o odnosih do ljudi, živali in pristopu do živali in razvijali odgovornost pri učencih.

V tretji triadi je bila Kity vključena kot motivator pri urah utrjevanja učne snovi pri matematiki, slovenščini in naravoslovju.

Terapevtski par se je udeleževal tudi različnih dejavnosti v šoli. Sodelovali sva na športnih dnevih, spremljali sva učence drugih in osmih razredov na bivanje v naravi.

Terapevtski par je sodeloval tudi z učenci, ki obiskujejo podružnično šolo s prilagojenim programom. V tem primeru je Kity spodbujala učence k večji aktivnosti pri učnem delu in gibalnih aktivnostih.

Abstract:

Pupils of the whole school and both subsidiaries participated in the project. The purpose of the project was to encourage or to motivate pupils to school work with the help of therapeutic dog. I brought the dog to school as a counterweight to current modern technological accessories. I wanted the dog to bring nature, understanding, acceptance to school no matter to what you know, what marks you have, how successful you are and what you look like.

Kity came to school twice a week, spending most of the time at the extra professional support lessons in the office of the special education teacher. During those lessons Kity was a passive observer of learning process or an active motivator at developing different learning strategies (reading, writing, arithmetic) and development functions of children (self-control, attention, patience, work activity, self-confidence).

We have also included Kity in learning process in classes of all three triads at school. We mostly collaborated with the teachers and pupils of the first triad. Kity helped them learn letters and numbers, the children also drilled reading, writing, arithmetic. In the second triad Kity most often joined in the class lessons where we talked about relations among people, attitude towards animals, approaching animals, and developed responsibility of pupils. In the third triad Kity was included as a motivator at lessons of refreshing pupils' knowledge during mathematics, Slovene and science lessons.

The therapeutic couple joined in different school activities as well. We participated on sports day, we accompanied pupils of second and eighth class to 'outdoor school'. The therapeutic couple also collaborated with the pupils of subsidiary school with special curriculum. In this case Kitty encouraged pupils to be more active during school work and physical activities.

Ključne besede: učenje, motivacija, terapevtski pes, branje

Problemsko stanje

Pri pripravi projekta smo se oprli na tujo literaturo in iz nje izbrali predvsem področje uvajanja dela s psom v zdravstvenih ustanovah, kot so bolnišnice, domovi za ostarele, razni zavodi, in šole z učenci s posebnimi potrebami. V večini člankov smo zasledili, da prisotnost psa vpliva na uporabnike sproščujoče, motivacijsko, jim zvišuje samozavest, samokontrolo in izboljšuje socialne stike. Raziskave so pokazale, da prisotnost psa vpliva na človekove fiziološke procese v telesu, in sicer znižuje krvni tlak, zmanjša srčni utrip in spodbudi izločanje hormona ljubezni (oksitocitozin, ki nastaja v hipotalamusu). Omenjene raziskave so izvajali predvsem v ZDA, in sicer uvajanje psov v delovno okolje in kasneje tudi v šole. Raziskave pokažejo, da je prisotnost in ljubkovanje psa pri ljudeh povzročilo v krvi večjo raven hormona ljubezni. Osebe so bile v svojem službenem okolju bolj produktivne in tudi dalj časa so vztrajale pri delu. Njihova produktivnost se je zvečala. Zaradi teh pozitivnih dejstev, smo želeli spodbuditi učence v šoli, da bi bili ob prisotnosti psa v šoli bolj pripravljeni za šolsko delo in bi pri šolskem delu vztrajali dlje časa.

Šolan pes svojo terapevtsko vlogo upravičuje tudi v številnih šolah po svetu. Izkušnje, ki jih imajo npr. v Nemčiji in Avstriji (projekt Schulhund), kažejo, da prisotnost psa v razredu ugodno vpliva na vzdušje med mladimi. Prisotnost psa v razredu je protiutež procesom, ki so vse bolj usmerjeni v individualno delo, IKT, e-učenje, storilnost. Posameznik ima pri tem pogosto občutek, da je sam, da je del brezosebnega dogajanja, da ni slišan. Sodelovanje z živaljo pa lahko omili te občutke, pomirja in opogumlja. Hkrati pa prinaša sporočilo, da ljudje bolj harmonično živimo v stiku z naravo. Te ugotovitve so bile vodilo tudi številnim najuglednejšim, večinoma ameriškim univerzam (Harvard, MIT, Yale ...), ki so v svojih knjižnicah začele gostiti terapevtske pse in s tem ponudile študentom možnost druženja z njimi. Lastnosti psa, ki jih lahko uporabimo v vzgojno-izobraževalnem procesu za doseganje zastavljenih ciljev:

- *Pes ima vse osebe enako rad in jim kaže naklonjenost.*
- *Ne ocenjuje oseb po sposobnostih, opravljenih nalogah, znanju, zunanosti; zato se ljudje ob psu počutijo sprejeti.*
- *Ne kritizira in je tiho, če narediš kaj narobe, prebereš ali zračunaš narobe.*
- *Pes te spodbuja h gibanju, če počiva, se najprej pretegne in ti da vedeti, da imaš tudi ti hrbtnico; prehodi s psom.*
- *Je vedno zvest, naklonjen, prizadeven, vesel, vztrajen ...*
- *Pes se vedno vrača, če tudi ga skregaš.*
- *Kadar ima kdo slab dan in je tiho, pes sedi ob njem in ga nežno boža s svojim smrčkom ali pogledom.*
- *Pes je dober poslušalec, ki ne deli sodb.*
- *Prijazen in ubogljiv kuža prežene strah pred psi.*
- *Delo s psom nas uči, da moramo biti vztrajni in odločni pri doseganju zastavljenih ciljev.*
- *Pes spodbuja komunikacijo med osebami in tudi z živalmi; spodbuja osebo k razločnosti govora.*
- *Pes zmanjšuje stres.*

Cilji projekta

Zastavljeni cilji projekta:

- 1. Izboljšati motivacijo pri učnem delu (pri pridobivanju različnih učnih strategij) ob prisotnosti psa v skupini in individualno.*
- 2. Lažje vzpostaviti socialne stike med učenci ob prisotnosti psa.*
- 3. Spodbujati branje.*
- 4. Ob prisotnosti psa motivirati učence z motnjo v razvoju k šolskemu delu.*

Potek dela

Glavna akterka inovacijskega projekta je psička Kity, ki je bila na začetku projekta stara tri leta. Kity je psička manjše rasti, je vodljiva, ubogljiva in neizmerno ima rada družbo otrok. Vodja projekta Mateja Slapnik sem Kityina vodnica in družabnica. Sem defektologinja in na šoli izvajam individualno strokovno pomoč za učence s učnimi težavami.

Najprej je bilo potrebno seznaniti strokovne delavce z idejo in potekom inovacijskega projekta na šoli. Nato je bilo potrebno zbrati soglasja staršev, da dovoljujejo svojemu otroku neposreden stik s psom. Kolegi v zbornici so bili nad idejo navdušeni, prav tako ni bilo težav z zbiranjem soglasij učencev. Učenci kot tudi starši so se strinjali, da je Kity prisotna v šoli pri učnem procesu.

Kity je aktiven terapevtski pes s certifikatom Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke. Poleg tega ima ameriški certifikat R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dog), ki potrjuje, da je usposobljena za izvajanje programa, s katerim pomagamo pri spodbujanju branja. Ker je terapevtski pes, je vsako leto dvakrat veterinarsko pregledana, kar zagotavlja, da je primerna za bližnje stike z ljudmi, da nima zajedavcev ipd.

Kity prihaja v šolo dvakrat tedensko. Med individualnimi urami počiva na svojem ležišču. Če je smiselno, jo vključujem v vzgojno-izobraževalni proces, in sicer pri:

- urjenju branja,*
- sproščanju učencev,*
- urjenje fine motorike pri učencu, ki je gibalno oviran (cerebralna paraliza),*
- spodbujanju govora pri učencu z avtizmom,*
- spodbujanju vztrajnosti in samokontrole pri učenki, ki je slabovidna (urjenje vidne pozornosti – poligon; izvajanje in učenje trikov psa – urjenje vztrajnosti in samokontrole).*

Glede na zastavljene cilje inovacijskega projekta opažamo, da učenci, ki so prisotni pri individualnih urah v teh dveh dneh, ko je prisoten kuža pri urah:

- raje pridejo k uri in tudi njihovo funkcioniranje pri individualnih urah je bolj produktivno,*
- lažje se zberejo za učno delo in učno delo dokončajo brez dodatnih spodbud,*
- boljša je motivacija in vztrajanje pri učnem delu,*
- zapomnitev učnega znanja je boljša, če je Kity aktivna pri učni dejavnosti in sicer kot aktivni partner pri učno-vzgojnem procesu (prinese določen učni material ali ga pokaže, je aktiven poslušalec pri urjenju tehnike branja).*

Obdelava podatkov

Uspešnost dela smo evalvirali sproti. Upoštevali smo načelo triangulacije, saj smo analizirali mnenja učencev, staršev in učiteljev, ki so bili v neposrednem stiku s projektom. Po vsakem srečanju z učenci smo se pogovorili z učenci in učiteljico, ki je sodelovala pri izvedbi določene aktivnosti.

Neformalno smo se med druženjem v šoli seveda pogovarjali z učenci, ki so bili v stiku s psom v vodenih aktivnostih, in tistimi, ki so si to druženje želeli, ali so lahko Kity srečali samo na hodniku.

Ob koncu šolskega leta smo izvedli tudi anketiranje. Anketni vprašalniki so vključevali vprašanja odprtega in zaprtega tipa. Odgovori na vprašanja odprtega tipa ves čas izvajanja projekta kažejo na vseh ravneh zelo veliko stopnjo zadovoljstva in navdušenja nad novostjo. Zadnje vprašanje pa je povabilo anketirance, naj v zvezi s projektom zapišejo še morebitne pripombe, predloge, občutke.

Z anketnim vprašalnikom smo želeli pridobiti povratno informacijo učencev, učiteljev in staršev.

Ugotovitve in spoznanja

Izkušnje in rezultati ob zaključku inovacijskega projekta kažejo, da je uvajanje terapevtskega para v vzgojno-izobraževalni proces na vseh ravneh osnovne šole pozitiven, predvsem z vidika motivacije za učence nižjih razredov. Kot vodnica in tudi učitelji, ki so sodelovali v projektu, ugotavljamo in tudi z opazovanji in anketnimi vprašalniki potrjujemo, da prisotnost psa v vzgojno-izobraževalnem procesu pri učencih v nižjih razredih deluje zelo motivacijsko.

Vztrajnost oz. koncentracija in pozornost pri učnem delu sta daljši. Učiteljice ugotavljajo, da tudi občasni obiski psa v razredu vplivajo pozitivno na učence z vidika motivacije, vztrajnosti pa tudi pridobljenega znanja pri pouku. Pri nekaterih učencih prisotnost psa deluje vzgojno.

Predvsem učenci, ki imajo težave z hiperaktivnostjo, se ob prisotnosti Kity umirijo in upoštevajo pravila, saj je tudi Kity zelo senzibilna za »drugačne« otroke, jih začuti in v množici najde. Pogosto leže k njim in jih s svojo umirjenostjo motivira, umiri ...

Z zastavljenimi cilji in delom bomo nadaljevali saj menimo, da je to nov pristop v učnem procesu pri učencih v nižjih razredih osnovne šole. S pristopom želimo predvsem izboljšati motivacijo, vztrajnost in aktivnost učencev pri vzgojno-izobraževalnem procesu, ter pomagati otrokom, ki imajo socializacijske težave ali so izključeni iz razreda.

V višjih razredih bomo sledili področju vzgojnih momentov, in sicer odgovornosti, samozavesti, samokontroli, sprejemanju samega sebe in okolja, sprejemanju drugačnosti ... Kljub temu da so učenci starejši, tudi na njih prisotnost psa deluje pozitivno tako z vidika odnosa do živali in vseh vzgojnih momentov, kot tudi na področju zmanjšanja stresa pri pouku in boljše aktivnosti učencev pri vzgojno-izobraževalnem delu.

Pred začetkom izvajanja inovacijskega projekta sem imela veliko pomislekov glede sprejetosti psa v šolskih prostorih in vzgojno-izobraževalnem procesu. Toda vsi skupaj ugotavljamo, da nam prinaša pozitivno energijo, vrača človečnost in da se ob njej znamo ustaviti in pokazati nežnost ter sprejetost. Odzivi so zelo pozitivni, kar nam daje energijo za nadaljnje delo.

Širjenje novosti

V letošnjem šolskem letu sva z učiteljico prvega razreda izpeljali učno uro, kjer sva vključili psa kot aktivnega člana pri vzgojno-izobraževalnem procesu.

Povabili sva predstavnike ZRSS Celje, učitelje in učiteljice bližnjih šol, vodstvene delavce šol in svetovalne delavce.

Strokovni delavci so bili nad izpeljavo ure navdušeni. Podprli so idejo s svojimi pozitivnimi izjavami. Z nekaterimi šolami sem že sodelovala, in sicer na OŠ Loče in OŠ Vitanje smo izvedli

Noč branja, na OŠ Zreče enkrat letno izvedem v okviru naravoslovnega dneva uvodno uro o delu s psom za učence sedmih razredov.

S Kity sva obiskali kar nekaj osnovnih šol in vrtcev v okolici. V vsaki ustanovi sva bili lepo sprejeti in največje darilo nama je bilo podano ob zaključku druženja s strani otrok kot tudi strokovnih delavcev. Vedno sva bili deležni pohval, navdušenja in to je za naju največje darilo, kar ga lahko dobiva s strani udeležencev.

Sodelovali sva v gledališki predstavi, ki so jo izvedli učenci 7. razredov z naslovom *Kresniček in psiček*. Besedilo je bilo prirejeno po mladinski spevoigri Radovana Gobca *Kresniček*. Učenci so samoiniciativno vključili Kity v koncept predstave. Besedilo predstave so v celoti predelali, tako da so vključili psa v potek in vsebino predstave.

Verjamem, da sva in bova še polepšali trenutke v življenju naših nadobudnežev. V življenje jim želiva prinesiti nekaj tistega naravnega zadovoljstva, ki ga ne moreš kupiti ali dobiti z računalniškega zaslona. Ni lepšega, če se k tebi stisne živo bitje, ki v srcu nima pomislekov in zadržkov te ima samo brezpogojno rad.

Zahvaljujem se vodstvu šole in kolektivu, ker so nama omogočili, da izpeljem idejo, ki je dolgo tlela in končno zaživela.

Literatura

Obseg Trampuš, M. (2014). *Tačke v šoli – Terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Levinson B. M. (1969): *Pet-oriented child psychotherapy*. Springfield: Charles C. Thomas.

Schulhundweb (2013). *Gemeinschafts Portal - Tiergestützten Pädagogik*.
<http://schulhundweb.de/index.php/Hauptseite>.

Coren, S. (2009). *Kaj vejo psi?* Ljubljana: Debora.

<http://blog.crew.co/the-science-of-collaboration/>, april 2016.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3408111/oksitocin>, april 2016.

Osnovna šola Antona Šibelja-Stjenka, Komen
Komen 61a
6223 Komen

ODGOVOREN.SI
2015-2016

Vodja inovacijskega projekta: Darja Urh, prof. angleščine in zgodovine

Sodelavci: Mojca Uhernik-Pipan, prof. angleščine

Anja Humar Korečič, prof. italijanščine in sociologinja kulture

Irena Rustja, prof. nemščine in slovenščine

Konzulent: Dr. Natalija Komljanc, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V projektu Odgovoren.si smo na naši šoli razvijali odgovornost do sebe in starejših. Vsak razred je izbral svojo cilj odgovornosti glede na starost in zrelost učencev. Razrednik je tako spremljal učence na poti do cilja in beležil njihov napredek. Učenci so tako začutili pomembnost izbranega cilja, hkrati pa tudi skrbi razrednikov, ki delujejo tako, da bi učenci zrasli in dozoreli v odgovorne posameznike. Šola se je tako kot celota usmerila v raven odgovornosti, ki je bila smotrno izbrana, da bi bila posamezniku kar se da blizu.

V okviru odgovornosti do starejših smo na šoli organizirali tečaje tujih jezikov, ki se jih naši učenci učijo, da bi jim pokazali, kako smiselno je pridobivanje znanja angleščine, italijanščine in nemščine. Tečaji tujih jezikov so bili namenjeni dedkom in babicam, pa tudi drugim starejšim v našem kraju, da bi se šola odprla navzven, delila, da bi učenci začutili odgovornost predaje znanja, ki ga pridobivajo v šoli in tako pridobili na samozavesti, svoje znanje osmislili in se tudi učili veččin govornega nastopanja.

Abstract:

Our school chose the project Odgovoren.si to be able to develop responsibility in children as for themselves and the elderly. Each class chose its own goal in terms of responsibility according to the age and maturity of pupils. The class teacher walked the path to the goal alongside the pupils and was as well able to monitor their progress. The pupils had a chance to feel how important the goal was. Besides it became more obvious that their class teacher cares for them and wishes them to become responsible individuals. The school itself channeled its energy into developing responsibility which was carefully chosen to be as close to an individual as possible.

In terms of developing responsibility related to the elderly, the pupils and project team members organized foreign language courses to prove the pupils how sensible it is to learn English, Italian and German. Foreign language courses were organized for pupils' grandmothers and grandfathers as well as other elderly people in our town. The pupils were thus able to feel the responsibility to the knowledge they acquired at our school. They could as well gain self-confidence through teaching others.

**Ključne besede: odgovornost, tečaj, razred, napredek
responsibility, course, class, progress**

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Pred začetkom šolskega leta smo se pogovarjali o odgovornosti, ki jo v šoli sicer veliko poudarjamo, pa vendar je lahko odgovornost le cilj, do katerega mora voditi pot dejavnega prizadevanja, ki mora biti skrbno spremljano. Tako smo prišli na idejo o odgovornosti, ki bo vezana na starostno stopnjo in s tem zrelost otrok. Vsak razred si je postavil cilj, ki mu je sledil vse šolsko leto.

Ker imajo naši učenci celo zakladnico znanja tujih jezikov, ki jih usvajajo, smo razmišljali tudi o tem kako bi pri njih najbolj okrepili odgovornost do lastnega znanja, ki dobi vrednost šele po tem, ko ga delimo. Poleg tega smo želeli, da bi učenci na ta način tudi pridobili na samozavesti ter se učili veščin javnega nastopanja. Potrebe po znanju tujih jezikov naraščajo iz dneva v dan. Namesto dragih tečajev raznih institucij smo torej našemu okolju ponudili brezplačno in mladostno poučevanje angleščine, nemščine in italijanščine.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Izhodišče projekta je bila misel iz knjige Moj otrok je brihten, samo učiti se mu ne da Manje Kristanc, ki pravi, da v samem dejanju najdemo zadovoljstvo in tudi motivacijo. Nikoli v resnici namreč ne motiviramo drugih ljudi. Lahko jim le pomagamo, da odkrijejo svojo lastno motivacijo.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Na kakšen način motivirati otroke za odgovornost do sebe in svojega znanja?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Otroke smo želeli motivirati s samo dejavnostjo, saj mnogi raziskovalci motivacije pišejo o tem, da se motivacija zgodi po nekem dogodku, ki sproža pozitivne vzgibe in tako poveča energijo posameznika za nek cilj. Tako smo pripravili konkretne aktivnosti, preko katerih bi posamezniki postali odgovornejši do sebe zgolj takrat, ko bi sami uvideli pozitivne odseve svojih dejanj. Šola naj se poveže, deluje kot skupnost zavoljo istega cilja.

Želeli smo, da se šola odpre v okolje, da učenci osmislijo svoje šolanje, začutijo potencial, ki ga imajo in razvijajo skozi učenje tujih jezikov, ki posamezniku daje krila za svobodnejše bivanje v današnji globalni sedanjosti.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Vsak razrednik je najprej razmišljal o svojem razredu, o njihovi zrelosti. V pogovoru z učenci je najlažje določil cilj, ki je razred povezal v celoto. Tako je določil aktivnosti za doseg cilja ter merila, preko katerih bi lažje spremljal napredek učencev. O napredku je obveščal učence in tako sproti osmišljal cilj, ki je pravzaprav pot.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Šola ni zgolj izobraževalna institucija. V šoli poteka vzgojno-izobraževalni proces. Zatorej otroci tekom šolanja rastejo. Z njimi pa rastejo tudi pasti odraščanja, ki jim velikokrat prekrijejo še kako pomembne prvine dozorevanja. Te prvine, postanke na poti do tega, da postanejo odgovorni posamezniki, smo jim poskušali osvetliti, da bi lažje in bolj varno prispeli do cilja.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Razredniki so podali poročilo vodji projekta o tem, kako uspešno so prehodili svojo pot. Večina razredov je dosegla svoj cilj, v enem razredu pa je bilo ugotovljeno, da se začetno stanje ni

izboljšalo. Vsi so se strinjali, da je bilo spremljanje in beleženje napredka smotrno, da so tudi učenci imeli občutek smiselnosti, trajanja, obstoja cilja.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Razredniki so mesečno merili napredek in ob polletju podali prvo poročilo vodji projekta, ki je nato skupaj s člani tima projekta podatke obdelal in jih uporabil kot odskočno desko za polletno poročilo inovacijskega projekta. Člani tima, ki smo bili tudi organizatorji jezikovnih tečajev, smo pripravili ankete za udeležence tečajev. Obisk je bil zelo skromen, kar kaže na to, da okolje ni pripravljeno na sodelovanje, da so starejši morda v zadregi pred izpostavljanjem ali na dejstvo, da je na podeželju starejša populacija preprosto že zelo zaposlena s svojimi dejavnostmi.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Razredniki so vodili mesečno evidenco v svojem razrednikovem zborniku podatkov o učencih in njihovem napredku. Označevali so vsakega učenca posebej in preštevali napredek do cilja. Člani tima smo z anketo izmerili zadovoljstvo udeležencev tečaja tujega jezika.

Metode obdelave podatkov

Razredniki so preko meril prišli do spoznanj o tem, kako velik je napredek njihovih učencev. Pri tem so bili realni. Če cilja niso dosegli, so to tudi jasno sporočili vodji projekta.

Prikaz rezultatov

1. a: 13/17 učencev ima redno urejeno peresnico z vsemi pripomočki, 17/17 učencev se pri jedi primerno obnaša in upošteva pravila prehranjevanja
1. b: večina učencev ima redno urejeno peresnico z vsemi pripomočki
2. a: 8/15 učencev ima redno urejeno peresnico z vsemi pripomočki, 8/15 redno piše domačo nalogo
2. b: 6/14 učencev ima redno urejeno peresnico z vsemi pripomočki, 12/14 redno piše domačo nalogo
2. c: 13/15 učencev redno prinaša higienske robčke
3. a: 16/17 učencev redno prinaša športno opremo, 15/17 učencev ima urejeno polico v razredu
3. b: 6/11 učencev redno pripravlja šolsko torbo v večernem času
4. a: 20/24 učencev redno prinaša športno opremo
4. b: 10/12 učencev redno piše domače naloge
5. a: cilj boljše ustne higiene ni dosežen.
5. b: razred je izbran za najboljši razred v higieni zob na podružnični šoli, 5/6 učencev redno čisti zobe in skrbi za ustno higieno
6. a: 8/24 učencev redno piše domače naloge
6. b: 15/15 učencev je redno sodelovalo pri pripravi praznovanja rojstnega dne sošolcev
7. a: 19 /21 učencev redno prinaša potrdila, dokumente, opravičila
8. a: 6 uspešnih srečanj manjših učnih skupin za medsebojno pomoč pri šolskem delu
9. a: 19/27 učencev izkazuje strpnost do soljudi in stvari

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Razredniki ugotavljajo, da je spremljanje napredka bistveno za to, da učenci začutijo smiselnost svojega početja. S tem postajajo notranje motivirani za razvijanje odgovornosti, ki sovпада z njihovo starostjo in razvojem.

Učenci so z veseljem sprejeli možnost delitve svojega znanja, s čimer so se zavedli svoje moči, odgovornosti do znanja in tistega, ki mu znanje posreduješ.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učenci do dokazali, da so pripravljeni na to, da šola odpre vrata okolju, pripravljeni so tudi na druženje z generacijo, ki jim po vrednotah morda ni najbližje, pač pa je del njihovega odraščanja, življenja.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Učenci so pripravljeni deliti svoje znanje in se zavedajo svoje usposobljenosti v tujem jeziku, ki ga lahko približajo tistim, ki so jim tudi sicer blizu, torej svojim družinskim članom. Z veseljem so se pripravili na izvedbo jezikovnih tečajev.

Razredniki že tako skrbno beležijo napredek, rast, razvoj svojih učencev, zdaj pa so bili to pripravljeni podpreti, deliti na ravni cele šole, ki je s tem pridobila na zavedanju tega, kaj vse že počnemo, da bi naši učenci zrasli v odgovorne posameznike.

Možnosti uvajanja v druga področja

Menimo, da bi lahko učenci vsako leto organizirali jezikovni tečaj ali kakšno drugo delavnico za odrasle, starejše, saj bi tako šola odprla svoja vrata v okolje, v katerem živi.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Pomembno je zavedati se, katere so specifične razreda, ki jih je potrebno uravnavati, izboljšati, dvigniti na višji nivo. Razredniki so pri tem vestni in odgovorni do svojega cilja in s tem svojih učencev.

Literatura

- Juhant, M., Levč. S. (2011). Varuh otrokovih dolžnosti. Mavčiče : Čmrlj, komuniciranje in ustvarjalnost, 2011 (Ljubljana : NTD)
- Glasser, W. (1998). Teorija izbire – nova psihologija osebne svobode. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.Polak, A. (1999). Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela: priročnik za timsko delo v šoli. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kristanc, M. (2015) Moj otrok je brihten, samo učiti se mu ne da: zgodba o motivaciji otroka. Maribor: Demago.
- Zadel, A. (2013) Tretji obraz – priročnik za razumevanje otrok in sebe. Koper : Inštitut C. A. R., 2013 ([Ljubljana] : DTP)

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

OŠ Toneta Okrogarja
Šolska ulica 1
1410 Zagorje ob Savi

**VPLIV BINAURALNIH TONOV NA KREATIVNOST, LOGIČNO MIŠLJENJE IN
SPOPADANJE Z RUTINSKIMI PROBLEMI**
2013-2016

Vodja inovacijskega projekta: mag. Uroš Drnovšek, prof.

Sodelavci: mag. Bronislav Urbanija, Nataša Grošelj, Vesna M. Verhovnik

Konzulent: Mihaela Kerin, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Povzetek:

Binauralne tone zaznamo takrat, ko predvajamo dva tona z manjšo medsebojno frekvenčno diferenco tako, da apliciramo v vsako uho en ton. Če na primer predvajamo ton s frekvenco 220 Hz na levem ušesu ter ton s frekvenco 210 Hz na desnem ušesu, zaznamo tretji ton (binauralni ton) s frekvenco 10 Hz. Daljša izpostavljenost binauralnim tonom rezultira v usklajevanju nevrnske aktivnosti v možganih s frekvenčnim območjem zaznanega tona, kar nam omogoča vstop v različna stanja zavesti. V prispevku smo raziskovali vpliv binauralnih tonov na kreativnost, na logično mišljenje ter na reševanje rutinskih problemov. Dve skupini učencev razredne stopnje (n=31) sta reševali različne naloge, povezane z matematiko. Učenci so si na podlagi danih podatkov izmišljali besedilne naloge (kreativnost), se spopadali z različnimi matematičnimi nalogami iz logike (logično mišljenje) ter reševali račune seštevanja in odštevanja ter množenja (rutinski matematični problemi). Ena skupina je naloge opravljala ob prisotnosti glasbe brez binauralnih tonov, druga skupina pa ob glasbeni podlagi z binauralnimi toni. Ugotovitve kažejo, da lahko binauralni toni pozitivno vplivajo na kreativnost ter na reševanje rutinskih matematičnih problemov, medtem ko pri reševanju nalog iz logike ni bilo statistično značilne razlike med skupinama. V prispevku analiziramo rezultate naše raziskave ter predstavimo možnosti uporabe binauralnih tonov v šolah.

Abstract:

Binaural beats are perceived, when we present two coherent sounds with nearly similar frequencies to each ear respectively. If, for example, we present one sound with the frequency of 220 Hz to the left ear and another sound with the frequency of 210 Hz to the right ear, we detect the third sound (binaural beat) with the frequency of 10 Hz. Prolonged exposure to binaural beats results in synchronization of neuron activity in brain with a frequency range of the detected tone, which enables us to enter different states of consciousness. In this paper we research the influence of binaural beats on creativity, on logical thinking, and on routine

mathematical problems solving. Two groups of elementary school students (n=31) have been solving different mathematical problems. They had to invent new mathematical problems from given data (creativity), they were faced with different logic problems (logical thinking), and had to solve summation, subtraction and multiplication exercises (routine mathematical problems). During our research one group of students was exposed to music without binaural beats, while the other group listened to the music with binaural beats in the background. Results of our research show, that binaural beats can have a positive influence on creativity and routine problem solving, however there was no statistically significant difference between groups in logic problem solving. In this paper we analyze our research findings and present some possibilities for use of binaural beats in schools.

Ključne besede: binauralni toni, stanja zavesti, šola, izobraževanje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Uspešnost pedagoške dela je v veliki meri odvisna od zmožnosti učitelja, da v različnih vzgojno-izobraževalnih situacijah vzpostavi pozitivno razredno klimo ter vzdržuje fokus udeležencev na ciljnih vsebinah. Učitelji si pri tem pomagajo z različnimi kreativno izdelanimi didaktičnimi pripomočki ter učnimi gradivi. Na različne načine poskušajo oblikovati prijazen učni prostor, kjer se bodo učenci počutili sproščeno ter bodo hkrati stimulirani za učne izzive. Predvsem v zadnjem času je popularna uporaba sodobne tehnologije, ki po prepričanju mnogih pedagoških delavcev že sama po sebi poskrbi za boljšo motivacijo učencev. Seveda pa vsak učitelj z izkušnjami hitro ugotovi, da fokus in razpoloženje učencev pogosto nihata in nista odvisna izključno od kvalitete priprave in izvedbe učne ure, ampak tu nastopajo tudi drugi faktorji, na katere pedagoški delavci nimamo vpliva. Tako v pedagoški praksi iščemo vedno nove načini, s katerimi bi lahko še bolj neposredno vplivali na kognitivne funkcije udeležencev in jim tako omogočili uspešnejše učenje. Kako vzdrževati fokus učencev šesto učno uro, ko pa imajo za seboj že pet ur težkega miselnega dela? Kako vzpostaviti umirjeno delovno klimo prvo šolsko uro, ko pa je bila prejšnji dan na sporedu pomembna nogometna tekma, o kateri je potrebno diskutirati? Kako po razburljivem pogovoru ali prepiru, ki je nastal med učenci, zopet postaviti miselni tok na prave tirnice? Kako vzdrževati koncentracijo pri nekaterih monotonih opravilih, katerih pogosto izvajanje je nujno za osvojitev pomembnih veščin?

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pojav binauralnih tonov je nekoliko natančneje opisal že Oster (1973). Binauralni ton zaznamo pri interakciji dveh zvokov z manjšo razliko v njuni frekvenci. Ob hkratnem predvajanju obeh tonov (enega na levem, drugega na desnem ušesu), zaznamo tretji ton (binauralni ton), katerega frekvenca je enaka razliki med frekvencama obeh prvotno predvajanih tonov. Ta subjektivna zaznava je posledica delovanja ušesnega mehanizma, ki omogoča lokalizacijo zvoka.

Glede na rezultate tujih raziskav, naj bi binauralni toni pozitivno vplivali na širok spekter kognitivnih funkcij, ki omogočajo kvalitetnejšo participacijo udeležencev v vzgojno-izobraževalnem procesu. Reedijk idr. (2015) so preverjali vpliv binauralnih tonov na opravljanje nalog, ki od udeležencev zahtevajo pozornost. Ugotovili so, da je izpostavljenost binauralnim tonom pozitivno vplivala na koncentracijo prostovoljcev, ki so v raziskavi sodelovali. Avtorji domnevajo, da je rezultat posledica vpliva binauralnih tonov na produkcijo neurotransmitterja dopamina v možganih. Tudi Lane idr. (1998) so prišli do podobnih rezultatov. Poleg vpliva binauralnih tonov na koncentracijo so potrdili tudi pozitiven vpliv na razpoloženje udeležencev v raziskavi. Ortiz idr. (2008) so raziskovali povezavo med

izpostavljenostjo binauralnim tonom ter verbalnim spominom. Ugotovili so, da lahko binauralni toni pomembno povečajo število besed, ki jih posamezniki producirajo v danem časovnem okvirju. Wahbeh idr. (2007) so v okviru svoje raziskave ugotovili, da poslušanje binauralnih tonov vpliva na faktorja rasti dopamina in inzulina ter posledično na izboljšanje počutja ob daljši izpostavljenosti. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi MacConnell idr. (2014). V študiji so preverjali vpliv binauralnih tonov na relaksacijo neposredno po športni aktivnosti. Prostovoljci, izpostavljeni binauralnim tonom so precej višje ocenjevali svoj nivo sproščenosti za razliko od prostovoljcev, ki so poslušali le placebo zvoke brez binauralnih tonov. Reedijk idr. (2013) so iskali povezave med poslušanjem binauralnih tonov ter kreativnostjo. Rezultati študije so pokazali, da ima predvajanje binauralnih tonov pozitiven vpliv na divergentno mišljenje, t. j. sposobnost originalnega razmišljanja ter fleksibilnost pri spopadanju z različnimi problemi odprtega tipa. Potrebno je omeniti, da se omenjene raziskave pogosto razlikujejo v metodoloških pristopih in kvaliteti ter je tako primerjava rezultatov med njimi težja. Navkljub temu pa menimo, da študije ponujajo dovolj indicev, ki odpirajo različne možnosti uporabe binauralnih tonov v izobraževanju ter osmišljajo nadaljnje raziskave na tem področju.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zanimalo nas je, kako se kaže vpliv binauralnih tonov na kreativnost, logično mišljenje in spopadanje z rutinskimi matematičnimi problemi pri učencih na razredni stopnji šolanja.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

V uporabi binauralnih tonov smo opazili potencial za nadgradnjo vzgojno-izobraževalne prakse v šolah. Za raziskavo smo se odločili, ker je polje vpliva binauralnih tonov na mlajše učence (razredna stopnja) še relativno neraziskano. Prav tako smo želeli v naš šolski prostor vnesti in promovirati noviteto, ki je bila do sedaj med učitelji manj poznana.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

1. Preučitev raziskav in iskanje morebitnih podobnih pedagoških modelov v tujini.
2. Nabava in opremljanje učilnic z ustrezno avdio opremo.
3. Izvedba raziskav vpliva binauralnih tonov na različnih področjih (predvsem kreativnost, logično razmišljanje, reševanje rutinskih nalog) ter sprotna analiza podatkov.
4. Sinteza vseh pridobljenih podatkov in opis področij, kjer je uporaba binauralnih tonov mogoča in smiselna.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Na začetku smo se spopadali s problemom postavitve zvočnikov v razredu. Preučevali smo različne možnosti in ugotovili, da se najbolj obnese pozicija, pri kateri smo levi in desni zvočnik postavili na desno in levo stran učilnice, in sicer na sredino stene glede na dolžino učilnice in na višinski točki, ki je v vodoravni liniji s sedečimi učenci. Nabava kvalitetnejših zvočnikov je precejšen finančni zalogaj, tako da nismo mogli ustrezno opremiti vseh učilnic, ki bi jih želeli uporabljati za raziskave. To smo rešili tako, da smo razred, pri katerem smo uporabljali binauralne tone v času raziskav, preselili v učilnico, ki je izvedbo tehnično

omogočala. Oprema učilnic je še vedno problem, zato iščemo različne možnosti financiranja tudi v okviru projektov EU.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Izhajali smo predvsem iz kvantitativnih podatkov, ki smo jih pridobili tekom raziskav. Dobljeni podatki so v določeni meri potrdili vplive in povezave, ki smo jih pričakovali. Drugi kazalniki uspešnosti implementacije binauralnih tonov so subjektivni, saj se navezujejo na pozitivna mnenja učiteljev ob opazovanju kvalitete dela in obnašanja učencev.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V raziskavah je sodelovalo 31 učencev 3. razredov devetletne osnovne šole.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Učenci so že bili razdeljeni v dveh skupinah (razred a ter razred b). Cilje naše raziskave smo preverjali s tremi testi, ki smo jih izvedli tekom šolskega leta. Za vsak test so imeli učenci na voljo 45 min. Prvi test je od otrok zahteval, da zapišejo čim več različnih matematičnih besedilnih nalog na podlagi danih podatkov (npr. napišite čim več besedilnih nalog tako, da boste uporabili števila 12, 22 ter 100). Za vsako ustrezno sestavljeno nalogo so učenci prejeli 2 točki, če je bila naloga pomanjkljiva, vendar še vedno smiselna pa 1 točko. V okviru drugega testa smo učencem dali za reševati 10 nalog iz logike. Za vsako pravilno rešeno nalogo so učenci prejeli 2 točki. Zadnji test je od učencev zahteval reševanje 40 mešanih računov seštevanje, odštevanja ter množenja, pri čemer smo vsak pravilen izračun točkovali s pol točke. Ena skupina učencev je naloge reševala ob glasbi (razred b), drugi ob glasbi s podlago binauralnih tonov (razred a). Pred izvedbo raziskav, smo učence testirali z namenom, da bi ugotovili, ali morda obstajajo razlike med razredoma v znanju. Razlik nismo zaznali.

Metode obdelave podatkov

Izračunali smo nekatere osnovne parametre deskriptivne statistike ter napravili preizkus statistične značilnosti razlik med skupinama (t – test). Pri obdelavi podatkov smo si pomagali s programskim orodjem SPSS (Statistical Package for Social Sciences).

Prikaz rezultatov

Tabela 1: Uspešnost učencev v okviru reševanja različnih tipov nalog in primerjava med razredoma

Tip naloge	Skupina	Število učencev	Povprečje doseženih točk	Standardni odklon	t	p
Sestavljanje besedilnih nalog glede na dane podatke	razred a	16	9,4	3,3	2,192	0,037*
	razred b	15	6,9	2,9		
Reševanje nalog iz logike	razred a	16	8,8	4,3	-0,163	0,871
	razred b	15	9,0	4,3		
Reševanje rutinskih matematičnih nalog	razred a	16	18,2	2,2	2,439	0,023*
	razred b	15	15,5	3,6		

*razlika med skupinama je statistično značilna ($p < 0,05$)

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Tabela 1 prikazuje, da so razlike med učenci, ki so bili izpostavljeni binauralnim tonom (razred a) ter učenci, ki binauralnih tonov niso poslušali (razred b) najbolj izrazite pri reševanju rutinskih matematičnih nalog ter pri sestavljanju besedilnih nalog glede na dane podatke. Učenci v razredu a so v okviru reševanja rutinskih matematičnih nalog v povprečju pravilno rešili skoraj 3 račune več kot učenci v razredu b. Manjši standardni odklon v razredu a kaže na to, da so bile razlike v uspešnosti reševanja računov med učenci v tem razredu nekoliko manjše kot v razredu b. Razred a je bil nekoliko uspešnejši tudi pri nalogah, ki so od učencev zahtevale kreativnost. Učenci v razredu a so pri sestavljanju besedilnih nalog v povprečju dosegli 2,5 točk več kot učenci v razredu b. Pri reševanju nalog iz logike pa se razlike med razredom niso izkristalizirale. Najprej je treba omeniti, da je standardni odklon pri reševanju omenjenih nalog zelo velik, kar kaže na opazne razlike med učenci v uspešnosti pri spopadanju z danimi problemi. Nekaj posameznikov je naloge zelo dobro reševalo, večina pa se pri reševanju nalog iz logike ni ravno izkazala. Potrebno je poudariti, da so imeli učenci za reševanje nalog le 45 min časa, kar je bilo očitno premalo. Kar nekaj učencev je namreč ob koncu raziskave oddalo teste, na katerih je bila več kot polovica nalog nerešenih.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Učitelji so novost sprejeli z zanimanjem, nekateri med poukom že uporabljajo glasbo in so vanjo implementirali binauralne tone. Nekateri učitelji ter starši učencev so se odločili, da binauralne tone kot pripomoček za relaksacijo uporabijo tudi v domačem okolju.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Binauralne tone je mogoče predvajati ob poljubni glasbeni podlagi v okviru šolskih aktivnosti, ki zahtevajo zbranost, divergentno mišljenje, memorizacijo ter tudi za sprostitev. Za kreiranje binauralnih tonov lahko uporabite brezplačno programsko orodje Gnaural, ki je dostopno na spletni strani <http://gnaural.sourceforge.net>. Na spletni strani youtube.com lahko najdete precej glasbe z že implementiranimi binauralnimi toni, pri čemer je potrebno biti pozoren na frekvenco. Za pomirjujoče dejavnosti in divergentno mišljenje je priporočena uporaba nižjih frekvence (t. j. 10 Hz ali manj), za spodbujanje koncentracije pa so priporočene nekoliko višje frekvence (20 ali 40 Hz). Binauralne tone je priporočljivo predvajati s pomočjo slušalk. V šolah je tovrstno predvajanje mogoče predvsem v računalniških učilnicah, medtem ko je uporaba slušalk v razredu manj verjetna. V razredih je smiselna uporaba dveh zvočnikov, ki sta pozicionirana na levi in desni strani učilnice. Glasba ne sme biti preglasna, ampak naj se izvaja kot tišja zvočna podlaga v ozadju učnega dogajanja. V naši raziskavi je uporaba binauralnih tonov vezana na področje matematike. Uporabljamo jih seveda lahko tudi v okviru drugih predmetnih področjih. Naj navedemo nekaj primerov. Uporaba pri športni vzgoji za sproščanje in umiritev neposredno po športni aktivnosti ter pri likovni vzgoji za spodbujanje kreativnosti. Kreativnost v povezavi z verbalnim spominom je pomembna tudi pri pouku slovenščine, tako so lahko binauralni toni smiselna podlaga pri pisanju esejev, pravljič ali doživljajskih spisov. Smotrna je uporaba pred začetkom učne aktivnosti za umiritev in vzpostavitev ustrezne razredne klime.

Možnosti uvajanja v druga področja

Primarni namen našega raziskovalnega projekta je uporaba binauralnih tonov v šolskih aktivnostih, ki zajemajo učence razrednega pouka. Seveda je mogoča uporaba novitete na celotni vertikali vzgojno-izobraževalne sfere od vrtca do fakultete. Vpliv binauralnih tonov na sproščenost, fokus, divergentno mišljenje in nekatere druge kognitivne funkcije odpira široko paleto možnosti za implementacijo v različna področja življenja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Večletne izkušnje z uporabo binauralnih tonov v okviru različnih predmetnih področij nam omogočajo, da z nasveti in drugimi oblikami pomoči pristopimo k učiteljem, ki bi želeli binauralne tone implementirati v svojo prakso. Pomoč lahko nudimo tudi pri načrtovanju ali izvedbi raziskav, s katerimi bi globlje raziskali in nadaljnje osmislili uporabo binauralnih tonov v pedagoški sferi.

Literatura

Oster, G. (1973). Auditory Beats in the Brain. *Scientific American*, 229 (4), 94-102.

Reedijk, A. S., Blorders, A., Colzato, S. L.&Hommel, B. (2015). Eliminating the Attentional Blink through Binaural Beats: A Case for Tailored Cognitive Enhancement. *Front Psychiatry*, 6 (82). Pridobljeno s <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4455234>.

Lane, D. J., Kasian, J. S., Owens, E. J.&Marsh, R. G. (1998). Binaural Auditory Beats Affect Vigilance Performance and Mood. *Physiology&Behaviour*, 63 (2), 249-252.

Ortiz, T., Martínez, A. M., Fernández, A., Maestu, F., Campo, P., Hornero, R., Escudero, J.&Poch, J. (2008). Impact of auditory stimulation at a frequency of 5 Hz in verbal memory. *Actas Esp Psiquiatr*, 36 (6), 307-13.

Wahbeh, H., Calabrese, C.&Zwickey, H. (2007). Binaural Beats Technology in Humans: A Pilot Study to Assess Psychologic and Physiologic Effects. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 13 (1), 25-32.

MacConnell, A. P., Froeliger, B., Garland, L. E., Ives, C. I.&Sforzo, A. G. (2014). Auditory driving of the autonomic nervous system: Listening to theta-frequency binaural beats post-exercise increases parasympathetic activation and sympathetic withdrawal. *Front. Psychol.*, 14 (5). Pridobljeno s <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4231835>.

Reedijk, S.A., Bolders A.&Hommel, B. (2013). The impact of binaural beats on creativity. *Frontiers in Human Neuroscience*, 7. Pridobljeno s <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3827550/pdf/fnhum-07-00786.pdf>.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

OŠ prof. dr. Josipa Plemlja Bled
Seliška 3
4260 Bled

SPREJEMANJE VIDNE DRUGAČNOSTI V NAŠEM VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Trajanje projekta: 2012-2016

Vodja inovacijskega projekta: Urška Beber

Sodelavci: Metka Svetina, Veronika Koselj

Konzulent: ga. Natalija Komljanec, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

Povzetek:

Drugačnost doživljamo tako otroci kot tudi odrasli in je del našega vsakdana. Pomembno je, da se znamo na drugačnost ustrezno odzvati. Da bi pomagali našim učencem pri spopadanju s težavami ob srečevanju z drugačnostjo, smo pričeli s sistematičnim izvajanjem aktivnosti (predavanja, srečanja, delavnice...), z namenom, da dvignemo kulturo sobivanja v šoli in zunaj nje. Štiri šolska leta smo izvajali različne aktivnosti, v katere so bili vključeni vsi učenci naše šole (od 1. do 5. razreda). Med aktivnostmi so učenci prisluhnili drugačnim, spoznali njihovo življenje, se vživeli v njihovo vlogo in se učili živeti v medsebojnem sožitju. Prisotne so bile tudi vse učiteljice. Ob koncu vsake aktivnosti so učenci na slikovnih prikazih označili, kako so se počutili. Članice projektne skupine smo analizirale preteklo delo in načrtovale nadaljnje aktivnosti. Staršem smo projekt predstavile na uvodnem roditeljskem sestanku. Njihova podpora in pomoč pri našem delu, nam je dala še dodaten zagon. Ugotovili smo, da na učence največji vtis naredijo aktivnosti, ko na šolo pridejo zunanji obiskovalci in sami predstavijo svojo realnost. To nanje naredi največji vtis in o tem se najdlje pogovarjajo, zato smo delovali predvsem v tej smeri. Na začetku so bili bolj zadržani, kasneje pa jim ni zmanjkalo vprašanj, ko so nas obiskali zunanji obiskovalci. Vsako leto smo vsebine obogatili in razširili ciljne skupine. Pri učencih smo opazili pozitivne spremembe. Naš namen je bil dosežen. Drugačnost je naša realnost. Če smo z našimi aktivnostmi dodali smo kamenček v mozaik kulture sobivanja, smo delo odlično opravili.

Abstract:

Diversity is experienced by children and adults, and is part of our everyday lives. It is important, however, that we know how to react when faced with something we perceive as different. To help our pupils deal with problems they might face in such situations, we have started systematically setting up activities (lectures, meeting, workshops ...), whose purpose was to raise the culture of coexistence within the school environment and outside of it. Different activities have been carried out in four school years; all students of our school participated (from grades 1 to 5). As part of these activities, pupils listened to different people and got to know their life stories. They put themselves in their shoes and learned how to live in

mutual harmony. All teachers were present as well. At the end of each activity pupils used picture cards to show how they felt. The members of the project team analysed the past work and planned future activities. The project was introduced to the parents at the initial parent-teacher session. Their support and help with the project provided additional momentum. Outside visitors and their stories were activities that left the biggest impression on the pupils and were talked about the longest. Which is why we decided to go mostly in that direction. At first, pupils were shy and reserved, but later on they were full of questions whenever outside visitors came to school. The content and focus groups have been broadened every year. We have noticed positive changes in our students, thus achieving our goal. Diversity is our reality. If our activities contributed to the culture of coexistence, even if on a small scale, we consider our job well done.

Ključne besede: drugačnost, strpnost, razredna klima

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Neprimeren odziv učencev na drugačnost.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

S sistematičnimi aktivnostmi, povezanimi z drugačnostjo, razvijati strpnost, toleranco in umetnost sobivanja.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako večja osveščenost, zaznavanje drugačnosti v vsakdanjem življenju pripomore k večji strpnosti?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Pri opazovanju učencev smo opazili, da imajo težave pri srečevanju z drugačnostjo.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Sprva smo se z vodstvom šole in učiteljicami dogovorili o izvedbi projekta. Članici projektne skupine sem seznanila s teoretičnimi izhodišči in potekom izpeljave. Projekt je potekal štiri leta in vsako leto smo si zastavili nove izzive in razširjali vsebine.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Največja težava je bila določitev časa izvedbe posameznih aktivnosti. Izvajali smo jih v času pouka in učiteljice so bile mnenja, da imajo premalo časa in prenatrpan program. Težava so bila tudi finančna sredstva (potni stroški) za zunanje izvajalce, zato smo se posluževali predvsem obiskovalcev, ki živijo v bližini šole. Vse nastale težave smo reševale na skupnih evalvacijah.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Cilj projekta je bil spodbujanje k strpnosti in toleranci že v začetku izobraževalnega procesa. Pričakovani cilj inovacije je bil dosežen. Učiteljice smo v pogovoru z učenci opazile, da se bolj zavedajo pomena dobrih medsebojnih odnosov in vpliva le teh na življenje v sožitju. Opazile smo večjo empatijo, bolj odkrito so izražali svoje občutke, mnenja in strahove. Večji odziv na aktivnosti so kazali starejši otroci (več so se o tem pogovarjali, sami so izražali željo po nadaljnjem srečevanju z drugačnostjo). Projekt so učenci lepo sprejeli, radi so sodelovali in se veselili novih aktivnosti povezanih z drugačnostjo.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Anketo je reševalo 5 sodelujočih učiteljic. Med izvajanjem delavnic so učenci sprotno beležili svoje počutje. Sodelovalo je 31 učencev (vsi učenci od 1. do 5. razreda).

Metoda zbiranja podatkov (triangulacija)

Učiteljice so rešile vprašalnik in poročale o svojih ugotovitvah in težavah na rednih evalvacijah. Učenci so po končani aktivnosti na listu označili, kako so se počutili med samo aktivnostjo. Za mnenje o projektih vsebinah smo povprašali tudi starše.

Metode obdelave podatkov

Analizirale smo vprašalnike. Zbrale smo odzive učencev, učiteljic in staršev.

Prikaz rezultatov

Učencem, učiteljicam in staršem smo predstavile rezultate.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Naš namen je dosežen. Otroci so s projektom dobili možnost spoznati realnost drugačnih, spoštovati njihov način življenja in možnost sodelovanja. To, da so sami izražali željo po srečevanju z drugačnimi, kaže, da je bilo naše delo uspešno.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

S projektom smo vplivali na življenje v lokalni skupnosti (brisali smo stereotipe o drugačnosti). Šola je s projektom odigrala vlogo povezovalca. Medgeneracijsko povezovanje šole z lokalno skupnostjo s poudarkom na zmanjševanju osamljenosti starejše populacije. Projekt je zaradi vedno večje multikulturalnosti v lokalni skupnosti koristno vplival na spoznavanje priseljencev. Njihova pomoč pri oblikovanju smernic za naše delo je bila neprecenljiva.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Kontinuirano izvajanje aktivnosti za razvijanje strpnosti in tolerance do drugačnosti.

Možnosti uvajanja v druga področja

Aktivnosti povezane z drugačnostjo bi lahko izvajali na vseh področjih izobraževanja.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Poznamo aktivnosti, ki na učence naredijo največji vtis. Ustvarili smo povezave z zunanjimi sodelavci, ki jih lahko priporočimo naprej. Naše delo in izkušnje bi predali naprej tistim, ki se

odločijo za sistematično obravnavo drugačnosti. O našem delu smo objavljali članke v Blejskih novicah.

Literatura

- Cimerman Petrovič Petra (et al.): Od prepira k strpnosti (priročnik za razvijanje socialnih in komunikacijskih veščin), Sv. Ana, 2007
- Lovše Tanja, Moder Suzana: Sklop delavnic o obvladovanju konfliktov za razredno stopnjo osnovne šole, Zavod RAKMO, Ljubljana, 2006
- Macgrath Helen, Kobolt Alenka: Prijazni učenci, prijazni razredi, Ljubljana, 1996
- Ružič Silvio: Bonton za otroke, Ljubljana, 1973
- Srebot R., Menih Kristina: Na krilih domišljije: domišljajska potovanja, Zavod RS za šolstvo in šport, Ljubljana, 1993
- Utič Tršinar Darja: Iskalci biserov (priročnik za razredne ure), Maribor, 2004

I. Gimnazija v Celju
Kajuhova 2
3000 Celje

Klasik.si
2015 – 2016

Vodja inovacijskega projekta: Ivana Šikonija, prof.

Sodelavci: dr. Anton Šepetavc, prof., mag. Mojca Alif, prof., Irena Robič Selič, prof., Lea Gornjak, prof.

Konzulent: Sonja Zajc, predstojnica OE Celje

Povzetek:

I. gimnazija v Celju je šola z več kot dvestoletno tradicijo. Poučevanje latinščine je na šoli v takšni ali drugačni obliki prisotno ves čas. Od šolskega leta 1999/2000 pa na šoli vsako leto vpišemo dijake v en oddelek klasične gimnazije.

V preteklosti je bilo zanimanje za vpis v klasično gimnazijo tolikšno, da smo en oddelek napolnili brez večjih težav. Zadnjih nekaj let pa je zanimanja za vpis v ta oddelek očitno manj. Da bi oddelek, ki izvaja najbolj žlahtni program slovenskega srednješolskega izobraževanja, ohranili, smo se na šoli v šolskem letu 2015/16 odločili izvesti inovacijski projekt.

Projekt smo izvedli v prvem letniku klasične gimnazije. Eden od etapnih ciljev projekta je bil pri dijakih okrepiti pripadnost klasičnemu programu. Dijaki naj bi to pripadnost potem širili in, npr. na informativnem dnevu, za vpis v oddelek klasične gimnazije poskušali navdušiti čim več bodočih dijakov. Povečanje vpisa v ta oddelek je bil končni cilj projekta.

Projekt je bil zastavljen kot serija različnih aktivnosti (spoznavni vikend, dvodnevni izmenjavi dijakov z Gimnazijo Škofja Loka, končna ekskurzija.) Po vsaki aktivnosti smo z evalvacijskim vprašalnikom preverili vtise dijakov in ti so vedno bili zelo pozitivni. Menimo, da nam je etapne cilje projekta uspelo uresničiti.

Žal pa nismo uresničili končnega cilja. V šolskem letu 2016/17 se je v 1. letnik klasične gimnazije namreč vpisalo le 13 dijakov.

Abstract:

The grammar school »I. gimnazija v Celju« is a school with more than 200 years of tradition. Throughout its history Latin has been taught in various forms. Since the school year 1999/2000 pupils have been able to enrol, among other courses, into a Latin class.

In the past there were enough »Latin« pupils for one whole class each year. Unfortunately, in the recent years there has been less interest among future pupils for the Latin class. In order to keep the Latin class, which is the finest course of the Slovene secondary school system, in the school year 2015/16 the school decided to do a project.

The project was done with the first year pupils of the Latin class. One of the intermediate objectives was to strengthen the sense of being a pupil of a Latin class. Our plan was for the pupils to spread that sense and, at the school's open day for example, to try to persuade as many future pupils as possible to enrol into the first year Latin class for the following school year.

The project was a series of various activities (a »get to know you« weekend, two pupils' exchanges with the grammar school »Gimnazija Škofja Loka«, a final excursion). After each activity the pupils were asked to fill in the questionnaire about their impressions of the activity. The answers showed that the pupils had enjoyed the activities. Therefore it is safe to assume that the intermediate objectives were successfully achieved.

However, we were not successful in achieving the final objective. Unfortunately, there are only 13 pupils in the first year Latin class for the school year 2016/17.

Ključne besede: klasična gimnazija, vpis, pripadnost gimnazijskemu programu

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Na I. gimnaziji v Celju od šolskega leta 1999/2000 dijake vpisujemo tudi v program klasične gimnazije – vsako leto en oddelek. V preteklosti so to bili številčno močni oddelki, zadnjih nekaj let pa, žal, zanimanje za vpis v program klasične gimnazije upada. Tako smo od oddelkov, v katerih je bilo tudi po 30 dijakov, prišli na oddelke, v katerih je okrog 20 dijakov.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Kot sem že napisala, v zadnjih letih beležimo upad vpisa v oddelek klasične gimnazije. V zadnjih petih letih je bila statistika vpisa naslednja: v šolskem letu 2011/12 je prvi letnik klasične gimnazije obiskovalo 28 dijakov, v šolskem letu 2012/13 29 dijakov, v šolskem letu 2013/14 22 dijakov, v šolskih letih 2014/15 in 2015/16 pa 21 dijakov. V šolskem letu 2016/17 je v klasični oddelek vpisanih 13 dijakov.

Menim, da je upad zanimanja za vpis v klasični oddelek preplet več dejavnikov. V klasični oddelek se namreč že od njegove ustanovitve vpisujejo tri vrste dijakov: dijaki, ki jih ta program iskreno zanima, jezikovno in družboslovno usmerjeni dijaki, ki jih pritegne izbirnost naravoslovnega bloka (biologija, kemija in fizika) v tretjem letniku in dijaki, ki bi želeli obiskovati našo gimnazijo, pa zaradi omejitve vpisa v oddelek splošne gimnazije niso bili sprejeti. V zadnjih nekaj šolskih letih zaradi številčno šibkejših generacij omejitve vpisa v program splošne gimnazije ni bilo več in zaradi tega tudi ne tistih dijakov, ki so se v program klasične gimnazije vpisovali prav zaradi tega.

Da bi k vpisu v oddelek klasične gimnazije pritegnili več tistih dijakov, ki jih zanimata latinščina in antična civilizacija, smo v okviru projekta skušali posodobiti izvajanje vsebin učnega načrta dveh ključnih predmetov predmetnika klasične gimnazije – latinščine in zgodovine.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Zakaj je upadel vpis v klasično gimnazijo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Za izvedbo projekta smo se odločili predvsem za to, da bi zajezili upad vpisa v program klasične gimnazije. Poleg tega smo s projektom pri dijakih prvega letnika klasične gimnazije skušali tudi okrepiti pripadnost temu programu, da bi dijaki sami bodoče dijake lahko navdušili za vpis v ta program.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Prva faza izpeljave projekta je bila oblikovanje akcijskega načrta projekta, ostale faze pa so bile posamezne aktivnosti, predvidene v akcijskem načrtu.

Že junija 2015 smo oblikovali projektno skupino, ostale aktivnosti akcijskega načrta pa smo izvedli v šolskem letu 2015/16. Septembra smo projekt predstavili staršem dijakov prvega letnika klasične gimnazije. 11. in 12. septembra smo za dijake, vključene v projekt, na Ptuj pripravili spoznavni vikend, na katerem so spoznali antično zgodovino Ptuja, pripravljene pa so bile tudi delavnice za medsebojno spoznavanje. 25. septembra so se dijaki udeležili prireditve ob 2000 letnici Emone Ave Emona v Ljubljani. 26. novembra se je nekaj dijakov udeležilo vseslovenskega srečanja klasičnih gimnazij v Mariboru. Sledilo je intenzivno sodelovanje z Gimnazijo Škofja Loka, ki se je v preteklosti spopadala s podobnimi problemi. Za dijake prvega letnika njihove in naše klasične gimnazije smo izvedli dve dvodnevni izmenjavi: novembra

2015 smo bili gostje v Škofji Loki, marca 2016 pa smo mi gostili Škofjeločane. Za zaključek sodelovanja smo junija organizirali še celodnevno ekskurzijo z naslovom Po rimskih poteh. Ekskurzija v akcijskem načrtu sicer ni bila predvidena, a smo z njo smiselno zaokrožili dogajanje skozi šolsko leto.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ko se je začel pojavljati upad zanimanja za vpis v klasično gimnazijo, smo ugotovili, da dijakom, ki ta program obiskujejo, manjka zavest o pripadnosti temu programu. Ko smo načrtovali inovacijski projekt, smo vedeli, da je to problem, ki ga s projektom moramo rešiti, če želimo uresničiti cilj projekta.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Glavni cilj projekta je bil povečanje vpisa v oddelek klasične gimnazije. Kazalec, ki dokazuje uresničitev tega cilja, je število vpisanih dijakov v prvi letnik klasične gimnazije za šolsko leto 2016/17. Teh dijakov je, tako kot je že bilo omenjeno, 13. Ta številka potrjuje, da glavni cilj projekta ni bil dosežen.

Ostali cilji projekta so bili razvijanje občutka pripadnosti klasični gimnaziji, povezovanje dijakov klasičnih gimnazij, mobilnost dijakov in profesorjev in razvijanje socialnih veščin. Menim, da so bili ti cilji doseženi ob izvajanju posameznih aktivnosti akcijskega načrta. Njihov kazalec so odgovori dijakov na evalvacijskih vprašalnikih, ki so jih dijaki oddali po vsaki opravljeni aktivnosti.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Vzorec so bili dijaki prvega letnika klasične gimnazije na I. gimnaziji v Celju. Na začetku šolskega leta je v oddelku bilo 22 dijakov, 20 deklet in dva fanta. Po zaključku prve ocenjevalne konference se je eden od dijakov prestavil v oddelek splošne gimnazije. Dijaki so se v program klasične gimnazije vpisali zaradi zanimanja za latinščino in antično kulturo, pa tudi zaradi izbirnosti naravoslovnega bloka v 3. letniku. Večina vpisanih dijakov je bila v osnovni šoli zelo uspešna, posamezni dijaki pa so se v program vpisali tudi z nekoliko slabšimi osnovnošolskimi ocenami.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Podatke o uspešnosti posameznih aktivnosti smo zbirali z evalvacijskimi vprašalniki, pa tudi s pogovorom z dijaki med in po opravljeni aktivnosti.

Metode obdelave podatkov

Podatke smo obdelali s pregledom izpolnjenih evalvacijskih vprašalnikov.

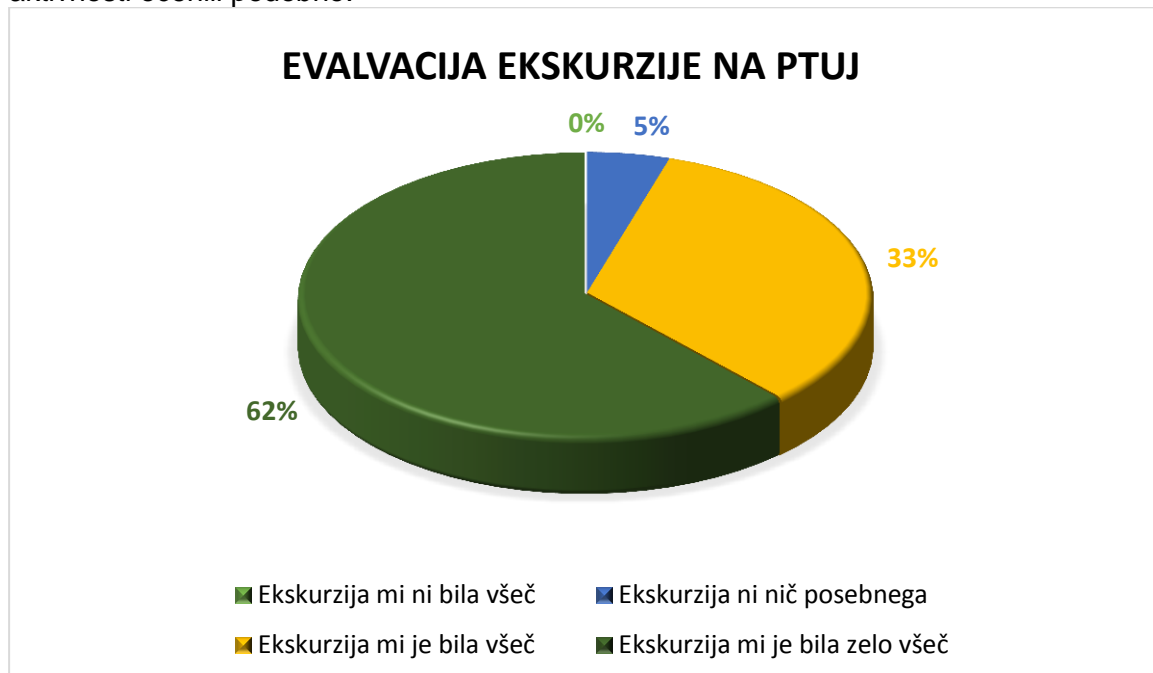
Prikaz rezultatov

V šolskem letu 2016/17 je na I. gimnaziji v Celju v prvi letnik klasične gimnazije vpisanih 13 dijakov (Ena od dijakinj bo 1. letnik ponavljala.), zato bo oddelek, v katerega so vpisani, kombiniran (klasični in splošni). Lahko bi torej rekli, da cilj projekta ni dosežen.

O uresničevanju ostalih ciljev projekta lahko sodimo po odgovorih na evalvacijskih vprašalnikih, ki so jih dijaki oddali po vsaki opravljeni aktivnosti. Vprašanja so bila naslednja:

- Splošna ocena aktivnosti (spoznavnega vikenda, Ave Emona, izmenjavi s Škofjo Loko...). Dijaki so lahko izbirali med naslednjimi ocenami : Aktivnost mi ni bila všeč., Aktivnost ni bila nič posebnega., Aktivnost mi je bila všeč., Aktivnost mi je bila zelo všeč.
- Kaj bi na aktivnosti pohvalil/a?
- Kaj bi na aktivnosti spemenil/a?
- Moje sporočilo o aktivnosti

Spodnji diagram prikazuje odgovore dijakov za splošno oceno aktivnosti po spoznavnem vikendu na Ptuju. Je precej reprezentativen, saj so dijaki pri splošni oceni aktivnosti tudi ostale aktivnosti ocenili podobno.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Kot že rečeno, povečanja vpisa v 1. letnik klasične gimnazije z izpeljavo projekta, žal, nismo dosegli.

Zagotovo razlog za upad interesa za ta program leži v duhu časa, ki ni naklonjen predanemu, potrpežljivemu in natančnemu učenju. Po drugi strani pa se zavedamo, da moramo pri načinu dela, ki smo ga začrtali s projektom, vztrajati. Zato smo se odločili, da tudi v šolskem letu 2016/17 dijakom 1. letnika ponudimo aktivnosti projekta. Upamo namreč, da bomo s takim delom v bližnji prihodnost bodoče dijake vendarle spodbudili k vpisu v ta program.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Pri pripravi posameznih aktivnosti projekta smo sodelovali z nekaterimi izvenšolskimi institucijami (TIC Celje, Pokrajinski muzej Celje, TIC Šempeter). Ostalih posledic izpeljava projekta v okolju ni imela.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Nekatere od aktivnosti, ki so bile izvedene v okviru projekta, bomo v prvem letniku klasične gimnazije izvajali tudi v prihodnjih šolskih letih. Aktivnosti se bodo v glavnem izvajale kot obvezni del OIV-eja. Gre za naslednje aktivnosti:

- dvodnevni spoznavni vikend na Ptuju (Gre za spoznavanje antične preteklosti Ptuja in razvijanje socialnih veščin.)

- sodelovanje na dnevu klasičnih gimnazij (Gre za druženje dijakov in profesorjev petih klasičnih gimnazij. Vsakič je gostiteljica druga gimnazija; letošnje srečanje, ki bo že tretje, bo gostila Gimnazija Novo mesto.)
- sodelovanje z Gimnazijo Škofja Loka (Gre za enodnevno gostovanje dijakov Gimnazije Škofja Loka pri nas in naše gostovanje pri njih. Ob koncu šolskega leta pa bomo skupaj pripravili enodnevno ekskurzijo Po rimskih poteh, ki je namenjena spoznavanju antične dediščine na naših tleh.)

Možnosti uvajanja v druga področja

Način izvedbe posameznih aktivnosti projekta bi se zagotovo dalo uvesti tudi v druga predmetna področja. Menim, da bi bile posamezne aktivnosti projekta primerne za zgodovino, geografijo in naravoslovje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Projekt je pokazal, da smo močni predvsem v sodelovanju z drugimi šolami, saj lahko skozi sodelovanje drugim tudi največ ponudimo.

V šolskem letu 2015/16 smo intenzivno sodelovali z Gimnazijo Škofja Loka. Dve dvodnevni izmenjavi sta bili tisti aktivnosti projekta, nad katerimi so bili dijaki najbolj navdušeni. Dijaki niso namreč spoznavali samo znamenitosti obeh krajev, ampak so spoznavali tudi eden drugega – skozi priložnostne dramatizacije, ki so jih v veliki meri pripravili kar sami, skozi vodeno potepanje po mestu, skozi nočitev pri družini gostiteljici. Raziti se z občutkom, da mi je nekdo priprasel k srcu tudi na drugem koncu Slovenije, je zagotovo dodana vrednost našega projekta.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Center Janeza Levca Ljubljana
OE Dom
Karlovška 18
1000 Ljubljana

POČITNIŠKO POLETNI HOSTEL PRI JANEZU
2014/2015, 2015/2016

Vodja inovacijskega projekta: Tatjana Hočevar, univ.dipl.soc.ped.

Sodelavci: Irena Nose, Danijela Kolenc, Jasmina Žagar Iskra, Radika Muhič

Konzulent: dr. Franci Kolenc

Povzetek: V OE DOM Centra Janeza Levca Ljubljana smo si že pred tremi leti zadali cilj, da bi otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (z lažjo in zmerno motnjo) preko projekta Počitniško-poletni hostel Pri Janezu usposobili za čim boljšo in lažjo vključitev v širše okolje - socialna integracija.

Pred samo aktivno izvedbo v mesecu juliju in avgustu smo pri otrocih in mladostnikih izvedli 1. fazo aktivnosti, kjer je šlo za učenje in trening delovnih nalog v obliki teoretičnih in praktičnih delavnic (pod vodstvom mentorjev). Te so potekale preko celega šol. leta. Aktivno in samostojno oz. ponekod le z delnim nadzorom mentorja, pa so otroci in mladostniki delali v hostlu v mesecu juliju in avgustu. Za opravljeno delo so dobili plačilo. Mladostniki so se tako usposobili za posamezne delovne naloge in osvojili specifična znanja (delo v kuhinji in jedilnici, priprava obrokov - slovenski zajtrk, delo sobaric, hišniška opravila, delo v pralnici, pomoč pri delu v recepciji, podporne aktivnosti), osvojili so tehnike dela za izvedbo določene naloge, osvojili so osnovna znanja za osebno kompetenco (načrtovanje dela, evalvacija ob zaključku dela..) osvojili so delovni red , razvijali so komunikacijo, pridobili so delovne in socialne veščine v neposrednih socialnih situacijah, oblikovali so se sodelujoči in odgovorni medsebojni odnosi in timsko delo, poglobil se je odnos med mladostniki in vzgojitelji, zrastle je delovna pozitivna klima, mladostniki so pridobili večje kompetence in zvišala se je motivacija za samostojno delo. Izvajalci projekta smo vzgojitelji, ki otroke in mladostnike, ki bivajo v našem domu, zelo dobro poznamo. Vemo, da je poletje čas, ko so žal vse prevečkrat prepuščeni sami sebi in da prostega časa ne znajo ali ne zmorejo dobro in aktivno izkoristiti. Tudi družbena situacija je neugodna in ponuja zelo malo počitniških del oz. skoraj nič za naše otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. Tako je hostel Pri Janezu, s poletnim počitniškim delom, neprecenljiva izkušnja in nova priložnost doživljajskega učenja za otroke in mladostnike, saj služi za kasnejše lažje vključevanje na trg dela in s tem boljšo socialno integracijo.

Abstract:

Three years ago employees of the Homes of The Special Education Centre Janez Levec Ljubljana have set the goal to train children and youngsters with light and moderate disability in order to improve and facilitate their inclusion into a wider society – social integration.

Before the actual realisation that took place in July and August, the first activity phase has been done with those children and youngsters. That included learning and training of job duties in the form of theoretical and practical workshops, guided by mentors. These took place throughout the school year, whereas the actual realisation happened in July and August. The children and youngsters were actively involved and were working either independently or under a partial guidance of a mentor. The work they did was paid.

The youngsters have been trained to do different job duties and have acquired specific knowledge (work in the kitchen and dining room, preparation of meals – Slovene breakfast, cleaning and janitor duties, laundry room service, help at the reception, support activities). They have acquired work techniques to realise certain tasks and the basic knowledge of personal competences (work planning, final evaluation etc.), have learned about the work order, developed communication, acquired working and social skills in direct social interactions, have taken part in mutual relationships and team work. Besides, the

relationships between educators and youngsters have deepened, the work environment has improved, the youngsters have improved their competences and the motivation for individual work has got higher.

The project holders are educators who know the children and youngsters living in the Dorm well. We know that summer is a period when they are often left on their own and that for different reasons their free time is not well spent. The situation nowadays is not supportive either, as our children and youngsters are not offered many vacation jobs, if any. Hostel Pri Janezu offers them a chance to work and with this, they are given a valuable experience and new opportunity of experiential learning and with this it provides better grounds for easier inclusion into the labour market and a better social integration. Besides, the educators and children and youngsters with special needs, other employees, volunteers, public workers, guests and the wider expert public have also been somehow involved.

Ključne besede:

Otroci in mladostniki s posebnimi potrebami (z lažjo in zmerno motnjo v duševnem razvoju), počitniško – poletni hostel,, socialna integracija, počitniško delo

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Poletni prosti čas je pomemben socialni dejavnik. Družbene razmer se odražajo tudi v izgradnji življenjskega stila mladih, posledično tudi z aktivnostmi v času poletnih počitnic. Naši otroci in mladostniki so še posebno ranljiva skupina , ki slabo načrtuje preživljanje poletnega prostega časa in težko prodre na počitniški in tudi siceršnji trg dela. Naloga spec. pedagoga – vzgojitelja je , da jim na tej poti iskanja novih možnosti pomaga, da jim ponudi nove aktualne oblike preživljanja prostega časa in predvsem, da jih usposobi za opravljanje specifičnih delovnih nalog, ki bodo nudile zadovoljitev eksistenčnih in socialnih potreb. S počitniško poletnim hostlom Pri Janezu otrokom in mladostnikom ponujamo in odpiramo nove poti usposabljanja za opravljanje specifičnih del in nalog. Z aktivno udeležbo v 1. In v 2. fazi izvedbe projekta se otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami odprejo nove možnosti za lažjo vključitev v počitniško delo ali kasnejše delovno okolje in na trg dela in tako se omogoči boljša širša socialna integracija.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Naslanjanje na teoretične rešitve v tem polju je bilo onemogočeno, saj v literaturi še ne obstajajo pomembne študije o novi možnosti počitniškega dela oz. zaposlovanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (delo v hostlu). V prostem času pa prihajajo do izraza interesi, ki jih imajo mladi. Raziskave (Ule, 1995) srednješolske mladine kažejo, da se zanima predvsem za medsebojne odnose, kar je popolnoma skladno z vrednotami. Pomembna so prijateljstva, zabava, potovanja, spolnost in ljubezen. V drugo skupino interesov spadajo interesi za šolo in izobraževanje, šport...

Prosti čas meji na področje človekove zasebnosti, katere pomen narašča. Pri mladih postaja mesto samorealizacije posameznika in ne mesto dolžnosti in obveznosti.(Ule, 1995)

Cilji projekta

Ožji cilji: Usposobiti otroke in mladostnike za specifične delovne naloge:

- delo v kuhinji in jedilnici
- priprava obrokov-slovenski zajtrk
- delo sobaric
- delo v pralnici
- hišniška dela
- pomoč pri delu v recepciji
- podporne aktivnosti

Raziskovalno vprašanje

Kako preko Počitniško poletnega hostla Pri Janezu usposobiti otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (z lažjo in zmerno motnjo) za čim boljšo in lažjo vključitev v širše socialno okolje – socialna integracija.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Proti koncu šolskega leta so se med otroki in mladostniki v domu večkrat pojavljala vprašanja preživljanja poletnega prostega časa. Večinoma je bil ta čas zapolnjen z neadekvatnimi vsebinami, največkrat pa so bili otroci in mladostniki prepuščeni sami sebi, igranju igrice in gledanju tv. Za mlajše se je še našla kakšna možnost za letovanje, starejši pa so tudi že sami večkrat izražali željo po počitniškem delu in zaslužku. Tako se je oblikovala ideja, da tem starejšim otrokom in mladostnikom ponudimo delo v Počitniško-poletnem hostlu Pri Janezu.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Po 1. letu uvajanja novosti in praktični izvedbi v dveh poletnih mesecih, smo izvedli EVALVACIJO projekta in dobili povratne informacije za oblikovanje renačrta. Na podlagi vseh zbranih podatkov (refleksije) smo izdelali PLAN nadaljevanja (uvajanja) inovacijskega projekta v naslednjem šolskem letu.

EVALVACIJO smo izvedli v obliki:

- ANKETE, VPRAŠALNIKA za mentorje
- ANKETA in VPRAŠALNIK za mladostnike
- MNENJA UPORABNIKOV oz. gostov hostla na internetni strani »hostelworld«
- KNJIGA POHVAL IN PRITOŽB
- računovodski zbirnik oz BILANCA PRIHODKOV in ODHODKOV
- EVALVACIJSKI SESTANKI za MENTORJE delovnih skupin
- EVALVACIJSKI SESTANKI za MLADOSTNIKE

Po 2. letu praktične izvedbe smo na podlagi vseh zbranih podatkov (refleksije), zopet oblikovali renačrt oz. nov PLAN za nadaljevanje inovacijskega projekta v naslednjem šolskem letu.

OPIS AKTIVNOSTI:

1. FAZA:

učenje in trening delovnih nalog v času priprav na obratovanje hostla (delovne skupine mladostnikov za posamezne delovne sklope so

skupaj z mentorjem izvajali teoretični in nato praktični trening po sistemu nalog in zadolžitev za posamezno področje) **preko šolskega leta in intenzivni praktični trening v maju in juniju:**

- delo v kuhinji in jedilnici (delovna obleka, priprava pogrinjkov, obrokov, kuhanje prosene kaše...)
- učenje osnov angleškega jezika.
- trening osebne urejenosti na delovnem mestu ter spoznavanje in upoštevanje higienskih zahtev za delo v kuhinji in jedilnici (osnove HACCP)
- učenje osnov dela v recepciji (delo na računalniku, sprejem in odpust gostov, bonton..)
- delo sobaric (urejanje sob, preoblačenje postelj, sesanje, uporaba čistil..)-
- podporne aktivnosti (nakupi, urejanje okolice, kurirska dela..)
- delo v pralnici (ločevanje perila, uporaba pralnih in sušilnih strojev, likanje..)

2. FAZA:

- **Izvajanje delovnih nalog pod mentorstvom, v času obratovanja hostla (julij, avgust):**
- Motivacija s pohvalo in denarno nagrado (plačilo dela po opravljenih urah)

Mladostniki so opravili 1 mesečno učenje in trening delovnih nalog v času priprav na obratovanje hostla (maj in junij – praktične delavnice).

Aktivno in samostojno oz. ponekod le z delnim nadzorom mentorja, pa so mladostniki delali v hostlu v mesecu juliju in avgustu .

Pričakovani cilji inovacije so bili doseženi v 1. In 2. fazi.

1. FAZA

Ob koncu praktičnih delavnic so mladostniki osvojili delovne naloge ob podpori mentorja.

V tej fazi priprave na delo še niso samostojni.

- osvojili so tehnike dela za izvedbo določene naloge
- osvojili so osnovna znanja za osebno kompetenco (načrtovanje dela, dobra organiziranost, evalvacija po vsakem zaključenem delu..),
- osvojili so specifična znanja za izvedbo posameznih nalog (npr. kuhanje prosene kaše s suhimi slivami)

2. FAZA

Z aktivnim izvajanjem delovnih nalog v počitniško poletnem hostlu so mladostniki pod mentorstvom postopno pridobili socialne in delovne veščine.

Ob tem so pridobili potrebno specifično znanje za izvedbo posameznih delovnih nalog.

Z znanjem so pridobili kompetence, zvišala se je motivacija za delo in veščine so počasi postale rutina.

Mladostniki so postajali vse bolj samostojni pri nekaterih posameznih specifičnih delovnih nalogah, nekatera dela so lahko opravili tudi že brez mentorstva učitelja – samostojno.

±

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Kadar otroci in mladostniki s posebnimi potrebami sami aktivno sodelujejo pri pripravi in izvedbi projekta (1. In 2. faza) se dvigne motivacijska raven. Če je projekt praktične in uporabne življenjske narave, pridobljena znanja razširijo in poglobijo kompetence posameznika, veščine pa počasi postajajo rutina. Izboljša se sodelovanje, komunikacija in delovna odgovornost, razvija se timski duh.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Ugotavljam, da je delo spec. pedagoga kot mentorja (otrokom in mladostnikom, ki bivajo v naši instituciji) pri izvedbi počitniško poletnega hostla in s tem iskanja novih aktivnih delovnih poti preživljanja poletnega prostega časa, ključnega pomena. Nov projekt pa odpira tudi nove možnosti v širšem smislu, saj nudi mladostnikom široko paleto znanj, ki so zanimive za širšo izbiro dejavnosti in zaposlovanja naših absolventov (delo v hostlu, hotelu, motelu, čiščenje prostorov, pomoč v kuhinji,delo na dvorišču, kurirska dela..)

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Otroci in mladostniki, ki bivajo v DOMU Centra Janeza Levca v Ljubljani

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

EVALVACIJO smo izvedli v obliki:

- ANKETE, VPRAŠALNIKA za mentorje
- ANKETA in VPRAŠALNIK za mladostnike
- MNENJA UPORABNIKOV oz. gostov hostla na internetni strani »hostelworld«
- KNJIGA POHVAL IN PRITOŽB
- računovodski zbirnik oz BILANCA PRIHODKOV in ODHODKOV
- EVALVACIJSKI SESTANKI za MENTORJE delovnih skupin
- EVALVACIJSKI SESTANKI za MLADOSTNIKE

Na podlagi vseh zbranih podatkov (refleksije), smo oblikovali renačrt oz. nov PLAN za nadaljevanje inovacijskega projekta v naslednjem šolskem letu.

Po zaključku projekta smo pripravili pregled vseh aktivnosti in

- opravili EVALVACIJO NOVOSTI na vseh ravneh izvajanja.

Metode obdelave podatkov

Z analizo dobljenih podatkov za določene parametre (iz vprašalnikov, anket...) smo dobili smiselne prikaze v tabelah in grafih.

Prikaz rezultatov

Po obdelavi zbranih podatkov zadnjih dveh let smo oblikovali grafični in tabelarni prikaz dobljenih rezultatov in prikazali vizualno primerjavo obeh sezon izvedbe počitniško poletnega hostla Pri Janezu. Rezultate določenih parametrov smo prikazali grafično (države od koder so prišli gostje, osvojena specifična znanja), .tabelarno pa smo prikazali in izvedli primerjavo v obeh letih za število gostov, število otrok in mladostnikov, ki so delali v hostlu, znesek-zaslugek v celoti in posamezno, glede na opravljene delovne ure

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

- Mladostniki so na pripravljanih delavnicah in nato ob aktivnem delu v počitniškem poletnem hostlu pridobili specifična znanja za delo v hostlu (delo v kuhinji in jedilnici, pomoč v recepciji, dela sobaric, hišniška dela in podporne aktivnosti, osebna urejenost, bonton do gosta..)
- Osvojili so delovni red in delovne naloge
- Na delavnicah so osvojili tehnike dela za določene specifične naloge - po sklopih (npr. delo v kuhinji: priprava hrane, kuhanje, serviranje, strežba...) katere so nato aktivno izvajali v času obratovanja hostla.
- Razvijali so komunikacijo v slov. in angl. jeziku (osvojili so pomembne angl. besede in fraze za delo in sporazumevanje z gosti- tujci)
- Pridobili so delovne in socialne veščine, spretnosti in izkušnje v neposrednih socialnih situacijah
- Izkusili so, da zmorejo izpeljati odgovorno nalogo ter tako pridobili na samozavesti
- Oblikovali so se novi socialni odnosi, ki so temeljili na timskem delu in soodgovornosti za opravljene delovne naloge
- Poglobil in izboljšal se je odnos med mladostniki, odnos z vzgojitelji in drugimi delavci v hostlu
- Oblikovali so se novi partnerski odnosi, ki so temeljili na medsebojnem zaupanju
- Zrastla je delovna, pozitivna socialna in delovna klima v domu
- Zvišala se je odgovornost mladostnikov na osebni ravni, poglobilo se je medsebojno zaupanje
- Mladostniki so pridobili večje kompetence
- Zvišala se je motivacija za samostojno delo (dogovor glede plačila po opravljenem delu)
- Mladostniki so dobili plačilo za opravljene delovne ure v hostlu
- Omogočeno je bilo celostno in specifično spoznavanje mladostnikov (prepoznavanje njihovih skritih potencialov, ki pridejo do izraza, ko jim ponudimo drugačne življenjske priložnosti)

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Hostel Pri Janezu, naš poletni inovacijski izziv, neprecenljiva izkušnja in nova priložnost doživljajskega učenja predstavlja za:

- mladostnike s posebnimi potrebami : najboljši poligon učenja novih delovnih in socialnih spretnosti , ki služijo za kasnejše lažje vključevanje na trg dela in boljšo socialno integracijo
- pedagoge : ponovna potrditev dejstva, da je najboljšo učenje, učenje na praktičnih, neposrednih življenjskih izkušnjah, se pravi - učenje iz življenja za življenje.
- Velik interes in zanimanje gostov, strokovnih krogov, širše javnosti, medijev. pohvale in iskanje informacij glede realizacije tako zanimivega, obsežnega ter aktualnega inovacijskega projekta.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Projekt Počitniško poletni hostel Pri Janezu je bil izpeljan že tretje šolsko počitniško leto. Otroci in mladostniki s posebnimi potrebami tako preko poletja aktivno, kreativno in delovno izpolnijo svoj počitniški prosti čas. Opravljajo specifična dela, ki so jih preko šolskega leta

osvojili na delavnicah, nato pa jih v času obratovanja hostla izvajajo samostojno oz ponekod z delnim nadzorom mentorja. Za opravljeno delo dobijo plačilo preko napotnic ŠS

Možnosti uvajanja v druga področja

Spoznanja IP uporabljamo sproti, saj rastemo in se razvijamo skupaj s projektom. Projekt nam daje nove ideje, elan in veliko motivacije, da nova spoznanja utemeljimo in realiziramo v praksi. Uporabili jih bomo seveda tudi v naslednjih letih izvajanja počitniško poletnega hostla. Pridobljene izkušnje in znanje pa posredujemo s predstavitvami tudi strokovni in širši javnosti.

- IP in dosežene cilje smo predstavili in objavili na spletni strani Centra Janeza Levca.
- Predstavili smo novost kolektivu
- Posneli smo kratek film o hostlu, z izjavami sodelujočih mladostnikov
- Predstavili smo novost v različnih medijih (različni TV in radijski programi, časopisi...)
- Predstavili novost širši strokovni javnosti s strokovnim prispevkom in aktivno udeležbo na Izobraževalnih dnevih v Portorožu

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Močni smo na samem inovacijskem projektu, saj projekt hostel Pri Janezu predstavlja v našem prostoru in za našo populacijo otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, res edinstveno noviteto. Inovacijski projekt se je tako odlično realiziral in izvajal v praksi, da je postal del našega letnega delovnega načrta. Skupaj z njim smo rastle in se razvijali, poleg otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, tudi specialni pedagogi, mentorji in ostalo osebje, ki je bilo vključeno v realizacijo IP.

Literatura

- Polak, A. (2001). Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
- Ule, M. (1995). Prihodnost mladine. Ljubljana: DZS

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Obseg prispevka do 4 strani.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

CENTER ZA KOREKCIJO SLUHA IN GOVORA PORTOROŽ
SONČNA POT 14 A
6320 PORTOROŽ

**MOJ ODER JE MODER – RAZVIJANJE GLEDALIŠKE USTVARJALNOSTI Z UČENCI S
POSEBNIMI POTREBAMI IN ZANJE**
2013-2016

Vodja inovacijskega projekta: ANJA CERKVENIK, MENTOR
Sodelavci: MAG. MARKO STRLE, SVETNIK
Konzulent: DR. FRANCI KOLENEC, ZRSS

Povzetek:

Dinamične in dejavne terapevtske dejavnosti, ki dramski ustvarjalni proces uporabljajo kot orodje za doseg psihosocialnega zdravja posameznika in družbe, lahko razumemo tudi v luči dramaterapije ali terapije z igro. Temeljne značilnosti tega pristopa so tako dejavna udeležba posameznika v dramskem ustvarjalnem procesu kot njegova osebna izkušnja pri tem ter element igre. V literaturi je dramaterapija opredeljena tudi kot uporaba gledaliških prvin v klinično obravnavo posameznikov.

Gledališko ustvarjanje z otroki s posebnimi potrebami ima zatorej še toliko večjo vrednost. Predstavljajte si otroka, ki jeclja, ne govori, je prestrašeno plašen in tih, a stopi pred sošolce in sam ali še s kakšnim sošolcem recitira vsaj eno kitico pesmi. Predstavljajte si otroka z avtistično motnjo, ki nastopanje v domišljjski zgodbi s težavo loči od vsakdanjika in prepoznavanje učiteljev v vlogah pravljичnih junakov ne razume le kot stvar igre in domišljije. Učenje gledaliških prvin z jasnimi napotki, kaj se od njega pričakuje, je temelj za izjemno kreacijo lika, ki ga od takega otroka morda sploh ne bi pričakovali.

Gledališko ustvarjanje se izvaja in uporablja na mnogih področjih človekovega osebnega in poklicnega življenja kot samostojna ali kot dopolnjujoča dejavnost. Posameznika podpira pri vzdrževanju psihosocialnega zdravja in pri njegovem poklicnem ali osebnem celostnem razvoju (v organizacijah državnega, zasebnega in civilnega značaja; pri vzgoji in izobraževanju, usposabljanju, svetovanju, izpopolnjevanju in v prostočasnih ter dejavnostih medosebne pomoči in samopomoči). Lahko pa se uporablja tudi v določene terapevtske namene.

Namen prispevka je orisati projektno dejavnost *Talenti za katedrom*, s katero smo poskušali vstopiti v svet terapije z igro in učenci s posebnimi potrebami ter preverili učinke terapije z igro oziroma vključitve v gledališko skupino pri delu z otrokom z avtističnimi motnjami; ovrednotili skupinsko delovanje z vidika mentorja, ki je vodil gledališko skupino in strokovnega delavca, ki je bil vključen v gledališko skupino.

Abstract:

Dynamic and vigorous therapeutic activities, where the theatrical creative process is used as a tool to reach the individual's or society's wellbeing, can be seen as drama therapy or therapy with drama. The main characteristics of this approach are the active participation of the individual in the theatrical creative process as well as his personal experience within it and the element of the play. In literature drama therapy is defined as the use of theatrical elements in a clinical treatment of an individual.

Creating theatre with children with special needs has a broader value. Imagine a child who stutters, doesn't talk, is frightfully shy and silent, but can step up, alone or with a peer, in front of his classmates and recites a verse of a poem. Imagine a child with autism who struggles in distinguishing the acting in an imaginary play from the everyday life and who doesn't see the teacher's role in a play as part of a play and imagination. The basis of an extraordinary role creation, which could not be expected from him, is learning theatrical elements with clear instructions.

Creating theatre is implemented and applied in several fields of a person's personal and professional life as an independent or supplementary activity. It supports the individual in maintaining his psychosocial welfare and his holistic personal or professional development (in institutions of national, private and civil standing; in education, training, counselling and in leisure activities and activities of interpersonal help or self-help). It can be also used in specific therapeutic purposes.

The intent of this paper is to define the project activity of Talents behind the desk in which we tried to enter in the world of drama therapy and children with special needs; to examine its effects or just the inclusion of a child with autism in a drama group; to evaluate the group dynamics from the mentor's perspective and the teacher's one who was included in the group.

Ključne besede: dramaterapija, dramsko ustvarjanje, terapija z igro, posebne potrebe, avtizem

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Uporaba gledališke igre pri delu z osebami s posebnimi potrebami je že dolgo ustaljen primer dobre prakse dela z njimi. V takem kontekstu postaja gledališče manj osnova za produkcijo predstav in bolj cilj oziroma proces, ki spodbuja ustvarjalno izraznost posameznikov in njihovo samozavedanje. Pogosto je poudarek na vaji, treningu socialnih veščin, dela v skupini in spretnosti v telesnem izražanju. Uporabljene metode so najpogosteje zavedanje telesa in uporaba petih čutov, igre gledaliških delavnic, improvizacija, pripovedovanje zgodb in igra vlog. Uporaba napisanih besedil ni pogoj, četudi se uporablja, a manj pogosto (Emunah 1994). Na tak način uporabljene gledališke prvine ciljajo k razvijanju poznavanja in razumevanja sebe, svojih zmožnosti, lastnega občutka dobrega počutja in so razumljene v terapevtskem kontekstu kot ustvarjalna igra (Jennings 1994).

Raziskovalni vidik dramaterapije še ni tako razvit, kot bi lahko pričakovali. Tuja združenja delujejo v okviru interesnih skupin, ki bi promovirale znanstveno-raziskovalni del, a kot pravi Meldrum (1994), je večina terapevtov stališča, da ne uvidijo take nuje po raziskovanju, vrednotenju, ocenjevanju in objavljanju rezultatov njihovega dela. Raziskovalna metodologija pa je še nezadostno razvita.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Pojavnost dramaterapije sega v zgodnja šestdeseta leta, ko je konservativna britanska psihiatrija doživljala stroge napade s strani novih liberalnih in umetniških skupin, ki so se ravno takrat oblikovale v Veliki Britaniji in v zahodni Evropi. Slednje so bile pod močnim vplivom optimizma tistega obdobja, ki je nagovarjalo ljudi, da lahko nove zamisli in radikalni pristopi v učenju in umetnosti pomembno spremenijo družbeno dogajanje. Enako radikalno sporočilo šestdesetih let je bilo *Poslušajte otroke*, s katerim je Peter Slade nagovarjal starše, da pozorneje spremljajo otrokova sporočila, otroke pa je spodbujal k učenju in izražanju sebe preko gledališča (Meldrum 1994).

V istem obdobju zgodnjih šestdesetih let so ti radikalni pristopi in drama na sploh močno vplivali na Sue Jennings, ki je ustanovila t. i. Remedial Drama Group in pri svojem pionirskem delu pričela uporabljati gledališke prvine, tehnike v vzgojno-izobraževalnem kontekstu, še posebej pri svojem kliničnem delu. Ustanovila je tudi prvi center, kjer so se specializirali za usposabljanje in praktično delo z osebami s posebnimi potrebami. 1970 se je center preimenoval v Dramatherapy Centre (Ibid.).

Drama razumljena kot igra, ne potrebuje odra, ne potrebuje niti kostumov, rekvizitov in scenografije. V svoji biti potrebuje posameznika ali skupino oseb, ki uporabljajo sebe, svoja telesa, svoj um ter preko dejanj, in pogosto tudi govora, pripovedujejo zgodbo.

Drama ali igra doseže nov pomenski nivo, če jo razumemo še z vidika terapije. Dramaterapija sintetizira več miselnih šol od antropologije, psihologije, sociologije, psihodrame in psihoterapije. Prestavlja povezanost med dramo oziroma igro in terapijo, a ne gre za preprosto spojitev dveh disciplin. Gre bolj za ustvarjeni produkt tretje, drugačne poti, kako pomagati ljudem, z uporabo elementov vsakega omenjenega področja, da spodbudimo rast in razvoj.

Definicije dramaterapije poudarjajo pomen ustvarjalnega in izraznega, kar je v nasprotju z značilnostmi psihoanalitičnega v psihoterapiji, ki izpostavlja odnos med terapevtom in klientom ter predelovanjem napetosti, ki nastajajo v tem odnosu.

Opredelitev dramaterapije je v najbolj splošnem pogledu razumljena kot pomoč z gledališko umetnostjo v najrazličnejših okoljih, kjer je v ospredju skrb za druge ljudi, in sicer v ustanovah, kot so vrtci, šole, zapori, psihiatrične bolnišnice, domovi za ostarele

Terapija z igro uporablja prvine improvizacije, igre vlog, pantomime, glasbe in gibanja, pripovedovanja zgodb, izdelovanja mask, uprizarjanja obredov, rokovanja z lutkami, uprizarjanja gledaliških iger kot terapevtsko orodje.

Gradi zavedanje in zaupanje vase, povečuje samozavedanje, sprostitvev in odgovornost ter deluje na različnih nivojih kot so telesni, čustveni in družbeni.

Gradivo ustvarjalne izraznosti je najdeno v posameznikovem, velikokrat uporabnikovem, oziroma skupinskem izkustvenem doživljanju ali življenju sploh. Drži pa, da je gledališko ustvarjanje delno zgolj razvijanje posameznikovih spretnosti, s katerimi podrezamo v njegove skrite ali prikrite ustvarjalne zmožnosti (Jones 1993).

Veliko praktikov je širilo uporabo dramske igre, gledališča na sploh, pri delu z osebami s posebnimi potrebami, ko niti niso bili usposobljeni terapevti ali niso zavestno izvajali dejavnosti na tak način, da bi jih opredeljevali kot resnično terapevtski pristop.

Marion Lindvist (po Jennings 1994) je svoje znanje in dramaterapevtsko vedenje preizkušala pri delu z osebami z avtističnimi motnjami. O učinkih igre pri delu z njimi je zapisala, da *je jasna uporaba igre kot sredstva za sporazumevanje, s katerim razvija odnos, povečuje telesno zavedanje in minimalizira stereotipe. Uporabniku daje občutek zadovoljstva, spodbuja verbalizacijo in enako spodbuja skupinsko zavedanje ter občutek deljenja neke ustvarjalne izkušnje.*

Marilyn Richman (2004) pa je svoje delo delila z osebami z ADHD sindromom, pri katerih je najprej ugotavljala skupne značilnosti kot so primanjkljaji na področju zaznavanja, mišljenja, jezikovnih spretnosti, spomin, vedenja in čustveno-socialnega razvoja. Prepoznala je vidike ustvarjalne gledališke igre kot pomembne elemente pri obravnavanju tovrstnih primanjkljajev. Med elementi je izpostavila igre za usmerjenost opazovanja in nadziranja, vzdrževanja struktur, reševanja problemov in spodbujanja primernih veščin.

Sprva se lahko razume, da je neprimerno razmišljati o uporabi gledaliških prvin z osebami z avtističnimi motnjami. Pri avtizmu le redko rečemo, da je ustvarjalnost zgolj prikrita. Upoštevajoč naravo motnje in njene učinke na razvoj posameznika vemo, da je potencial ustvarjalnosti in ustvarjanja, še posebej če razmišljamo o povezanosti imaginarne zamisli in povezavi v resničnostjo življenjske izkušnje, pomemben primanjkljaj.

Avtizem prinaša s seboj nezmožnost ustvarjanja povezav med imaginarnim s stvarnim, tako stvari kot ljudmi, razumevanja vzroka in posledice in pomanjkanja razumevanja lastnega mišljenja in mišljenja drugih (Baron-Cohen 1995). Igra v svoji biti zaobjema obliko in občutja življenjskih in živeti izkušenj, ljudje z avtizmom pa imajo težave ravno na področju procesiranja in razumevanja družbenih in čustvenih situacij.

Igra odseva posameznika kot izkušnjo v svetu in v odnosu z drugimi, a Powell in Jordan (1993) opozarjata, da ravno osebe z avtističnimi motnjami ne zmorejo razviti t. i. izkustvenega in narativnega dela sebe.

Interakcije z uporabo besedne in nebesedne komunikacije, samostojnega izražanja, prilagojenosti v izražanju, zahteva in ustvarjanje reprezentativnega sveta, postavljanje sebe v druge vloge in razumeti gledališča drugih so temeljni vidiki slehernega dramskega ustvarjanja. Slednji so odsevi vsega, kar razumemo kot pomembne primanjkljaje oseb z avtističnimi motnjami in jih, po Wingu in Gouldu (1979, v Conn 2007), lahko strnemo v ključno triado

primanjkljajev, ki se odražajo na področjih socialne interakcije, socialne komunikacije in socialne imaginacije ter fleksibilnosti mišljenja.

Sue Jennings (1994) izpostavlja, da je pomemben vidik ustvarjalne dramske igre ravno v prakticanju nalog in veščin, v razvijanju širših zmožnosti za veščine, ki jih potrebujemo v vsakdanjem življenju. Za osebe z avtističnimi motnjami lahko gledališko ustvarjanje pomeni orodje, ki jim dopušča, da razvijajo veščine vzpostavljanja odnosov z drugimi, socialnega sporazumevanja in ustvarjalnega razmišljanja.

Z dramsko igro razvijamo telesno izraznost in razumevanje, uporabljamo telo, obraz, glas in z vsem naštetim ustvarjamo odnos(e). Lahko jo uporabljamo za gradnjo zmožnosti, ki jih potrebujemo, da razmišljamo o vsem, kar nas obdaja, si razlagamo izkušnje in uprizarjamo vse, kar doživimo. Ta povezanost in prepletenost doživetij skupaj z igrivostjo spodbujamo s skupinsko dinamiko, ki jo igra običajno že vključuje. Otroci se naučijo, da je potrebno počakati in upoštevati vrstni red, da razumejo pomen zaporedij, da znajo ustvarjati zgodbe skupaj z drugimi. Z igro vlog raziskujejo sebe in lastne zmožnosti (*Kdo sem?*) ter enako odnose, ki jih spoznavajo in živijo vsak dan (*starš-otrok; učitelj-učenec; prijatelji ...*). Nad vsem pa igra pomembno spodbuja opazovanje. Odnos med dvema človekoma lahko opazujejo med njegovim dogajanjem in lahko neposredno vstopajo v odnos ter dejavno z njim rokujejo ter opazujejo, kaj se dogaja, ko se dva pogovarjata.

Powell (2000) je orisal dve možni učni okolji za učence z avtističnimi motnjami, in sicer socialno in asocialno. Socialno okolje replicira običajno učilnico, kjer učitelj nenehoma vstopa v interakcijo z učenci, učenje je besedno in spodbuja se ustvarjalno razmišljanje. Asocialno učenje se razlikuje v tem, da se od učitelja pričakuje večja dejavnost znotraj »avtističnega okolja«. Osebna, neposredna komunikacija je izrazito okrnjena, učne ure so jasno strukturirane s pomočjo vizualnih, neverbalnih orodij in zelo konkretnih nalog. Poudarek asocialnega učenja je v oblikovanju pravega/pravilnega učnega okolja in ne v poskušanju spreminjanja posameznikovega učnega izgleda.

Nind (2000) oporeka, da bi moral biti odgovor otroku z avtističnimi motnjami, ki razmišlja in vzpostavlja odnose na t. i. *avtistični način*, drugačen od taistega načina. Zaveda se, da je socialno učno okolje, kot smo ga opisali, pomembno, a enako pomembno je ponuditi možnosti otrokom za učenje in razumevanje socialnega preko socialnih odnosov. Ključno takemu razmišljanju je oblikovanje pristopa, ki pozorno poudarja pomen jezika, govora, razumevanja avtistične perspektive, iskanje in posredovanje konkretnih izkušenj ter vedno prisotno uporabo struktur oziroma strukturiranega dela.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kakšni in kateri so učinki dejavnega razvijanja gledaliških prvin pri otrocih s posebnimi potrebami je bilo osnovno raziskovalno vprašanje, ki smo si ga v Centru za korekcijo sluha in govora Portorož zastavili že v letu 2012 ter odločili, da na povsem neobičajen način povežemo učence in strokovne delavce. Cilj nam je bil v gledališkem ustvarjanju združiti učence in učitelje. Od leta 2011 smo pričeli z uprizarjanjem dramskih besedil pod skupnim naslovom *Talenti za katedrom* in v naslednjem letu načrtneje preverjali tudi učinke tovrstnega sodelovanja.

Potek dela je vključeval najprej oblikovanje skupine v jesenskem obdobju in delo v skupini z otroki, skupini s strokovnimi delavci ter kasneje v združeni skupini. Delo je potekalo v obliki

skupinskih srečanj vsaj trikrat na mesec, do intenzivnejših priprav pred nastopom, ki se je zgodil konec meseca aprila. Mentor našega dela ni bil terapevt, ampak dramski igralec. V empiričnem delu smo z avtorji zasledovanja opredeljenih raziskovalnih ciljev opredelili tri raziskovalna gledališča:

- Preveriti učinke terapije z igro oziroma vključitve v gledališko skupino pri delu z otrokom z avtističnimi motnjami.
- Ovrednotiti skupinsko delovanje z vidika mentorja, ki je vodil gledališko skupino.
- Ovrednotiti skupinsko delovanje z vidika strokovnega delavca, ki je bil vključen v gledališko skupino.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ključni razlog za izpeljavo je bilo naše delo z otroki s posebnimi potrebami, še posebej otroki z AM. Med pomembnejšimi razlogi gre nedvomno izpostaviti težnjo, da ovrednotimo dosedanje delo razvijanja gledaliških prvin in z analizo dela jasneje zagovarjati odločitve razvijanja tovrstnega dela še v bodoče.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Celostno izpeljavo projekta smo poenostavili in zaobjeli v štirih fazah, ki so bile načrtovanje, izvedba, spremljava ter vrednotenje.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Ob oblikovanju štirih faz ugotavljamo nekaj procesnih pomanjkljivosti kot tudi prednosti ali vsaj uspešno doseženih projektnih korakov. Načrtovanje je bilo omejeno na delo ožje projektne skupine, kar bi lahko bilo jasneje predstavljeno že ob začetku projekta širšemu krogu vključenih v nadaljnje projektne dejavnosti. Strinjamo se, da morajo biti temeljne informacije jasneje posredovane vsem, četudi smo se posluževali sodobnih načinov sporazumevanja in dejanskega posredovanja informacij. Najuspešnejši smo bili v fazi izvedbe, saj so vsi deležniki lahko dejavno sodelovali v meri, kolikor zmorejo in želijo. Spremljava in vrednotenje sta bili tudi omejeni na ožjo skupino ali zgolj vodjo ter odgovornega projekta. Odsotnost konzulenta, ne iskanje novega konzulenta, samostojnost opravljanja nalog posameznih projektnih udeležencev so navidezni problemi, ki so bili rešeni z izpostavljenimi slogi posameznikov, ki so prevzeli izbrane naloge v procesu zaključevanja projekta.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Upoštevajoč operativne cilje projekta ugotavljamo, da določeni kazalci orišejo, v kolikšni meri smo dosegli posamezen cilj.

Oblikovali smo gledališko skupino, ki deluje že več let.

Analizirali smo učinke udejstvovanja v izbranih gledaliških skupinah, četudi bi slednje lahko opravili temeljiteje in z jasnejšo konzulentno podporo.

Pripravili, izvedli in evalvirali smo produkcije gledališke prireditve, a ne z vseh zornih kotov cseh dejavnih deležnikov, ki so bili vključeni v projekt. V prihodnje bi lahko izdelali model spremljave z evalvacijo, ki bi bil racionalnejši in bolj ekonomičen. Pripravili smo dva strokovna prispevka.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Od načrtovanega orisa vzorca smo se na koncu projekta precej oddaljili. V začetni vzorec je bilo vključenih vseh enajst strokovnih delavcev, ki so bili tudi dejavni pri projektih aktivnostih.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Za namere sledenja triangulaciji pa smo v končni fazi upoštevali zgolj individualno poročilo opazovanja funkcioniranja izbranega učenca z AM ter individualni poročili (t. j. rešeni odgovori vprašalnika) mentorja gledališke skupine ter izbrane strokovne delavke.

Ovrednotenje skupinskega delovanja smo izvedli s pomočjo predloga t. i. *Dramatherapy Group Evaluation Form* (po Meldrum 1994), ki smo ga za potrebe raziskovalnega dela prevedli in priredili.

Postopek izpolnjevanja obrazca sledi naslednjim korakom:

1. Uporabniki (sodelujoči) opredelijo ključne dogodke v skupini.
2. Uporabniki (sodelujoči) izberejo štiri trditve, ki opisujejo pozitivne učinke delovanja v skupini. Vsaka trditev pripada eni kategoriji, ki jih Yalon (1985) navaja kot zdravilni dejavniki skupinske psihoterapije, med katerimi omenimo zgolj: učenje preko opazovanja dela drugih; ugotavljanje, da nisem sam v nekem procesu itn.
3. Opredelitev ključnega dogodka.
4. Opredelitev oziroma ocena dela skupine in spremljevalnih okoliščin, kot so oblikovanje skupine, časovna in krajevna izvedba dela ipd.

Spletni vprašalnik, ki je bil oblikovan kot skupni spletni dokument, je obsegal naslednja področja oziroma vprašanja, na katera so lahko posamezniki odgovarjali od doma, ko so si za to vzeli čas. Edina časovna omejitev je bila, da z reševanjem zaključijo do konca šolskega leta 2015/2016.

1. Kaj ste pridobili v skupini?
2. Ključni dogodek.
3. Kako bi spremenili skupino?
 - 3.1. Kaj bi vam bilo v skupini bolj všeč?
 - 3.2. Kaj bi vam bilo v skupini manj všeč?
 - 3.3. Kaj bi si želeli, da ostane v skupini nespremenjeno?
4. Organizacija.
5. Učni transfer.
6. Priporočila drugim.
7. Ali bi nam radi še kaj sporočili?

Metode obdelave podatkov

Odločili smo se za enostaven način pregleda odgovorov ter povzemanja zapisov izbranih rešenih vprašalnikov (t. j. rešeni odgovori vprašalnika mentorja gledališke skupine ter izbrane strokovne delavke).

Prikaz rezultatov

1. Analiza individualnega poročila opazovanja funkcioniranja izbranega učenca z AM

Pri preverjanju učinkov terapije z igro oziroma vključitve v gledališko skupino pri delu z otrokom z avtističnimi motnjami smo pod drobnogled vzeli otroka, dvanajstih let, z opredelitvijo otroka z avtistično motnjo oziroma otroka z Aspergerjevim sindromom. Otrok je v času vključitve v gledališko skupino obiskoval peti razred osnovne šole s prilagojenim programom vzgoje in izobraževanja z enakovrednim izobrazbenim standardom. V skupino se je vključil prostovoljno in v njej sodeloval ves čas od začetka do uprizoritve predstave. V začetku smo si zadali opazovati njegovo vključevanje v skupino, in sicer samostojno iskanje stikov z vrstniki, z odraslimi, v tem primeru učitelji, ter izkazovanje samoiniciativnih elementov nadgradnje svoje igre. Ugotovili smo, da je na vseh treh segmentih izkazal napredek, kar se je pokazalo pri povečanem številu vzpostavljanja stikov z učitelji. Več je bilo samovoljnih dotikov odrasle osebe, česar je bilo prej manj. Večkrat je sam pristopil do odrasle osebe, začel pogovor z vprašanjem, opazko, pripombo. Večkrat je izkazal telesni stik z osebo, s katero je tesneje nastopal, in sicer se je dotaknil, stopil bliže, naslonil, sprejel objem, udaril dlan ob dlan ipd. V skupini je izbral vrstnika, ki je bil tudi ožji soigralec, in z njim oblikoval tesnejši, prijateljski odnos. Skupno potovanje na predstave, skupno čakanje na nastop, pripravljanje na igro, preživljanje odmorov idr. Veliko bolj natančno je opredelil svojo vlogo, popravljaj soigralce, vnašal elemente korekcije, analiziral nastop in dodajal lastne elemente igre, kot geste, zvoke, besede itd.

2. Analiza rešenih vprašalnikov mentorja gledališke skupine ter izbrane strokovne delavke.

Na vprašanje, *Kaj ste pridobili v skupini?*, sta med trditvami oba izbrala, *Čutim se sprejetega od drugih članov skupine* in *podpirajo me ter Razumem lastno vedenje na povsem drugačen način*.

Drugačna je bila njuna izbira med naslednjimi tremi trditvami, kjer je učiteljica izbrala naslednje trditve *Zmožen sem se prepustiti svojim občutkom in jih odprto izraziti pred skupino*; *Naučim se, da nisem edini, ki ima težave* in *Pridobim koristne informacije tako od vodje kot ostalih članov skupine*.

Mentor pa naslednje tri: *Raziskujem nove načine vzpostavljanja odnosov z drugimi osebami*; *Prepoznam, da lahko tudi sam pomagam in sem v podporo drugim*; *Čutim, da lahko skupina pomaga meni in/ali drugim*.

Pri opisovanju ključnega dogodka povzemamo njuna dobesedna zapisa.

Učiteljica je zapisala: *»Za celo skupino je bil najbrž najpomembnejši dogodek prva vaja skupaj z otroki. Mislim na prvo skupno sodelovanje, ko smo učitelji videli, kam sodijo otroci, kaj to pomeni za nas in ko so učenci videli, kako skupaj z nami tvorijo celoto. Mnogi učitelji smo si rekli, da nam je šele na tisti vaji postalo jasno, kako bo celotna predstava izgledala. Vsi skupaj smo tvorili celoto in dobili sliko, kako vsak prispeva en del v celoto. Meni se je na tisti vaji odprl*

povsem drug svet, postala sem pogumnejša, vedrejša, ker sem dobila ob sebi otroka, zaradi česar mi je vse postala ena velika zabava. Name je to imelo izjemen efekt! Prav tako se mi zdi, da je bila zelo pomembna generalka pred prvim nastopom. To se dopolnjuje s tem, kar sem prej zapisala. Vsi smo videli, kako vsak prispeva pomemben delež k celoti. In na koncu je bil »skupen« rezultat, skupna zmaga. Zato smo lahko na nastopu dali vse od sebe in bili ponosni na to, kar smo skupaj predstavili.«

Mentor je zapisal naslednje: *»Ključni dogodek je vsaka izvedba predstave, dogodek je sam zase najpomembnejši, saj se v takih trenutkih združijo vse moči in energije vseh udeleženi, kar rezultira v dobro izvedbo predstave. Ključen trenutek je bil, ko je v predstavi izostala ena izmed igralk in je druga igralka (otrok) prevzela njeno vlogo, ki jo je izvrstno izpeljala. Moj odziv prej je bil spodbuden, po tem pa pohvalen. Prav tako je ključnega pomena ena slabših izvedb predstave, ko je skupina sama ugotovila, da zmore več in s svojo izvedbo ni bila zadovoljna. Moj odziv je bila jeza nase, ker skupine nisem povezal na začetku z vajo kroga, kar je že ustaljena praksa delovanja skupine. Naučil sem se, da mimo tega ne smem v prihodnje.«*

Spremembe ali nadgradnjo skupinskega dela ocenjujeta takole. Povzemamo bistvene dele.

Kaj bi jima bilo v skupini bolj všeč?

Učiteljica: *»Sodelovanje z otroki po manjših korakih oziroma prej ... Meni je razumevanje celote zelo pomembno. Mogoče delo razdeliti po skupinah ...«*

Mentor: *»Bolj kontinuirano delo, bolj zgoščene vaje, večja produktivnost, boljše razdeljene naloge na posamezne elemente predstave, boljši fokus dela.«*

Med stvarmi, ki bi jima bile v skupini manj všeč, samo mentor ocenjuje, da bi bilo bolje, če bi bilo manj nezainteresiranosti za delo, apatije, brezbržnosti, negativnega kaosa, razpršenosti energij, kar se je občasno, seveda, tudi pojavilo.

Oba sta se strinjala, da naj v skupini stane nespremenjena skupna želja po ustvarjanju in doživljanju nečesa novega. Skupni srčni duh skupine.

Organizacijski del sta ovrednotila takole.

Mentor ocenjuje prostorske rešitve: *»Lahko bi bilo boljše, lahko bi bilo slabše. Pomanjkljivost telovadnice je, da zvok preveč odmeva in otežuje delo.«* Časovne pa: *»Čas kot čas v dnevu, ko so srečanja, je zame v redu. Resda je v intervalu, ko je človekov bioritem zelo na nizkem nivoju, a z malo volje se da premagati tudi to.«*

Učiteljica ob tem izpostavlja zgolj dejstvo, da je usklajenost z mentorjevim urnikom ključna.

Število srečanj pa učiteljica vrednoti, da bi morala biti čim bolj pogosta oziroma strnjena, saj *»smo tako bolj učinkoviti«*. Zapiše tudi, da *»enkrat na mesec ali na tri tedne ni bilo ničemur podobno«*.

Mentor meni, da se srečanja dogajajo prerediti in kliče k razmisleku, da v prihodnje organiziramo intenzivnejše, a časovno krajše delovanje, kjer *»ni toliko časa vmes, da že vse pozabimo«*.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Ključne dosežke in spoznanja povzemamo v ugotovitvi, da dramaterapijo, ki to niti ni bila, oziroma vključevanje gledaliških prvin pri delu z otroki s posebnimi potrebami povezujemo v prvi vrsti z učenjem.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Dramaterapija ali/oziroma terapija z igro je ciljno usmerjena dejavnost, ki stremi, ne zgolj k vpogledu vase in lastni čustveni zrelosti, ampak k dejavni spremembi. Spremembi, ki je rezultat učenja, ko sporazumevalne spretnosti, medosebno dinamiko, navade, reakcije, odzive posameznika lahko analiziramo v samem procesu. Sprememba je tako tudi neposredno udejanjena.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

"{Klikni in vpiši}"

Možnosti uvajanja v druga področja

Priporočila drugim gre navesti, skoraj, dobesedno.

Učiteljica: »*To je nekaj najlepšega, kar lahko narediš zase, če hočeš biti del skupine. Skupaj se učiš, si stojiš ob strani, skupaj zmaguješ in doživljaš poraze. Tam ni individuumov, tam je le skupina. Če nisi pripravljen nekaj narediti za skupino, če misliš tja hoditi z nenehnim nerganjem, koliko časa ti to vzame, to ni prav kraj zate.*«

Mentor: »*Doživeti skupino v njeni skupni, enotni energiji z jasnim ciljem je nepozabno in poučno doživetje. Naučiš se delovati v skupini in skupina s tabo- vzajemnost in zaupanje sta temeljni stvari, ki jih pridobiš. Poleg pozitivnega vzdušja, neprecenljivega skupinskega duha in ljubezni znotraj skupine se naučiš tudi disciplinirano delovati v skupini, kjer vsak prispeva svoj kamenček v mozaiku skupine na nivoju dela, energije, požrtvovalnosti, pomoči drugim.*«

"{Klikni in vpiši}"

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Izbrati gledališko umetnost, v ospredje postaviti domišljijo kot esencialno dramatično entiteto ter sredstvo za komunikacijo dogodkov drugim. Graditi na povezovanju in oblikovanju skupinske dinamike, raziskovati vloge ter najti pozitivizem, spremembe, možnosti novih interpretacij osnovnih odnosov in iskanja rešitev. Izkoristiti gib, glas, ples, gledališko igro, igro vlog, improvizacijo, tekst ter zaupati izkušnjam uveljavljenih strokovnjakov. Vse to, nas je vodilo tako k verbalnemu in neverbalnemu izražanju znotraj neke drugače ustaljene strukture. Tudi take strukture, ki živijo in delajo v pogojih, ki nam niso najbolj naklonjeni. V času, ko je pridobivanje sredstev, ki jih je vse manj, odvisno tudi od nas samih in osebnega pristopa. Vsakoletno dramsko ustvarjanje nosi še del dobroteljnosti. Tako smo si pomagali pri nakupu hišnega dvigala in opreme za multisenzorno sobo.

V analizi vpogledov učiteljice in mentorja sta oba delila še naslednji sporočili. Učiteljica: »*Lani sem vas lahko le občudovala ... Toda, ko sem vas videla nastopati, ko sem vas občudovala do skrajnih meja, ko sem bila ponosna na vas, ker ste moji sodelavci in ker skupaj delate dobro, sem si tako močno želela biti z vami ... da je to premagalo moj strah pred nastopanjem. Sama ne morem verjeti, kako mi je to uspelo. Kako veliko željo sem imela biti del tega! Na*

začetku sem zelo močno dvomila vase. Saj se je vse videlo. Bila sem povsem na dnu ... po prvem nastopu pa povsem na nebu. Tako srečna sem bila!!«

Mentor pa: »Rad delam v vaši skupini in sem vam za to hvaležen.«

Dobre stvari so v iskanju skritih talentov, najboljše pa v veselju, ko med učenci in strokovnimi delavci najdemo, prepoznamo ter izkoristimo vsa ustvarjalna področja, ki nas naredijo izjemne.

Literatura

- Baron-Cohen, S. (1995): *Mindblindness: An Essay on Autism and Theory of Mind*. Cambridge: MIT Press.
- Casson, J. W. (2004): *Drama, Psychotherapy and Psychosis: Dramatherapy and Psychodrama with People who Hear Voices*. Philadelphia: Brunner-Routledge.
- Cattanach, A. (1994): *Dramatic play with children: the interface of dramatherapy and play therapy*. V Jennings, S., Cattanach, A., Mitchell, S., Chesner, A., Meldrum, B. (1994): *The handbook of dramatherapy*. London, New York: Routledge.
- Cowley, S. (2007): *Getting the Buggers into Drama: a practical guide to teaching drama*. London, New York: Continuum International Publishing Group.
- Conn, C. (2007): *Using Drama with Children on the Autistic Spectrum*. Milton Keynes: Speechmark Publishing Ltd.
- Crimmens, P. (2006): *Drama Therapy and Storymaking in Special Education*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Emunah, R. (1994): *Acting for Real: Drama Therapy Process, Technique, and Performance*. Philadelphia: Brunner-Routledge.
- Hargreaves, A., Fullan, M. (2012): *Professional capital: Transforming teaching in every school*. New York: Teachers College, Columbia University.
- Jennings, S., Cattanach, A., Mitchell, S., Chesner, A., Meldrum, B. (1994): *The handbook of dramatherapy*. London, New York: Routledge.
- Jones, P. (1993): *The active witness: the acquisition of meaning in dramatherapy*. V Payne, H. (ur.) *One River, Many Currents*. London: Jessica Kingsley.
- Meldrum, B. (1994): *Evaluation and assessment in dramatherapy*. V Jennings, S., Cattanach, A., Mitchell, S., Chesner, A., Meldrum, B. (1994): *The handbook of dramatherapy*. London, New York: Routledge.
- Nind, M. (2000). *Intensive Interaction and Children with Autism*. V Powell, S. (ur.), *Helping Children with Autism to Learn*. London: David Fulton.
- O'Neill, C., Lambert, A. (1984): *Drama structures: a practical handbook for Teachers*. London: Hutchinson.
- Powell, S., Jordan, R. (1993): *Being Subjective about autistic Thinking and learning to Learn*. *Educational Psychology*, 13, 359-370.
- Powell, S., (ur.) (2000): *Helping Children with Autism to Learn*. London: David Fulton.
- Richman, M. (2004): *From hiding to healing: A psychoanalyst's narrative of personal trauma*. *NYS Psychologist*, 16, 2-7.

OŠ Zadobrova
Zadobrovška 35
1260 Ljubljana Polje

SAMOSTOJNO UČENJE V NARAVI S POMOČJO IKT PODPORE
2014 - 2016

Vodja inovacijskega projekta: Mateja Trampuš, Beni Pavlišič

Sodelavci: Romana Terkaj, učiteljica razrednega pouka; Silva Tavčar, učiteljica razrednega pouka; Irena Gale, učiteljica kemije, biologije in gospodinjstva.

Konzulent: Dr. Natalija Komljanc,
Zavod za šolstvo Ljubljana

Povzetek:

Projekt Samostojno učenje v naravi s pomočjo IKT podpore smo izvajali dve šolski leti. V njem so sodelovali učenci razredne in predmetne stopnje OŠ Zadobrova ter učenci 2. razreda OŠ Riharda Jakopiča.

S projektom smo učencem na zanimiv in motivacijski način približali okolico šole, jih spodbudili k raziskovanju, odkrivanju, jim približali naravo. Pri tem so bili učenci motivirani, radi so preživljali čas v naravi, tudi sami so predlagali nove aktivnosti, ki smo jih vključili v projekt.

V projektu je nastalo interaktivno gradivo uporabno za šolsko okolico OŠ Zadobrova s spremljevalnimi aktivnostmi. Nastalo gradivo je uporabno za naravoslovni dan.

Abstract:

The project called Autonomous learning in nature with ICT was in progress for 2 years. Younger and older students of Zadobrova Primary School and 2nd grade students of Rihard Jakopič Primary School took part in the project.

The project introduced the school's surroundings to students in an interesting and motivational way. By exploring nature students got familiar with it. They were highly motivated, loved spending time in nature, proposed new activities which were then included in the project.

The project resulted in interactive material being useful for a science field trip in Zadobrova Primary School's surroundings.

Ključne besede: raziskovanje, interaktivni ključ, življenjska okolja

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Učenci vse preveč časa preživijo v učilnicah za klopni, čeprav imamo šole naravo, ki jo lahko vzamemo kot učno okolje.

Taka je tudi naša šolska okolica. Čeprav veliko časa učenci preživijo zunaj, je ta čas namenjen predvsem igri. V projektu pa smo pokazali, da je tudi igra učenje, da tudi tablica lahko postane uporaben učni pripomoček.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Učenje naj bo vseživljenjsko, vpeto v okolje v katerem živimo, čim bolj zanimivo, blizu učencem.

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Na kakšen način z določevalnimi ključi otrokom približamo okolja v bližnji okolici šole in z dodatnimi aktivnostmi pri njih vzbudimo interes in skrb za rastline in živali v teh okoljih?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Naša šola je v lepi okolici, okoli nje je gozd, v bližini so travnik, polja, vrtovi.

Z učenci želimo veliko časa preživeti v naravi, jim jo približati, da jo bodo bolje spoznali, vzljubili in znali zanjo tudi skrbeti, saj smo tudi ekošola.

Vedno iščemo nove poti s katerimi bi učencem novo znanje prikazali na zanimiv način.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Projektna skupina je po ogledu okolice šole izbrala drevesa, ki bodo vključena v interaktivni ključ. Po razdelitvi posameznih del, smo izdelali interaktivni ključ, dodali posamezne naloge, ki jih bodo učenci izvajali. Izvedli smo uro z učenci. Po izvedeni uri, smo učence povprašali, kako se jim je zdelo, kaj jim je bilo všeč in kaj ne in kaj predlagajo.

Glede na njihove odgovore, smo ugotovili, da jim je bilo najbolj zanimivo delo z interaktivnim gradivom, manj pa delo z učnimi listi. Predlagali so športne aktivnosti.

V naslednjem krogu smo opustili delo z učnimi listi ter uvedli športne aktivnosti (kdo najdlje vrže storž, poskoki čez podrti debla) ter še iskanje živali in opazovanje le-teh v posodicah z lupo, opazovanje pod mikroskopom, odtisi lubja, paleta gozdnih barv, opazovanje mahu z lupo,...

Na tak način smo izvedli 3 naravoslovne dni za učence 2. razreda OŠ Riharda Jakopiča.

Učenci in učiteljice OŠ Riharda Jakopiča so bili zelo zadovoljni in so obljubili, da se še vrnejo. V eko tednu smo povabili tudi starše, da bi preizkusili naše aktivnosti, vendar ni bilo odziva.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

Pouk teh vsebin je potekal frontalno. Z našim projektom pa so te vsebine spoznali na igriv način v učilnici na prostem ter bili tudi sami soustvarjalci aktivnosti.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Zadovoljstvo učencev, nove ideje, upoštevanje idej učencev, izboljšanje poteka aktivnosti.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Učenci stari sedem let. (84 učencev) in učenci stari osem let (56 učencev)

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Povratna informacija učencev in učiteljev OŠ Zadobrova, OŠ Rihard Jakopiča.

Metode obdelave podatkov

Anketa zadovoljstva učencev in učiteljev spremljevalcev OŠ Zadobrova, OŠ Riharda Jakopiča

Prikaz rezultatov

Fotografije, poročilo, video posnetek.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Večja motiviranost, samoiniciativnost učencev, bolj usvojeno znanje, interes za okolje, naravo, upoštevanje idej učencev, skupno sooblikovanje aktivnosti. Predstavitev dosežkov na spletni strani, na jutranjih sestankih učiteljev, aktivih in konferencah.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Sodelovanje med šolami v Ljubljani, nudenje medsebojne pomoči pri izvedbi dni dejavnosti (brezplačno)

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Naravoslovni dan, ki je brezplačen, pisan otrokom na kožo.

Možnosti uvajanja v druga področja

Povezovanje z ostalimi predmeti: matematika, likovna umetnost, glasbena umetnost, šport, tuji jeziki.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Drugim lahko ponudimo, da pri nas izvedejo naravoslovni dan gozd, travnik.

Literatura

Navajanje literature po sistemu ISO

(<http://www2.arnes.si/~ljzotks2/gzm/dokumenti/literatura.html>)

Hrast, [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: <http://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/drevesa/hrast>

Hrast dob, [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Dob_%28drevo%29

Javor maklen: [online], [citirano 27.2.2015] Dostopno na naslovu: <file:///C:/Users/Mateja/Downloads/URN-NBNSI-DOC-WIYCOS9T.pdf>

Kako ugotoviti ime rastline ali živali? [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: <http://www.siit.eu/index.php/dolocevalni-kljuci>

Maklen: [online], [citirano 27.2.2015] Dostopno na naslovu: http://gump.vojnik.si/tocke/tocka_1.html

Martinčič, Wraber et al Mala flora Slovenije : ključ za določanje praprotnic in semenk, 2. natis, Ljubljana, Tehniška založba Slovenije, 2007, ISBN 978-961-251-026-8

Rdeči bor, [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Rde%C4%8Di_bor

Rdeči bor: [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: <http://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/drevesa/rdecibor>

Smreka, [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Smreka>

Smreka, [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: <http://www.gozd-les.com/slovenskigozdovi/drevesa/smreka>

Smreka, [online], [citirano 25.2.2015] Dostopno na naslovu: http://www.dijaski.net/gradivo/bio_ref_smreka_01__predstavitev?r=1

Tisa [online], [citirano 27.2.2015] Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Tisa_%28rod%29

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

**Šolski center Ptuj, Ekonomska šola
Volkmerjava c. 19
2250 Ptuj**

**FORMATIVNO SPREMLJANJE PROJEKTNIH TEDNOV
2015 - 2016**

Vodja inovacijskega projekta: Leonida Arsić, prof.

Sodelavci: Mija Vaupotič Gregorinčič, prof.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Zavod republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana

Povzetek:

Z dijaki smo v okviru projektnih tednov razvijali in vzpodbujali raziskovanje, medsebojno komunikacijo in usklajevanje interesov. Dijaki so pridobili široko in uporabno znanje, razvijali prostorske predstave, povezovali teorijo s prakso, širili in nadgrajevali znanje zgodovine, geografije, biologije, ekonomije, matematike, književnosti, kulinarike... Medpredmetno povezovanje je naletelo na široki odziv. Med dijaki so se izoblikovali prijateljski odnosi, strpnost, zavestna disciplina, marljivost, točnost in urejenost. Spoznali smo, da smo z dobro organiziranimi projektnimi tedni vplivali na dijaške intelektualne, emocionalne in socialne komponente, kot so raziskovanje, opazovanje, dojemanje bistva, razlikovanje. Po evalvaciji smo ugotovili, da so dijaki zaradi sodelovanja v projektnih tednih postali bolj samostojni, uspešni, zavzeti, bolj pripravljeni za nadaljnje delo. Dijaki so bogatejši za nove dogodke, vtise, doživljaje, ki jih bodo koristno uporabljali v življenju. Projektni tedni so celosten raziskovalni pristop, v šoli pa didaktična oblika, s katero dijaki opazujejo, spoznavajo, raziskujejo, vrednotijo in interpretirajo svoja spoznanja. Namen projektnih tednov je razširiti znanje dijakov in profesorjev, poglobiti poznavanje ciljev in vsebin, ki so tema pri različnih predmetih ter usmerjati profesorje in dijake v izvajanje projektnih tednov z določeno tematiko. Projektni tedni so posrečena popestritev pouka. Dijaki skozi projektno delo spoznajo različne pristope in oblike dela, spoznajo uporabo različnih virov informacij, naučijo se pridobivati informacije in iskati gradiva, spoznajo timsko delo in drugačen način pridobivanja znanja ter pridobijo znanja iz vsebin, ki jih ni v rednem učnem programu.

Abstract:

The aim of the project was to develop mutual communication, respect and coordination of interests among students and teachers. The students have acquired a broad and useful knowledge, developed the spatial visualization, linked theory with practice and expanded and upgraded the knowledge of history, geography, biology, Maths, literature, cooking...

Cross-curriculum integration has met with a wide response. We have found out that with the well prepared Project weeks we have influenced on students' individual, emotional and social components, such as observation, perception of the essence and distinction. After the evaluation we have found out that the students have become more independent, successful, better prepared for their future work, and they have become enriched by new events, impressions and experiences which will be usefully used in their lives. The week projects is an integrated research approach. At school it is a didactic form in which the students observe, learn, evaluate and interpret their findings. The main purpose of Project weeks is to extend the students' and teachers' knowledge, to deepen the objectives' and contents' knowledge which is the theme in different subjects, and to train the teachers and students for using the Project weeks in class. Project weeks are felicitous variegation of lessons. The students learn about different approaches and forms of work through the project work, they learn differently about using different sources of information, they learn how to obtain information and look for materials, they learn about teamwork and about different ways of acquiring knowledge and acquire skills that are not in the regular curriculum.

Ključne besede: projektni tedni, medpredmetno povezovanje, pripravlanje, izvajanje.

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Pri medpredmetnem načrtovanju pri organizaciji projektnih tednov ne gre samo za poenotenje postopkov, vsebin, oblik in ciljev učenja, ampak za celovito učno rast z učnimi izkušnjami na različnih področjih razvoja. Pomembno je, da poudarimo pogoje, ki omogočajo uspešno uresničevanje medpredmetnih povezav pri izvajanju projektnih tednov. Med njimi je sistematično načrtovanje skupin, procesov in dobro poznavanje učnih ciljev, postopkov in vsebin različnih predmetov, sodelovanje učiteljev, izvajanje in vrednotenje medpredmetnih povezav in strokovna ter didaktična usposobljenost učiteljev. Če teh dejavnikov ne upoštevamo, nastajajo didaktične izpeljave z nejasnimi cilji učenja, vsiljene in umetne povezave, zanemarjanje značilnosti posameznih predmetov, organizacijske težave.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Ustvarjalnost učencev temelji na njihovi notranji motivaciji in ustvarjalni klimi (Likar, B., 2004, 19). Delo, ki je potrebno za pripravo in izvedbo projekta v šoli, bomo razdelili na naslednje korake: priprava, načrtovanje, izvedba, zaključek (Marinšek, R., 2005, 7).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

- usmerjanje dijakov v raziskovanje rimskega življenja, iskanje literature, razumevanje, analiziranje, doživljanje, ustvarjanje;
- razvijanje govornega in pisnega izražanja, predvsem zmožnosti javnega nastopanja v različnih vlogah - npr. igra na odru, govorni nastopi, debate;
- iskanje virov in uporaba virov ter informacijsko-komunikacijske tehnologije;
- razvijanje dijaške ustvarjalnosti – likovne, gledališke, multimedijske;
- razvijanje socialnih veščin in odnosov – zmožnost povezovanja in sodelovanja ob različnih nalogah – npr. dramatizaciji, uprizoritvi običajev;
- dijaki z raziskovanjem urijo kritično mišljenje, si zastavljajo raziskovalna vprašanja, razvijajo veščino presoje argumentov in povzemajo bistva iz njih;
- dijaki s pomočjo raziskovanja, zasnove, oblikovanja in končne izdelave spoznavajo učenje učenja, socialno kompetenco, kulturno zavest in izražanje.

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Projektni tedni pomenijo celostno obravnavo neke teme, kjer dijaki sami izbirajo cilje, metode in načine za doseganje rezultatov. Vpeti so v načrtovanje, izvedbo in predstavitev rezultatov, pri čemer jih učitelj usmerja. Učenci so združeni v skupine po interesu in izvajajo naloge preko celega dneva. Na osnovi ideje o organizaciji projektnih tednov smo vzpostavili povezave na podlagi učnih vsebin in lahko govorimo o vsebinskem vidiku medpredmetnih povezav, ki izhaja iz učno-snovnega modela načrtovanja. Učne vsebine so povezane okoli središčne teme, ideje, predmetov, tematskih sklopov različnih učnih predmetov. Izhodišče je bilo, kaj povezovati, zakaj in kako. Povezovanje učnih vsebin ima vrsto prednosti in pomembnost vsebinskega pristopa je v tem, da se učna vsebina lahko obravnava v kontekstu, ki je za učence smiseln. Za medpredmetno povezovanje smo se odločili zato, ker je celostni didaktični pristop, ki pomeni vsestransko povezovanje znanj, vsebin in učnih spretnosti. Medpredmetne povezave vključujejo procese učenčevega spoznavanja učne stvarnosti s prenašanjem učnih spretnosti in znanj. Projektni tedni kot didaktična oblika dela so pomembni za uresničevanje globalnih in operativnih učnih smotrov in ciljev. Dobro organizirani vplivajo na razvoj dijaških intelektualnih, emocionalnih in socialnih komponent ter na razvoj raznovrstnih sposobnosti, kot so opazovanje, dojemanje bistva in njihovo razlikovanje.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Prva faza projekta je bila snovanje in zbiranje idej. Snovanje projekta je vsebovalo opredelitev ideje o projektnih tednih, ugotovitev potrebe ali priložnosti za ta projekt, oceno pričakovanih učinkov in kriterijev uspešnosti ter utemeljitev, zakaj je projekt potreben oz. kakšen je namen projekta.

Druga faza je bila odločitev o medpredmetnem povezovanju pri pripravi projekta. Preučili smo možnosti za izvedbo projekta – k projektu smo povabili dijake in ocenili vire, ki so bili potrebni in ki so bili na voljo. Poleg tega smo postavili okvirni plan projekta – idejo, kako naj bi projekt potekal. Potem smo definirali obseg in planirali projekt na osnovi različnih učnih predmetov. Na podlagi jasno opredeljenih ciljev smo nato izdelali plan projektnih tednov - seznam aktivnosti po predmetnih področjih, razdelitev vlog, mrežni / terminski plan, plan virov in stroškov.

Tretja faza je bila izvedba projektnih tednov, ki je vsebovala izvajanje planiranih aktivnosti v skladu z načrtom. Bila je najobsežnejša in najzahtevnejša faza projekta. Za uspešen potek projektnih tednov je bilo odločilnega pomena organizirano vodenje, ustrezno usklajevanje udeležencev, kontroliranje izvedbe. Izbrano tematiko projektnih tednov smo sistematično obdelali z več vidikov: zgodovinskega, geografskega, umetniškega, biološkega, jezikovnega... Dijaki so zbirali literaturo iz različnih virov, se navajali na samostojnost, povezovali teorijo s prakso, spoznavali različno okolje in drugačnost načina učenja. Razvijali smo aktivno učenje, učenje z odkrivanjem, sodelovalno učenje, timsko poučevanje. Smisel projekta je med drugim tudi bil, da dijaki pri delu uživajo, da jih pritegne in navduši.

Četrta zaključna faza je bila predstavitev rezultatov in zaključek projekta. Dijaki so na osnovi evalvacije izdelali zaključno dokumentacijo in predstavili rezultate vsem dijakom na šoli. Računalniške predstavitve so pripravili v PowerPointu, Excelu, Wordu, posneli nekaj filmov ter sošolce in starše navdušili z zanimivimi razstavami.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

K uspešnemu zaključku projekta je prispevala:

- ustrezna organiziranost, dobro načrtovanje in vodenje dela v projektnih skupinah
- dobri medsebojni odnosi
- neprestana konstruktivna komunikacija
- velika ustvarjalnost in inovativnost sodelujočih

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Pri pripravi in izvedbi projektnih tednov smo upoštevali načelo primernosti, nazornosti in aktivnosti. Načelo aktivnosti predstavlja temelj vsakega učnega procesa. Vsako novo znanje in sposobnost, ki si ju dijak pridobi s svojo zavestno aktivnostjo, imata večjo vrednost kot tisto, kar si je pridobil s pomočjo nekoga drugega. Na kognitivnem področju smo povezovali procese problemskega in ustvarjalnega mišljenja, primerjanja, razlikovanja, analize in sinteze. Na afektivno – socialnem področju smo razvijali procese medsebojne komunikacije, estetike in opazovanja, motivacije ter interakcijsko učenje. Na psihomotoričnem področju smo povezovali procese besednega in nebesednega sporočanja, orientacije v naravi, gibalnih sposobnosti, koordinacije. Omenjeni procesi razvoja so podlaga medpredmetnega načrtovanja in so pripomogli k uspešni realizaciji ciljev.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Pri izvedbi projektnih tednov so sodelovali dijaki različnih programov srednjega strokovnega izobraževanja in srednjega poklicnega izobraževanja - od 1. do 4. letnika - ekonomski tehnik, ekonomski tehnik PTI, aranžerski tehnik in trgovec.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Metode, ki smo jih izvajali v projektu, so bile: aktivno učenje, problemsko učenje, socialno učenje, inovativno učenje, učenje preteklosti za prihodnost, skupno ustvarjanje. Z dijaki smo želeli nadgraditi že uveljavljene oblike šolskega dela. Dijaki so z aktivnim sodelovanjem v vseh fazah veliko dlje in kvalitetneje ohranili pridobljeno znanje in se usposobili za nadaljnje samostojno učenje in odkrivanje.

Metode obdelave podatkov

Zbiranje podatkov, statistična obdelava podatkov v Excelu in Wordu, predstavitev v PowerPointu, režiranje in snemanje filmov, izkustveno učenje, raziskovalno delo, reševanje problemov, demonstracija...

Prikaz rezultatov

Rezultate so dijaki predstavili v obliki Power Pointa, filmov in literarnega glasila ostalim dijakom na evalvacijskih prireditvah in tudi staršem. Veliko slikovnega gradiva so predstavili na številnih plakatih in oblikovali razstave v avli šole. Rezultati so predstavljeni tudi na spletni strani šole in v lokalnem časopisju. Refleksija spodbuja dijake k samoocenjevanju in refleksiji lastnega dela – kako so zadovoljni, kako jim je nekaj uspelo, kakšne težave so imeli ...

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V projektnih tednih Po poteh Rimljanov smo v delavnicah odkrivali dediščino Rimljanov, oblikovali rimski nakit, spoznavali rimska števila, rimske bogove, rimske običaje, rimsko poroko, rimski denar, izdelovali starorimske igrače, se sprehodili po rimski učni poti na Ptuj, si ogledali mitreje, pripravljali rimske jedi, si uredili rimske pričeske, plesali kot vestalke, posneli film Rimska zgodba, tekmovali v rimskih igrah, si ogledali filme s tematiko rimske zgodovine, oblikovali literarno glasilo V amfori življenja, se udeležili ekskurzije v Graz in v Rim. Dijaki so se pomerili v splošnem znanju na mini ekonomiji, kjer so tekmovali v znanju o rimskem pravu in gospodarstvu, v znanju geografije, biologije in logike, se pomerili v trgovanju z vrednostnimi papirji, oblikovanju kod ... Ovrednotili smo, da z ustvarjalno motivacijo in dobro organizacijo projektnih tednov vplivamo na dijaške intelektualne, emocionalne in socialne komponente, kot so opazovanje, raziskovanje, dojetje bistva, razlikovanje, interpretacija, komunikacija.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Aktivnosti projekta so bile izkustvene narave z aktivno udeležbo dijakov in mentorjev.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

S sodelovalnim učenjem dijaki usvajajo veščine: kritično mišljenje, reševanje problemov, poteka odprta komunikacija med učitelji in dijaki pri učenju vsebin. Tak način dela pomeni podporo pri učenju: razvoj osebne kariere, učenje in inoviranje učenja, uporaba IKT. Med organizacijo in izvedbo projektnih tednov poteka edukacijski sistem, ki je fleksibilen, prilagoditven, inovativen, samo usmerjevalen, poteka odprta komunikacija, socialna interakcija, produktivnost, vodenje in odgovornost. Razvijajo se učne metode: avtentično učenje, mentalno modeliranje, notranja motivacija, multiplo učenje, divergentno mišljenje, socialno učenje, mednarodno učenje.

Možnosti uvajanja v druga področja

Inovacijski projekt lahko uporabljajo osnovne in srednje šole, višje šole, fakultete in zavodi pri različnih predmetih ob različnih priložnostih.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

K promociji uspešnega projekta pripomore dobra komunikacija, interes in ustvarjalnost dijakov ter usklajen učiteljski tim.

Literatura

http://www.zrss.si/pdf/191213114541_natalija_komljanc_moderne_metode_ucenja_.pdf

http://www.zrss.si/pdf/191213114559_natalija_komljanc_odprte_oblike_ucenja_za_in_lo_com_sentrupert.pdf

Likar, B. (2004). Inovativnost v šoli. Ljubljana: Inštitut za inovativnost in tehnologijo.

Krek, J. (2001). Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Pečjak, V. (1990). Poti do idej. Ljubljana: samozaložba.

Marinšek, R. (2005). eTwinning. Ljubljana: Cmeplus.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Osnovna šola dr. Ljudevita Pivka
Ulica 25. maja 2a
2250 Ptuj

VKLJUČEVANJE MLADOSTNIKOV Z ZMerno MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU V VEČINSKO DELOVNO OKOLJE

2014 – še traja

Vodja inovacijskega projekta: Tanja Ješovnik, prof.def.

Sodelavci: mag. Lidija Hameršak Marin, Borislava Munda, dipl.psih., Milena Zupanič, prof.def.

Konzulent: dr. Natalija Komljanc, Središče za kakovost in raziskovanje, Zavod RS za šolstvo

Povzetek:

V naši vzgojno izobraževalni ustanovi dozorela ideja o vključevanju mladostnikov iz Posebnega programa (PP) v širše lokalno okolje. Idejo in željo, ki sta tleli že dalj časa, smo se

odločili uresničiti in tako populacijo mladostnikov s posebnimi potrebami približati socialnemu okolju. Osnovna ideja je bila, da učenci iz PP del prakse namesto v VDC-ju opravijo v večinskem delovnem okolju, v centru mesta, med ljudmi, meščani, vsakdanjimi obiskovalci lokalov. Da ljudje spoznajo osebe z zmerno motnjo v duševnem razvoju, se jih navadijo srečevati in sčasoma tudi sprejmejo kot nek integralen del običajnega vsakdanjika. To so bili naši primarni cilji. Želeli pa smo tudi, da se mladostniki seznanijo z večinskim delovnim in socialnim okoljem ter spoznajo, da tudi oni sami, s svojo osebnostjo in zavzetostjo, vplivajo na vključitev v družbo. V prvem letu smo v centru mesta Ptuj sklenili dogovor s petimi lokali, katerih lastniki so izkazali željo in interes po tovrstni inkluziji. Vključenih je bilo 14 mladostnikov Posebnega programa. V naslednjem letu pa smo, na podlagi evalvacije opravljenega dela, projekt usmerili bolj ozko. Pet mladostnikov, ki so izkazali največji interes in željo, je nadaljevalo z opravljanem delovne prakse v petih lokalih/podjetjih. Projekt je zaživel; odlično je sprejet tako med mladostniki kot delodajalci. Postal je tudi lokalno prepoznaven, saj o njem poročajo v časopisju. Načrtujemo razvoj modela Inkluzivne zaposlitve.

Abstract:

The idea of including adolescents from the Special Needs Programme (SNP) into the wider local surroundings has matured in our educational institution. We have decided to fulfil the idea and wish, that have been alive for a while and bring adolescents with special needs closer to the social environment. The basic idea was that the students from SNP instead of doing a part of their practice at the Occupational Activity Centre (OAC) they do it in the general working environment, in the centre of the city, among people, townfolk and every-day shoppers. The purpose is for people to get to know individuals with moderate mental disabilities, get used to meeting them and in time accepting them as the integral part of their daily routine. These were our primary goals. We also wanted for the adolescents to get familiar with the general working and social environment, thus realising that they themselves with their personalities and endeavours effect on the integration into society. In the first year we have, in the centre of Ptuj, come to an agreement with 5 establishments, whose owners had shown an interest and wish for these inclusions. 14 individuals were included into the Special Programme. The next year, based on the evaluation of work that was done, we set the project in a more focused manner. 5 adolescents, who had shown the most interest and desire, continued to do their practice in the five establishments/companies. The project has flourished; it has been splendidly accepted both by adolescents and employers. It has also become locally known, even the newspapers are writing about it. We are planning new model of inclusive employment.

Ključne besede: mladostniki z zmerno motnjo v duševnem razvoju, večinsko delovno okolje, inkluzivna zaposlitev, delovna praksa, vključevanje v običajno delovno okolje

Problemsko stanje

Opis problema v praksi

Osebe s posebnimi potrebami, pa naj bodo te potrebe kakršnekoli že, so velikokrat ločene od običajne populacije. Še vedno se pogosto dogaja, da kljub vsemu napredku družbe, ozaveščanju in različnih poskusih integracije, osebe s posebnimi potrebami ostajajo na robu družbe. To se v vsakdanjem življenju odraža s strmljenjem ter izrazom groze ali gnusa, z odkritim posmehovanjem ali žaljenjem, z odtrivanjem in zavračanjem kontakta. Vse naštetje je le posledica nevednosti in neznanja, ki rojevata strah pred neznanim. Osebe z zmerno v duševnem razvoju so tovrstnim situacijam mnogokrat izpostavljene, vendar jih (k sreči) pogosto ne dojemajo tako.

Mladi odrasli z zmerno motnjo v duševnem razvoju se šolajo v Posebnem programu do svojega 26. leta, nato pa se njihovo delovno življenje običajno nadaljuje v Varstveno delovnih

centrih (VDC), kjer delajo v delavnicah pod posebnimi pogoji ter so prav tako ločeni in izvzeti iz lokalnega okolja.

Splošen trend v specialni pedagogiki pa teži k povezovanju, vključevanju, deljenju skupnega prostora in časa ljudi s posebnimi potrebami ter večinske populacije.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

- Osiromašeno in nehumano pojmovanje ljudi s posebnimi potrebami je mogoče preseči na več načinov. Ne gre samo za pravico do inkluzivnega izobraževanja, pač pa tudi za pravico do sodelovanja v širšem socialnem okolju. Ena teh oblik sodelovanja ljudi s posebnimi potrebami v družbi je prav gotovo njihovo zaposlovanje (A. Kermauner, 2014, vir 1).
- Za izboljšanje kvalitete učenčevega življenja in njegove samopodobe je zelo dobrodošla in potrebna vključitev v lokalno okolje in povezovanje z novimi ljudmi (E. Žgur, 2014, vir 1).
- Poleg tega pa je integrativna oblika zaposlitve za njih primarnega pomena, kajti delo, ki ga opravljajo jim predstavlja pomembno merilo odraslosti, konstruktivno aktivnost, emocionalno zadovoljenost in osebno potrjenost (Š.Mlinar, V.Lipovšek, 2014, vir 1).
- Taka vrsta integrirane zaposlitve omogoča integracijo in zaposlitev tistim uporabnikom, ki sicer običajne zaposlitve zaradi zahtev sodobnih delodajalcev ne bi zmogli, so pa pod prilagojenimi pogoji sposobni kvalitetnega prispevka k družbi. Zaposlitev jim daje občutek družbene koristnosti in osebnega zadovoljstva (M.K.Golob, M.Rozman, 2014, vir 1).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Katere vrste okolja delujejo podporno ter pozitivno in ugodno vplivajo na uspešno vključevanje mladostnikov z zmerno motnjo v duševnem razvoju v večinsko delovno okolje?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Ideja o vključevanju mladostnikov oz. mladih odraslih z zmerno motnjo v duševnem razvoju v običajno delovno okolje je zorela več let. Nekateri mladostniki z zmerno motnjo v duševnem razvoju, ki obiskujejo Posebni program v naši ustanovi, so pogosto izražali željo po delovanju v običajnem delovnem in socialnem okolju. Mnogim izmed njih so njihova močna področja ter različne spretnosti, znanja ter navsezadnje tudi delovne navade omogočale uspešno vključitev. S projektom smo želeli tudi v našem lokalnem okolju vzpostaviti odprto socialno in delovno okolje, kjer bi osebe s posebnimi potrebami postale integralen del družbe.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Na začetku šolskega leta 2014/15 smo pričeli iskati možnosti za izvajanje delovne prakse v večinskem delovnem okolju. Upoštevali smo specifikko oseb z ZMDR, sposobnosti naših učencev, oddaljenost posameznih podjetij. Nato smo učencem predstavili področja dela, kamor se bodo lahko vključili. Učenci so se, skupaj z učitelji, odločili glede na svoje interese, močna področja in sposobnosti, kje bi želeli opravljali prakso. Hkrati pa je potekalo dogovarjanje z morebitnimi mentorji. Delodajalci so bili predstavljeni ideji o vključevanju

mladostnikov z ZMDR v večinsko delovno okolje pozitivno naklonjeni in so bili v projektu pripravljeni sodelovati. Seznanili smo jih s specifikami naših učencev. Učitelji – koordinatorji smo na rednih sestankih spremljali napredek projekta.

Izvajanje prakse je potekalo 10 zaporednih petkov, v dopoldanskem času. V tem času se je po določenem urniku prakse udeležilo 14 mladostnikov.

Drugo leto projekta, v šolskem letu 2015/16 smo koncept spremenili. Prakse se je udeležilo le 5 učencev, ki so vseh 10 delovnih dni prebili na enem delovnem mestu. Pred tem smo delodajalce ponovno seznanili s karakteristikami mladostnikov.

Spremenjen koncept se je izkazal za uspešnejšega, kljub temu pa ga nameravamo v naslednjem šolskem letu še izpopolniti in nadgraditi.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevale k uspešnemu zaključku projekta

- Upoštevati mladostnikove predhodne izkušnje, usvojeno znanje, sposobnosti in interes za določeno vrsto dela.
- Vključiti mladostnike v načrtovanje dela ter jim dati čas, da ponotranjijo naloge, ki jih opravljajo.
- Delodajalce natančno seznaniti s specifikami mladostnikov ter po potrebi nuditi oporo.
- Redno zbiranje povratnih informacij tako od mladostnikov kot delodajalcev ter zbrane vtise evalvirati.

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Našim učencem takšna oblika dela omogoča varen stik z novim okoljem, natančno in poglobljeno spoznavanje z okoljem in ljudmi v njem. Seznanjajo se z delovnimi nalogami, z novimi postopki in načini opravljanja dela, prilagoditi se morajo navodilom delodajalca ter jih upoštevati. Spoznali so prednosti in slabosti poklica, da je potrebno denar zaslužiti in da to ni povsem enostavna naloga, potruditi se morajo pri opravljanju del in vztrajati. Poplačani pa so z dobro opravljenim delom, z lastnim zadovoljstvom, s pohvalo delodajalca in sprejetostjo v okolje. Spoznavajo, da je redno delo resna in odgovorna naloga, ki pa hkrati prinaša tudi obilo zadovoljstva, izpolnjenosti in sreče.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

V šolskem letu 2014/15 je vzorec zajemal 14 učencev Posebnega programa, v starosti od 16 do 24 let. V drugem letu izvajanja projekta, torej v šolskem letu 2015/16 pa je vzorec zajemal 5 učencev v starosti od 19 do 25 let.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

V prvem letu projekta smo učencem in staršem predstavili namen projekta in način dela. Z vsakim učencem iz 4., 5. in 6. stopnje Posebnega programa smo opravili informativen razgovor, kjer smo preverili njegove interese in želje glede na izbrano delovno okolje. Kratko poročilo o učenčevih močnih področjih, delovnih interesih in sposobnostih je podal tudi vsak razrednik. O delovnih zadolžitvah, osebnostnih značilnostih in spretnostih smo se pogovorili z izbranimi delodajalci ter jih seznanili z namenom projekta in načrtovanimi načini dela. V drugem letu projekta smo z izbranimi učenci, ki so izkazali željo po nadaljevanju delovne prakse, obiskali zanj izbrano delovno okolje ter delodajalce na ta način seznanili z mladostnikom, ki bo prihajal na prakso.

Metode obdelave podatkov

Analiza anketnih vprašalnikov, ki so jih učenci ob pomoči učiteljev, izpolnili po vsakem delovnem dnevu na praksi. Analiza mnenj učiteljev spremljevalcev o vsakem posameznem dnevu. Sproti smo beležili vtise in občutke delodajalcev, ki so izrazili svoj pogled na preživet delovni dan in odnos posameznega učenca do dela. Odgovore in mnenja smo kvalitativno evalvirali in sestavili evalvacijsko poročilo. V njem smo tudi zabeležili predloge in načrte za naslednje leto. V drugem letu projekta smo podatke pridobivali s kratkim intervjujem tako učenca kot delodajalca, ki smo jih izvedli takoj po zaključku dnevne prakse.

Prikaz rezultatov

Dejavnosti, ki so potekale v okviru projekta, so bile redno predstavljene na spletni strani šole, kakor tudi v lokalnih časopisih (Štajerski tednik, Ptujčan), spletnem portalu (Discovery Ptuj) ter lokalni televiziji (PeTV). Anketni vprašalniki in intervjuji učencev, učiteljev in delodajalcev so bili evalvirani in ovrednoteni. Sestavljeno je bilo poročilo, s katerim smo seznanili učiteljski zbor. Svojevrsten prikaz rezultatov pa so osebne zahvale mladostnikov, ki so jih izdelali za svoje delodajalce ob koncu prakse (hranimo fotokopije in fotografije izdelkov).

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Mladostniki izražajo velik interes in željo, da bi delali v običajnih delovnih okoljih. Sama praksa je zanje velik motivator in hkrati ustvarjalnica novih idej. Veseli in ponosni smo, da se mladostniki na delovni praksi vedejo odgovorno, vljudno, vestno ter izkazujejo veliko delovno vnemo. Zavedajo se svojih delovnih nalog ter se resnično trudijo, da jih izvedejo po svojih najboljših močeh. Zadovoljni smo, da so delodajalci tudi po dveh letih še naprej pripravljeni sodelovati z nami ter z odprtostjo in dobro mero optimizma sprejeti naše učence na prakso, čeprav zanje takšna oblika dela prinaša več angažiranosti in odgovornosti. Rezultati našega projekta nakazujejo, da je inkluzivna zaposlitev (tj. zaposlitev oseb s posebnimi potrebami) in s tem aktivna vključitev v lokalno okolje del naše skupne prihodnosti.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Prepoznavanje, srečevanje in sprejemanje učencev naše šole v ožjem lokalnem okolju; v delovnih okoljih, kjer jih do sedaj niso srečevali.

Pozitivno sprejemanje in lokalna prepoznavnost – učence so najprej opazili meščani, ki vsakodnevno hitijo po opravkih, vest se je razširila, nato so se odzvali tudi lokalni časopisi.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Model vključevanja mladih odraslih z zmerno motnjo v duševnem razvoju v običajno delovno okolje je novost, ki jo še razvijamo in izpopolnjujemo. Predvidevamo, da se bo imenoval Model Inkluzivne zaposlitve. Trenutno verzija oz. način dela je že postala del letnega delovnega načrta naše ustanove.

Možnosti uvajanja v druga področja

Model bodo lahko uporabile vse ustanove, ki poučujejo mlade odrasle z zmerno motnjo v duševnem razvoju. Namenjen je ustanovam, katerih vizija je skladna z idejo o vključevanju oseb s posebnimi potrebami v lokalno delovno in socialno okolje.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Drugim zainteresiranim lahko ponudimo naše izkušnje in znanje, ki smo ga pridobili tekom izvajanja projekta. Načrtujemo, da bomo razvili model inkluzivne zaposlitve, ki bo služil pri vključevanju mladih odraslih v večinsko delovno okolje.

Literatura

- IZZIVI ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI NA NJIHOVEM PREHODU IZ ŠOLE NA TRG DELA – Zbornik povzetkov XXII. Izobraževalnih dni Društva specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije in Skupnosti organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji (2014). Ur. Marko Sterle. Elektronska knjiga. Ljubljana: Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije : Skupnosti organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji.
- Spodbujanje zaposlovanja invalidov: Temeljni mednarodni in nacionalni predpisi ter programi. Tabaj, A., Vidmar, J. (ur.). Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

OŠ Louisa Adamiča Grosuplje
Tovarniška cesta 14
1290 Grosuplje

VAJE ZA RAZVIJANJE POZORNOSTI IN KONCENTRACIJE
(2014–2016)

Vodja inovacijskega projekta: Janja Vilar, profesorica defektologije

Sodelavci:

Janja Pečelin, univerzitetni diplomirani pedagog
Antonela Vovk, univerzitetni diplomirani pedagog
Neža A. Rajh, univerzitetni diplomirani pedagog
Sara Lakota, magistrica profesorica specialne in rehabilitacijske pedagogike
Tadeja Podgorelec, univerzitetni diplomirani psiholog
Petra Hribar Horzelenberg, univerzitetni diplomirani pedagog
Maja Purkat, magistrica profesorica specialne in rehabilitacijske pedagogike
Petra Radujko, univerzitetni diplomirani pedagog
Aleksander Gube, profesor slovenščine in nemščine

Konzulent: /

Povzetek:

Današnji otroci in mladostniki so zaradi načina in hitrega tempa življenja primorani biti pozorni na različne impulze, ki jim jih vsiljuje okolica, v kateri živijo. V šolskem okolju zaradi svojega vedenja izstopajo, saj so moteči pri izvajanju učnih vsebin. Pri učiteljih se je pojavila potreba po razvijanju in krepitvi pozornosti in koncentracije pri učencih, zato smo se odločili za projekt, ki temelji na pripravi nalog, ki služijo kot uporaben didaktičen pripomoček.

Ključ do sistematične uporabe vaj za razvijanje pozornosti in koncentracije je učiteljem prijazen izdelek – uporabnost, enostavnost uporabe, dostopnost, smiselna umestitev v redni pouk. Poleg tega da se vaje navezujejo na učne vsebine, smo jih označili tudi glede na vrsto pozornosti, ki jo želimo krepiti. Da do njih lahko dostopajo vsi učitelji, ki si tega želijo, smo odprli spletno učilnico v šolski e-zbornici. Vaje so razdeljene na štiri predmetna področja (branje, pisanje, računanje, angleščina). Znotraj osnovnega okvirja so vaje razdeljene tudi glede na starostna obdobja, za katera so primerna. Vendar so naloge oblikovane tako, da jih lahko učitelji uporabijo tudi za druge starostne skupine, če jim prilagodijo navodila ali vsebine.

Abstract:

Nowadays, because of the fast pace of life and the way we live, children and adolescents are required to focus on various impulses, forced upon them by the environment in which they live. Their behaviour is quickly noticed in a classroom and is disruptive to the teaching process. Teachers have been expressing the need for the development and strengthening of attention and concentration in students. It is for this very reason that we have chosen a project, aimed at preparing exercises for improving said skills, which will become a useful teaching tool.

The key to a systematic use of exercises for the improvement of attention and concentration is a teacher-friendly product – useful, simple, accessible, easily included in regular schoolwork. Additionally, the exercises are tied to the curriculum and have been clearly labelled as to what type of attention they aim to improve. In order to allow easy access to all interested teachers, we have set up a virtual classroom on our website (intranet, i.e. e-staffroom). These exercises have been divided into four subject groups (reading, writing, arithmetic, English). The exercises are then further divided into age groups, they are most appropriate for. However, they are designed in a way where a teacher can use them for other age groups, if they adjust the instructions or the content.

Ključne besede: pozornost, koncentracija, spletna učilnica, uporaba

Problemsko stanje*Opis problema v praksi*

Učitelji pri učencih pogosto opažajo težave s koncentracijo in pozornostjo.

To moti učni proces in vpliva na učenje in učni uspeh učencev. Le-ti slabše sledijo razlagi, slabo poslušajo navodila, slabo jih tudi preberejo.

Učenci so pogosto izrazili potrebo in željo po vključitvi različnih vaj in metod dela za izboljšanje koncentracije in pozornosti učencev, vendar jih sami ne znajo pripraviti in vsebinsko vključiti v pouk.

Teoretična osvetlitev problema in predlaganih možnih rešitev (iz virov)

Dandanašnji otroci in mladostniki so zaradi načina in hitrega tempa življenja primorani biti pozorni na različne impulze, ki jim jih vsiljuje okolica, v kateri živijo.

V šoli otroke z motnjo pozornosti dokaj hitro opazimo, saj ne zmorejo sedeti dolgo pri miru, obračajo se na stolu, hodijo po razredu, ne sledijo navodilom, pozabljajo na pripomočke in jih izgubljajo, pozabljajo domače naloge, se dolgočasijo in motijo druge, lahko pa so tudi odsotni, počasni in odmaknjeni, zatekajo se v svoj svet ter ne slišijo razlage in navodil (Černe, 2015).

Učne težave učencev z motnjo pozornosti (in hiperaktivnosti) se pojavljajo na kontinuumu od blažjih – enostavnih do izrazitih in kompleksnih. Številne raziskave potrjujejo, da učenci z motnjo pozornosti (in hiperaktivnosti) dosegajo nižje ocene kot njihovi vrstniki ter pogosteje ponavljajo razred (Zentall, 1993, v Pulec Lah, Rotvejn Pajič, 2011).

Med procesom sledenja pouku, učenja ter izkazovanja znanja imajo pomembno vlogo vsi ključni vidiki pozornosti (Sinclair in Taylor, 2008, v Rotvejn Pajič, 2015):

- usmerjena pozornost – sposobnost, da v množici dražljajev prepoznamo ključnega, se nanj osredotočimo ter pri tem izločimo druge nepomembne dejavnike (npr. med osredotočanjem na učiteljevo razlago zmore učenec preslišati hihitanje sošolca);
- deljena pozornost – sposobnost, da smo pozorni na več kot eno informacijo (npr. poslušamo in zapisujemo hkrati);
- vzdrževana pozornost – sposobnost vzdrževanja ustreznega nivoja pozornosti v določenem časovnem intervalu (npr. celo šolsko uro; do zaključka naloge ...).

Cilji projekta

Raziskovalno vprašanje

Kako morajo biti pripravljene vaje, da učitelji po njih posežejo?

Opis razlogov za izpeljavo raziskave

Posamezni znaki, ki kažejo na težave s pozornostjo in nemirnostjo, so eden od najpogostejših vzrokov za napotitev učencev v poglobljene postopke diagnostičnega ocenjevanja in obravnave (Barkley, 1990 in Cantwell, 1996, v Pulec Lah, Rotvejn Pajič, 2011). V populaciji osnovnošolskih otrok naj bi bilo po ocenah od 3 do 5 (ali celo 7) odstotkov učencev z motnjo pozornosti in hiperaktivnosti (ki je pogosto pridružena), po ocenah učiteljic celo 8 do 17, tudi 25 odstotkov (povzeto po NCCMH, 2009, v Pulec Lah in Rotvejn Pajič, 2011). Torej teoretično v vsakem razredu vsaj en učenec. Med diagnosticiranimi je 4–9-krat več dečkov kot deklic, predvsem zaradi manj pogoste prepoznave pri deklicah, saj za okolje njihovo vedenje navadno ni toliko moteče, ali pa so prepoznane pozneje zaradi pridruženih čustvenih oz. psihosomatskih težav (Carducci, 2009, v Pulec Lah, Rotvejn Pajič, 2011). Težave se pojavljajo v vseh socio-ekonomskih in kulturnih okoljih ter pri posameznikih z raznolikimi kognitivnimi sposobnostmi (Barkley, 1998, NCCMH, 2009, v Pulec Lah, Rotvejn Pajič, 2011).

Že v predšolskem obdobju lahko zaznamo posebnosti v otrokovem funkcioniranju, vendar otrok s svojim vedenjem in odzivanjem resneje opozori nase običajno šele ob vstopu v šolo. Zaradi svojih posebnosti v odzivanju in ravnanju imajo otroci z motnjami pozornosti (in hiperaktivnosti) v šolskem okolju pogoste, bolj ali manj izrazite težave na

področju vedenja, v socialnih odnosih in pri učenju (DuPaul in Stoner, 1994, v Pulec Lah, Rotvejn Pajič, 2011).

Ker šolska uspešnost predstavlja pomemben varovalni dejavnik za nadaljnji razvoj posameznika, posebnosti v kognitivnem in vedenjskem funkcioniranju posameznika z motnjo pozornosti (in morda še hiperaktivnosti) pa pomemben dejavnik tveganja za doseganje šolske uspešnosti, je po mnenju avtoric Pulec Lah in Rotvejn Pajič (2011) pomembno več pozornosti posvetiti spodbujanju učne uspešnosti učencem z motnjo pozornosti v šolskem okolju.

Potek dela

Opis faz izpeljave projekta od načrta do rešitve

Učitelji so začutili potrebo po sistematični krepitvi učenčeve pozornosti in koncentracije, ki bi pripomogla k boljšemu sledenju pouka ter posledično kakovostnemu znanju.

Zato smo se člani skupine odločili pripraviti vaje za razvijanje pozornosti in koncentracije, ki so tematsko vezane na vsebino pouka. S tem spodbujamo učitelje k uporabi tovrstnih metod in orodij.

Da do njih lahko dostopajo vsi učitelji, ki si tega želijo, smo odprli spletno učilnico v šolski e-zbornici.

Podrobnejša izostritev ključnih problemov, katerih rešitev je prispevala k uspešnemu zaključku projekta

Ključ do sistematične uporabe vaj za razvijanje pozornosti in koncentracije je učiteljem prijazen izdelek – uporabnost, enostavnost uporabe, dostopnost, smiselna umestitev v redni pouk. Poleg tega da se vaje navezujejo na učne vsebine, smo jih označili tudi glede na vrsto pozornosti, ki jo želimo krepiti, in sicer:

- usmerjena pozornost: otrok naj bere/pripoveduje/poje svoje, medtem ko mi malo tišje od njega, a v istem prostoru govorimo/beremo/pojemo drugo besedilo
- deljena pozornost: hkrati posluša in piše ali riše ali izdeluje (ob navodilih)
- vzdrževana pozornost: tekmuje sam s sabo, nastavimo uro – štoparico na čas, ko predvidevamo, da bo še zmožel, nato postopno po eno minuto podaljšujemo.

Uporabimo posnetek določenega zvoka v naključnih intervalih za spremljanje samega sebe – vsakič, ko zasliši ton, se vpraša: Sem dovolj pozoren? (Hudoklin, 2011)

Opis in prikaz kazalcev, ki kažejo, v kolikšni meri so doseženi posamezni cilji projekta

Učitelji naloge uporabljajo, če vidijo v njih dodano vrednost k vsakdanjemu poučevanju.

Obdelava podatkov

Opis vzorca

Ciljna skupina projekta so bili osnovnošolski učitelji.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija)

Oblikovan je bil spletni forum, namenjen učiteljem. V njem so lahko posamezne naloge ocenili in podali svoje predloge izboljšav.

Metode obdelave podatkov

Komentarji in ocene posameznih nalog so bili pregledani, napake odpravljene.

Prikaz rezultatov

Vaje so razdeljene na štiri predmetna področja (branje, pisanje, računanje, angleščina). Znotraj osnovnega okvirja so vaje razdeljene tudi glede na starostna obdobja, za katera so primerna.

Ugotovitve in spoznanja

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

Čeprav smo v projekt želeli vključiti učitelje različnih predmetnih področij, so se za uporabo vaj odločili predvsem učitelji razrednega pouka. To pripisujemo predvsem temu, da učitelji razredne stopnje s svojimi učenci preživijo velik del pouka in imajo na voljo več časa. Poleg tega imajo možnost kontinuirano spremljati otrokov napredek.

Opis posledic izpeljave projekta v okolju

Zainteresirani učitelji se poslužujejo nalog, ki jih najdejo v spletni učilnici, in z zadovoljstvom povedo, da je njihov pouk zato kakovostnejši.

Širjenje novosti

Kratka predstavitev novosti

Postavljena je nova spletna učilnica, ki je na voljo vsem učiteljem, kadarkoli želijo. Zbirka nalog postaja iz dneva v dan bogatejša, pouk pa pestrejši. Velika prednost nalog je tudi v tem, da so vse lektorirane.

Možnosti uvajanja v druga področja

Pripravljanje vaj za vsa predmetna področja kot tudi vključitev učiteljev samih v pripravo vaj.

Kje smo močni in kaj lahko ponudimo drugim

Učiteljem, ki poučujejo v razredu, lahko ponudimo drugačen pogled na težave otrok in različne pristope za reševanje problemov.

Literatura

Košak Babuder, M., Velikonja, M. (ur.). *Učenci z učnimi težavami, pomoč in podpora*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2011.

Pavlović, Z. (ur.). *60 let podpore pri vzgoji, učenju in odraščanju: zbornik strokovnega simpozija ob 60-letnici Svetovalnega centra*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše, 2015.